

ישועות חכמה

והוא הוספות ותקונים כמה דינים מחודשים ומדות טובות על הספר
קיצור שלחן ערוך ומסגרת השלחן. נחוצים לכל אדם לשמור ולקיים:

וסביב לו פירוש **חוסן ישועות**. והוא לברר ההלכות ודינים
המחודשים כמוב טעם ודעת. ובהובו
יבואר כמה דינים והלכות שנשתנו ממה שכתוב בקיצור שלחן ערוך
ומסגרת השלחן. על פי הספרים ותשובות שנתחדשו בשנים אלו. ועוד
נהוספו בו כמה דברים מחודשים ועצות טובות מגדולי ישראל דקיים כל
מצוה בשלימות. ולהרגיל עצמינו בכל המדות טובות. ונזכה לכל טוב:

גם הוספתי הרבה חידושי דינים נחוצים שאמרו לי כמה רבנים גדולי
ישראל להלכה למעשה לשמור ולקיים, כאשר עיניכם תחיינה מישרים
כשתהגו בו. כי ספר זה נעשה באופן שטוב ללמוד בו גם כשהוא בפני עצמו:

ובזה הספר נשלמו הדינים נחוצים חסוכאים בספרים ותשובות שנתחדשו עד עתה.
כל מה שעלה להלכה על פי השלחן ערוך ופוסקים שאנו נמשכים אחריהם. וכפי
מה שבררתי עם כמה רבנים כגיל. ויתר מעלות הספר מבואר בהקדמה.

אספתי וקבצתי בעוה"י. הקטן חיים ישעיה הכהן בעל המחבר ספר
מסגרת השלחן. וספר דקושי שושנים.
ולקושי יקרים. ודקושים נפלאים. וספר ישועות חיים. וספר דרכי חיים.
וספר חוספת חיים על תהלים. וסידור דברי חיים. וספר ברכת חיים.
וספר תשועות חיים. וספר טובי חיים. וספר פתחי חיים בעזרה חי החיים.
ברוך הוא וברוך שמו לעד ולנצח נצחים:

בדפוס המשובח של השותפים המפורסמים

הרבני הנגיד מוה' **משה נ"י שניידמעמער**, והנגידה האלמנה מרת

נחמה תחי' אשת המנוח הוד יעקב ז"ל הערשענהארן.

לובלין

שנה בזה יבא הברכה והישועה — לפ"ק

שנת תשל"ד לפ"ק

הסכמות

הסכמת הרב הגאון המפורסם החר"ף ובקי נר ישראל עמוד הימיני פמיש החוק פאר הרור הספורסם בחסידות כקש"ת מו"ה מאיר יחיאל הלוי שליט"א, הרב דק"ק אסמראווי.

בעזה"י. הן ידידי הרב הגדול נ"י ע"ה פ"ה הר"ר חיים ישעיה הכהן שלי"א רוצה להאשים כעת הסופות על ספר קיור שלחן ערוך ועל ספר מסגרת השלחן. וישן כי ספרי הרב הגדול הנ"ל כבר נתפרסם אשר הם דברים טובים נכונים ולריכים. וגם זה החיבור הוא נכרך ומועיל. ובאמת כי דבריו אין לריך הסכמה. כי רובם הוא מראשונים ואחרונים רק למטן להיות נטפל לעושי מזה. גם אנכי כותב שורותייס האלו. ומזה ותועלת גדול לקנות הספרים שלו. והשם יתברך ירומם קרנו בבחיאות ופרנסה והללנה לעבוד את השם יתברך בשמחה וזכות הרבים בתורה ובמלות. וירומם קרן ישראל בכל טוב. יום א' כ"ד מנחם אב תר"ס פ"ק אסמראווי. הק' מאיר יחיאל הלוי מפ"ק הג"ל :

הסכמת הרב הגאון המפורסם החר"ף ובקי זמופלג במעשים טובים כקש"ת מו"ה יעקב מרדכי שליט"א האבר"ק בידגורייא

הנה כבוד ידידי נפשי מחותני הרב המאור הגדול וכו' הר' חיים ישעיה הכהן נ"י האבר"ק וויסאקי (הסמוך ללובלין) ליקט עוד חידושי דינים והנהגות ודברי מוסר כדרכו. להיות מוסיף והולך לספר מסגרת השלחן אשר חיבר. והנה באמת ספריו אינם לריכים שום הסכמה, כי כרוכס המה מלוקטים מספרי רבותינו הקדושים אשר נזילים נחיה. ומי האיש החפץ חיים ושתה בלמא דברות קדש. אכן למטן למלאות רצוני הגני נספל ליראי ה' ומושגי שמו. והגני מברך את כבוד מחותני שיחיה הג"ל יוסיף חומץ להגדיל תורה. ולקוטיו הקדושים יעשה פרי לעשת כלבבות שארית אחינו בני ישראל יראת ה' טהורה ולשמור מצותיו. וה' הטוב למטן שמו הגדול ירום קרן עמו בקרוב. כגש תדרס לעובד. בא על החתום יוס'ג' ע' אייר תר"ס בילגורייא י"ו. יעקב מרדכי חונה פה ק"ק הג"ל :

כבר נודע גודל מעלת יקרת הספרים אשר חיבר הרב החר"ף החסיד מו"ה חיים ישעיה הכהן נ"י האבר"ק וויסאקי (הסמוך ללובלין) אשר יראת ה' חופף על פניו תמיד. ומאוד מעמיק מחשבות להורות בני ישראל דברים הנחוצים להם. הן בדינים הגלריכים והן דברי מוסר ויראת שמים. ואשרי ההנהגה בהם. וכבר הסכימו הגדולים חקרי לב על ספריו היקרים ולקוטיו הנפלאים. וגם בחידושי דינים שהם הכל על פי האמת והלב: ברורה. ומה לי להלל אור השמש כי טוב הוא. והכל יודעים כי טוב הוא. וכעת עלה בלבו העהור לעשות ספר ישועות חכמה וחוסן ישועות להוסיף על ספר מסגרת השלחן שעשה מכבר על קיור שלחן ערוך מהרב ר' שלמה גאנצפריד זלל"ה. אמרתי לפעלא טבא יישר חילו. ויתקבלו דבריו הנעימים באהבה בקרב כל ישראל. כל דברי ידידי דורש שלום תורתו באהבה. חונה פה ק"ק ליכס. חונה פה ק"ק פשעדיבארו :

לוח הסימנים

(הסימנים בספר מסודרים לפי סימני הקיצור שולחן ערוך)

סימן	עמוד	סימן	עמוד
א. דיני השכמת הבוקר	5	לב. שמירת הגוף ע"פ ר"ל וע"ס הטבע	41
ב. הלכות נטילת ידים שחרית	5	לג. דברים האסורים משום סכנה	
ג. דיני לבישת בגדים	6	לד. הלכות לעין הרע	42
ד. הנהגת בית הכסא	6	לה. הלכות צדקה	43
ה. נקיון המקום לדבר שבקדושה	6	לו. הלכות חלה	44
ו. דיני ברכות ודיני אבן ולשמור	6	לז. הלכות מליחה	44
ז. עצמו מדיבורים אסורים	7	לח. הלכות טבילת כלים	45
ז. דיני ברכת התורה וברכת		לט. דיני אכילת פת כסנין קודם הסעודה	46
השחר ואמירת הקרבנות	9	מ. דיני נט"י לסעודה	47
ח. דברים האסורים קודם התפלה	12	מב. הלכות סעודה	48
ט. הלכות ציצית	12	מד. דין מים אחרונים וברכת המזון	49
י. הלכות תפילין	13	מה. הלכות ברכת הזימון	50
יא. הלכות מזוזה	15	מו. הלכות מאכלות אסורות וקצת	
יב. הכנת הגוף לתפלה והליכה לביהכ"נ	17	דיני הוראות איסור והיתר נחוצים	
יג. דיני קדושת ביהכ"נ וביהמ"ד	18	מכמה רבנים	50
יד. דיני פסוקי דזמרה	19	מז. דיני יין	52
טו. דיני קדיש וברכו	20	מח. דיני פת הבאה בכסנין	52
טז. דיני הפסקות בק"ש של בוקר		מט. יין פוטר כל מיני משקין	53
ובק"ש דתפילין דר"ת	20	נ. דיני ברכה ראשונה	53
יז. הלכות קריאת שמע	21	נא. דיני ברכה אחרונה	53
יח. הלכות תפלת שמונה עשרה	22	נב. דין ברכת הפירות	54
יט. דיני יעלה ויבוא	28	נג. דין עשית יין צימוקים	54
כ. דיני חזרת תפלת הש"ץ ודיני קדושה	28	נד. דין עיקר וטפל	55
כא. דיני תשלומין לקריאת שמע	29	נט. דין ברכת שהחיינו	55
כב. דיני תחנון	29	סב. סגולה להצלחה ודיני מו"מ באמונה	56
כג. קצת דיני קריאת ספר תורה	29	ס. דין ברכת הראייה	56
כד. דין אם נמצא טעות בספר תורה	31	סז. הלכות נדרים ושבועות	58
כה. דיני אשרי ובא לציון עד גמר התפלה	31	סח. דברים שצריך לזוהר בדרך	58
כו. דיני קדיש יתום	32	סט. דיני תפלת מנחה	59
כז. הלכות תלמוד תורה	33	ע. דיני תפלת מעריב	62
כח. הלכות ס"ת ושאר ספרי קודש	36	עא. סדר הלילה	64
כט. מדות שירגיל בהם	37	עב. דיני ערב שבת	65
ל. עצות טובות להשמר מדיבורים אסורים	40	עה. (חלק א') זמן הדלקת נרות לשבת	
לא. שכל כוונות האדם יהיו לשם שמים	41	ומקום העמדת הנרות	69

קמזר	מימז	קמזר	מימז
83	קיד. דיני מכירת חמץ	70	עה. (חלק ב') סגולה לגידול בנים
83	קכ. דיני ספירת העומר וליל שבועות	70	עו. דיני התפלות וברכת הבנים בליל שבת
85	קכא. דיני תענית ציבור	71	עז. דיני הקידוש והסעודה
85	קכח. דיני התרת נדרים בערב ר"ה	73	עח. דיני קריאת ס"ת ושילום הנדרים
85	קכט. הלכות ראש השנה והתקיעות		פ. קצת ממלאכות האסורות בשבת
87	קלא. דיני ערב יום כיפור	73	וכמה עצות טובות לעשות בהיתר
87	קלב. דיני ליל יום הכיפורים	76	פב. איסור הוצאה מרשות לרשות
87	קלג. הלכות יום הכיפורים	77	פה. סגולה להנצל משריפה
88	קלה. דיני ישיבת סוכה	77	פז. דיני טבילה בשבת בבוקר
88	קלח. דיני שמחת תורה	77	פז. להשמר מאיסור צידה בשבת
89	קמה. הלכות אישות	77	צ. דיני דיבור בשבת
92	קנה. דיני הוסתות	78	צד. דיני עירובי חצירות בחצר ביהכ"ג
93	קסג. הלכות מילה ועת רצון לתפלה	78	צה. (הלק ב') דיני עירובי תחומין
	קסה. דין חינוך קטנים ואיסור הוצאה		צו. דיני אמירת ברכו במוצ"ש והבדלה
94	והכנסה בשבת	78	וסעודת מלוה מלכה
95	קסו. שלא לעשות נגד המזל	80	צז. דיני ער"ח ור"ח וקידוש לבנה
96	קעג. הלכות ערלה	80	צח. הלכות יום טוב
97	קעו. הלכות כלאי בגדים	81	ק. כוונת נשיאת כפים
97	קעז. הלכות בכור בהמה טהורה		קח. דיני ברירת החטין והכשר
98	קצ. הלכות בל תשחית	82	הרחיים למצות
98	קצא. איסור צער בעלי חיים	82	קי. דיני אפיות המצות
	קצב. דין החולה והרופא ובמה מתרפאין		קיב. גודל מצות אזהרה מחשש
99	ושינוי השם לטובה	83	חמץ בפסח

(א) אמרו רבותינו זכרונם לברכה, שיהיו דברי תורה הדשים עליך בכל יום כאלו היום נתנם (רש"י בפרשת יתרו ובפרשת ואלחנן ובפרשת תבא ושלחן ערוך אורח חיים סימן ס"א): (ב) ואיתא בש"ס (רש"י בפרשת ומוסר דבכל עת הקדוש ברוך הוא נתן התורה. כמו שאנו אומרים בברכת התורה נותן התורה. בלשון הזה. והכוונה על החידושים שמתחדשים בדברי תורה, בעזרת השם יתברך. בכל עת ובכל שעה: (ג) ובתבא מהר"ש בלגרת הקידוש (סימן כ"ו) והמחשבה יבין ענין פלא גדול מה נעשה בשמים ממעל על ידי עיון וזכור הלכה פסוקה מן הגמרא ופוסקים ראשונים ואחרונים מה שהיה בהעלם דבר קודם העיון שלו. כי על ידי זה מעלה הלכה זו כו'. ולכן באים העיונים לשמוע חידושי תורה מתחתונים מה שמתחדשים ומגלים תעלומות הכמה כו'. הן בהלכות. הן באלגות. הן בנגלה. הן בנסתר. כפי בחינת נשמתו, ומחויב בדבר להשלים נשמתו בהעלאת כל הנימונות שנפלו לחלקו כמדת. וכל דברי תורה ובפרט דבר הלכה הוא נטון מהשכינה שהיא היא דבר ה' כו' עכ"ל: (ד) ובקונטרס שו"ת מן השמים מהר"י הלוי סימן ל"ב כתב זה לשונו אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב ה' שערים המיוונים בהלכה כשמתחדשים חידוש בהלכה ומעמידין אותה על בירור. אותן שערים נאמרים לפני המלך הגדול כו'. וכל מי שחושב מחשבות וסובר סברות בהלכות חמורות ובפסקים החמורים נאמרים ונחמד לפני המלך העליון. וזה שאמרו אנרג דשמעתא סברא. והדברים והמחשבות ההם הם כמרנגלות היקרות בעיניו. עכ"ל. והביאו בברכי יוסף ושערי תשובה באורח חיים סימן תקמ"ה. וכדאיתא בברכות דף ח' מענינים אלו: (ה) ואיתא בנאות דרבי אליעזר הגדול אין אדם יכול לחדש דבר בחורה שחזרו מומוק לחדש. כי הכל מוכן לפניו מיום שהתורה נבראת עכ"ל: (ו) וכדאיתא במדרש משלי משעה שאדם טולד במעי אמו אותה תורה שעתיד ללמוד לפניה לו. לכן נאמר יאטון לישראל תשובה: (ז) ויש לפרש ענין זה. על פי מה דאיתא בגמרא קידושין (דף ל') עמוד ב' יצא של אדם מתחדש ומתגבר עליו בכל יום כו'. ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו כו': (ח) תנא דבי רבי ישמעאל בני אדם פגע כך מטוב זה משכחו לבית המדרש. אם אכן הוא נימוק. ואם ברזל הוא מתפוצץ: (ט) גם קודם לזה איתא שם דהקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תכלין. ואם אחס עסקים בחורה. אין אחס נמסרים בידו: (י) ממילא יש לומר דכמו שהיה"ר מתחדש ומתגבר בכל יום על האדם. כן צריך להתחדש בכל יום דברי תורה. הן בדבר הלכה. הן ביראת שמים. ובזה נימוק הביא"ר ומתפוצץ. כדברי הגמרא הג"ל. ויכול לעבוד השם יתברך כאמת: (יא) וכדאיתא בברכות (דף י"ג) לעולם יבא אדם ערוס ביראה. ופרש"י להערים בכל מיני ערמה ליראת בוראו. עכ"ל: (יב) וכמו שאנו רואים בהלכות

המתחדשים בכל דור ובכל עת, והכל הוא מהשם יתברך לפי צורך הזמן נפרש מאיסורים ולעסוק במצוות ובמעשים טובים. לעשות נחת רוח לפני יתברך: (יג) וכל זה דוקא כשהדברים החדשים נכנים על פי דרכי רבותינו ז"ל הקדמונים. בעלי הגמרא והפוסקים והאריז"ל. כמו שאנו מזהירים שלא לנגות מדבריהם ז"ל ימין ושמאל ח"ו (יד) וזה אחד מ"ג עיקרים שישראל אומרים בכל יום. שאלת התורה לא תהא מוחלפת. ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא יתברך שמו: (טו) וכשמתחדשים הדברים ומכריזים בהלכות על יסוד דבריהם ז"ל. עושים בזה נחת רוח גדול להשגת יתברך. כ"ל: (טז) ולכן באתי גם אני להצטרף ללשון בספר זה כמה הוספות ותיקונים על ה"קיצור שלחן ערוך ובמסגרת השלחן בהלכות חדש. הנחלים מאוד לכל אדם לקיים המצוות בחיובים. מכמה הסיבות וספרים שנתחדשו בשנים אלו: (יז) גם מה שדברתי בעל פה עם כמה רבנים גדולים להורות להלכה למעשה בכמה דינים נחלים. ובחובו יביאר גם כן כמה דינים שנשתנו ממה שכתוב בקיצור שלחן ערוך ומסגרת השלחן. על פי הספרים והשוניות הנ"ל: (יח) גם הוספתי מעט נוסף מה שהניי השם יתברך לכבד ארצה הלכות בעזרתו ויתברך. והכל על פי דברי רבותינו ז"ל בעלי הגמרא ושלחן ערוך והפוסקים וכתבי האריז"ל. כאשר עיניכם חזונית מישרים כשתהנו בו: (יט) גם לקחתי הרבה דברי מוסר ויראת שמים והנהגות טובות לשמור ולעשות כל המצוות לפי מדרגתו ולפי מנהגיו. מכתיבי האריז"ל ועוד כמה גדולי ישראל עם כמה עזות טובות לשמור ולעשות כל המצוות על אמתיתם. גם תקנתי ספר זה שלא יסרך להפסד בכל פעם בספר קיצור ש"ע. וכמעט שיכולין ללמוד בספר זה גם בפני עצמו: (כ) גם בררתי בספר זה בעזרת השם יתברך כל דיו מכתת חזק על נכון. איך להתנהג בכל הענינים הזכירים לזה. עם כמה דינים מחודשים מהוקים מדבש ונופת אופים: (כא) וקראתי שם הספר ישועות חכמה. כי הכל הוא ביצועות השם יתברך. גם כי הראשי חובות הם אחריות ח"ו. וגם הפירות הולם ישועות ר"ח ח"ו לרמו מה שכתוב (ישעיה ל"ח) ה' ח' הוא יודך וגו'. ויספור השם יתברך לנו ולכל הלוומדים בספר זה ויכל הספרים שבררתי. ולכל ישראל. בחיים ארוכים ועושים בברירות ופרנסה. והלכה. כי חיי ומוצאי וכל טוב. לעבוד השם יתברך כאמת ובשמה. וזכה לאור באור החיים הנחלים: (כב) וגם הראשי חובות של השמות עלי ח"ו ובצירוף השני ח"ו הג"ל עולה יד. ויעזור השם יתברך שגיה דבוקים בשם הוי"ה ב"ה שים לו י"ד צירופים כמובא בספר שערי אורה ובפסל הרמון ובתפארת ישראל מהר"י ז"ל. וכתבו שם אשר ברוך אלו הג"ד צירופים נכללו כל הדברים שנעלם ומספיקים צורך כל הגבירים עכ"ל. ויקוים בנז מאמר הכתוב ואחם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולם היום. ומתרום שכנת עוזינו וקרן משיחנו במהרה בימינו אמן:

הב"ד האציר המתאבק בעשר רנלי חכמים ותלמידיהם. הקצן חיים ישעיה הבהן בעל המחבר ספר השגרת השלחן. וספר לקוטי שושים. ולקוטי יקרים. ולקוטי נפלאים. וספר ישועות חיים. וספר דרכי חיים. וספר חוספת חיים על תהלים. וסידור דברי חיים. וספר ברכת חיים. וספר טובי חיים. וספר לבושי חיים. וספר תעושות חיים בעזרת חיי החיים. ברוך הוא וברוך שמו לעד ולנצח נצח:

גודל מעלת תלמוד תורה וקיום המצות

(א) כתב בראשית חכמה שער היראה דהמלות נמשכות מעץ החיים והם רוחניות דבוקות בו יתברך. והעושה המלצה הוא דבוק בו יתברך. וכל שיוסיף מלות יוסיף דביקות. ואם כן מלצה גוררת מלצה. ושכר מלצה בעיניו שהוא דבר מועט. מכל מקום בעיני השם יתברך הוא הרבה מאד. כי בעשיית המלצה הנשמית מעורר שרשה הרוחני למעלה. ורוחניותה למעלה אין לה שיעור וקץ. ולכך אמרו רז"ל (יומא דף ל"ט) אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה. בלי שיעור: (ג) וכמו שכתב בחובת הלבבות וזה לשונו ואל ימנע בעיניך שום טובה שתעשה לשמו אפילו במלה או ראיה. כי המעט ממך רב אללו. וכן בענין העבירות. והדמיון כזה העתקה השמש בארץ שיעור אמה תחת בלגל מלין הרבה. עד כאן לשונו: (ד) וכחצ הרמב"ן ו'ל בפירוש המשנה אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס. פירוש אל תחשבו כי עשיית המלצה והגמול ב' דברים. כגון מלך כשר ודם שזוכר פועל לעבוד אללו. הרי העבודה הוא ענין אחד. ומעית השכר הוא ענין אחר. רק העבודה היא על מנת לקבל המעוה בשכרה: (ה) אבל המלות הם בעצמם האור וההיים שמתדבק בהם. וכשעת עשיית המלות. הקדוש ברוך הוא מלביש את הנפש ומקיפה אור ה'. ועל ידי לימוד התורה נעשה מזון לנפש וחיים בקרבה מחיי החיים ברוך הוא. ואין לשער גודל האור והחיות שנגיף למ בשעת הלמוד תורה וקיום המלות. ואור החיים זה ישאר לנו לנצח (רמב"ן ושל"ה ולקוטי אמרים): (ו) וזה ידוע כי אי אפשר לקיים המלות כתיקונם. כי אם כשילמוד כל פרטי דיני המלות ומדות טובות בשלחן ערוך ופוסקים וספרי מוסר או עכ"פ בספרינו אללו. וזולת זה. יעבור על כמה מלות ח"ו ולא ירגיש כלל. בשגם שהיה"ר הוא מחליק העבירה בעיני האדם. ומפתה אותו תדיר שדבר זה אינו עבירה. כמו שכתוב (בתהלים ל"ו) ופיין שם בספרי חספות חיים: (ז) ולכן יזהר ללמוד תדיר בספרים אללו לשמור ולקיים. וזכה לכל טוב בעולם הזה ובעולם הבא:

א דיני השבמת הבוקר :

בקיצור שלחן ערוך סעיף ר' (א) להתגבר כארי. כתבו בספרים שיוהר האדם כשניעור משנתו שתהיה המחשבה הראשונה והדיבור הראשון והמעשה הראשונה כחבורה ובמציאות ויראת ואהבת השם יתברך. ועל ידי זה יזכה שיהיו נגדרין המחשבה והדיבור ומעשה של כל היום לעבודת השם יתברך: (ב) ויש לפרש כזה דברי רבותינו וזכרונם לברכה בשלחן ערוך הגדול שמתחיל באורח חיים סימן א'. יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו. כי ידוע דהארי מושל על כל החיות. וכמו כן בתחילת הבריאה כתוב בתורה (בראשית ד') ואתה תמשל בהם. כי השם יתברך ברא את האדם שימשול על היצר הרע. ויהיה להאדם כח להתחזק עליו המיר. אכן מחמת מעשה אדם בעבירות נתגבר היצר הרע על האדם ח' כדאיתא בגמרא וספרים הקדושים: (ג) ולכן כזהיר השלחן ערוך דתיכף כשיעור בבוקר יתגבר כארי על היצר הרע. וידוע דבכל יום געשה אדם בריה חרשה. ממילא בזה המחשבה שעומד לעבודת בוראו יתברך והמעשה של הקיסה. יסייע לו זה ההתגברות למשל על היצר הרע בכל היום. כמו ארי שמושל על החיות. ויקיים בו הפסוק ואתה תמשל בו. וממילא יזכה לכל טוב: (ד) ולכן נעתיק פה איזה פכוקים ומאמרים שיחשוב בהם האדם תיכף כשנתעורר משנתו. גם יחשוב בהם קודם השינה: (ה) גם יהיה רגיל לאזכרם תדיר בכוונה. כגון בלילה קודם ברכת הכפיל. ובבוקר לאחר ברכת התורה. גם כשנוסע בדרך. וכן בכל היום כשיש לו פנאי אם הוא במקום נקי. כי את השמים מאור ליראת שמים ולשמירה מעון ולהצלחה וכל טוב: (ו) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. שויתי ה' לנגדי המיד כי מימיני בל אמוט. אשרי איש שלא ישכחך וכן אדם יתאמץ כך. כי דורשין לעולם לא יכשלו ולא יכלמו לנצח כל החוסים כך. אש תמיד תוקד על המזבח לא חכבה. מעמים שנאתי ותורתך אהבתי. מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב. נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה. מור מרע ועשה טוב בקש שלום וירדפהו: (ז) ועיין בספרי הוספת חיים על תהלים במזמור מ' ל' ק"ט ובספרי ברכת חיים פרק י' ובספרי פתחי חיים (הגרפס עם סנהני האר"י) דף ק"ח גורל מעלת אמירת פכוקים אלו בכוונה. ועיין שם קצת כוונות על דרך הסוד: (ח) ויוהר מאוד שכשניעור משנתו לא ישכב כעצל על סמרה. כי זה מביא כמה רעות ח' (ט) ולכן ירגיל עצמו דתיכף כשניעור משנתו יאמר מודה אני כו'. ויטול ידיו ג' פעמים בסירוגין. ויקום בוריות וילבש עצמו: (י) ויסדר לעצמו בלילה קודם השינה פסוקים הנ"ל ועוד דברי תורה. לחשוב בהם תיכף כשניעור משנתו עד אחר הלבישה. ויקבע מחשבתו בהם בחזקה. וזה יסייע לו מאוד לטהר מחשבותיו כל היום (כמבואר בספרים הקדושים):

ב הלכות נמילת ידיים שחרית :

סעיף א (א) ואמור לילך ר' אמות בלי נמילת ידיים. כתב בספר אנא דפירקא (סימן ט) קבלה מהרב הקדוש מהר"ם וצוק"ל דיש ליוהר שלא להציג רגליו על הארץ בלא נמילה. כי בהציג רגליו על הארץ בלא נמילה. או ח"ו כל חימום הרע שנכנש הבהמיות רודף אחריו להמיתו. וזה רמז הפסוק יחיצב על דרך לא טוב (אוי ח"ו) רע לא ימאס כו'. דבעוד הרוח מסאבא שורה על ידי האדם אין ליתן לו שיעור קומה כו' עכ"ל: (ב) ואין חילוק בזה בין ישן במטה. או על ספסל. או על הארץ. כיון שהמעם הוא משום רח"ל רע השורה על הידים: (ג) וכמו שכתב מהר"ש בסידור דאם ישן יותר מס' נשימות. אפילו ישן שינת עראי צריך ליטול ידיו ג' פעמים עכ"ל: (ד) וכתב הבית יוסף בסימן ר' דמה שכתב הזה"ק פרשת וישלח הלשון דנאסם בלילא בערסיה הוא לא דוקא. דכיון דמעמא כיון דנשמתא נפקת מיניה שריא רוח מסאבא. אפילו כי נאסם בלא ערסא נמי עכ"ל: (ה) ולכן יוהר כל אדם להעמיד אצלו מים בלילה קודם השינה. ומיד כשניעור משנתו יטול ידיו ג' פעמים בסירוגין. כמו שכתבתי במסגרת השלחן דבזה ינצל כו': (ו) וכתב בברכי יוסף שמהר"ם ז"ל הוכיח מהזהיר דהישן ביום רעה שורה. וכן כתב מהר"ם (שערי תשובה): (ז) ולכן טוב ליוהר בכל מה דאפשר גם כשישן ביום ס' נשמן ליטול ידיו ג' פעמים בסירוגין סמוך למקום השינה. וכן נזהגין היראים. ודברים אלו מביאין קדושה וטהרה לאדם כידוע: במסגרת השלחן סק"א (ח) וצריך להזהיר הנשים כו'. גם צריך להזהירם בלילי חורף שהנשים ממהינות על בניהם או בעליהם שמתאחרים לבוא מבית המדרש. ומרם בואם ישנים הנשים איזה שעות צריך להזהירם שלא יגעו בשום מאכל עד שיטלו ידיהם ג' פעמים בסירוגין כרין. ואחר כך יתנו לבניהם או לבעליהם המאכל למעורת הלילה: שם במסגרת השלחן (ט) ובדיעבד אם נגע באוכלין אין לחוש. ומכל מקום ירחץ ומאכל ג' פעמים (ארה"ח ס"ב): בקיצור שלחן ערוך סעיף ז' (י) וברכות התורה וברכת אלהי נשמה כו'. כן הוא נוסח הסידורים: (יא) אבל נוכח כהר"ש בסידור על נמילת ידיים ואשר יצר וברכת אלהי נשמה. כדי להסמיכה לברכת אשר יצר כמו שכתב מהר"ש בשלחן ערוך. ואדר כך ברכת התורה. וכן כתב בפרי עץ חיים וסידורי האר"י: (יב) וזהו ער עד אור היום כו' יטול ידיו ג' פעמים. ולכן יוהר כשמשכים בחורף או לסליחת קודם אור היום אע"פ שעוסק בדברים שבקדושה עד אור היום. סבל מקום כשיאיר היום יטול ידיו שנית ג' פעמים בסירוגין בלא ברכה (כמבואר בפוסקים סימן ר' וכמטה אפרים סימן תקפ"א ובאלף למטה שם בשם השל"ה):

דיני

ישועות חכמה ג דיני לבישת בגדים

ג דיני לבישת בגדים:

סעיף ו (א) אמור לידך כו'. וכל שכן במדינות אלו שישיראל נזהרים בזה משום צניעות אם כן ההולך או אפילו היושב בג"ה הרי זה אסור. אך אם משים ידיו על ראשו לכסותו די בכך להביר. רק שלא יוכיר שם שמים כן (מ"ו ורו"ש): (ב) ואם נודמן לו להיות בבית הלכרי לצורך פרנסה וכדומה, ומוכרח להיות אז בג"ה, יזהר עכ"פ שלא לידך כן ד' אמות בפעם אחת. ועיין שערי השוכה סימן כ' סק"ג: (ג) ואמר לי רב ארד שצריך להסיר הכובע קודם שיפתח הפתח של הנכרי מכמה מעמים. (עיין בהנהגות הנר"א ביו"ד סימן ק"נ ובמ"ו שם סוף סימן קנ"ו) ובכל זה טוב לזהר שלא לידך כן ד' אמות בפעם אחת. רק ישהה קצת בנתיים:

ד הנהגת בית הכסא:

בקיצור שלחן ערוך אלו חסר איזה דינים בסימן זה ממה שנדפס בספרי קיצור שלחן ערוך הקודמים. ואעתיקם פה. וזהר לקנח את עצמו יפה. כי אם יש לו אפילו משרו צואה כפי המכנת אסור לו לומר שום דבר שבקדושה. לא יקנח ביד ימין מפני שקושר בה התפילין. ומחאי מעמא אין לקנח באצבע אמצעי של שמאל שכורך עליו הרצועה של התפילין: ואמר ידיקנח בשמאל ידיה שהוא ימין של כל אדם: (א) ומה שכתב ואמר יד. היינו אמר שמניח תפילין על ימין וקושרן עליו בשמאל של כל אדם (מג"א ורו"ש). ועיין באחרונים סימן ג' להילוקי דינים בענין אימור: (ב) לא ידבר בבית הכסא. כי יש שליטה בשד אחד שמחזק בו ומחזיא ח"ו. וכשהוא מדבר אזי יש לו שליטה עליו (סידור האר"ו ד' דמרי"ק). ועיין כאבן העזר סימן כ"ב ס"ג: (ג) ועיין לקמן סימן קס"ה בחוסן ישועות עוד דברים נחוצים בענינים אלו:

ה נקיון המקום לדבר שבקדושה:

בסימן זה חסר ג"כ איזה סעיפים בקיצור שלחן ערוך אלו ממה שנדפס בספרי קיצור ש"ע הקודמים. מאיזה טעם, ואעתיקם פה עם הוספות הירדשי דינים בעזה"י: תינוק שאחרים בימיו יכולין לאכול כוית ממנו דגן אפילו על ידי תבשיל בכדי שגדול אוכל שיעור פרס. מרחיקין מצואתו ומימי רגליו. ומוב וישר להרחיק גם מצואת קטן בן ח' ימים: (א) והנה במדינתנו מאכילין לקטנים כסנין (שקורין ציקער לעקיף או מושקאמלי"ך) עם מייא. ויכולים לאכול מכסנין זה כוית כשהם לערך בני עשרה שבועות. ולכן צריך כסחם להרחיק מצואת תינוק ומימי רגליו כשהגיע לערך זה: (ב) ולפעמים כשאין להם להניק ח"ו. מאכילין כסנין הנ"ל להתינוק תיכף כשהוא לערך בן ד' שבועות. אזי כשנודמן בהינוק בן איזה שבועות שהלעיטו אותו ממאכל הנ"ל לערך שליש ביצה. ולא שהה יותר טכדי שגדול אוכל ג' או ד' ביצים ממאכל זה. אזי צריך להרחיק מצואתו של תינוק זה מכאן ולהלן (כמבואר בפוסקים סימן פ"א). ועיין לעיל במסגרת השלחן בכללים קודם סימן א' שיעור כוית ושיעור פרס. ובהרחקה מצואה שהוא דאורייתא נקמין לחומרא: (ג) וזה שכתב מאד שהכרים של עריסת הקטנים הם מלוכלכים בממשות של צואה. ואמר לומר שם שום דבר שבקדושה עד שיכסה אותם באיזה דבר. או שירחק מהם כשיעור המבואר בפנים בסעיף ו': (ד) צואה יבישה כל כך שהיא נפרכת על ידי גלילה הרי היא כעפר. והוא שלא יהא בה ריח רע. אבל אם תשכר לשנים על ידי גלילה. אין זה מועיל. וצריך להתרחק ממנה: (ה) אם נקרשה מחמת הקור. כיון שיכולה לחזור לקדמותה על ידי חום. עדיין שם צואה עליה (סימן פ"ב): (ו) אם נתכסה בשלג. אזי כל זמן שלא נמחה השלג חשוב כיוס. ומותר לומר שם דברי תורה וקדושה (חיי"א): (ז) בית הכסא אע"פ שיש לה מחיצות צריכין להרחיק ממנה כמו מן הצואה: (ח) ולכן צריך לזהר שלא לקרות או להתפלל או להדגיר בדברי תורה בחצר כנגד בית הכסא כמלא עיניו. אף על פי שהוא מגור: (ט) אם חלון ביתו הוא נגד בית הכסא * והחלון פתוח לא ידבר כנגדו בדברי תורה אלא אם כן עוצם עיניו ואינו רואה הבית הכסא. וכזה מהני עצמת עינים כיון שהוא אחרת דהיינו בבית: (י) וסל זה במחיצות שנעשים רק בשביל בית הכסא אבל אם עשה בית הכסא סמוך לביתו כויתו. מותר לקרות בביתו אפילו סמוך להכותל של בית הכסא. כיון שאין הכותל מיוחד לבית הכסא בלבד: (יא) ולכן מותרים להתפלל וללמוד תורה בהאיו"ן בא"ן אע"פ שיש על הוואנא"ן בית הכסא בצד השני של הכותל. דהרי בצד זה משמש הכותל להוואנא"ן: (יב) ספסל העשוי עם נקב שמעמידין תחתיו גרף לפנות עליו. אע"פ שהוציאו את הגרף וכסו את הנקב בדף. מכל מקום יש לספסל זה דין בית הכסא. וצריכין להוציאו מן הבית או לכסותו כולו (סימן פ"ג ובפוסקים): (יג) ואם הוא כסא המיוחד לשיבה. ומכוסה בכר לישב עליו. ורק לעת הצורך מסירין את הכר וגפנין שם. ושוב מחזירין עליו את הכר. בזה יש להתיר לקרות שם כשהוא מכוסה בהכר ופינו הכלי שתחתיו (דרך החיים ומ"ב): במסגרת

הנהגות מהרב הגאון המפורסם בקש"ת מו"ה יעקב מרדכי שליט"א האב"ד בילגוריין

(*) והחלון פתוח. ולכן יזהרו בקצין בטבת במנהגה שלא לקרות מצד חלון פתוח. אם יש מתחן לואה או בית הכסא. וטוב לזהר שלא לפתוח חלון בבית הכסא או בבית המדרש עד לואה או עד סוף הכסא. כי פסח חששים קורים ומתפללים סמוך לחלון. ואינם נזהרים להעלים עיניהם:

ישועות חכמה ה נקיון המקום לדבר שבקדושה ד 7

במסגרת השלחן סק'ו. היתה הצואה בחדר אחד והוא בחדר אחר כו' מותר בכל דבר שבקדושה כו'.
(יד) וכן הדין כשהצואה מונחת במקום שנבנה עשרה מרחקים ורחב ד' מרחקים על ד' מרחקים. ואין
ריחה מגיע אליו. מותר גם כן בכל דבר שבקדושה כשמעצים עיניו ואינו רואה אותה. כיון שהיא
ברשות אחרת: (פו) ובכל זה אם אפשר יחזיר פניו מכנגדה. שלא תהיה לפניו (סימן ע"ט):
(פז) ואם הכנים ראשו לרשות שלה. אמור אפילו כשעוצם עיניו (דה"ח): (יז) וכן להיפוך אם
הצואה עם האדם בבית. והוציא ראשו חוץ לבית או חוץ לחלון. גם כן אסור בדבר שבקדושה
דשריגן ראשו בתר רובו (מ"א ופמ"ג ומ"ב סימן ע"ד): בקיצור ש"ע סעיף י' (יה) ואפילו נתן
תחת המטה לא מהני. ומכל מקום אם מחיצות המטה מניעין פחות מג' מפהים לארץ
מותר. שכל פחות מג' מפהים כלבוד הוא: (יט) וכן אם נפל עליו כלי ויש קצת אויר בין הכלי
לקרקע כגון שהכלי בולט קצת מצד אחד אם האויר פחות מג' מפהים בנזבה. כלבוד הוא.
ומותר (מנ"א ופוסקים סי' פ"ז): (כ) וכל זה כשהכלי סתום למעלה. אבל אם הניח הגרף תוך כלי
שפתחו למעלה. צריך שיהא כלי החיצונה למעלה ממנו עשרה מפהים (א"ר ודה"ח): (כא) איתא
בגמרא (ברכות דף כ"ד עמוד ב') דאם נזרע שלא לקרות במקום ממונה וזכה לאריכות ימים.
וכתיב (שמואל א' ב') כי מכבדי אכבד. ממילא הנזרע שלא לדבר דברי תורה במקום שאסור.
וזכה גם כן לדגולה ולעשירות. ותפלו ותורתו וברכותיו רצויים לפני השם יתפרך. וממשיך על
עצמו קדושה וטהרה כידוע. ולכן יזהר בכל הנ"ל וטוב לו:

ן דיני ברכות ודיני אמן. ולשמור עצמו מדיבורים אסורים:

במסגרת השלחן סק'א (א) וראוי להרגיל את עצמו לומר הברכות בקול רם. ולא יברך בלחש
כי אמירת הברכות בקול מעורר הכוונה. על דרך שאמרו רז"ל בעסק התורה שצריך
להוציא כפה בקול. שנאמר כי חיים הם למצואיהם. וכן עריכה בכל ושמורה שדרשו בעירובין
(דף נ"ד) אם עריכה כרמ"ח אברים שלך משחמרת וכן לענין הברכות (ראשית חכמה שער
הקדושה פרק ט"ז ושל"ה בשער האותיות וספר חרדים ובאה"ט סימן תרמ"ג): (ב) וצריך למחות
באותן שמברכין ברכת המזון ושאר הברכות בלחש. כי על ידי זה מבליעים כמה אותיות
ונקודות. וגם שוכחים כיוון פירוש המלות בכל תיבה. שהכוונה הוא עיקר גדול בכל הברכות
והתפלות (כידוע): (ג) וצריך לדקדק היטב בתיבות ובאותיות ובפירוש המלות. בסוד הכתוב
קרוב ה' לבד קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. אמת ר"ת אותיות מלות תיבות (סידור האר"י)
דמהר"ק: (ד) ולכן יזהרו להרגיל עצמם לומר הברכות וכל דברים שבקדושה (חוץ מהשמונה
עשרה) בקול רם: [א] ויטה אונן היטב לכל תיבה שאומר. לזהר לומר כל תיבה בנחת.
ולתוצאה כפה יפה עם הנקודות כראוי. וגם השמונה עשרה יוציא בלחש כל תיבה יפה בשפתו
וידביק מחשבתו בפירוש המלות בכל תיבה שמוציא מפיו. וממילא יקיים כו' מאמר הכתוב קרוב
ה' לבד קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת כנ"ל: בקיצור ש"ע סעיף ג' (ה) ואם קלל בלא שם כו'
איסורא מיהו איכא. כתב מהר"ש הלכות אונאה סעיף כ"ח [ב] להקלילו שלא בפניו כמו שכתוב לא
אונאת דברים לבד מאיסור קללה לשום אדם מישאל שהוא אפילו שלא בפניו כמו שכתוב לא
תקלל חרש עכ"ל: (ו) ופרט לך בחרש אף על פי שאינו שומע ואינו מצמצע. וב"ש השומע
ומצמצע בקללתו דאסור (רמב"ם וסמ"ע בחו"מ סימן כ"ז): (ז) וכן אסור לקלל את עצמו (רמ"א
וסמ"ע): (ח) ואסור לקלל חבריו או את עצמו אפילו דרך שחוק או בלשון תנאי אם יהיה כן
(כן נראה מדברי הוה"ק. וכן נראה מהפוסקים וספר החינוך ופרי חדש ביורה דעה סימן קמ"ו
ומהר"ש בחו"מ הלכות שמירת גוף ונפש). וצריך להזהר כל זה לבני ביתו. שלא ירגילו עצמם
בדברים אלו. גם המלמדים יזהירו להילדים שישמרו פיהם מן הקלילות ומן השבועות:
דיני

חוסן ישועות

[א] ויטה אונן היטב. וכשמשמיע לאזניו הוא מנוגה נפלאה שיאמר החיבות בכוונה. כי חוץ נרמז בשם ס"ג
כמבואר בשער היסודים להאר"ל. ושם ס"ג הוא סוד העיון והמדע כמבואר בספרי עץ חיים בהקדמה.
ולכן כשרונו לעורר הכוונה טוב לכוין בשם ס"ג שהוא סוד עולם הנריאה. עולם הנשמות ועולם המעשה
כידוע. ועין בספרי פתח חיים דף י"ט ולקמן סי' נ"ח:
במסגרת השלחן סק'ב: [ב] צריך לזהר
באמירת השם שיאמר כו' והדל"ת בחול"ס. כתב בשו"ת נודע ביהודה מהדורא קמא סימן ב' וזה לשונו בדבר פשוט
כזה אפילו תיטות של בית רבן יודעים שרוב המלות מלרע. וזאת חס לא תהא אחרונה ראויה לקבל הטעמה
או שאר טעמים אחרים ידועים למדקדקים שאז נדחה הטעם ממקומו הראוי והוא מלעיל. אבל בשם הנכבד למה
יגרע שם אבינו מלכוד כו' הטעם כמשפטו. הלא הו"ו נקודה בתנועה גדולה וזה נראה ולית כאן ספיקא שהטעם
מלרע. ולא שמענו מעולם זוט פקוק בדבר הזה. וכל המשנה אינו אלא טעם עכ"ל: (ג) ופירוש דבריו דודאי
צריך לומר הדל"ת בחול"ס. כתב בזה"ק פרשת קדושים תא חיו מאן דלייט לחכמה ואיהו
נגידה מלרע שבמקרא: דהמקללו בפניו. כתב בזה"ק פרשת קדושים תא חיו מאן דלייט לחכמה ואיהו
קמיה ואכסוף ליה כאלו אושר דמיה. והאי קרא דלאו חכמה עמיה. והוא לייט ליה. הלא מלה סלקא. דלית
לך מלה ומלה דמיק ממוניה דלא אית ליה קלא. ההוא קלא סליק לעילא כו'. ווי למאן דמפיק מלה כישא
מפומיה

חוסן ישועות ו דיני ברכות ודיני אמן

מסומיה עכ"ל. ולטנין עונש הקלל את עמו כח כפרשת פנחס דף רמ"ו חד ממנא אחספיד קמיה דבר נש. ובשפחה לדין גרמיה ההוא בר נש. האי ממנא ושבעין אחרין דממנן תחותיה נעלין ההיא מלה ואמרי אמן וסלק לה לטילא ודינין לה ואיהו דריף אבתריה עד דעביד ליה ואשלים ליה ההוא מלה עכ"ל. פנין שם עוד מזה. ולכן יזהר מאוד להתחק מכל זה. רק ירגיל לשון ברכות. ויזהר לכל טוב:

בקיצור שלחן ערוך סעיף י' [ד] שלא יענה אמן קודם שיסיים המברך כל הברכה. ואם הש"ץ מאריך בניגון בסוף הברכה. לא יענה אמן עד שיסיים הש"ץ כל התיבה שבסוף הברכה. אבל כשעומד פניין בחצי התיבה אסור לענות אמן (פמ"ג סימן קכ"ד): (ד) ומחמת שקלא אין יודעים לזהר בזה. צריך הש"ץ לזהר שלא לשהות בסיום הברכה. רק יסיים תיכף כדי שיאמרו אמן בסיום הברכה כדין: (ה) כשהש"ץ או אחר אומר קדיש. לא יענו הקהל אמן אחר תיבת בעלמא עד שמסיים תיבות ואמרו אמן (פמ"ג): (ו) ובתחילת הקדיש אחר תיבת רבא. ואחר תיבת משיחיה צריך גם כן לענות אמן (פרי עץ חיים שער ד'): (ז) אבל אחר תיבות ובזמן קריב ואחר תיבות דאמירין בעלמא. לא יענו אמן עד שיסיים תיבות ואמרו אמן (פמ"ג): (ח) ואם הש"ץ מאריך הברכה בניגון של ואמרו אמן. יאמרו תיכף אמן אחר שיסיים ובזמן קריב. ואחר שסיים דאמירין בעלמא. כי הארכת בניגון הברכה הוא הפסק. וכבר כלה הענין אחר תיבת ובזמן קריב או אחר תיבת דאמירין בעלמא (פמ"ג ואחרונים): (ט) אכן בקיום חזיון ברכה אסור לענות אמן עד שיסיים כל התיבה שבסוף הברכה כנ"ל (שם): (י) וצריך הש"ץ לזהר שלא להאריך בניגון בסיום הברכה וגם שלא להאריך בניגון בתיבות ואמרו אמן. כי כבדנה עונים קאת אמן קודם סיום התיבה שבסוף הברכה. וזה אסור כדלעיל. ובקדיש מתחילים עד אחר שיסיים ואמרו אמן. והארכת בניגון הברכה היו הפסק בין עיקר הקדיש ובין עניית אמן: (יא) לכן יזהרו החזנים מאוד שלא ישהו במקומות אלו. כדי שהקהל יענו אמן ציון. (על"ה): (יב) גם צריכין לזהר שלא ימשכו התיבות והאותיות הברכה על ידי הניגונים. כדי שלא יקלגו התיבות. כי העיקר לומר התיבות כתיקונם ככוונה (שם):

בקיצור שלחן ערוך שם [ה] אלא תיכף כשמסיים המברך את הברכה יענה אמן. ותוך כדי דיבור כדבור דמי (פמ"ג). ושיעור זה הוא כדי אמירת ב' תיבות (מג"א ומהר"ש סימן ר"ו) וכן דעת האחרונים כדלעיל בכללים בתחילת הספר. ויש אומרים שהוא כדי אמירת ד' תיבות (ט"ו ולבוש): (ו) ובציבור השעור. דעד שכלו הציבור לענות אמן הוא עדיין בכלל הברכה. ומותר לענות עממה (מהר"ש ואחרונים סימן קכ"ד): (ז) האומר בלחש ברכות גזיל את המטה. שלא יוכלו לענות אמן. וכן כשקורא בתורה אם יאמר בלחש ברכו והברכות הוא הוטא. שלא יענו הקהל ברוך ה' המבורך לעולם ועד. ואמן אחר הברכות. לכן יזהר לומר הכל בקול רם כדי שיעטו כדין (ספר חסידים סימן רנ"ד ובמפרש שם): במסגרת השלחן סק"ו [ה] ולא יענה אמן קצרה אלא ארוכה קאת. כדי שיוכל לומר אל מלך נאמן. וכל המאריך באמן מאריכין לו ימיו ושנותיו (ברכות דף מ"ו): (ו) וכחצו הנית יוסף ובל"ה בשם הירושלמי הטונה אמן ארוכה יאריך ימיו בטובה. כמה שיעורה כדי שיכול לומר אל מלך נאמן עכ"ל: (ז) וכוונה"ק פרשת שלח דף קס"ב כתב וזה לשונו מאן דקצר ויתקצר מאן דקצר אמן ולא מאריך ביה גזי ויטא יתקצר מהיין דהאי עלמא ח"ו. מאן דקצר יתאריך מאן דאמר אחד אלעריך למעפא אלף ולקצא קריאה דילה ולא יעבב ביה את כלל. ומאן דעביד דא יתארכון חייו עכ"ל: (ח) וכן כתב בכוה"ק פרשת חיי. וסיים שם אלו הם חידושים שהנידו לרבי שמעון בן יוחאי בישיבה של מעלה עכ"ל: (ט) וכתב בספר שער ין העדן שער האותיות אות א' בפירוש וכוה"ק הג"ה מאן דקצר אות א' דאמן ולא מאריך ביה יתקצר ימיו ח"ו. מאן דקצר אות א' דאחר יתארכו ימיו. והכוונה בו' הרי מבואר שאסור להאריך בא' של אחד. אבל כוונה אמן הוא רומז בו' צריך להאריך בא' של אמן לעבב בו' עכ"ל. ומבאר שם החילוק על פי סוד: (י) גם כסידור האריו"ל דמהר"ק כתב דבאות א' של אמן מבואר בכוונה שצריך להאריך. ופירש שם על פי כתבי האריו"ל הכוונות באריות: (יא) גם כסידור האריו"ל דמהר"ש כתב וכשעונה אמן לא יאמר במהירות בו' ומאן להאריך בא' של אמן עכ"ל: (יב) ובענין א' של אחד שכתב לעיל שאסור להאריך בכוונה להא' של אחד דשמי ישראל. כמבואר בשלחן ערוך ופוסקים סימן ט"א דלא יאריך בא' של אחד. רק בא' וכו'. כדלקמן במסגרת השלחן סימן י"ו: (יג) וכתב כשערי תשובה שם בשם שלחן ציבור שלא יאריך בא' של אחד כי הוא בסגור"ל שהוא טענה קטנה. ולא יתקצר בא' שהיא בקמ"ץ לא יתהר בקריאתה שהוא טענה גדולה עכ"ל. וכידוע על פי דקדוק: (יד) ממילא כיון דהא' של אמן הוא בקמ"ץ גדול. כמו שכתבו הפמ"ג ומהר"ש סימן קכ"ד. ממילא צריך להאריך קאת באה"ג גם על פי דקדוק. כמבואר לעיל בפירוש דברי הוה"ק: (טו) ולכן צריך לנהוג. לבשא יפה בשפתיו הא' בקמ"ץ גדול. ולמשוך קאת בקול הברה. וגם ימשוך קאת בקול הברה דל'. וממילא יהיה בש"ה כדי שיוכל לומר אל מלך נאמן. כמבואר בפוסקים דלעיל. וממילא נוכח לאריות ימים ושנים בטובה. כמבואר לעיל בשם הגמרא והירושלמי: (טז) ומכל מקום צריך לזהר שלא יפסיק התיבה לשמים. רק שיאמר כל התיבה בפעם אחת (רמ"א ומהר"ש): (יז) וכתב השל"ה דלא יאריך באמן יותר מהשיעור שיוכל לומר אל מלך נאמן. כמו שכתבו בתוספת ושלחן ערוך. ופוסקים לפי שאין קריאת התיבה נשמעת כשלאריך יותר מדאי: (יח) ומדברי הפוסקים אלו מוכח גם כן דמה שאמרו בגמרא וירושלמי להאריך באמן. הכוונה לצריך להאריך קאת בא' וקאת כנ"ל. דלא היה כוונתם להאריך רק כנ"ל. מה איכפת לן אם מאריך בה יותר מדאי. דהא כבר אמר התיבה כראוי. ולכן יזהר מאוד לנהוג כנ"ל. ונוכה לכל טוב:

במסגרת השלחן סק"ו [ז] כדי שיוכל לומר אל מלך נאמן כי זהו פירושו של אמן. ולכן צריך לכוון גם כן בשעה שאומר אמן לב' תיבות אלו אל מלך נאמן (תוספות בשבת דף קי"ט פמ"ד וספר אור זרקים ובפירוש הרב ר' נפתלי על כתבי האריו"ל. וכן נראה מגמרא וירושלמי וכוה"ק פ' וילך ורש"י ודרכי משה ולבוש): (ז) ובפרי עץ חיים שער י"א ובמסגרת חסידים ובסידורי האריו"ל ואור זרקים כתבו שצריך לכוין בו שם הוי"ה אדני"ל בשילוב הזה (יאהרונ"ח"י) בנימניה אמן: (ח) וכוונה"ק פרשת וילך הפליג מאוד בעונש מי שגזעו שגזעו מכון באמן. וכתב במקדש מלך שם כי דבר קל הוא להבינו ולכוין בו שפילה הוי"ה אדני"ל כנ"ל. ודע כי אלו ב' שמות מיוחדים להשייפ שפע מלמעלה לישראל סגולת הנל נחלתו יתברך. ולהכניע מדת הדין מתת מדת הרחמים. והם מיוחדים ביחד שלש

ישועות חכמה ז דיני ברכת התורה וברכת השחר 9 ה

ז דיני ברכת התורה וברכת השחר ואמירת הקרבנות :

סעיף א (א) לעסוק בדברי הורה. צריך לומר דומה דלעסוק בחמ"ף פת"ח כמו שמנוקד. וכן הע' דוהערב יאמר בחמ"ף פת"ח כמו שמנוקד. דלא כאותם שמבליעים הע' : (ב) וכן לומר ד' ראשונה דוצאצאנו. וא' ראשונה דוצאצא. בחמ"ף סג"י. כמו שמנוקד : (ג) וכן בברכת אשר יצר שמברך כ' היום יוהר דומר הע' דולעמור והע' דלעשות בחמ"ף פת"ח כמו שמנוקד. דלא כאותם שמבליעים הע' : (ד) ויראה כל אדם שתחיה התורה שהיא כלי חסדו שר

חוסן ישועות

שלם מאות ושמונים ליורדי מלמלה למטה. והם נקראים ברכת שלום לשפיע מדת הדיון תחת מדת הרחמים כדרך הוא וברוך שמו (ספר דין דין מאמר ב' מהרב המקובל מהר"ש מאוסטרפאלי) : (ט) וכתבו בפרי עץ חיים וספרים הנ"ל דכאמך של הקדוש יבין השילוב הזה (אידהנוד) : (י) ועין בפרי עץ חיים וספרים הנ"ל ובספרי לקוטים נפלאים עוד כוונות בזה. ובכאן העתקנו רק מה שיוכל סתם אדם לכוין : (יא) וכבר כתבנו למעלה שצריך להאריך בתחית אמן פרי שיוכל לומר אל מלך נאמן. והיינו שיבטל יפה בשפתיו הא' בקמץ גדול וימשוך קצת בקול חברה. וגם ימשוך קצת בקול הגברא דל'. רק שלא יפסיק החיבה לשמים. עיין גם בחריכות : (יב) וצריך לידע דכחמילה צריך לכוין באמן הכוונה הפשוטה בקיור שלחן ערוך סעיף ה' כמבואר בטוסקים. וכוונה הפשוטה יש לה דין קדימה אמירת ג' תיבות הג"ל. ולכן אם לא הספיק לכוין גם כוונות אלו כשעת אמירת אמן. יכוין אותם יותר משעור אמירת ג' תיבות הג"ל. וכאמ"ל לקמן במסגרת השלחן סימן י"ז סוף סק"א בכוונות פסוק שמע ישראל. ורחמנא חיבא בעי : (יד) מי שזודקו לו לענות אמן על ב' דברים. עונה שני אמינים זה אחר זה. ויכוין בכל אמן את הענין על מה הוא עונה. וטוב יותר לומר אמן ואמן (כרכי יוסף ושב"ע ומ"ב) : (טו) וכתב בזה"ק פרשת וילך וכד ישראל לתתא משמרין לתתא אמן לכונא לבייהו כמה דאטריך. כמה פתחין דנכראן פתחין ליה לעילא. כמה טבאן משתכחין בכלהו עלמין בו'. עיין גם שהפליג מאוד בגדול שכן מצאנו : (טז) ולכן יוהר להגדיל עלמין בכל מה שכתבנו למעלה. ויעזור השם יתברך שזכה לכל טוב :

ז סעיף א [א] לעסוק בדברי תורה. ומהר"ש בסידור גרים אשר קדשנו במנותיו וזונו על דברי תורה. כדעת הראשונים ז"ל : (ב) וכתב הרב רבינו יונה ז"ל (בברכות פרק א') שאלא כן בנוסחאות מדויקות ומבואר חדש דהעידו על עוהרי"א שהיה אומר כן. וכוונתו על האריו"ל כמו שהביא גם בסמינים הקודמים וכלקמן : (ה) וכן כתב בספר עניד ומזהו וזה לשונו ראיתי למורי זלה"ה עונה אמן בין על דברי תורה להעבר נא בו'. וכן כתב בספר הכוונות : (ו) וכן כתב בסידור הרב המקובל ר' משה ז"ל קורדווארי. ופירש גם וזה לשונו פירוש על יסוד שהוא על המלכות הנקראת דברי בו' תורה תפארת בו' ליתד קול ודיבור. וטוב לכוין בשם (יאידהנוד) שהוא סוד יחודן על ידי היסוד עכ"ל : (ז) וכן כתב במשנת הסידים וזה לשונו אחר כך יאמר ברכת התורה בו'. על דברי תורה ר"ח דעת עכ"ל : (ח) וכן כתב בספר עבודת הקודש קונטרס קשר גודל סימן ה' וזה לשונו בברכת אשר קדשנו על דברי תורה והעבר נא שתי ברכות כן. ועם כל זה יאמר והעבר נא (ביו"ט) האריו"ל עכ"ל : (ט) והרא"ש כתב (בספר קמח דברכות) וזה לשונו מאי מברך אחר ר' יהודה אשר קדשנו במנותיו וזונו על דברי תורה. ויש מקומות שאומר לעסוק בדברי תורה עכ"ל : (י) ובפרק קמח דפסחים כתב על שעת ריב"ל ועל התורה מברכין באשכנז לעסוק בדברי תורה. ולפי עמם זה מברכין לאכול מזה ולאכול מרור עכ"ל : (יא) וקודם לזה הביא שטת רבינו תם דכל מלת דנעשות מיד שייך לכרך עליהן על. כגון על מקרא מנויה בו'. ולא הביא בזה ברכת התורה כלל. דיש לומר כיון דאם יש לו איזה עסק הנחוץ יכול לילך חיבא אחר פסוקי ברכת כהנים שאומרים אחר ברכת התורה היו גם כן מזה העשה מיד. כמבואר במנהגות דף ל"ט עמוד ב' פרק אחד בו' קריאת שמע בו'. וכתב מהר"ם הלכות תלמוד תורה פרק ג' סעיף ד' דזה קאי אשעת הדחק. ממילא על ידי זה יש שייכות לתלמוד תורה להמנות שנעשים מיד. ולכרך בלשון על. והרי קיימא לן בזה כשיטת רבינו תם. דהרי מברכין על אכילת מנה. כמו שכתב הקרבן נתנאל גם. ממילא מברכין גם כן על דברי תורה : (יב) גם מלשון הרא"ש פרק קמח דברכות דלעיל נראה דחופס לעיקר נוסח על דברי תורה כדברי הר"ף והרמב"ם : (יג) והעור כתב בסיומן מ"ו וזה לשונו וזו נוסחה אשר קדשנו במנותיו וזונו על דברי תורה. ונוסח אשכנזים לעסוק בדברי תורה עכ"ל. נראה גם כן דפתחו נוסח למה שכתב בתחילה בסתם. וכמו שכתבתי לעיל בדברי אביו הרא"ש ז"ל : (יד) ובשלחן ערוך סימן מ"ו פסק בפשיטות לברך אשר קדשנו במנותיו וזונו על דברי תורה : (טו) וגם הרב רמ"א שביא תמיד מנהג אשכנזים לא הגיה כלל בכאן. ממילא דעתו כדעת השלחן ערוך כידוע דרכו בקדוש. והעמם נראה שירא לחלוק העידו עליו שצריך וזונו על דברי תורה כמו שכתבתי לעיל : (יז) והנה כל הגדולים הנ"ל שכתבו בסתם לומר זונו על דברי תורה. בודאי אמרו גם בעלמם כן. והרי אנו רואים שהגדולים ז"ל הר"ל והאריו"ל עמהם וכו' לכתב לחוש לדעתם ולי"ל בעקבותיהם בנוסח ברכת התורה שאמרו הם. אולי נזכר גם אנו שיהיה לנו חלק בחורה כמוהם : (יט) וכפי הנראה דעל דברים כאלו נאמר (דברים ל"ב) שאל אביך ויגיד וקנין ויאמרו לך (עין ברכות דף כ"ד ושבת דף כ"ג) : (כ) ומן הסתם כוונת כל הגדולים הנ"ל לדעת חכמי הגמרא ולחקיקת אנשי כנסת הגדולה שהקנו נוסח הברכות : (כא) וזה לשון הרמב"ם הלשון הברכות פרק א'. ונוסח כל הברכות עורא וביט דינו תקנו ואין ראוי לשנות עכ"ל : (כב) והנה הר"ף והרמב"ם והר"ה ז"ל היו אחר הגאונים. ומן הסתם ה"ל להם קבלה ומנהג בנוסח זה

ישועות חכמה ז דיני ברכת התורה וברכת השחר

של הקדוש ברוך הוא השיבה בעיניו דברך עליה בשמחה יותר מעד כל הנאות שבועלם. שזה מורה שעוסק בה לשמה. ויובה לשלשלת הנמשך לעוסק בה בשמה. שהוא לא ימוש מפיד ובפי ורעך וגו'. שתעשה שאדתי ובקשתו שבבקש בברכתה ונהיה אנחנו וצאצאיו כו' (מהר"ש ס"ט מ"ו): סעיף ב' (ה) הנותן לשכוי בינה. כשאומר ברכת השחר ויש אחר ששומע ממנו הברכות. יזהר לומר הברכות במתינות מאוד. בכדי שיוכל השני לענות אחרי כ"ה

חוקי ישועות

זה מהגאונים ז"ל. כמו שכתב הר"י ז"ל שמהל כן בנטחאות מדויקות. בשגם שהמקובלים החזיקו גם כן בנטח זה האר"ז והרב המקובל ר' משה קורדווארי ז"ל ומהר"ו ז"ל ומשנת חסידים אשר כל חכמת האמת נשען עליהם: (כג) ולפי זה קשה האיד יס כח ציד החכמים הנאים אחרים לשנות נוסח תחלת הברכה ולהעמיד תיבת לעסוק. שאין תיבה זו נמצא במקרא כלל. הרי אם נתפוס שיטת הגדולים הנ"ל. לא תקנו זה אשוי כנסת הגדולה וחכמי הגמרא כנ"ל: (כד) בשגם שהגדול שבאחרונים הרב מהר"ש ז"ל בסידור נהג גם כן בנטח הגדולים הנ"ל. עם אלפים ורבות תלמידיו ותלמידי תלמידיו: (כה) ומכל אלו הטעמים נראה לפי עניות דעתי הקלסה. לכל בעלנפש שרצה לחוש לדברי הגדולים הנ"ל. וגם אינו רוצה לשנות מנהג מדינתו. יאמר שני הנוסחות כזה. ולנו על דברי תורה לעסוק בדברי תורה: (כו) וזהו יולא ממ"ז אם עיקר הנוסח בדברי תורה הנדולים הנ"ל. הרי יולא מן המוכרח כמה שאומר בתחילה על דברי תורה. ואי משום דמסקינן בתיבת לעסוק בדברי תורה בין והערב נא. הרי דעת האר"ז דהם שני ברכות ומותר לענות אמן בתיבת: (כז) ואפילו לדברי האומרים שהוא ברכה אחת. אין זה הפסק כשמוסיף באלו הברכה איזה תיבות מעין הברכה: (כח) ואם תמלי לומר דעיקר הנוסח כדעת האשכנזים וכדעת הב"ח והט"ו וסיעתם. הרי אומר גם כן לעסוק בדברי תורה. ומה לנו לעסוק בדברי תורה. וכדמלנו בגמרא תורה הוא הכל אחד ופרשני קא מפרש. שנו על דברי תורה. הילכך לימרינהו לכלהו: (כט) ומתוך כזה קושיית כמה פעמים דסיפא מפרש (רישא). וכדאיתא בגמרא (*). הילכך לימרינהו לכלהו: (כט) ומתוך כזה קושיית האשכנזים שהקשו להנוסח על דברי תורה משמע דקאי נמי על עסק המלות. אבל השאח שמסיימים גם כן לעסוק בדברי תורה. הרי סופא פירושא כנ"ל. גם סברת הב"ח והט"ו שיעקר מעלת עוסקים בתורה הוא העמל והטורח ויניעה שיד גם כן בנטח זה: (ל) וכוון לצריך לומר מאד בברכת התורה. וזוכים על ידי זה לטובה רבה כדאיתא בגמרא וספרים הקדושים. נכון לומר שני הנוסחים כבונה וזהו יולאם לדברי הכל כנ"ל: (לא) ומלנו גם כן פלוגתא כזו ביטח אברהם רבה ואברהם עולם. וכתב מהר"ע ז"ל שם דהכל יס לו שרש למעלה כו': (לב) ובכחות הפסרה ששבו לנהוג כן בלי נדר לכבוד התורה ולמדינה. יעזור לנו השם יתברך שהתורה הקדושה וכל החכמים והצדיקים ימלינו טוב בעדנו. ויקוים בני ובנרענו. ודברי אשר במתי בפיד לא ימוש מפיד ומפי ורעך ומפי ורע זרעך אחר ה' מעתה ועד עולם. והערב נא ה' אליהו את דברי תורתך בפניו ובפיות עמך בית ישראל. והיה אגתנו ונאצאנו ונאצאנו ונאצאנו עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה. וממילא נוכח לכל טוב. וכן יהי רצון:

במסגרת השלחן סק"ג [ב] פרשת הקרבנות. כתבו חכמי האמת כי כל הבקשות שמבקש האדם מהשם יתברך. לוי המקטרינים והמועדים שיש באלוהי הבקשה היתה בקשות נעשית בין שיהיה צדיק או חוטא: (ג) אמנם בנהיג המתנה או הבקשה הדין דרך פנין שגם מעבר כל השאלות. אותם הכוחות מעשרים ואחרים נעמוד לדין עליה. ואם אינו ראוי לא ישיגהו. והוא לפונה שם לדיק שאלמו ופון לדיק חיל הוסא: (ד) ואלמלא עקידת יצחק. אין אחד מהנבראים יכול להפיק רצון שאלתו מרוב דקדוק הדין במקום הזה. וכן הקטורת עושה פעולה זו לכבוד את הדין כמו שכתב בזהר כו': (ד) וכן בפסוק ושחט אותו על ירך המזבח לפונה אחריו שיש לכון בו שפון הוא מדת הדין כמ"ס משפן תפתח הרעה. ושיהיה נשחט ונכנס לפני מדת הרחמים. ולכן אמרו ז"ל כל האומר פסוק זה ומכוון בו. הקדוש ברוך הוא יזכר לו עקידת יצחק. כי הכוונה בו כעין מעשה העקידה. וכן ענין הקטורת סגולתו לבטל כל סטרין בישין (מקדש מלך פרשת ויקהל). ובספר הכוונות כתב שיאמר פרשת עקידה בכוונה גדולה. דיש עיונות כהתפארים בכוונת פרשת העקידה אם שכ בהשוכה עליה: (ה) ובסידור דברי חיים קודם פרשת הקטורת העתקתי דברי הוה"ק שהפליג מאוד בגדול מעלת אמירת הקטורת בכוונה: (ו) ולכן יזהר מאוד לומר פרשת העקידה ופרשת הקטורת ויעוס הקטורת בכוונה ובדקדוק התיבות. וזה יוכה שתפלתו תהיה מתקבלת. וימלא השם יתברך כל משאלתו לבטל לעוה. (כמבאר לעיל עין זה): (ז) ולכן הלגט פה התיבות כפרשת העקידה והקטורת

הנהגות. מהרב הגאון המפורסם המאור הגדול פאר הרור בקש"ה טו"ה מאיר יחיאל הדוי שליט"א הרב דק"ק א-טראוויצ:

(*) הילכך לימרינהו לכלהו. וזה טבל למדן דעת הראשונים והאר"ז והמקובלים שאמרו הנוסח על דברי תורה. דלא תקי מהנוסח בגמרא שלנו לעסוק בדברי תורה. דבגמרא יש פלוגתא האומרים. ודעת כל אחד לומר ברכה אחת. נמצא לדעת ר' יהודה אחר שמואל שאומר רק ברכה ראשונה אם היה אומר על דברי תורה ה' משמע דקאי נמי על עסק המלות כקושיית האשכנזים. ולכן גרים לעסוק בדברי תורה. אבל לדין דפסקין כמסקנת הגמרא לומר כל השל הרכות. לא קשה קושייתם. הרי אנו רואים דעוסק עתה בברכת התורה. ממילא אפילו אומר שליטת נותן התורה. ונגיל לומר כן בכל יום. הרי אנו רואים דעוסק עתה בברכת התורה. ממילא אפילו אומר בברכה ראשונה על דברי תורה. קאי דוקא על התורה. כמו שאר הברכות שמברך אחר כך על התורה. ולכן ברכו הגדולים הנ"ל על דברי תורה כמו שמברכין על אכילת מצה. בשגם שכתב הרב רבינו יונה ז"ל שמהל כן בנטחאות מדויקות בגמרא כדעת הר"י והרמב"ם. להנוסח על דברי תורה כנ"ל:

ב"ה וב"ש ואמן בראוי: (ו) ואם נזדמן לאחר ששומע הברכות במהירות, ואי אפשר לענות ב"ה וב"ש ואמן בסדר, יענה רק אמן לבד בכוונה בראוי. כי אמן חמיר טב"ה וב"ש (כמ"ש בספר ק"ב):

דברים

חוסו ישועות

והקטורת. אשר פמה אנשים מחסרים צהם האותיות והנקודות מחמת המהירות, שיהיו מכלול וזהלן לאמרם במתינות פס הנקודות. ויעזור השם יתברך שנוכה לכל טוב: (ח) כפרשת העקידה. בתיבת והעלה יוהר לומר הע' בחטף פת"ח. ויחבש. הח' בחטף פת"ח. עם החמור. הח' בחטף פת"ח. וכשתחזה הח' בחטף פת"ח. המאכלת הא' בחטף פת"ח. ויערוך הע' בחטף פת"ח. נאחו הא' בחטף פת"ח. ויעלהו הע' בחטף פת"ח: (ט) כפרשת הקרבנות. ורחלו הח' בחטף פת"ח. ירחלו הח' בחטף פת"ח. חעשה הע' בחטף פת"ח. כלשר הא' בחטף פת"ח. כפרשת הקטורת. מעשה הע' בחטף פת"ח. ונאמר הא' בחטף פת"ח. ובהעלות הע' בחטף פת"ח: (י) כפיטוס הקטורת והמשה הח' בחטף פת"ח. כשחרית הח' בחטף פת"ח. ומחורין הח' בחטף פת"ח. ושהוקן הח' בחטף פת"ח. הרי"י הח' בחטף פת"ח. בתיבת שבעים ידגיש הע' שלא יהא נראה כאלו אומר שנים. חעשה ידגיש הע'. מעלה הע' בחטף פת"ח. להלחין הח' בחטף פת"ח. לעמוד הע' בחטף פת"ח: (יא) יענו הע' בחטף פת"ח. וכן בכל התפלה וכל הברכות לרדף לומר התיבות עם האותיות והנקודות כהלכת: (יב) לרדף לומר בכל הדברים הנ"ל לומר האותיות והנקודות כהגון. וכפרט כי ידוע דכל הנקודות מרומים בספירות הקדושים, ממילא הגוהר בנקודת פת"ח הוא מסיגל שתקובל תפלתו. כידוע דנקודת פת"ח מרומו כספירת חכמה. ובהב בספר שערי אורה (שער ט) דספירה זו נקרא רגון. ובמדת הרגון מרחם הקדוש ברוך הוא כו'. וכשתתפלה מנעת לתקום הרגון כל השערים למעלה ולמטה נפתחים לפניו כו' ואז יפיק כל לרדף ושלוחו ע"ל: (יג) גם כתיב (בקהלת ז') החכמה תחיה בעליה. ממילא כשידקק בנקודת חטף פת"ח. שלא לקרות בשב"א לבד. רק בחטף פת"ח כמו שנוקד. וזכה על ידי זה לישועה של חכמה בחיים ארוכים וטובים בהלמה וכל טוב. וחתקבל תפלתו ברגון. ועיין עוד לקמן בסיומן ע"ה חלק ב' מענין זה:

[נ] במיטרא אדבי הוה מסדר. ראוי לומר היה מסדר. ככדי שלא יהיה ח"ו כהונה השם באותיותיו. וכפרט לפי המסדר בספרים שראוי לכונן באזני הראשי תיבות. אשר בך ירוחם יתום. ואם כן גם הוי"ד אחרונה בניקוד. והגם שיש תקנה לו. לעשות הפסק בין אביו להוה אי אפשר להשמר בזה. על כן יותר טוב לומר היה (הרב הגאון ר' אברהם דוד ז"ל מכוונשטש בהנהגות שלו שגדפסו בקצת סידורים): (ד) ומה שכתב שלא יהיה כהונה השם. פירושו דעל ידי הדיבור במהירות. נעטרף הוי' של אביו לתיבת "הוה". והוי' כהונה השם באותיותיו בנקודות שב"א פת"ח קמ"ץ. שהוא איסור גדול: (ה) והנה בנמרה (יומא דף ל"ג) איתא אביו מסדר. ולא נזכר כלל תיבת הוה. גם בטור ובית יוסף סימן מ"ח ובסידור הארז"ל דמהרי"ק לא גרסו תיבת הוה. ממילא אין לרדף להזכירו: (ו) ולכן הגהתי בסידור דברי חיים. אביו היה מסדר. כעשת הרב הגאון הנ"ל: [ד] צריך לידע דבמקום שנכתב השם בתיבת אחת עם אות ל' כגון הודו לה'. לא יבטא האל"ף בבאן. על פי דקדוק. רק ואמר הודו לאלד': (ה) וראויה לזה. שהרי אין הוי"ו של השם הוי"ו ב"ה נקודה או כלל בספרים המדויקים שנכתב בתיבת אחת עם הוי': ואין לרדף לחוש למה שאינו אומר האל"ף או. דבאמירתו תיבת לה' ומבלע האל"ף בתיביו. נהבש כאלו אמרה. כיון שעל פי המסורה לרדף לומר כן: (ו) וכן במקום שנכתב השם עם אות ב' בתיבת אחת. כגון בעשו ב' עדי עד. או שנכתב השם עם אות ו'. כגון ויה' שמים עשה. או שנכתב השם עם אות כ' כגון אין כלהינו. לרדף לנהוג כן. שלא יבטא האל"ף של השם במקומות אלו: (ז) והסימן לזה בוכ"ל מכנים. פירוש דאחד מד' אותיות בוכ"ל. כשנכתבים בתהילת השם. בתיבת אחת עם השם. לרדף להכניס הא' של השם. ולא יבטא אותה כלל: (ח) הוה מו' פעמים נמצא בכל התנ"ך שאינו בכלל זה. (כמו שנכתבו במנחת שי בזהלים מומור קל"ה ובמסורה גדולה סוף פרשת וישב ונתהלים מומור קל"ו): (ט) ובכל התפלה ובכל התהלים נמצא רק שנים מאלו הו'. והוא כמזמור קל"ה. תיבות ואדונינו מכל אלהים. לרדף לומר תיבת ואדונינו בחטף פת"ח תחת הא' כמו שמנוקד. אע"פ שהוא סמוך לאות ו': (י) גם כמזמור קל"ו הודו לאדוני האדונים. לרדף לומר תיבת לאדוני. בחטף פת"ח תחת הא' כמו שמנוקד. אע"פ שהוא סמוך לאות ו': (יא) ועוד אחד מאלו הו' נמצא אחר התפלה בפרשת היראה. ואדוני האדונים. לרדף לומר תיבת ואדוני הא' בחטף פת"ח. אע"פ שהוא סמוך לאות ו': (יב) וחוץ מאלו שנכתבו לרדף לידע בכל התפלה ובכל התהלים הכלל שנכתבו לעיל בסק"ה ו'. (כמבואר במסורה ובמנהגת שי): (יג) ומה שנכתב בפרשת (משפטים כ"ב) וזכה לאלהים יחס. ונקוד חטף פת"ח סגול' תחת הא'. וכן (בזהלים פ"ו) אין כמון באלהים. נקוד חטף פת"ח סגול' תחת הא'. הוא מטעם דשם קאי על אלהים אחרים. וכמו שנכתבתי בספרי תשועות חיים שם בשם הבאר רחובות על פרש"י דלשם. דהקמץ שחתת הוי' הוא כאלו כתיב להאלהים. והיינו הידיעה. כי הידיעה מורה על אותן שהזהרת עליהן במקום אחר. וכן לרדף לומר תיבת באלהים: (יד) ממילא כיון דהקמץ הוא במקום ה' קודם תיבת אלהים. לרדף להיות הא' נקוד בחטף פת"ח סגול' כדלקמן סעיף יז. אבל אם אין הוי' או ה' נקוד בקמץ. בזה שייך שפיר הכלל שנכתבתי לעיל: (טו) וכל זה באותיות בוכ"ל כג"ל. אבל באותיות משה. דהיינו שנכתב אות אחד מאותיות משה עם השם בתיבת אחת. לרדף לומר על פי דקדוק הא' של השם בחטף פת"ח: (טז) ולכן (בזהלים ל"ג) יראו מה' כל הארץ. לרדף לומר תיבת מה'. הא' בחטף פת"ח: (יז) ומה (בזהלים קמ"ד) אשרי העם שה' אלהיו. לרדף לומר תיבת שא'. הא' בחטף פת"ח: (יח) גם בתיבות אחרות הא' אלהים. לרדף לומר תיבת אלהים. הא' בחטף פת"ח סגול' (כמבואר כל זה בספרי דקדוק): (יח) ומה שנכתבתי בספרי לקושי שאינם חלק א' סעיף כ"ט. להשוות ל' עם ש' שנכתבים עם השם. אינו מדויק. רק כמו שנכתבתי כאן. וכמו שמנוקד בספרים המדויקים:

כדי

ח דברים האסורים קודם התפלה :

סעיף א (א) משעלה עמוד השחר כו' אסור לאדם להתחיל במלאכה. וצריך להזהיר להבעיר מלאכה שלא יעשו שום מלאכה קודם התפלה. רק תיכף כשישכימו בבוקר יבינו את עצמם וילכו להתפלל : (ב) וכן ינהוג כל אדם. כי עיקר התפלה דשחרית נהקנה אשר כל אדם בקומו בבוקר שגשגה בריה חרשה יתן ראשיתו לה'. ויקבל עליו עול מלכות שמים בקריאת שמע, ובעבודה שכלב שהיא תפלה : (ג) וכמו שכתב בפרי עץ חיים שער ב' בשם האר"י ז"ל וזה לשונו כשהאדם קם ממטתו רוח רעה שורה על ידיו ובעא לנפלא ליריהו ולברך עליהם. וכן מברך כל אותן ברכות והוראות שהם על חזרת נשמה. ואחר כך בעא להתקדש כמעשים דהאי עצמא. שהוא עולם המעשה. ולזה יתעמף במלית ובתפילין. ואחרי היותו בבית הכנסת הלא נתקדש כו' יסלק מטילות הדרכים על ידי הקמזרת המסוגל לבקר כוחות המוטאה בו' ולכן יסדר סדר הקרבנות ובוהו ג"כ נתכפרו עונותיו כו'. ואחר כך יאמר הוסיפות כו'. וכל זה חיקון השכינה כו' ואחר כך יאמר שירת הים כו' עכ"ל. ומבאר שם כל סדר התפלה עד וצא לציון בסודות גדולים : (ד) ויצא לנו מדבריו הקדושים דצריך כל אדם לנהוג בסדר זה שלא יעשה בבוקר שום דבר מעת קומו ממטתו עד שיתפלל : (ה) וכחורף שהדרך לקום כמה שעות קודם אור היום. ידוע בזה ד' בכמה מקומות דאז הוא עת רצון גדול ללמוד. או לומר שירות ותשבחות ותפלות ובקשות. ובמבואר בספרים : (ו) וכן כתב בספר כ' שם טוב דבקומו משנתו שהוא נעשה בריה חרשה. אם ידבר תחילת דבריו דברי הרשות. אף אם יתפלל ויעסוק בתורה אחר כך. הכל מסתעפין ונמשכין אחר הריבוי הא'. ולכן יזהר האדם שיקדש ויטהר דבורו הראשון בקומו ויזכר מחשבתו הראשונה דבוקה בקדושה כדי שימשוך אליה כל שאר הדברים שאחריה. ואחר כך לשעמור בהפלה מתוך שמחה של מצוה שיקדש סדרו ומחשבתו בורא יהיה נענה בתפלתו (שם ואור הגנוז ועוד ספרי מוסר) : (ז) ועיין בספרי ברכת חיים פרק י' ובסידור דברי חיים דף י"א ובספרי פתחי חיים דף י"א עור מענינים אלו : (ח) ואיתא בגמרא (ברכות דף י"ד) כל המתפלל ואחר כך יוצא לדרך הקדוש ברוך הוא עושה לו חפציו. וה"ה לשאר עסקים שאחר התפלה שמצליחים. ויעזור השם יהברך וימלא כל משאלות לבבנו לטובה : (ט) אסור לו למעום קודם שיתפלל. כי כל זמן שלא התפלל תפלה השחר אחר שקם משנתו. נשמתו אינה מתיישבת במקום הראוי לה בנופי. כי אם הנפש המתפשטת בורדי הדם. ולכן הן אותה הרי הוא מהנה ל"א שעדיין לא נתפרשה ממנו (משנת חסידים בחיקון חצות. עיין שם שהפליג בזה) : (י) ולכן יזהר לדבק נפשו בעבורת השם יתברך עד אחר התפלה. ויזכה לכל טוב :

ט הלכות ציצית :

במסגרת השלחן סקינ' (א) דאילו ג' אצבעות הם אמה קמיה זרת. וזה לשון הפרי עץ חיים שער ה' ועל כן אין רשאי להטיף הציצית רק למעלה מקשר גודל ולמטה מג' אצבעות. ואף על פי שג' אצבעות אלו הם תפארת נצח הוד שהם אמה קמיה זרת. על כל זה כולם נקראים אצבעות על שם כו' עכ"ל : (ב) וכן יש לנהוג למעשה לעשות הנקב במלית גודל והשני נקבים במלית קטן פחות מעט משיעור ג' אצבעות האחרונים שהם אמה קמיה זרת. [א] כדי לצאת מצות ציצית לכל הדיעות. בנגלה ובנסתר : (ג) ובכל שיעורים אלו אין חילוק בין מלית גדול. או מלית קטן. או בגד אחר של ד' כנפות : (ד) ולכן ישגית גם כן על ציצית של בניו הקטנים שיהיו עשויין על הבגד כדיון : בקיצור שלחן ערוך סעיף ג' (ה) במלית קטן נוהגין קצת לעשות שני נקבים. זה לשון הפרי עץ חיים במלית קטן היה עושה קורי ולהיה כדעת בעל העיטור. והוא שהיה עושה ב' נקבים סמוכים זה לזה כמו צירי בכל כנף כו'. באופן שב' קצוות החומין יהיו תלויין מצד אחד לבד. שיהיו כל בחינת הציצית מתגלגל לחוץ עכ"ל : (ו) וכן כתב מהר"ש בסידור דבמלית קטן יש לעשות ב' נקבים מרוחקים כמלא קשר גדול כאורך ורחב. ויכנים הר' חומין בנקב זה ויוציאם בנקב זה. ויכפסם. ויקשרם ויהדקם סמוך לבגד משם. כדי שיהא הקשר הראשון למעלה מקשר גודל עכ"ל. והיינו שיהא הקשר הראשון סמוך ממש להנקבים. וכן יש לנהוג : (ז) ומה שכתבתי במסגרת השלחן סקינ' בשם הפ"ג דאם עשה הציצית בלילה כשרים. כתב בספר נאות דשא סימן י"ב שלא לעשות הציצית בלילה. וחזק שם לפסול הציצית בזה ע"ש :

הלכות

חוסן ישועות

מ [א] כדי ללמד כו'. צריך האדם להסתכל תמיד בציצית בכל עת וכל עת. כמו שכתוב וראיתם אותו וזכרתם את כל מלית ה'. והוא תועלת גדול אל הנשמה שלא חוזמן העל לידה. וגם כדי להשיג הוא תועלת גדול כו'. וצריך להסתכל ב' פעמים זה אחר זה כו' (ספר פרי עץ חיים ונגיד ומנהל ופ"ע האר"י) : (ב) כשהסתכל בציצית יסתכל בכל ציצית שלפניו שיש בהם עשרה קשרים רמו לעשר ספירות שהן קשורין ואחודין זה בזה. וגם יש בהם ס"ו חוקין ועשרה קשרים עליהם כו'. כשם הו"ה ברוך הוא (א"ח סימן כ"ד) : (ג) וטוב לאחזק הציצית שלפניו בידים בשעת הלימוד או בשעת הפנאי לפעמים. ועל ידי זה יזכור להביט בהם תדיר. וממילא יזכה לתועלת גדול כו' :

היה

י הלכות תפילין :

במסגרת השלחן סק"ה (א) ולא סמוך לעלינוני. ולכן צריך לזהר בחורף כש"בש כנדים החמים שלא יהיו הארבי"ל עבים. או יפשיטו מהיר קודם הנחת התפילין. כדי שיוכל להניח התפילין במקום שהבשר גבוה. ולא ידחה הארבי"ל את התפילין סמוך לעלינוני: (ב) אבל אין לסמוך על זה שבשעת הנחת התפילין הוא דוחק להבית יד למעלה כדי שהיה התפילין מונח על מקומה דהרי תיכף אחר כך ידחה הבית יד להתפילין ממקומה: (ג) ולכן יזהר כנ"ל. כדי שיהיו התפילין מונחים על מקומם כל זמן שלובש אותם: (ד) ואנשי מעשה החרדים אל דבר ה' לעשות כל מצוה בהלכתה. נזהרים שלא לקנות תפילין גדולים ביותר מחמת זה. כי גם התפילין של ראש אם יהיה גדול קשה לצמצם שמוף התפילין וההיתורא יהיו כלים במקום שכלים עיקרי השער וגם הקשר של התפילין של ראש יהיה מונח מאחורי הראש בגובה העורף כדן. גם אין התפילין יוכל להיות מהודקין על הראש מחמת גרם: (ה) ולכן * יקנה תפילין ממוצעים ויהיה להניחם על מקומם כראוי ויקיים מצות הנחת תפילין בהלכתו (וכמו שכתב בספר שלחן שלמה סי' ל"ב וספר שמירה הלשון שער ג'): בקיצור שלחן ערוך סעיף ח' (ו) בתפילין דרבינו תם כו' לקריש ולקדושה יכול להפסיק. וכן מותר לענות ברכו ואמן על כל הברכות בתפילין דרבינו תם בן של יד לשל ראש (באה"ט ומהר"ש סי' כ"ה): (ז) וכן אם הסיד התפילין דרש"י לאינו צורך מעט וחוזר ומניח בלא ברכה. לא יפסיק גם כן בין של יד דש ראש. רק לצורך עניית אמן וקדושה כנ"ל (כעין שכתבו האחרונים להמניח תפילין בחול המועד בלא ברכה. וכן אמר רב אחר): סעיף ט' (ח) אם חזר והפסיק. ואפילו אם ענה רק אמן אחד על איזה ברכה ששמע. צריך לברך שנית (ביאור הלכה בשם הראשון). חוץ מאמן שאחר ברכת להניח תפילין שאינו הפסק בדלעיל סעיף ח': (ט) ואם הפסיק לצורך התפילין. מי שהניח תפילין של יד וברך עליה. וקודם שהניח התפילין של ראש נפסק הקשר של יד והוצרך לעשות קשר אחר אמנם לא הסיח דערו מהתפילין. א"צ לחזור ולברך על של יד: (י) אבל אם לאחר שהניח השל ראש והידקו על ראשו נפסק הקשר של יד צריך לחזור ולברך על של יד (מ"ו ואחרונים): (יא) ואם אין שם מי שידע לתקן הקשר והוצרך ליקח תפילין אחרים. בכל גווני צריך לחזור ולברך (שערי השובה ומ"ב): במסגרת השלחן סק"ב (יב) מצוה מן המוכרח שלא יסיח דעתו מהם כלל כו' כמו שכתב בפרי עץ חיים שער ו' וזה לשונו וצריך שלא

הגהות מהרב הגאון המפורסם המאור הגדול פאר הרור בקש"ת סי"ה מאיר יחיאל הלוי שליט"א הרב דק"ק אשטראווצי:

(* יקנה תפילין. וצריך לזהר מאוד לקנות תפילין הנעשים מעור אחד. כי התפילין שאינם מעור אחד וצריך לומר דעל ידי שנדבקו בדבק היו כמו מעור אחד. קשה דהא של ראש צריך להיות ל' בתים והדבק עושה אותם כאלו הם בית אחד. דהרי צריך לומר דהדבק מהדבק: אבל בתפילין שהם בלתי מעור אחד אין צורך לסבך דהדבק מהדבק. ממילא אין קפידא כמה שנדבקו קצת הד' בתים של הראש מחוץ כמו שנהנין. ועושים כן כדי שלא יתקלקל הריבוע. כי הריבוע תפילין הלכה למשה מסיני. ואם היו מבחין פרודות לגמרי. נתקלקל קצת הריבוע כזה. כמו שהקשה גדול אחד. דאי אפשר לקיים שני דברים אלו ביחד. דאם עושים אותם פרודות לגמרי. כזה אי אפשר ללמסם שהיו תמיד מרובעים ארכו כרחוק מכוון וכשישנו זמן רב יתקלקל לגמרי. ולכן בחרו העולם *) (לדבק קצת. כדי שיהיו מרובע דריבוע גמור כדן. ועכ"פ אין לריבין לסבך דהדבק מהדבק כנ"ל. ויכול לתפוס דהיו כפרדות לגמרי:

הגהות מהרב המחבר שליט"א:

(* לדבק קצת (ח) בפרי עץ חיים שער ו' כתב דהארי' ולה"ה כזה לעשות התפילין שבראשו. שהיו החרוץ עמוקים עד המעברתא. והיו נפרדים הד' בתים כל אחד מחבירו עד למטה. במקום מושב המעברתא שלהם. גם כזה שעברו הנידון בשעת התפירה מעבר לעבר. להפסיק בהם בלתי החרוץ. בין בית לבית עכ"ל: (ב) גם בספר משנת חסידים כתב וזה לשון ויהיה זה ארבעה בתים חרוצים אין מקום התיחורא כו'. ועביר ניד התפירה בעוד חוסר. בין בית לבית. להפריד עכ"ל: (ג) גם מהר"ש ז"ל בסידור כתב וזה לשון וגם צריך להשגיח ולראות בחריצים שבין הבתים אם נדבקו מעט בדבק בשנת הסופר. ויהיה להפרידם בנחת בראש סבין דקה וחדה. שהיו נפרדים בין בית לבית עד למטה ממס. ולכן מעבירין ניד התפירה בין בית לבית למטה ממס. כדלי להכדיל בעיב. ושלא יתדבקו. כדליאף בנמרא ופוסקים הובאו בבית יוסף ונכתבו הארז"ל עכ"ל: (ד) גם בספר מעשה רב מהגר"א ז"ל כתב. דהתפילין של ראש הבתים לריבין להיות פתוחות ולא מדווקים בדבק עכ"ל: (ה) ובשערי תשובה סימן ל"ב הביא בשם הרב ברכי יוסף בשם ספר בית יהודה דאם מחמת איר שצין הבתים כשיתכנסו העור נחרתים הבתים. וכשיהדקם ימלא הרבוע מכוון כשרים ע"ש עכ"ל: (ו) ומבואר מכל זה דהגם דמחמת שסתם אששים יש להם תפילין להרבה שנים. ואם יהיו פרודות יתקלקל לגמרי הריבוע. ולכן טהנין לדבק קצת: (ז) מכל מקום מי שרוצה להדר במצות. לעשות לו תפילין פרודות לגמרי. כדעת הארז"ל והגדולים הנ"ל. וכמבואר בנמרא ושלחן ערוך דלכתחילה צריך להיות כן. ומשני עליהם תמיד שלא יתקלקלו. ודאי עושה מצוה מן המוכרח: (ח) והגם דאי אפשר ללמסם הרבוע בעת פרידתו. מכל מקום אם כשיהדקם ימלא הרבוע מכוון. כשרים. כדברי הכרי יוסף דלעיל:

ישועות חכמה י הלכות תפילין

שלא יסח דעתו מן התפילין בין בזמן התפלה ובין כל היום כולו וזה בשני זמנים אלו אי בעת תפלת י"ח בלחש או בעת שהוא עוסק בתורה. אך אם תפרוד מעט מחשבותיך מן התורה צריך אתה לחשוב במחשבותיך התפילין: (יג) ומורי ולהיה [א] היה מזהיר בענין זה מאוד. כי היסוד הרע נורם כו' ואין לך פנים גדול מזה: (יד) וכבר ידעת בכל עת שמעלין נשמת האדם למעלה ממדרגתו מענישין אותו על עבירות כפי ערך עליות המדרגה ההיא. ופעם אחת ראה מורי ולהיה נשמת צדיק חכם גדול שהי' דנין אותו כשהיו רוצין להעלותו למדרגה העליונה. והיו מענישין אותו על שפעם אחת היה מכין בקדושת ובה לציון באוסרו לא ניגע לריק ולא נלך לבהלה. ואז על ידי אותו כוונה שבח והסידור דעתו מן התפילין. ועל כן צריך להזהר מאוד עכ"ל הפרי עץ חיים: (טו) גם מהר"ש בסידור כתב וזה לשונו מצוה מן המובחר שלא להסיח דעתו כלל מהן ולמשמש בהן בכל עת גם בעוד שרעתו עליהן. בבדי שלא יבא לידי הסח הדעת כלל. וזוהי בשעוסק בתורה ובתפלת י"ח עכ"ל: (טז) ולפי דברי הגדולים הנ"ל נראה דמוכח למשמש בתפילין בין כל פסקא שבסדר התפלה. כגון קודם העקירה. וקודם לעולם יהא ארם. וקודם הקרבנות. וקודם פטום הקמורת. וקודם איזוה. וקודם ברוך שאמר. וכן בכל סדר התפלה עד השמונה עשרה כפי מה שיסדר לעצמו לנהוג כן בלי נדר. וכן אחר השמונה עשרה כל זמן שמתלבש בהם: (יז) ובכל פעם שממשמש ימשמש תחילה בשל יד. ואחר כך בשל ראש (כמבואר בש"ע ופוסקים בסימן כ"ח): (יח) וכשירגיל עצמו בזה לא יסח דעתו מן התפילין. וימשיך על עצמו קדושת התפילין. ויזכה לאריכות ימים בעבודת השם יתברך בקדושה. וכמ"ש בגמרא ופוסקים סימן ק"ו רזה מביא אריכות ימים: (יט) ובכל עת שימשמש בהם יכוין כוונה הנדפס בראש הדפין של הסידור. תפילין הם אות שאתה יחיד ומיוחד ושהוצאתו ממצרים: (כ) גם מוב לנדור עצמו בלי נדר שלא לדבר בתפילין שום דבר מעסקי העולם. ואם ישאל לו אדם איזה דבר. ישיב לו בקצרה בלשון הקדש בשעומד במקום שמותר להפסיק. וכל זה מביא קדושה לראדם. וממילא וזכה לכל טוב: בקיצור שלחן ערוך סעיף כ' (כא) וכו' או ג' כריכות מהורוע. כן כתב בשרי השוכה סימן כ"ה בשם מהר"ש וויטאל. ושאר אחרונים לא הביאו זה. וגם המנהג אינו כן. וחסידים התפילין מעומד דהיינו הרצועות שעל גבי האצבע מסיר מעומד ואחר כך נהגו כן. משום דכשיסיר גם כן ב' או ג' כריכות מהורוע. או בתוך כך שיחליץ התפילין של ראש ויקפץ הרצועות ויניחה בתוך התיק. התפרד כל הרצועה מהורוע. ויגיע לארץ ותתבזה ח"ו. לכן נוהגים רק להסיר הנ' כריכות מן האצבע: (כג) וכן כתב בסידור האר"י דמהר"ש בסוף עלינו וזה לשונו ומסיר התפילין מעומד דהיינו הרצועות שעל גבי האצבע מסיר מעומד ואחר כך חולץ תפילין של ראש כו' עכ"ל וכן כתב בסידור האר"י דמהר"ש. וכן נראה מש"ע האר"י: (כד) בענין הנחת תפילין וחליצתן מוב לנהוג במנהג האר"י ל' שהיה מתעטף בציצית ומניח התפילין קודם פרשת העקירה. (ואם אומר ברכות השחר בבית הכנסת יעשה כן קודם הברכות). ולא היה מסיר התפילין והמליט עד אחר גמר עלינו לשבח: (כה) ובראש חודש לא היה מסיר התפילין עד שיגמרו כל הקדישים עד אחר חזרת סדר תורה בהיכל. ואחר כך חולץ התפילין ומתפלל תפלת

חוסן ישועות

ו [6] היה מזהיר. וכתב הפרי עץ חיים שם בפרק י"א וזה לשונו וכבר אמרנו לעיל שאין להסיח דעתו מן התפילין אפילו בתפלה עמו כו'. בשעת התפלה או בזמנא היום תכין כי תפלה של ראש הם אהיה הויה אהיה. אחר כך תכין לשל יד שם אהיה הויה אדני. ואל יליו מעניך כוונה קצרה זו נכל רגע ורגע תמיד אפילו כשאתה אומר התפלה וזאת בעת העמידה או בעת הסעך בתורה בלעד כ"ל כו'. כוונת התפילין דר"ת הוא בשל ראש אהיה יהוה אהיה. ובשל יד אהיה יהוה אדני. כו' עכ"ל: (ז) ובסידור האר"י דמהר"ק כתב וזה לשונו אין להסיח דעתו מן התפילין כי הסח הדעת הוא פס גדול שגורם לסילוק המוחין. וזוהי בתפלת העמידה ובעסקו בתורה אין לריק למשמש בהם. ובעת שצריך למשמש בהם יכוין תמיד בשל יד לנ' שמות אהיה הויה אדני. ובשל ראש לנ' שמות אהיה הויה אהיה עכ"ל: (ח) וכן כתב בסידור האר"י דמהר"ש. לכוין השמות דשל יד תחילה: (ד) גם בתפילין דרבינו חס כתב לכוין השמות דשל יד תחילה. וזוהי השמות של תפילין דר"ת כתב כמו שהבאתי לעיל בשם הפרי עץ חיים: (ה) והנה כתבתי בפנים סקט"ו י"ט עוב לנהוג גם כן לאחר שיוכין כוונה הפשוטה המבואר בפנים יכוין כוונת השמות הנ"ל. רק שלא יוסיף השמות בפה. כי אם במחשבה כ"ל: (ו) וכבר שמעתי מרב גדול דהמחשבה בשמות הקדושים מושל מאוד לעבר ולזכך המחשבה. וכמו שנראה בחוש בעזרת השם יתברך: (ח) גם נראה לכוין אז בשם הויה ב"ה בניקוד בכרית כמו שכתב בפרי עץ חיים בהקדמה דזה מסיג לסלק כל המחשבות הטורדות אותו בתפלה: (ט) גם נראה לכוין אז במילוי השמות של ד' חלקי התפלה מן הקרבנות עד אחר שמונה עשרה. כמבואר בכתבי האר"י. ודמותים בסידור דברי הייס דראש הדפין. והכל לפי מה שביבולחו: (י) וכשירגיל עצמו בהנ"ל יהי' נקל לכוין הכל כהרף עין כידוע. וכל זה הוא בדוק ומוסר להקדש על ידי זה בכל הענינים בעזרת השם יתברך: (יא) ובתב בהקדמת עץ חיים למהר"י ז"ל בשם האר"י ז"ל. וזה לשונו בדורות הללו מזה ומחנה גדולה לפני הקדוש ברוך הוא שיחגלה החכמה הזאת (הכמת הקבלה) שזכותו יבוא משיח עכ"ל: (יב) ולכן אל יקשה בעיני המעיין שהבאתי בספר זה מעט מועיר מענינים אלו. בדברים שהם נקל לכל אדם לשמור ולעשות: (יג) ועיין לקמן סימן כ"ז כ"ה

תפלת מוסף (כמבואר בכתבי האר"י): (כו) ובספר נגיד ומצוה כתב בזה הלשון לא תמיד התפלגין עד אחר עלינו לשבח עכ"ל. וכן יש לנהוג. רק בראש חורש יחליץ קודם תפלת מוסף כנ"ל:

יא הלכות מוזה:

בקיזור שלחן ערוך סעיף ט (א) במקום שיש לחוש שמא יגנבו אותה. אם אפשר לו יחפור חפירה במוזה הבית ויניחנה שמה בו'. ואם אי אפשר לו לחפור בתוך מוזה הבית יש לסמוך בשעת הדחק לקבעה בפנים אחורי הדלת. ודוקא במוזה עצמה ולא בכותל. ולא ירחיקה מחלל הפתח מפה. כי אז פסולה: (ב) וצריך לידע שדעת הרבה פוסקים לפסול בשנקבע המוזה אחורי הדלת. ולכן אם קבע המוזה אחורי הדלת. לא יברך עליה: (ג) וזה שכתב שקובעין המוזה באיזה קאמער או בפי"ר הוי"ו אחורי הדלת. מחשש שמא יגנבו אותה. צריך להשגיח עכ"פ שלא תהיה רחוקה מפה מחלל הפתח כנ"ל: (ד) וכתב בספר דעת קדושים מהרב הגאון ר' אברהם רוד ז"ל האבד"ק בושמאמש הגרפס מחדש על הלכות מוזה וזה לשונו מוזה תוך מפה מהפתח איננו רוכה ככולה בו'. ומכל מקום ספק בדאורייתא להחמיר בו'. ויש להוציאה ולהניחה כולה תוך מפה עכ"ל: (ה) וכן כתב שם אחר כך. דכיון שלא נתפרש. ממילא ספק תורה לחומרא מהתורה. וצריך להיות תוך המפה בלי שיוך משהו מאות אחר עכ"ל: במסגרת השלחן סק"ו (ו) חדר קטן שאין בו ד' אמות עד ד' אמות ומשם נכנסם לחדרים גדולים חייב במוזה בו': (ז) וכן כתב בעיקרי הד"ט בשם ספר יוסף אומץ. וכן פסק שם למעשה שהיו נכנסים מחדר קטן שאין בו ד' אמות לחדר גדול. דגם הפתח שנכנסים להחדר קטן חייב במוזה: (ח) ויש חולקין על כל זה ואומרים דכל חדר שהוא פחות מ' אמות. הוי חור בעלמא לגבי מוזה (עיי' ברע"ת קדושים הגרפס מחדש ומקדש מעט ובד"ח הפנים כאן): (ט) ויש לחוש לדבריהם [ב] שלא לברך על קביעת מוזה בחדר שאין בו ד' אמות על ד' אמות אע"פ

חוסן ישועות

ס"ק כ"ז בחוסן ישועות גודל החיוב והשכר בלימוד ק"ח קבלה עכ"פ. וגם נראה בחוש גודל הטעיה והקדושה שבה על ידי לימוד זה:

יא סעיף ד במסגרת השלחן סק"ב [א] פתח שפתוח מבית להלך והחזר סתום מכל דדיוו בלי פתח רק מבית לחתכו בו' אוליין (*) בחר ימין הנכנס מבית לחזר ושם עושה המוזה:

הנהגות מהרב הגאון המפורסם כקש"ת מו"ה יעקב מרדכי שליט"א האבד"ק בילגורייא: (*) בחר ימין הנכנס מבית להלך. ולכן במקום שיש למעלה על הגאנרע"ן גאנרע"ק שיואלין מהבית לגאנרע"ק. אזי (*) (*) אם הגאנרע"ק הוא ד' אמות על ד' אמות וסתום מכל דדיוו. הוי הגאנרע"ק כמו דה"ר. ושטין המוזה בלד ימין הנכנס מבית לגאנרע"ק. אע"פ שהיכר ז"ר הוא בחור הבית. ואף דהגאנרע"ק אין לו תקרה. הרי קיימא לן דכל שתמישו אפילו בלא תקרה. חייב אפילו חינו מקורה:

הנהגות מהרב המחבר שליט"א:

(*) אם הגאנרע"ק הוא ד' אמות בו'. עיין לקמן סעיף י' בחוסן ישועות. דהוכחתו בעצרת השם יתברך לנהוג כן. גם אם אין הגאנרע"ק מחזיק ד' אמות. אם הוא סתום מכל דדיוו. כמבואר שם באריכות: ודברתי כל הפלפול דלקמן עם הרב הגאון המפורסם וכו' הרב שליט"א מחסערמאווני והסכים לדברי: [ב] (א) שלא לברך בו'. ולענין באיזה ד' יקבע המוזה פתח שבין הקטן להגדול. הנה אם הגדול סתום מכל ד' בוודאי יקבע המוזה בימין כניסה להגדול: (ב) ואם הוא להיפוך שנכנסים מחדר גדול לחדר קטן והקטן הוא סתום מכל דדיוו. וזה שכתב בכמה בתים. אזי לדעת המודי דניאל וזכור לאברהם שהבאתי במסגרת השלחן סק"ו ועיקרי הד"ע דלעיל שבאופן זה גם הקטן חייב במוזה. ממילא חלוי גם כאן בעיקר תשמיש. וכיון שהקטן שבפנים סתום מכל דדיוו צריך לקבוע המוזה לפי דבריהם בימין הכניסה לחדר הקטן. כמו שכתבתי לעיל במסגרת השלחן סק"ב בשם הט"ז פתח שפתוח מבית לחזר והחזר סתום מכל דדיוו: (ג) וכן נראה דעת הט"ז סי' רפ"ט סק"ד שכתב בחדר קטן שיש לו שני פתחים אחד לבית החורף ואחד לחדר גדול דאם היכר ז"ר ידעו בחור חדר קטן עושין שני המוזהות לימין הנכנס לחדר קטן הן מבית החורף הן מחדר הגדול. ואילו לא היה פתח מחדר גדול לחזר לא אוליין בחדר קטן בחר היכר ז"ר בו'. ועושה מוזה בימין הנכנס מבית החורף לחדר קטן. ובימין הנכנס מחדר קטן לגדול עכ"ל. ומדכתב בפתח חדר קטן משמע אפילו אין בו ד' אמות על ד' אמות. ואף על פי כן כיון שפתוח לחדר גדול דינו כמוהו לכל דבר: (ד) וה"ה במקום שיש למעלה (על הגאנרע"ן) גאנרע"ק שיואלין מהבית לגאנרע"ק והגאנרע"ק סתום מכל דדיוו ואין בו ד' אמות על ד' אמות. מכל מקום כיון שפתוח לבית. הרי חייב במוזה לדעת הפוסקים הג"ל. כשגם שכתב בחמודי דניאל שהבאתי במסגרת השלחן דמרפסת אפילו לית בהו ד' על ד' חייבים. ממילא דינו כמו חדר קטן הפתוח לבית וחדר קטן סתום מכל דדיוו. וצריך לקבוע המוזה בימין הכניסה להגאנרע"ק לפי דבריהם: (ה) ונראה לחוק דבריהם דהא"ץ אפשר לומר כמו שהקשה במקדש מעט דהדר שהוא פחות מ' אמות הוי חור בעלמא לגבי מוזה. דהא בסוגיא שאין בה ד' אמות יואלין לכתחילה בלא שום חשש. ונקרא דירת עראי. הרי דשם דירה עליו ק"ח. ואילו בחור

חוסן ישועות יא הלכות מזוזה

במור בעלמא אין יוצאין מזה סוכה. דלא טייך עליו שם דירה כלל: (ו) וממילא כיון דחדר שאין בו ד' אמות יש עליו שם דירה קטנה. אפי' שם עמוד עמוד הוא פטור ממזוזה. מכל מקום לא גרע מן מרפסת וזית שער וגינה דמבואר בשלחן ערוך ופוסקים דאם בית פתוח לאחר מאלו חייבים במזוזה אף בפתח שנקבעים להם מרשות הרבים. וכמו שכתבתי בלחם הפנים עוד ראיות לזה עיין שם. ובסעיף ד'. גם בבית שער פרטי וע"ז שהוא בית קטן אלל שער המצר שהשומר יושב שם. ומשמע אפילו הוא פתוח מד' אמות. ואף על פי כן דינו ככ"ל: (ז) ועוד ראו' לקבוע המזוזה בימין הכניסה לחדר קטן הסתום. מדכתב בדעת קדושים סימן רס"ט וזה לשונו ואם החדר סתום הוא ספק בחיוב מזוזה כגון ארוך וקטן או בלי דלת לריד עיון כו'. יש לומר שיתן לימין כניסה לריד. ומשיל ספק ספיקא. ספק שחייב ובדלוי הקביעות לכניסה לדידה ככ"ל הנ"ל. ואם אינו חייב שם א"ל מזוזה כלל בהפתח כו' עכ"ל: (ח) ממילא גם אלו נאמר לפי קט שכלינו דהוי לדידן עכ"ל ספק אם החדר קטן שפתוח לגדול חייב במזוזה כדעת המורי דניאל וזכור לאברהם וסיעתו. או פטור כדעת קדושים וסיעתו: (ט) ולכן כפי המראה רטוב יותר לקבוע המזוזה בימין הכניסה לחדר קטן הסתום לדעת חמורי דניאל וזכור לאברהם וסיעתו ודאי יואל כיון דחייב במזוזה לריד לקבוע בימין הכניסה שלו כיון שהוא סתום כ"ל: (י) ולדעת הדעת קדושים וסיעתו הרי כתב שם ובס"י ד"ס לומר כשהקטן סתום א"ל מזוזה כלל בפתח וז' דהוי ליה כאלו אין יוצאין מהגדול כלל. וכן כתב במקדש מעט בס"י רס"ז בסתם דכשהחדר קטן אין לו פתח לחוץ פטור הפתח שבינו לבית עכ"ל: (יא) ממילא מה איכפת לן שקובע מזוזה בלא ברכה בימין הכניסה להקטן. דהרי דעתם נוטה דפטור לנמרי: (יב) והרי מסייע לנו תמיד הספק ספיקא לקבוע המזוזה בימין הכניסה לחדר קטן הסתום. כדברי הדעת קדושים דלעיל בספק ספיקא שלו. בשם שכתבתי למעלה עוד ראיות לזה: (יג) ולפי זה גם בגאניק שהוא פתוח מד' אמות אס הוא סתום מכל לדדיו. יש לקבוע המזוזה. בלד ימין הגכנס מבית לגאניק. לפי מה שכתב בהגהות הרב שליט"א מבילגוריא. דלעיל סעיף ד'. דגאניק סתום דינו כמו חצר סתום. ממילא גם בפתוח מד' אמות דינו כמו חדר קטן סתום כ"ל:

הגהות מהרב הנאון המפורסם בקש"ת מו"ה יהודה ליבוש שליט"א האבד"ק פשעבארז:

(א) עיינתי כמה שכתב כבוד תורתו בענין גאניק וחדר קטן שאין בו ד' אמות על ד' אמות. וכל דבריו נכונים המה להלכה לפי עניות דעתי: (ב) ואכתוב פה איזה דברים בדיוני כתיבת שער תורה ומזוזה: (ג) הרואה ללכת ידי מלות מזוזה כראוי יכתוב לו אלל סופר מובהק וירא שמים. כי המזוזה אשר מובילים האנשים העושים מסחר בזה. ורובן כותבין נערים. יש בהם כמה חששות בהרבה אחריות אשר על פי דין הם פסולים: (ד) ולכן אין לנקות מזוזה רק מסופר מובהק: (ה) אכן אמי מנעמר אשר ראיתי שהסופרים אפילו המובהקים אין נוהרים במה שמבואר ביורה דעה סימן ער"ד ואם שינה שהרחיק בין האותיות עד שהתיבה נראית כשתיים או שקרוב שתי תיבות עד שראות כאלפת פסול עכ"ל: (ו) ואם אינם נוהרים. והרבה חובות שהאותיות הם נפרדות. וגם פעמים דוחקין התיבות: (ז) וכשנעניין יש הפסק בין מקלת אמצע תיבות כמו ההפסק שבין התיבות במקומות שדוחקין התיבות זה לזה. ואם כן מ"מ פסול: (ח) וכשנעניין כספרי תורות קשה למצוא אפילו אחת שלא יהיו בה אלו ב' הדברים. ועל כן (*) צריך להזהירם לתקן הספרי תורות שכתבו כבר. ויזהרו מכאן ולהבא:

הגהות מהרב הנוחבר שליט"א:

(*) צריך להזהירם: (א) גם צריך להזהיר הסופרים בצורת האותיות שיעשו כדיון. כגון כ' פאטות יהיה גנה קרן ורגלה ארוך כפלים כגנה. כדי שלא יהיה דומה כלל לריש: (ב) ואם לא ידקדק בזה יהא התינוק קורא אותה ריש. ובתפילין תפסול הפרשה על ידי זה. וכן המזוזה תפסול על ידי זה ולא יועיל תיקון בזה. משום דהוי שלא כסדרן: (ג) ומכל מקום לא יקרא גנה יותר מדאי. כדי שלא תראה כו"ו ארוך או כט"ו פשוטה לתינוק ותפסול: (ד) גם לריכה להיות הך' פשוטה עגולה למעלה כמו ריש. שאם היא למעלה כמו ד' פסולה. כמבואר כל זה במג"א ומהר"ם ופמ"ג סימן ל"ב ובבית יוסף ומהר"ם סימן ל"ו. ועיין שם עוד הרבה דקדוקים בכל האותיות: (ה) עוד יש להזהיר הסופרים שכותבין פרשיות התפילין על פי הארז"ל. ולכן כותבין כמה אותיות ראש השמאלי כמו וי"ו בתפילין: (ו) מכל מקום במזוזה וספר תורה יכתבו ראש השמאלי כמו וי"ו כדעת הבית יוסף וכל הפוסקים ו"ל: (ז) דהרי לא מצוי בכתבי הארז"ל והבאים אחריו. שיכתבו לעשותו כמו וי"ו. רק בתפילין. ואם כן אין לך בו אלא חידוש: (ח) וזה לשון הפרי עץ חיים שער ה'. גם בצורת האותיות של כתיבת התפילין יש קצת שנויים שהם אלו כו'. וכל צורת וי"ו יהיה להם גוף וראש וקוץ קטן על הראש כו'. וכל צורת העינין יהיו ב' קוין שבה כעין ב' וי"ו כו'. וכל צורת השינין יהיו הקוין כעין ג' וי"ו ולא זינין עכ"ל: (ט) וזה לשון המשנה חסידים ולכל המנהגים אותיות אלה אשר נאמר עתה כך צורם בתפילין כו' והווי"ן יעשה כגלס קוין וסר ראש ורגל וקוץ אחד על הראש כו' כענין וי"ו יעשה הקו שחלל שלהם בוא"ו ישרה כו'. כשינין יעשה כגלס קוין שלהם כגלס כו' וי"ו ישרה עכ"ל: (י) וזה לשון מהר"ם בסימן ל"ו ועל פי קבלת הארז"ל צריך להיות עוקץ קטן מלך שמאל בראש כל הווי"ן שבתפילין ולא בפסוק תורה עכ"ל: (יא) ובאות ס' כתב שם לפי קבלת הארז"ל תהיה כו"ו ישרה בתפילין עכ"ל: (יב) וכן בכל השינויים שעל פי קבלת הארז"ל כתב בספרו חובת התפילין: (יג) גם באות ט' כתב ולפי קבלת הארז"ל כל השינין שבתפילין יהיו ג' קוין כו' וי"ו ישרה עכ"ל: (יד) ומכל זה נראה דכפסוק תורה ומזוזה גם דעת הארז"ל וסיעתו לכתוב באותיות ששט"ו ג"ך ראש השמאלי כמו וי"ו. כדעת הבית יוסף וכל הפוסקים:

הגהות

אע"פ שפתוח להדר גדול: בקיצור שלחן ערוך סעיף כ' (י) מרהף (קעל"ר) שהמוזהות עם הפתח שוכנים בארץ פטור. אבל אם יש בהסתרף פתח ומוזהות עומדים חייב במוזה. (יא) וכתב בספר ארץ מורה באורח ת סעיף מ"ז וזה לשונו וכמה פעמים ראינו שהולין המוזהות בזוכיות במקום שיש שם לחלוחית במרתף וכדומה כדי שלא ירקבו. אבל לא הועילו כלום. כי המוזה צריך להיות קבוע ולא תלוי כפי שכתב ביורה דעה עיון שם. ולכן צריך ליתן מעט נייר על הזוכיות ולקבוע הנייר במסמר. כדי שלא יהיה תלוי ועוד. כי בזכות זה לא יצא ידי חובת מוזה עכ"ל: (יב) ונראה דכשיכרוך הזוכיות בנייר ויקבענו במסמר לא יהיה לו חיוב כידוע. ולכן * יכרוך הזוכיות בחתיכת פשרין ויקבענו במסמר למעלה ולמטה: סעיף כא (יג) השוכר בית בחוץ לארץ פטור ממוזה שלשים יום. ואם אינו רוצה לישב בו בלא מוזה מפני טריות העין וכדומה יכול לקבועה היכף בברכה. (כמו שכתבו באשל אברהם באורח חיים סימן י"ד ובח"א כלל מ"ז ובהשובת רב משולם ס' א' ובספר אגורה באהלך דף ל"ה וכמו שפסקו המנ"א ואחרונים באורח חיים שם לענין מלית שאולה ממעט שכתבו הפמ"ג ולבושי שרר שם כיון דהוא בר חיובא לבעלים. ומה שכתב במקדש מעט דנכון יותר שלא יכרך. ואחר ל' ימ"נה ויחזור לקבועה בברכה צריך עיון. דהרי כתבו בש"ך וסידור דרך החיים לענין דלתות שלא יכרך בשני הפעמים וכלעיל במסגרת השלחן סק"י. ולכן מי שאינו רוצה להפסיד הברכה יש לסמן על הפסיקים הנ"ל ולכרך תיקף): סעיף כ"ג (יד) חייב אדם להזהר מאוד במצות מוזה. ולכן לא יצמצם במעית לקנות המוזהות שכוהבים הנערים. שיש בהם כמה אוהיות בחשש פסול ה"ז: (טו) רק יצוה להסופר לכתוב בעצמו המוזהות שצריך. וישלם לו כריוח. שיהיה לו כדאי לכתוב בעצמו במתינות. וזו אפשר יכהוב גם כן בתגין דהאריזל כידוע: (טז) צריכים הסופרים לזהר שלא יצו לכתוב מוזהות כשרים להנערים שאין להם עדיין חתימת זקן ולא ידעין אם הביאו ב' שערות כדרכו (דעת קדושים). וכמ"ש באורח חיים סימן ל"ט ובגדוד ביהודה מהדורא תנינא סימן א' לענין כתיבת התפילין: (יז) צריך כל אדם להשגיח בכתוב שלא יתא סביב המוזה שום ווילנאמ"ש. או פשפשים. באופן שיוכל להתקלקל האותיות ח"ו. ובמקום ששכיח פשפשים יכרוך המוזה בחתיכת פשהן כמה פעמים שלא יגיע לה שום פשפש. גם יזהיר לבני ביתו שישגיחו שיהיה נקי תמיד סביב המוזה: סעיף כ"ד (יח) כשיצא מפתח ביתו וכן כשכנס ינשק אותה. כהב מהר"ן שגיר"א בעת שיכנס האדם לבית וכן ביציאתו ינשק המוזה ויאמר. שדי ישמרנו מן הרע ומכל צרה וצוקה אמן סלה. או ימנע מלהזיק באותו בית. והיור הרע גם כן יכנע לו (ספר זכירה): (יט) וצריך לדקדק שיהיה נקי במקום ההוא באופן שמותר לומר שם דברים שבקדושה: (כ) והרב ברכי יוסף ס' רפ"ה כתב וזה לשונו והאר"י זצ"ל כתב יניח אצבעו הנקרא אמה על שם שדי. וינשקנה ויחפץ לה' וישמרנו בו' עכ"ל: סעיף כ"ה (כא) מצות היחיד נברקת. הבורק המוזהות תדיר ומשגיח שיהיו כשרים. יאריך ימים. וניצול משרים ומרוחות. ויוכה לבנים כשרים (ספר זכירה):

יב הכנת הגוף לתפלה. והליכה לבית הבנסת:

במסגרת השלחן סק"א (א) ומי שהולך כל היום בלא חגורה א"צ לאזור בשעת התפלה. כן כתבו במנ"א ומהר"ש. וככל מקום מדת חסידות לחגור אף בבהאי גוונא משום הכון לקראת אלהיך ישראל (מגן גבורים וס"ב). וכן נוהגים הסדקדקים במצות: (ב) אכן מה שנוהגים קצת להפלת מנחה ומעריב חוגרים עצמם בפארמשייל"ע. ולפעמים היא גם כן מליכלת בצואה החומס אין לזה מעט. דהרי לא יכנס לפני אדם גדול בפארמשייל"ע חגורה על מתניו ולא שייך באופן זה מצות הכון כלל. ולכן יזהר להביא החגורה גם למנחה ולמעריב. ויקיים המצוה ברדור כהלכתה: בקיצור שלחן ערוך סעיף ג' (ג) ויש אומרים שאם יכול להעמיד את עצמו שיעור פרסה אפילו לכהחילה מותר לו להתפלל. ויש לסמוך על זה אם הוא בענין שבקדושה יעבור זמן הפלה. ומכל שכן אם אינו יכול לפנות כלל שאסור לעבור זמן הפלה על ידי זה: (ד) גם לא יאנוס לדהוק עצמו יותר מדי. כי זה קשה מאוד לבריאות הגוף. וכמה חולאים באים מזה ח"ו. ולכן אין להחמיר בזה יותר מהדין: (ה) והנוהגים לעשות פעולות לזה על ידי שהיית מייא וקאועי המה. ויהרו עכ"פ שלא לעבור זמן תפלה בשהיית שתיה זו. ולא מצינו בגמרא ופוסקים שצריך לעשות פעולות לזה: (ו) גם קשה מאוד לכלות זמן המבוחר להפלה בשהיית החמין: שהוא עניני הגוף: (ז) ולפעמים באים על ידי שהיה זו לירי דיבורים אסורים כגון לשון הרע או דברים במלים וליצנות וכדומה: (ח) ואיתא בזה"ק פרשת פקודי (דף רס"ג ע"ב) דאלין

הגהות מהרב הגאון המפורסם כקש"ת מו"ה יעקב מרדכי שליט"א האבד"ק בילגורייא:

(* יכרוך הזוכיות בחתיכת פשהן. הנה ראיתי שהביא אחד לפני מוזה הקבוע בזוכיות במקום ווילנאמ"ש ולחלוחית. ונמחקו האותיות מהחזק הווילנאמ"ש ולחלוחית שנמשך לתוך הפלגשיל"ע של זכיות על המוזה. ולכן צריך אחר נתינת המוזה לתוך הפלגשיל"ע לחתום הפלגשיל"ע בפ"י וטרי"ף וואק"ש כמו שחזמין המשקה. ואחר כך יכרוך הזוכיות בחתיכת פשהן ויקבענו במסמר למעלה ולמטה כנ"ל. גם צדמת קדושים סימן רפ"ט כתב המנהג שמשגיח המוזה בזוכיות וסוחמין כטרי"ף וואק"ש:

בקיצור

ישועות חכמה יב יג הכנת הגוף לתפלה

דאלין רוחין מסאבין נטלין ההוא מלה מסאבא. וכד אפיק בר נש לבתר מלה קדישא אקרימו אלין רוחי מסאבא ונטלי ההוא מלה מסאבא ולהוא מלה קדישא. ולא זכי ביה בר נש עכ"ל: (ט) וחסידים הראשונים היתה תפלתם בוקעת כל הרקיעים. שהיו נוהרים שלא לפגום מוצאות הפה בלשון הרע ובליצנות ובשבועות שוא ובדברים במלים (שלחן ערוך האריז"ל): (י) ואיתא בכמה ספרים הקדושים שלא ידבר קודם התפלה בשום דבר מעניני העולם. ועל ידי זה תפלתו רצויה: (יא) ולכן המוכרח דמי שירצה לעשות פעולה בשתיית החמין. ישתה החמין בלילה איזה זמן קצת קודם השינה. וזה פועל לפנות בבוקר כמו השתייה של בוקר בנוגע: (יב) ואם לא די לו כזה. ישתה בלילה קודם השינה המיני"א עם ציטרי"ן. ובוה יהיה לו בנקל להכין עצמו היכף בבוקר בלא שום שתייה: (יג) ועיין לעיל סוף סימן ח' שהבאתי בשם המשנת חסידים שהחסיד מאוד. שלא ליהנות להגוף קודם התפלה. ולכן ינהוג כנ"ל: (יד) ובבוקר יסלק מחשבתו מכל עניני עולם הזה. ולא ירצה לחשוב ולדבר בהם כלל עד אחר התפלה: (טו) וירגיל את עצמו בזה. רחוק מהזמן מועט שסכין את עצמו קודם התפלה. יעמיק דעתו ומחשבתו מעת הקצו משנתו עד אחר התפלה ביראה ואהבה ועבודת השם יתברך. וממילא תהיה תפלתו רצויה. ויזכה לכל טוב: בקיצור שלחן ערוך סעיף י"א (טו) ובבואו לפני הפתח ישהה מעט. ובבר נודע מה שאמרו רבותינו ז"ל שחייב אדם לנהוג מורא בבית הכנסת כמו שכתוב ומקדשי תיראו. וגם זה הוא שאמר הכתוב בבית אלהים נהלך ברגש. ר"ל שיריש וירתע האדם בעצמו בהכנסו לבית הכנסת מרוב פחדו עליו איך יכנס בבית אלהים יתברך שמו: (יז) ודע כי זה הענין מאוד לשלימת האדם והשנת רוח הקודש אליו. והוא שקודם שתכנס תסתין מעט ותשהה ותכוין ליכנס במורא ופחד לפני ה' אלהים יתברך שמו. ועל כן קודם שתכנס תאמר הפסוק של ואני ברוך חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך שהוא סוד החסד העליון כו' (פרי עץ חיים שער ג'): (יח) ומהו יראה האדם איך צריך לעמוד באימה וביראה בבית הכנסת ובבית המדרש. ולא לדבר שם דברים במלים. רק דברי תורה ויראת שמים. ובוה יזכה לכל טוב. כדאיתא בספרים הקדושים גודל דבר זה:

יג דיני קדושת בית הכנסת ובית המדרש:

בקיזור שלחן ערוך סעיף א' (א) אמור לדבר בהם דברים במלים. בזה"ל פרשת תרומה ופרשת ויקהל מפליג מאוד בגודל עון זה. וכל שכן שצריך לזוהר בבית הכנסת ובבית המדרש מדיבורים אמורים כגון לשון הרע ורכילות ומחלוקת וקטנות. כי מלבד שהם עונות חמורים מאד. יגדל העון יותר בכוסים קדוש. כי מולול בכבוד השכינה: (ב) ועוד תגדל הרעה בזה שהוא מכשיל את הרבים ומביא כמה אנשים לידי תרפות וגידופין והלבנת פנים ברבים וחילול כבוד שמים ח"ו: (ג) על כן הירא ותרד לדבר ה' ישים תמיד עיניו ולבו לזה שלא לדבר שום דברים במלים בבית הכנסת ובבית המדרש. והמקום הזה יהיה מיוחד אצלו רק לתורה ולתפלה

חוסן ישועות

יג בקיזור שלחן ערוך סעיף א' (ה) ובית הכנסת ובית המדרש נקראים גם כן מקדש. כי ההמשכה שהיא: בבית המקדש נמשכה ונתפשטה גם בגלות ישראל אחר החורבן בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שמתפללים שם. וכמו שכתוב (יחזקאל י"א) ואהי להם למקדש מעט כארצות אשר באו שם. והיינו בבית הכנסת בית המדרש כידוע (מהר"ם בסידור הגדול שער החטקה): (כ) ובוה פירש שם מה שאנו אומרים בתפלת מוסף אין אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך. דלכאורה קשה למה אין אנו יכולים להשתחוות גם עכשיו בכל זקום שישראל מתפללים. והלא כתיב מלא כל הארץ כבודו: (ג) והתירצו לזה דיע שני מיני השתחוואות. האחד השתחוואה חיצונית להשפיל ראשו שמקבל עליו עול מלכות שמים לעבוד עבודתו ושלא לסור ממנו. והב' השתחוואה פנימית דהיינו שמכניע נפשו בבחינת פנימית שבה שיבטל כל רעיונותיו מפני רצון ה'. וכמאמר רבותינו ז"ל בטל רעיון מפני רצון. שלא יחל לו הפך ורצון אחר וזאת רצון וחפץ ה' לדבקה בו בלבד. וכמו שכתוב (תהלים ע"ג) מי לי בשמים ועמד לא חפצתי בארץ. זה ענין השתחוואה פנימית שהוא ענין ביעול הנפש מכל וכל: (ד) והנה בשעה שעלו לרגל והשתחוה בעזרה. מיד נגלה אליו אור האלהי מבחינת הפנימיות. ואזי בהשתחוואה זאת נמשך בה בחינת הביטול הפנימי הנ"ל בכל אחד מישראל. וכשנגלה מבחינת פנימיות לאור האלהי עליהם. אזי ממילא מתבטלים בבחינת ביטול והשתחוואה הפנימית שבנפש הנ"ל: (ה) וזה שאנו אומרים ואין אנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות. דאף על גב דהשתחוואות הנפש הנ"ל גם עכשיו יכול להיות על ידי מסירת הנפש האמיתית. מכל מקום אין זה אלא רק הכנת המקבל. אבל לא שנגלה עליו מבחינת הפנימיות כו' שמתחתו יתבטל ויוכלל בו כביטול הגר בפני האבוקה. שזה לא היה רק בבית המקדש שהיה שם גילוי שכינה ביותר: (ו) ומכל מקום אפשר קצתו ומועט מזה מן אותו האור הנגלה בומי הראיה בבית המקדש נשאר גם עכשיו בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות. וכמו שכתוב ואהי להם למקדש מעט. והיינו בהשתחוואה שבתפלה בעזרה. דאכל כ"י עשרה שכינתא שריא. ובכל חד וחד לפוס שיעורא דיליה מתנגלה עליו אור האלהי בהשתחוואה שלו בתפלה בבית הכנסת ובית המדרש. לפי שגשגה קצת רשימו לאותו ההארה כו': (ז) ועל כן יוכל כל אחד מישראל לכוף לבחינת ביטול הרצון בבית המדרש ובית הכנסת כשתשתחוה. מפני ששם דוקא הוא כענין ביעול הגר בפני האבוקה. כדוגמא שהיה בבית המקדש עכ"ל: (ח) ומכל זה אנו רואים גודל הקדושה והשראת השכינה בבית הכנסת ובית המדרש. ולכן מי שמבקש ירחיק שמים. ולהמשיך על

ולתפלה (משנה ברורה): (ד) הארז"ל לא היה מדבר כלל בבית הכנסת אפילו אחר התפלה בשאר היום. וכמעט שאפילו דברי מוסר ויראת שמים לא היה משיב השובה עד שהיה יוצא מבית הכנסת. כדי שלא ימשיך לדבריו חול (פרי עץ חיים שער ג'): (ה) גם צריך לזהר כששכיב בניו הקטנים לבית הכנסת או לבית המדרש. להשגיח מקודם על בגדיהם ומנעלים שלהם אם הם נקיים. כדי שלא להכשיל בזה להבהילם בהוך ר' אמות שלהם, ולכן יזהר כל אדם לבני ביתו שישיגו על זה. ויזכו לגדלם לכל טוב:

יד דיני פסוקי דזמרה:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ב' (א) יאחו שתי הציציות שלפניו. בידי הימנית (אור צדיקים): שם (ב) ויאמר כל פסוקי דזמרה בנחת. איהא כגמרא ברכות (דף ד' ע"ב) כל האומר הלהלך לרדו בכל יום ג' פעמים. מובטח לו שהוא בן העולם הבא. וכונת רבותינו ז"ל הוא למי שאומר בכונת הלב. לכן יזהר לאומרו בכונה (רד"ק וספר יסוד ושרש העבודה): (ג) ומכל שכן שצריך לאומרו בדקדוק התיבות והנקודות. ולכן נזכר פה איזה אותיות ונקודות שקצת נבשלים בהם מהמת המהירות. לזהר לאומרם כראוי: (ד) מעשיך. הע' בחטף פת"ח: ורחמיו הח' בחטף פת"ח. מעשיו הע' בחטף פת"ח. מעשיך הע' בחטף פת"ח. וחסידיך הח' בחטף פת"ח. יעשה הע' בחטף פת"ח. שועתם ירגיש הע': (ה) וכן בכל פסוקי דזמרה ובכל התפלה והברכות צריך להוציא יפה בפה התיבות עם האותיות והנקודות: סעיף ג' (ו) וכן בצאות החוטם ובצאות האוזן אסור ליגע כי אם על ידי משפחה. כן כחבו רמ"א ומהר"ש סימן צ"ב. וסידורי הארז"ל דמהרי"ק ורמהרא"ש. ולכן אין לנגב הידים לאחר הרחיצה שקודם התפלה במשפחת שמקנחין בו החוטם. דהרי נוגע בצאות החוטם שעליו לאחר הרחיצה. רק יהיה לו משפחת

חוקן ישועות

על עזמו קדושת השם יתברך. ירגיל את עזמו בלי נדר. שלא לדבר שם שום דיבורי חול. רק תפלה ודברי תורה ויראת חיים: (ט) ואם שאל לו אדם איזה דבר ומוכרח לענות לו. יענה לו בלשון הקודש. בקצרה ככלמה דלפסר. (י) וגם הלומדים בבית המדרש וזהרו בזה בכל מה דלפסר. ומכל שכן שלא ידברו שם דברים בטלים. וזהו יזכו לכל טוב: (יא) גם מי שחייב בעד איזה עליה וכדומה. יראה לשלם תיכף. ויזכיר קצתו חלו היו מנקשים ממנו לבנין בית המקדש או להחזיקו. ה' נוחן תיכף בשמחה: (יב) וכן צריך עתה להחזיק בבתי כנסיות ובתי מדרשים בנרות ועצים כריח. וזהו נהגדל כבוד השם יתברך. ויזכו לכל טוב:

יד בקיצור שלחן ערוך סעיף ד' (א) וכן השירה יאמר בעמידה בכונה ובשמחה. כתב בזה"ק פרש"ש בשלח חנין כל בר נש דלמר שירחא דא בכל יומא ומכוין בה. וזי למימרה לזימנא דחתי. דהא אית בה עלמא דעבר. ואית בה עלמא דחתי. ואית בה יומי דמלכא משיחא. וחלי עליה כל אינון תושבחהו אחרנין דקאמרי עלאי ותחתי כו'. ויאמרו לאמר לדרי דרין. בנין דלא יתנשי מנייהו לעלמין. דכל מאן דזכי להאי שירתא בהאי עלמא זכי לה בעלמא דחתי. וזכי לשמחא בה ביומיו דמלכא משיחא דהדווחא דכנסת ישראל בקדשא בריך הוא עכ"ל: (ב) וכחך מהר"ש בסידור הגדול בשער חג המנוח דבשביעי של פסח מאיר מאוד אור השם יתברך על נשמות ישראל. עד שיכל איש זר להתקרב לה' מה שאינו לפי ערכו כלל בעבודתו בקדש בכל ימות השנה. ובענין שאמרו רבותינו ז"ל רחצה שפחה על היס מה שלא רחצה יחזקאל: (ג) ממילא מוכן לפי המבואר לקמן. דמי שרונה להמשיך עליו קדושה. יאמר השירה בכונה ובשמחה. ויזכה להשנה ולקדושה גם בכל יום שיאמר בכונה. יותר ממה שהוא לפי ערכו ועבודתו. כדלעיל: (ד) וכמו שכתב מהר"ש שם בשער התנוכה בענין שהוכפלו קרבנות הנשיאים בפרשת נשא שכתב קרבן של כל נשיא בפני עזמו. ולא אמר וכן עשה פלוגי כו'. כי דוע דלוריינתא מחכמה עילאה נפקת. ודבר ה' הוא נאחי. על כן התורה נאחית. וכמו שאנו אומרים ודבריו חיים וקיימים: (ה) ועל כן גם עכשיו הקורא בתורה ממשיך אותו דבר ה' שדיבר בפני משה. ועל כן אמרו רבותינו ז"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה: (ו) ואם כן כשקורא בתורה בקרבנות הנשיאים. הרי דבר ה' שפירשת קרבנות הנשיאים כאלו מתקיימת עכשיו על ידי קריאה זו. כי בקריאה הזאת נמשך אור השם יתברך דביבור בקרבנות הנשיאים דכל נשיא מפורש אופן קרבנו כפי הצריך לו לבחינת שרשו להמשיך כו'. ועל ידי הקריאה שקוראין ירופי אותיות של הקרבנות קרבנות כן נמשך מלמעלה: (ז) ואם כן בהכרח שיחפרש כל קרבן של כל נשיא בפני עזמו. דהרי יש לכל אחד אופן המסכה בפני עזמו. כפי שרש בחינה שלו למעלה כו'. וצריך ירופי אותיות מיוחדים בקריאה בפרשה בפני עזמו: (ט) וכל זה מפני שהקירא בתורה ממשיך ירופי אותיות בתורה שהיא נאחית לדורות. להמשיך מן בחינת ההעלם לגילוי על ידי הקריאה. בכללות נשמות ישראל בכל דור דור עכ"ל: (י) ויאל לנו מכל זה. דגם מי שהוא קורא פרשת השירה בכונה ובשמחה בכל יום. הוא ממשיך על ידי הקריאה עכ"פ הלא אחד מאלף כו' מהתנלות הקדושה שהיא אז שרצה שפחה על היס כו'. ולזה זוכה הוא גם כן שחפרה עליו הקדושה יותר ממה שהוא לפי ערכו ועבודתו: (יב) ועל ידי זה נתקדש בכל יום יותר ויותר. ויכיה לו בנקל לנאח מהמדות רעות. ולעבוד את השם יתברך באמת. ולאור באור החיים הנאחיים. ויש להעמיס כל זה בדברי הוזה"ק דלעיל: (יג) ומדברי מהר"ש הנ"ל יאל לנו חושלת גדול בכל הענינים. בענין הקריאה בתורה להמשיך כל העובדות והברכות אמן:

[א] בענין פירוש הפסוק. כי בא שום פירוש וכו' דבסוף השירה. פרש"י שם כאשר בא. ופירש שם בפסתי חכמים

ישועות חכמה יד מז מז דיני פסוקי זמרה

מספחת מיוחדת לניגוב הידים שלאחר הרחיצה: (ו) ויש אנשי מעשה שאינם נוגעים כלל במספחת שמקנהין בה החומם מעת שרוחצים ידיהם לתפלה עד סוף השמונה עשרה. וכן כשנוטלין ידיהם לסעודה עד גמר אכילת לחם. ממעם הנ"ל: (ח) הארו"ל הוהיר מאור שלא להכניס אצבע לתוך האוזן כדי לנקות בתוך התפלה. כדי שלא יצטרך לנמילה (פרי עץ חיים שער ג') :

מן דיני קריש וברכו :

בקיזור שלהן ערוך סעיף ה' (א) העונה אמן יהא שמה רבא בכל כחו וכוונתו. יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי. הוא הרגום של יהי שמו הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים (תוספת ומהר"ש ופוסקים). ויהר לכיון כוונה זו בפשייות בשעת אמירת התיבות: (ב) וטוב (א) לכיון בסוף גם כן שיהיה מחיית עמלק במהרה בימינו ויהיה השם שלם. ובוה יצא ידי כל הפירושים (עיין בשערי הקדושה חלק א' שער ד' ופמ"ג ועמרת זקנים סימן נ"ו) : סעיף ח' (ג) והציבור עונין ברוך ה' המבורך לעולם ועד. האר"י זר"ה אמר אפילו מי שמשכים ללמוד ולעסוק בתורה. אינו חוזר בו נשמתו עד שיתפלל ויענה ברוך ה' המבורך לעולם ועד. ואז חזרת אליו הנשמה. לכן יש בו ה' התיבות נגד ה' שמה של נפש רוח נשמה חיה ויחיה שיש לנשמה (פרי עץ חיים שער ח') : (ד) ולכן יענה ברוך ה' המבורך לעולם ועד בכוונה. כדי שישמך עליו הנשמה בקדושה: (ה) ומי שנוסע בדרך או יושב בכפר ואין לו מיין לשמוע ברכו. יאמר הפוסקים והמאמרים שגרסם בסידורים קודם ובה לציון לאמרם במקום קדיש וברכו בקדושה. אבל מי שהוא בעיר לא יסמוך על זה. ומחויב ליתן לבית הכנסת או לבית המדרש שחריה וערביה ולשמוע ברכו וקדושה. וגם להתפלל עם הציבור בכל היכולת:

מן דיני הפסקות בקריאת שמע של בוקר. ובקריאת שמע דתפילין דר"ת :

בקיזור שלהן ערוך סעיף ג' (א) באמצע הפרק כו'. וכן מי שקורא בבוקר קריאת שמע בלא ברכות. לצאת בה ידי קריאת שמע. מפני שירא שיעבור הוסן. אסור גם כן להפסיק באמצע הפרק. רק לדברים שמפסיקין באמצע קריאת שמע. ואפשר דגם לענין בין הפרקים דינו בדלעיל סעיף ב' (משנה ברורה סימן ס"ו בביאור הלכה) : (ב) ומי שמניח תפילין דרכיני תם אחר התפלה

חוסו ישועות

חכמים דהכי קאמר מפני שגא סוס פרעה לפיכך ותקח מרים עכ"ל: (ב) וכעין זה פרש"י בניעין (דף ט') וזה לאו וכן כי תבואו אל הארץ. כי בא סוס פרעה כו'. כולן לשון דהא כי נפתרים כו'. וכי בא סוס פרעה וגו' מפני שגא סוס פרעה וגו'. לפיכך ותקח מרים וגו'. וכל חלו שאין אלה יכול לפיתרון כלשון מפני ונפתרין כלשון באשר. כמו כי יאמרו אליכם בניכם כי כולן לשון אס הם עכ"ל: (ג) ומכל מקום יש לומר דדוקא בגמרא שם שפרש"י מפני שגא סוס פרעה. פירש לפיכך ותקח מרים. אבל בחומת דפירש כי בא סוס פרעה כאשר בא. טוב יותר לפרש כאשר בא סוס פרעה וגו' שררו השירה הזאת. יקאי אלעיל. וכן נראה דעת התוספות שם: (ד) ומינינו כונה פשמים דרש"י בחומת חזר בו מפירושו בגמרא. כמו שכתבתי בספרי תשועות חיים פשטת משפטים עיין שם: (ה) וכן נראה דעת הרמב"ן שכתב וזה לאו כי בא סוס פרעה ברכו ובפרשיו. אמר ר"א (אכן עורר) שגם זה מן השירה כו' פירש אז יסיר משה כי בא סוס פרעה בים. כיום ההוא מיד. ולא אחרי כן. או עעמו אז יסיר כאשר בא סוס פרעה בים והשיב עליהם ה' מי הים בעוד בני ישראל הולכים ביבשה בחוץ. להגיד כי כללכם בחוץ ביבשה אמרו השירה עכ"ל: (ו) אבל הפסוק ותקח מרים חוט מן השירה כמבואר בפוסקים ביורה דעה סימן ער"ה. בפרט כי פרשה פתחה מפסיק קודם ותקח מרים: (ז) וכתבו בפרי עץ חיים שער ז' ובספר נגיד ומנחה וכש"פ הארו"ל לדרך לומר גם הפסוק כי בא סוס פרעה וגו'. כי גם הוא מן השירה עכ"ל וכמו שנהגין: (ח) ממילא נראה דעת הגדולים ה"ל לכיון בפסוק כי בא סוס פרעה. כאשר בא סוס פרעה וגו' שררו השירה הזאת. וכמו שפירשתי לעיל. וה' יאיר עינינו בחורתו אמן:

מן [א] לכיון בסוף. ובספר שפע טל בהקדמה כתב עוד כוונה בזה על דרך הסוד: (ב) כי ידוע דהשם הו"ה כ"ה במילואו הוא עשרה אותיות כזה יוד הא ואו הא: (ג) ואם נתמלא במילואו ובמילוי דמילואו. הוא כ"ח אותיות כזה. יוד ואו דלת. הא אלף. ואו אלף ואו. הא אלף: (ד) והנה בשעה שהדין מתוח בעולם ח"ו. אינו מהגלה רק בעשר אותיות כ"ל. אכן בשעת שלום וברכה פשטת רחמים נתגלים הורדת השפע שמשפיע בכל העולמות: (ו) ולכן אחר כוונה הפשוטה יכוין. יהי רצון שיתמלא השם הגדול בכוחו הגדול. שהם כ"ח אותיות. כ"ח אורות בתוספת ותגבורת שפע וברכה לעלם ולעלמי עלמאי: (ז) וזה סוד מה שאמרו רבותינו ז"ל העונה אמן יהא שמה רבא בכל כחו קורעין לו גזר דינו. כוונתם הוא לתת לו לכיון למנין כ"ח אותיות של "הא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי" שהם כ"ח אורות ב"ה. והיינו בכל כחו. לכיון לכל כ"ח אורות של המילוי ומילוי דמילוי דשם הו"ה כ"ה כ"ל: (ח) וכדלוי מי שמכוין כוונה זו. קורעין לו גזר דינו. (ספר שפע טל שם): (ט) גם בפרי עץ חיים שער ד' כתב כי כיהא שמה רבא כו' יש כ"ח אותיות. והם נגד המילוי דמילוי דשם הו"ה כ"ה במילוי אלפיין כ"ל. ועיין שם עוד כוונות באריכות: (י) וכל הנ"ל הוא בדיק ומטטה להלל מכל צדה. ולהמשיך עלינו העובות והברכות. לעבוד את השם יתברך באמת ובשמה. ולכן יורה בזה :

מנחת

התפלה. וקורא קריאת שמע בלא כרכות כמו שנהגין. לא יפסיק בחדש. אבל שואלים מפני הכבוד ואפילו באמצע הפרק (ש"ת פנים מאירות ודירושי רעק"א וב"ה שם): (ג) ונראה דעתה שאין שואלין מפני הכבוד בשום פעם באמצע קריאת שמע. מפני שאין מקפידין בזה. עכ"ל מוטר דענות כל אמן וגם ב"ה וב"ש באמצע קריאת שמע ותפילין דרבינו חם:

יד הלכות קריאת שמע :

סעף א (א) ציריכן ליוורט מאור שלא לאחר הזמן מרביעית היום. שלא בימל [א] מצות עשה של תורה לקרות קריאת שמע בזמנה: (ב) ואם נוסע בדרך וישן או עשה צרכיו ואין לו מים. ומתעורר שלא יעבור זמן קריאת שמע עד שגיע למקום המים. ינקה ידיו בצוררו או כנפר או בכף מידי דמנקי וקורא קריאת שמע. ברלעלי בקיצור שלחן ערוך סימן ב' סעיף ו' ומסין י"ב סעיף ה לענין תפלה. (כמבואר ערוך ופוסקים סימן ד' (ו) ומסין צ"ב:) (ג) אם יוכל לשפוף ידיו בכנף יבש (אצות התמים בשם רמב"ו) (ד) ובכל זה צריך דנקות דהיינו לקנח כל היד עד הפרק ולקרות קריאת שמע שלא יעבור הזמן (פרי מגדים סימן ד'): (ה) וכן מי שצריך למבול בבוקר. ויש לחוש שמרם שיך ויבוא. יעבור זמן קריאת שמע. אף על פי שזוהר תמיד בסבילה. מכל מקום אמור לעבור זמן קריאת שמע עד ידי זה. וכשיש לחוש שיעבור הזמן יאמר ברכת התורה וקריאת שמע קודם הסבילה (עיין בשולחן ערוך ופוסקים סימן פ"ח:) (ו) וכן מי שמבער לישן בבוקר. ואינו יכול לקום ממטתו בקיץ עד עכור זמן קריאת שמע. מכל מקום צריך לצוות לאחר שיקץ אורו. לערך חצי שעה קודם עכור זמן קריאת שמע. וכשיעור איהו יטול ידיו תיכף. ויאמר ברכת התורה וקריאת שמע במטה כשהוא שוכב על צידו או בישיבה. רק שצריך להזהר ורועותיו על התלוק בשעת האמירה ברלעלי בקיצור שלחן ערוך סימן ה' סעיף י"ד. ויזכר לישן אחר כך. רק שלא יעבור זמן תפלה: (י) ומכל מקום אם אינו חלוש מבעבור צריך

חוסן ישועות

יין [א] מצות עשה של תורה לקרות קריאת שמע בזמנה, משרשי המלה **שרה** האל יתברך לזכות עמו שיקבל עליהם מלכותו ויחידו בכל יום ויגלה כל היתים שהם חיים. כי בהיות האדם בעל חומר נפחה אחר הבלי השועל בו. על כן היה מחסדו יתברך לזכותו, וזונו לזכור שני השמים האלה בקבוץ וכבוונה גמורה. ויכלתו על הכל. וייתן אל לבו כי שנינו פקחות על כל דרכי האדם וזכר בבוקר תפלות שמי יתברך ומלכותו. וכי השגחתו יהי לו לתשמר כל היום הזה. וקריאת הילה יהיה לו לתשמר כל הילה (ספר החינוך סימן תכ"ז) (ב) ואיתא בזה"ל פירוש בלק דף קפ"ו דכל מאן דלא קרי קריאת שמע בשעתה. בידיו הוא כל היום יומא עכ"ל (ג) ובתב במקדש מלך שם בשם הארז"ל כי בקריאת שמע יז רמ"ח תיבות נגד איברי האדם (בזיוור החיבור שם אל מלך האמן). ונשינו האדם ומסתלקת נשמתו מגופו נכסים רמ"ח איברי רמ"ח חסדי הקליפה. ואחר שניעור אפילו יטקו בתורה ויעשה כמה מלות. אין העומה וילפת רמ"ח איבריו עד שקורא קריאת שמע. וסגולת קריאת שמע. שכל חיבה שחור קורא. מפנה העומה מאבר אחד מחבריו עכ"ל (ד) וארץ לדקדק בקריאת שמע בכל חיבה וחיבה. והוא דבר גדול. הגם שאי אפשר לו להתפלל על המעשה וזר. ירגיל עמו בקריאת שמע שכל המעשה וזה. ויסמך כל הקורא קריאת שמע מויקץ בדילתו ממנו. הן יהיו הגוף הן יהיו הנפש (מאמץ הריב"ש ב"י) (ה) ולכן יזהר לקרות קריאת שמע בשעתה. ואפילו מי שחלש קצת בשעורו ואפילו יכול לנקט בקיץ בבוקר צריך לעשות כל האפשר שלא לעבור זמן קריאת שמע. כדי שלא ישרה הס"א על גופו כנ"ל. כי זה מביא כל הרעות ר"ל (ו) אבל אם יהיה רגיל לקרות קריאת שמע בשעתה כבונה. ויכל ממנו הס"א. ויזהר ויקדש נפשו וגופו ויזהר לבקריאת ואריכות ימים וקיים כל טוב (ז) ועיין כמה שכתבתי לקמן סימן ס"ב להשיכורת באשמורת הבוקר לזכור להשתדל ולקרות קריאת שמע ומהלך ברוחה. הן גם כן מסוגל לפרנסה. עיין שם באריכות:

כדבריהם נחשם יחזקאל וקצרות הירידה שעת ופגשתי כחולם לא גס כל יתרון ופגשתי כחולם לא גס כל יתרון ופגשתי כחולם לא גס כל יתרון

[ב] בקצור שלם ערוך סקיה' ה' (א) לירד לקרות קריאת שמע בדקדוק גדול. עיין כמה שכתבתי בסידור דברי חיים קרוב לקריאת שמע כל עניני דקדוקים של התיבות והקדודות. וגם איהו כוונות טובות. וכאן נכתבו רק קצת דברים שלא נכתבו שם: (ב) ואמן לירד לומר הא' בחט"ף עט"ל. והכתב לא ידעם הרהב הכה' רשו'. שלא יהיה נראה כמו שאומר ואחספס בפ' רשו'. וכן תיבת ויכל לא יהיה נראה כמו שאומר מפלג. וכן תיבת כשבת. ולא יהיה נראה כמו שאומר לבס: (ג) וכן תיבת מלך לא יהיה נראה כמו שאומר מלך. וכן תיבת כשבת. וקצומך. יאמר כה' ולא יאה נראה כמו שאומר כה' רשו'. (ד) ובשעריך. ידעם הע': (ה) לאהבה הא' בשת"ח והה' בחט"ף פת"ח. ולפענז. ידעם הע'. לבבכם יאמר כה' רשו'. ולא יהיה נראה כמו שאומר כה' רשו'. וכן תיבת ויכל כח"ל: (ו) דגנך. יאמר הגו"ל כסנ"ל כמו שמוקד. ושכפס. יאמר הכ' בקמן וכו' כשכפס נע ידוע: (ז) ושבתם. ידעם הע'. ויאמרנה בחט"ף פת"ח כמו שמוקד. והשפתיים. הח' בחט"ף פת"ח. ובשפתיים. ידעם הע'. לאחזיקים. הא' בחט"ף פת"ח: (ח) ועשיתם. הע' בחט"ף פת"ח. אחרי. הח' בחט"ף פת"ח. ואחרי. הח' בחט"ף פת"ח. אחריהם. הח' בחט"ף פת"ח. ויתר הכדברים שבעינים אלו ככתבי בסידור דברי חיים עיין שם: (ט) ועיין כמה שכתבתי שם בשם הפוסקים לדרך למלך בקריאה בין א' לע'. כי הברית דב' הוא צחוק ועמוקה ויתר מהברית הא' ויריד להדיג הע' ויתר מזהו א': (י) ולכן לירד ליעד כשעוה אמן ומאריך בא' של אמן כמו שכתבתי לשל סימן ו'. מכל מקום לא ידעם הא'. רק יאריך בה בקול הברה נקל:

סעף י' [ג] ואפילו סיוטים אומר עמם. כתב בספר שו"ת מן אשמים סימן נ"ו הובא ברכ"ו וזה לבנו שאלת

ישועות חכמה יז יח הלכות קריאת שמע

ההרגיל עצמו בכך היכולת לקיים בפשימות דבריו השלחן ערוך סימן א' יתגבר בארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו. כי זה הוא יסוד חזק לכל עבודת היום. וכמו שכתבתי לעיל סימן ח' עיין שם: (ח) וכל אדם שאינו קם בקיץ באשמורת הבוקר רק לערך חצי שעה קודם עמוד זמן קריאת שמע. צריך לזכור כשיקין משנתו יטול ידיו ויפנה לקטנים. וירחוק ידיו ופניו ופיו. ויברך על נטילת ידים ואצבע יצא ואלהי נשמה. ואחר כך יברך ברכת התורה ויקרא כל הג' פרשיות של קריאת שמע. ויכוין לצאת ידי קריאת שמע. ובפרשת ויאמר יכוין לקיים מצות זכירת יציאת מצרים. ואחר כך יכוין את עצמו לפנות להפלה (כמו שכתב מהר"ש סימן פ' דקריאת שמע צריך לזכור בזמנה אפילו בלא גוף נקי. והיינו כשאנו נחוץ לו כל כך לפנות עתה לגדולים): (ט) וכן כתב בספר זכרו הורת משה (שנדפס מחדש) שכן צוה הרב הקדוש וכו' האב"ק סאנו לכניו ולנכדיו שינהגו כן יומר בקיץ ברכת התורה וקריאת שמע תיכף כשיקומו בבוקר אחר שיפנה לקטנים כנ"ל. וכן נהגו כמה חכמים: (י) ועיין לעיל בקיצור שלחן ערוך סימן י' סעיף כ"ב דלא ימהין על תפילין כשמתוירא שמא יעבור זמן קריאת שמע:

יח הלכות תפלת שמונה עשרה:

סעיף א (א) ונמשך זמנה עד ששיש היום. וצריך לגמור תפלה שמונה עשרה קודם שיעבור שליש היום (מג"א ופמ"ג ומהר"ש סימן פ"ט וסימן קכ"ד): (ב) וזה לשון הרמב"ם הלכות תפלה פרק ג'. וזמנה עד סוף שעה רביעית שהיא שלישית היום. ואם עבר או טעה והתפלל אחר ארבע עד חצות היום יצא ידי חובת תפלה. אבל לא יצא ידי חובת תפלה בזמנה. שכשם שתפלה מצוה מן התורה כך מצוה מדבריהם [א] להתפלל אותה בזמנה כמו שהקנו לנו חכמים ונביאים עכ"ל: (ג) ועיין במה שכתבתי לעיל סימן ח' וסימן י"ב עוד מעניינים אלו: סעיף ג' (ד) ויסיר כל המחשבות המטורדות אחריו. לטהר המחשבה יאמר אלו הפסוקים בכוונה. שהם ראשי תיבות (על"ם). שם קודש ממונה על המחשבה. ערוב ענדך לטוב אל יעשקוני ודים. לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חרש בקרבי. מפקדיך אתבונן על כן שנאתי כל אורח שקר: (ה) ואחר כך יאמר [ב] פסוקים אלו בכוונה. שהם ראשי תיבות שם (מפספיה). הממונה

חוסן ישועות

על הקרוב"ץ ועל התוספת שמוסיפין ביום טוב כנ"ל ברכות ראשונות של תעלה ובברכות של קריאת שמע אם טוב לאומרים או למנוע מלאמרים. והשינוי או יסיר וגו' אסירה לה'. מה תלמוד לומר אסירה. אלא אסירה לפניו מכל מיני שירות ותשבחות שאוכל לומר עכ"ל: (ד) וכן כתב בפרי עץ חיים שער ח' וזה לשונו בענין פיוטים שהקנו האשכנזים לומר. היה נהג מורינו (האר"י) זלה"ה לומר. והיה אומר שאין בהם שום הפסק. כי הכל הולך אחר הליכותם. והואיל ומסיימים מעין הברכה לא היו הפסק עכ"ל: (ה) ומבואר בפוסקים בארץ סימן ס"ח דגם המהנין של לומר פיוטים בברכת קריאת שמע. מטעם הפסק. מכל מקום הפיוטים דשמונה עשרה בחזרת הש"ץ דקודש קדושה הוא מהקל"ר כמבואר בדוכתי טובא (עיין רש"י תהלים קכ"א וזהו סיכך הקליר ותמחיתהם שלשים מעלות כו'): (ח) גם רואים בזה דכאומרים זה בכוונה נתיישר להבנת השם יתברך. (ט) כי פיוטים אחרים קשה לשם אדם להבין פירוש המלות. אבל בהפילוק דקודש קדושה הוא קל להבין פירוש. ועל ידי זה מבין ענין קדושת היום ונתיישר לעבודת השם יתברך: (י) ולכן יש למחות ביד אותם שאינם רואים לומר הפילוק דקודש קדושה. והרי כל האדם כנראה רק לעבודת השם יתברך: (יא) וזה מכלל מלות אלהות השם יתברך לומר לפניו דברי שבחות ותהלות כמו שכתבו בספר חרדים וראשית הכמה: (יב) ועיין בספר זכירה וספרים הקדושים דלמירת הפיוטים מסוגל לאריכות ימים. וכן שמעתי בשם הרב הקדוש זכר המגיד רבינו ישראל זלה"ה מקאונץ דלמירת הפיוטים מסוגל לאריכות ימים. ולכן יהיה לומר הכל בכוונה:

יח [א] להתפלל אלהי בונה. כדליתא בזה"ק פרשת ויהי (דף רכ"ט עמוד ב') וזה לשונו תא חזי כל בר נש דלתי למפלג ליה לקודשא בריך הוא בנפלא יבנתי. בעי למפלג ליה לקודשא בריך הוא בנפלא כד סליק נהורא (פירוש כשהאיר היום) ואחצרותא דסער ימינא אחער בעלמא. כדון בעי בר נש לאתקשרא בימינא דקודשא בריך הוא ולמפלג קמיה בשולחניה דלוחא. בנין דליתא אחסין חוקפא לעילא ואמשיך ברכאן מעומקא עלאה לכלהו עלמין. ומתמן אמשיך ברכאן לתתא. ואחצרתו עלאין ותתאין מתברכאן ביהוה פולחא דלוחא עכ"ל: (ב) וכמו שכתב בפרי עץ חיים שער ג' ובספר מגיד ומזה דהאר"י זלה"ה היה מתחין בעלות השחר עד שהאיר היום. ואז היה מתעטף בצליל ומניח תפילין בכיתו והלך לכות הכנסת מעטף בעלית ותפילין והתפלל: (ג) וכתבו הבאר היטב סימן פ"ט והה"א כלל ע"ז בשם הרוקח דהמבעל תפלה בשביל לימוד. אפילו לומד עם אחרים כל היום. מעלה עליו כאלו לא למד: (ד) וכתב מהר"ש באגרת הקודש בקונטרס אחרון בשם מהר"א ז"ל שעתה בעיקבות משיחא. עיקר העבודה היא התפלה: (ה) וכן כתבו בספרים שזה רמז דור המלך עליו השלום פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם תכתב זאת לדור אחרון: (ו) וכתב בפרי עץ חיים שער ע"ז. דכפי מה שיכוין בתפלתו כשהרית יהיה לו סיוע ועזר כל היום עכ"ל: (ז) ולכן יזהר להתפלל בבוקר בכוונה. ואחר כך ילמוד אלהי שעות (כמבואר באורח חיים סימן פ"ט וסימן קכ"ה) ויאמשיך על עצמו קדושה וברכה לכל היום: **[ב] פסוקים** אלו בכוונה. וכתב בספר אור לשמים פרשת דברים דליתא בספרי קודש דהשם הקדוש (עספיה"ה) הוא מסוגל לטהר המחשבה. והנה משה רבינו עליו השלום התפלל על יהושע שיגאל מעלת מרגלים. ועל

המטונה על המחשבה „טוב אתה ויטיב למדני חוקך. פניך האר בעברך ולמדני את חקיך. טוב מעם ודעת למדני כי במצותיך האמנה. פני מעושך אדם ואשמרה פקודיך. יבואני רחמין ואחיה כי תורתך שעשועי. הבינני ואצדה תורתך ואשמרנה בכל לב. (סידור הארז"ל דמהרי"ק): (ו) ועין בספרי לקוטי שושנים חלק ו' סק"ד. ובסידור דברי חיים דף י' עור עצות טובות לטהר המחשבה: במסגרת השלחן סק"ה (ו) שיאמר התפלה בלשון תחנונים. וצריך לזוהר מאוד בזה. כי אם לא התפלל רך תחנונים. יש פוסקים הגורמים לחזור ולהתפלל (כמו שכתב בשערי תשובה בשם האחרונים): (ח) ולכן צריך לזוהר שיאמר התפלה בלשון תחנונים.

חוסן ישועות

ועל כלב לא נמצא בתורה שהתפלל עליו. רק מעטמו נתיירא שלא יתפס ח"ו בעצת מרגלים. וכאשר הלך עם המרגלים בלבלו אותם מחשבותיהם הרעים. והבין שצריך לכין בהם הגל לטהר מחשבותיו. ושלא יהיה שום מחשבה רעה על ארץ הקדושה. והיה מדבק עלמו בהם יתברך ברוך הוא. וכיוון בהם הגל שמסוגל לטהר המחשבה עכ"ל: (ג) ובפרי עץ חיים שער ט' בברכת חקע כשופר כתב לכין בשם זה בלמית היה רצון דלשם. וכן כתבי בסידורי הארז"ל דמהרי"ק ודמהרי"ט וכתבו שם כמה סודות בזה. ולכן טוב להיות רגיל תמיד בלמית הפסיקים הגל ולכין בשם הגל. וכתב בפרי עץ חיים שער י"ז בענין תיקון הנפש הוהרני מאוד מורי ולהיה בכוונה התפלה. ובפרט בברכת שמע קולנו עכ"ל: (ד) צריך האדם לייחד תמיד מחשבותיו ביראת ה' ועבודתו כמ"ס תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תלונת. כלומר כשתעשה מזה או תפסק בתורה יהיה לבך מיוחד לי. ולא תהרהר בשום דבר אחר. וייחד לבך תמיד שלא לחשוב כי אם בתורה ועבודה (חן מההכרח לפרנסה כדמביק בברכות דף ל"ה עמוד ב') שהוא סיד היחוד שמתייחד האדם עם בתורה ועבודה (חן מההכרח לפרנסה כדמביק יתברך. וגופו ואבריו הם מחנה שכינה ממש. וזה שאמר בתורה את ה' אלהיך תירא אותו תעבוד וכו' תדבק בו'. כי אחר שתמיד הרהורך ומחשבותיך אינם אלא בו. בהכרח שבמקום שהיית חושב תמיד שם תדבק. אבל נפש הרשעים מתוך שאין מחשבותם מיוחדות אל השם יתברך אלא תמיד הם מהרהרים בהנאותיהם וקלענה בתוך קף הקלע בו'. בי בדרך טבע במקום שהוא חושב ומתרהר שם נדבקות נפשו (מגיד מיסרים פשט בשלח): (ה) ועל ידי התורה והמלות מתייחד האדם עמו יתברך בהכנסו בתוכם וטועם מעין עולם הבא. וזהו עונותיה חיים זכו. שאי אפשר להתדבק באור העליון בעולם הבא אם לא בטעמתו בעולם הזה בו'. לכן מחויב בכל השגותיו אל הבורא יתברך. בכדי שיהיה לו השארות אחר פטירתו. או יתענג על ה'. מה שאין כן אם לא ירגיל בהשגותיו ותענוגיו בעולמו חי כי אם לו הדברים הנשמיים כלים ונפסדים. אם כן אחר התפשטו מן הגוף והגוף יכלה ויפסד מה ישרא אחריו ברכה (ספר פרי הארץ ודברי תורה): (ו) וידוע כמה פעמים מרחות שאין להם מנוחה מהרבה שנים ח"ו מחמת איזה עבירה. ולא תדבקו בחייהם בתורה ומלות: (ז) ולכן הגם שאי אפשר לדבק במחשבות תמיד בתורה ומלות מחמת טרדת הפרנסה ושאר דברים. אבל עכ"פ בזה השעה שזיכה השם יתברך לעסוק בתורה ותפלה וברכות בודאי צריך לקצר מחשבותו היטב בסירוש המלות שאומר. בכדי שיהיה השארות לנשמתו לאור באור החיים לנצח. כי הנשמה היא נלהית. והכוונה היא הנשמה כמבואר בכתבי הריב"ש ז"ל: (ח) ואם לא ירגיל עצמו חזק דבר זה בחייו. למי יפנה אחר כך. כי שם אין שום וחרגות. רק כמו שהרגיל מחשבותיו ונשמתו בחייו. כן תהיה השארות לנצח: (ט) ולכן יזהר מאוד להכניס כל מחשבתו בתורה ותפלה וברכות בפירוש המלות שאומר. כי האותיות שבתורה הם חדרים אל השם יתברך. ולחובן צריך האדם לתת כל הכוונה שהיא הנשמה. וזה הדביקות קודשא בריך הוא וחזרייתו וישראל כולא חד (כ"ט): (י) וכמו מי שלא אכל כמה ימים. ומביאים לו מאכל טוב. בודאי אוכל בחשק. כדי שיבאיר ויחיה. כמו כן צריך האדם לומר התיבות בכוונה בחשק ושמחה. כי זה כל השארות לנצח: (יא) וכל חיבה שישבה מלבין פירוש המלות יהיה דומה לו כאלו אבד איזה חפץ. וכולי הלי ואולי יזכה לחיות בעולם ה'. ויהיה לו השארה טובה לנצח כנ"ל: (יב) ואם יפול לו במחשבתו מעסקי העולם בשעת התפלה והברכות. יסירה דעתו מהם כרגע: (יג) ואם טורדין דעתו בחזקה ויקיים דברי הגמרא (ברכות דף ה') לעולם ירגנו אדם יצר טוב על יצר הרע. וכפי פירוש הקלוטי אמרים פרק כ"ט לרגנו על נפש הבהמית שהיא יצרו הרע בקול רעש ורגנו במחשבות: (יד) והיינו כי ידוע דהגוף יכלה ויפסד. וכל הבלי עולם הזה לא יהיו נזכרים עוד. רק מה שנשאר לו מהתורה והמלות שנדבקה נפשו על ידיהם בחיי החיים ברוך הוא. כמו שכתב בראשית חכמה: (טו) ולכן יוכל להרגנו בקצרה על גופו ויצרו הרע. מה לך לחשוב בעניני הגוף. והיכן תהיה בעוד המשים שנה או שבעים שנה בו'. הלא צריך אני להדביק מחשבותי ונשמתו בשמחה בחיי החיים ברוך הוא שיאמר לנשמתו קיום לנצח: (טז) ובענין מחשבות מעסקי עולם הזה אני נוטה בהשם יתברך כיון דרגו הטוב הוא שלא לחשוב בעסקי עולם הזה בשעת התורה והתפלה והברכות כמבואר בספרים הקדושים. בודאי לא יהיה לי שום הפסד כמה שלא לחשוב עתה בעסקים אלו. והשם יתברך ימלא כל מאלות לבבני לטובה בלא מחשבות אלו: (יז) וכתב הפרי עץ חיים שער ג' דצריך להחפץ בשמחה גדולה כעבד המשרת לפני רבו בשמחה. ובהסברת פנים. שאם יהיה עבד אין כח בנפשו לקבל הארה העליונה הנמשכת בו על ידי תפלתו. ואין ראוי להיות עבד זולת בעת הוידוי או בעת הזכרת שמונו אצל כשאר התפלה לא ישים נגד עיניו שום עצבות. אפילו לאנת עבירות. אמנם טוב שיהיה נכנה בעת התפלה אצל יהיה בשמחה גדולה. וזה דבר גדול מאוד וראוי לזוהר בו. ואין ערך לדבר זה עכ"ל: (יח) ובשיקבט במחשבות הדברים הגל יוכל להחפץ בשמחה גדולה. בשמואל אל לבו בכל חיבה שאומר בכוונה דבר נדבקה מחשבותו ונשמתו בחיי החיים האור הגדול הכלתי תכלית. וזוהר תשאר נשמתו בחיים האמתיים לנצח: (יט) וממילא ימשך בקרבן כל חיבה שמוציא מפיו עם כוונת החיבה בשמחה רבה. עד שיהיה קשה לו לפרד ממנה: (כ) כמו מי שנוחנים לו איזה עסק טוב שיהיה לו מזה פרנסה כל ימיו. שנדבק כל נפשו בשמחה בעסק זה. ויתר על כן לאין קץ הוא כנמשל בכל חיבה של תפלה וברכות. שהוא חיים הנחמים. וזכרה

ישועות חכמה יח הלכות תפלת שמונה עשרה

תחנונים. ובנתח. [ג] כרש המבקש כפתח. וגם לא תדמה עליו כמשאוי. אלא כמי שצריך דבר ובא לבקש מלפני המלך (שור ובית יוסף ושלחן ערוך ומהר"ש סימן צ"ח): בקצור ש"ע סעיף ה' (ט) ויציא את המלות בפיו ב: וונה וברקדוק. ולכן נעתיק פה איהו תיבות של השמונה עשרה שנכשלים קצת בהאזניות והנקודות. שיהיו לאסרם במתינות עם הנקודות כראוי: (י) מלך עוזר. ידגיש שלא יהי' נראה כמי שאומר מל חוזר. הגשם בסמוך"ל תחת הג' והש' (שער הכוה"ל): (יא) להחיות. הח' בחמ"ף פת"ח. והחיותו הח' בחמ"ף פת"ח: (יב) כי פועלו. יאמר הש' בקמ"ץ והע' בשבא נע כידוע: (יג) לכל החלואינו. הח' בחמ"ף פת"ח. ורחמן הח' בחמ"ף פת"ח: (יד) וברך שנתנו. הג' בקמ"ץ: (טו) בחסד וברחמים הח' בחמ"ף פת"ח. ועל החסידים הח' בחמ"ף פת"ח. ברחמים תשוב. הח' בחמ"ף פת"ח: (טז) אב הרחמן הח' בחמ"ף פת"ח. ותחנונים הח' בחמ"ף פת"ח. ועננו הע' בחמ"ף פת"ח: (יז) באהבה. הא' בפת"ח והח' בחמ"ף פת"ח: (יח) ותחינה. הח' בחמ"ף כגו"ל. המחזיר. הח' בחמ"ף פת"ח: (יט) ורחמים הח' בחמ"ף פת"ח. ואהבת חסד. הא' בפת"ח. והח' בחמ"ף פת"ח: (כ) צורינו וצורנו. הא' בחמ"ף פת"ח: (כא) וכן בכל מקום שקורא בתורה או אומר דברי הפלה וברכות צריך לזהר לומר התיבות עם האותיות והנקודות בנחת. שלא יבליע שום דבר. כמבואר בספרים הקדושים גורל מצוה זו: (כב) אבל מה שנוהגין קצת לומר תיבה אחת שני פעמים או יותר. מועים הם. ולפעמים יבואו להזכרת שם שמים לבטלה ח"ו על ידי זה. רק כל אדם ירגיל עצמו לומר בפעם ראשונה התיבה עם האותיות והנקודות כראוי. ולא יכפול תיבה אחת שני פעמים. כי אפילו לפני מלך בשר ודם אין עושין כן. וסימן לדבר כל יתר כנבול דמי: (כג) וכן בכל הענינים צריך לעשות המצות בשלי ות על פי שדחן ערוך ופוסקים וכתבי הארז"ל. אבל לא ירבה בדרקדוקים יותר מראי (כמבואר בכתבי הריב"ש ו"ל): בקיצור ש"ע שם (כד) אל יערב

חוסן ישועות

ויוכחו השם יתברך באמירתם איהו שעות בכל יום: (כא) וכל ענין דברים אלו צריך לקבוע בדעתו תדיר. ויתנבצר תמיד להדביק מהשכחו בפרוט המלות בכל הדברים של דברי תורה והפלה וברכות שאומר: (כב) ועל ידי שרגיל ענינו תמיד כזה. מדבק מהשכחו ונשכחו בלתי כהשם יתברך. ונזכה לאור כבוד החיים הנלחמים אמן:

[ג] כרש המבקש כפתח. כשיאמר קודם השמונה עשרה תיבות. ושור דל"ס יעשה ענינו עני עש השכינה שהיא בגלות (פרי עץ חיים ושלחן ערוך הארז"ל): (ד) ואיתא בזה"ק פרשת בלק דף קל"ה וזה לשונו מלך חשיבא מכלהו. הו' איתא תפלה דעני כו'. בגין דעני איהו הכיר לבא. וכתוב (תהלים ל"ד) קרוב ה' לשכרי לב ואל דכתי רוח וישע. ודא איהו ללוחא דעביר עשופא לכל זלתינ דעלמא כו'. ועל דא אשעריך ליה לבר נס דללי זלתינ למעבד גרמיה עני כו'. ואי עביר בר נס גרמיה וזוי רעויה תדיר כמסכנא. ללתינא סלקא ויאשרעח באינון ללתינ דמסכנין ואחמברת כבו וסלקת כהדיהו. וכללל דלחון עאלת ואחמברת כרעויה קמי מלכא קדישא עכ"ל. ועיון שם בעמוד ב' ובדף קל"ז עוד דברים נחמדים בענין התפלה: (ה) וכתב הש"ל דיאמר כל התפלה בקול תחנונים בקול עני ואכיון המתחנן. כמו שכתב בזה"ק (שם) להווי כלללל דעמידה תביר לבא כעניא ומסכנא. ולשואה רעויה לאחמברתנו מסכני כחבירו דלכא במאיכו דנפשא עכ"ל: (ו) וכדי לקבוע ענין הג"ל בלבו שיהיה לו בלתי לב נשכר בשעת התפלה. טוב להתיישב ענינו בקצרה קודם השמונה עשרה כל הדברים שחבר לו בעניני עולם הזה בענין בריאות ופרנסה ושאר דברים. ולבקש עליהם במחשבתו כשיגיע לתפלות אלו ברפאנו וברך עלינו וכדומה. ויבקש כמו עני המבקש ממנת חסד. וזה דבר השוא בכל חסד. ובקל לקיים זה: (ז) ואם הוא בן תורה ומבקש יראת שמים. ישים אל לבו ענין המדות רעות שלו אשר קשה לו מאוד לשכנעם. ובאמת: בלל כן נכרח לחקק דיקא. כמו שכתבתי בבידור דברי חיים בלכות פירק ד' ובסוף ספרי תשועות חיים מספרים הקדושים. ומי יודע כמה יתאט עוד בהם על ידי הרפזקאות המתחדשים בכל יום. ולכן יבקש רחמים בלתי חסד חסדו הקדוש ברוך הוא בהכמה ובינה לתקנם. ויקיים בו החכמה תחיה בעליה. ויוכח להכמה התורה בלתי. וידע חסדותיו לתקנם: (ח) ובברכות השכינה וסלח לנו יבקש במחשבתו שיזכה לעשות תשובה בלתי. וימחול לו הקדוש ברוך הוא כל עונותיו ויהיה קצתן שגולד. וכן יכוון במחשבתו כשמתוודה בשמע קולנו: (ט) ואולי יערה עליו ה' רוח ממרום ויעשה תשובה מאהבה. דהיינו שיתלעז בלתי ענה זה להדבק בהם יתברך שהוא חיי החיים האמתיים. האור הגדול הנלתי בעל חלית. והוא חיינו האמיתי לנח. וישים אל לבו לבטא את הרע בתכלית השגחה. כמו מי שבורח מבור וריות רעות. כן לא ירלה ללכת עוד גופו ונשמתו בהעברות ודיבורים אסורים. שהוא כמו שמוער ענינו באשפה בין נחשים ועקרבים ר"ל. ויהיה לתקן דרכיו מכאן ולהלן. ואזי על ידי תשובה מאהבה יתהפכו לו העויות לזכיות. כדאיתא בגמרא יומא (דף פ"ו עמוד ב'): (י) כדברת ראה נא בענינו כו' יכוין גם כן להשא יתברך יגאלנו ויגאלנו מפנינו הזמן ומכל העומדים עלינו. ונוכל לעסוק בחירה ובמלות בשמחה. ולאקמא כשינחא כו'. ונזכה לנאולה שלמה במהרה למען כבוד שמו הגדול: (יא) כדברות ולידושים כו' חסד נחא כו' וכדומה. יתן אל לבו. כי בית המקדש חרב זה יותר משמונה עשר מאות שנה ואין דורש. וכמה מאות מאות שאין לו יכולים לקיימם כלל באשפה. ואפילו מאות הגהנות עתה. אין לנו מורה דרך לקיימם ביראה ואהבה על אמתתם: (יב) ויתן אל לבו גלות השכינה. היא אחרת מדת מלכותו יתברך המלוכה כו'. ובזיון התורה. וזרות ישראל וזעזע. וחילול כבוד שמים זה הרבה שנים יתחלל על זה בכונה (ב"ה). ועיון לקמן סימן קכ"ז עוד מענינים אלו: (יג) ובאשפה בכל זה. ויול לבקש כל שפלה בתחנונים מקריחו לנו. וימחול התקבל תפלתו כג"ל: (יד) וקודם התפלה ישא ענינו לזמיר לשיר הכוונה. והיינו שיתן עינו לחלונות שגאותו הכותל (כ"ח ע"ז) בלתי מהר"ש סימן צ"ה):

יערב תיבות כנוסחא לנוסחא. ולכן עשינו בסידור דברי חיים [ד] נוסח ספרד בסידור בפני עצמו. ונוסח אשכנז בסידור בפני עצמו: במסגרת השלחן סק"ו (כה) מותר להגביה קולו כדי לכוין יפה. אכן בזה"ק פרשת ויגש כתב וזה לשונו מאן דצלי צלוהיה קמי מאריה אצטריך ליה דלא למשמע קליה בצלותיה ומאן דאשמע קליה בצלותיה צלותיה לא אשתמע כו' אלא לצלילא בלחש בההוא קלא דלא אשתמע. ודא הוא צלותא דאתקבלת דדיר כו' עכ"ל: (כו) וכן כתב בפרשת ויקהל (דף ר"ב) וזה לשונו ואקרון אודנין בגין דאינן צייטין כל אינן דמצלאן צלותיהן בלחשו ברעותא דלבא. דלא אשתמע ההוא צלותא לאהרא. ואי ההוא צלותא אשהמע לאודנין דבר נש לית סאן דציית לה דעילא כו'. בגין כך בעי לאסתרוא דלא ישתע'ן

חוסן ישועות

[ד] נוסח ספרד. בסידור דברי חיים בררתי הנוסח מכתב ספרים וסידורים המדויקים ועל פי מנהג העולם: וזריך לידע כי בברכת רפאנו הוא נוסח ספרד, והעלה ארוכה ומרפא לכל מחלואינו ולכל מחלואינו ולכל מכותינו. כמו שנדפס בכתב סידורי ספרד ובראשם בסידור תפלה למשה עם הפירושים מהרב הגדול המקובל רבינו משה קורדווארי ז"ל. ופירש שם תיבות אלו על פי הסוד: (ה) אכן כיון דלפי נוסח זה חסר תיבות רפואה שלימה בברכה זו. ותיבות רפואה שלימה הזכירו כמה גדולים בנוסח ברכת רפאנו. היינו הרמב"ם בסדר התפלות וסידורי הארז"ל דמהרי"ק ודמהר"ש. ובסידור מהר"ש. גם העמוד סימן קפ"ו כתב שיש בברכה זו כ"ז תיבות כנגד כו'. וזריך לומר הנריס ברכה זו בנוסח האשכנזים וסידורי הארז"ל. שלפי נוסח שלהם הוא מכון כ"ז תיבות. והם גורסים רפואה שלימה: (ו) גם בפרי עץ חיים שער ט' כתב דבזו הברכה יש כ"ז תיבות נגד כו'. אריך לומר דנריס רפואה שלימה כנ"ל: (ז) גם ביהי רצון הגדפס בסידורים בברכה זו גרס רפואה שלימה. בשם שבזמנינו נריס רוב העולם לענין זה. שאם נחלה אדם על איזה מחסו ח"ו. שיתפא כרפואה שלימה. שלא יתעורר עוד אללו חולי זה אפילו לשנים הרבה: (ח) ועל אלו העמים אני מוכרחים להעמיס בברכה זו תיבות רפואה שלימה גם בנוסח הספרדים: (ט) והנה ידוע שזריך להתפלל בלשון זה וברור. ולא לערב נוסחאות שונות. שלא יהיה גמנום בהלשון. וכמו שכתב בספר חסידים סימן ק"ח דקודם שמתחנן לשלום עורך דבריו על הסדר שלא יגמסו בו כך תעשה אחר עכ"ל: (י) ולכן בחרתי בנוסח קצת סידורי ספרד והעתיקי בסידור דברי חיים. והעלה ארוכה ומרפא לכל מחלואינו ולכל מחלואינו רפואה שלימה לכל מכותינו. ולשון זה הוא בקצת סידורי ספרד: (יא) וכוה' אנו אומרים כמעט כל נוסח ספרד. רק שמוסיפים תיבות רפואה שלימה כדעת הגדולים הנ"ל: (יב) ואין חשש בהוספה. כמו שכתב בענין תפלה בנוסח השמונה עשרה בשם הרב הגאון וכו' רבינו אברהם דוד ז"ל דק"ק ביטשא"ש לענין הקידוש שקצת מוסיפים כי בנו בחרת. ודאף שאומרים איזה תיבות יותר במקום שיש איזה טוהר למספר התיבות. מכל מקום אין חשש בזה. דבכלל מאתים מנה. והביא רחיה ממה שכתב רמ"א סימן רס"ב דיבולין להוסיף על דבר המכון נגד דבר אחר עכ"ל: (יג) וראיתי אחר כך שלא עלה בידי ענין ברכה זו בהגון ח"ו. והבנתי אחר כך שהוא מטעם שספרתי השי תיבות. ולכל מחלואינו ולכל מחלואינו ולכל מחלואינו רפואה שלימה לכל מכותינו. וניסח זה עלה בידי בטוב בעזרת השם יתברך: (יד) ובנוסח זה וכוה' אנו אומרים כל נוסח ספרד. רק שמוסיפין תיבות רפואה שלימה כדעת הגדולים הנ"ל. ואין חשש בהוספה כנ"ל: (טו) וחפתי להעמיס נוסח זה בסידור דברי חיים בנוסח ספרד בהדפסה שניה. ולא היתנו אותי. מטעם כי הסידור הוא גם כן ביד אנשים שאינם בני תורה. ואין זה לשון זה. שהי' נדפס שני פעמים תיבות לכל מכותינו. ושלא יהיה ללעג ח"ו: (טז) ולכן הנחתי נוסח הסידור בזה כבראשונה. וסמכתי על דברי ספר חסידים הנ"ל בסק"ט שלא יגמסו כו'. אבל יותר נראה לומר בנוסח ספרד נוסח הנ"ל בסק"ג. וכוה' יולאין כל הדיעות כנ"ל: (יז) ואיתא בזה"ק פרשת וישלח (דף קס"ט) מאן דלא צלותא בעי לפרשא מלוי כדאף יאזת כו' ולא יסתים מלה עכ"ל והביאו בפרי חדש ובשערי תשובה סימן קי"ט. ולכן זריך לפרש גם כן לבקש רפואה שלימה כנ"ל. וכמו שכתבתי בסידור דברי חיים בקווערס זר והב פרשת וישלח עיין שם: (יח) גם בשל"ה הביא דברי הוה"ק הנ"ל. וכתב על זה כשמבקש אדם מהשם יתברך איזה ענין יסדר בקשתו בדברים מבוררים כמו שמלינו בלאורים ותומים כשהיו שואלים בדברים סתומים בזה התשובה סתומה כמ"ס בפלג בנבעה עכ"ל: (יט) ובספר עבודת הקודש כתב בשם מהרש"ם ומשא מלך דמנהג סדר הספרדים הוא הנכון. כי הכל בלשון זה וברור עכ"ל. והיוו מטעם הנ"ל: (כ) וזה הטעם יש לומר בכל הוספות שהוסיפו הסידורים בנוסח ספרד מטעם דברי הוה"ק הנ"ל: (כא) גם בענין ברכת שומע תפלה כתב בפרי עץ חיים דיש בברכה זו ל"ה תיבות. ולא מליני מנין זה רק בנוסח האשכנזים ובנוסח מהר"ש בסידור: (כב) ואי אפשר לומר דכיון לנוסח האשכנזים. דהיינו נוסחת האשכנזים הוא כמו נוסחת הרמב"ם. שמע קולנו ה' אלהינו חוס ורחם עלינו. והפרי עץ חיים כתב אב הרחמן רמז לתפארת כו': (כג) וזריך לומר דהפרי עץ חיים כיוון לנסחת מהר"ש. וכמו שהביא בסוף הענין דשמע קולנו בשם ספר ישן. שמע קולנו ה' אלהינו. אב הרחמן רחם עלינו טו'. ושם כתב ממש נוסח מהר"ש בסידור עד שומע תפלה. ושם הוא מכון ל"ה תיבות: (כד) אכן בסידורים הוסיפו בנוסח ספרד באמצע הברכה תיבות חנוט ועננו ושמע תפלתנו. וזה כנוסח הרב המקובל רבינו משה קורדווארי ז"ל וזה לשון שמע קולנו ה' אלהינו אב הרחמן כו' ריקס אל תשיבנו חנוט ועננו ושמע תפלתנו: (כה) ובסוף הברכה הוסיפו בסידורים תיבות עמך ישראל ברחמים. וזה כנוסח סידורי הארז"ל דמהרי"ק במנהג ומעריב ודמהר"ש בשחרית. וכן הוא בסידור הארז"ל דמהר"ש ובסידור שער השמים ובסידור מהרי"ק ובסידור נה"ש: (כו) ויש לומר טעם הוספות אלו גם כן כמו שכתבתי לעיל בקי"ו בשם הוה"ק לפרש התפלה. ויש כמה ענינים כמוהם בתיבות אלו. והמעין יבין בעצמו:

ישועות חכמה יח הלכות תפלת שמונה עשרה

ישמעון פהריא צלותא בני נשא עכ"פ: (כו) וכתבו המג"א ואחרונים סימן ק"א דכוונת הוזה"ק שאיש אחר לא ישמע קולו: (כח) ולא יהפך בלבו לבד. אלא סתם הדברים בשפתיו [ה] ובשמייע לאוזניו בלחש (רמב"ם ש"ע ומהר"ש ואחרונים): בקיצור ש"ע סעיף י' (כח) שכל התפלות עולות דרך שם. דע שהתפלות שהן חוצה לארץ אין להם דרך לעלות לפני ה' יתברך. ולת

חוסן ישועות

(כו) ובה שכתב הע"ז סימן קכ"ב דמה שאמרו שאל אדם לרכיבו בשומע תפלה. היינו מה שיטען לו לפי שעה. אבל לא לעשות לו בקביעות מוסף אחר מוסיף על תקנת חכמים עכ"ל. אין כן דעת המקובלים דהרי כתב בפרי עץ חיים בדרכת שם קולנו וזה לשונו ראוי לחדש כשיאמר בלחש העמידה שיאמר ויודי בשומע תפלה כנוכח צוהר חלק נ' דף ק"ה עמוד ב' כו'. וגם בשומע תפלה חייב האדם לשאול מונוחיו מן השם יתברך להורות שהוא בטוח בו יתברך אשר בידו מונו כל האדם עכ"ל: (כח) וזה לשון הוזה"ק שם לשווא גרמיה גו חסידים בשומע תפלה לפרשא חטאיו. דהכי אנטעריך יחיד בשומע תפלה. בגין לאתדבקא בימינא דפשוטה לקבלא לאינו דתבין עכ"ל. וכן כתב בסידור הרב ר' משה קורדווארי ז"ל: (כט) גם בדרכת מברך השנים כתב בפרי עץ חיים קודם סיום הדברה נריך לומר תפלה על הפרנסה. יהי רצון כו': (ל) גם בדרכת תקע בשופר כתב ואחר שאומר מארבע כפופות הארץ יאמר יהי רצון כו'. וזה יהי רצון מובא גם בספר נגיד ומלוא ובסידורי האר"ז ובשערי ציון וכמה ספרי מוסר: (לא) והטעם בכל זה. כי התפלה היא עבודה שכלל. והנראה בזה מה שאדם מבקש מקירות לבו: (לב) ובספר חסידים סימן קכ"ה כתב וכשתתפלל מוסיף על כל ברכה ובכרה מענייה לנרדך כי ביושר הם מכינים את הלב. ואם לא תוכל כו' מוסיף בלחש או בשמים עכ"ל. והביאו בשל"ה בעניני תפלה: (לג) וכתב השל"ה שיתדע דברי חזונוס ודקשות בקצת ברכות התפלה והחידושים ההם יגרמו לו לכיון לבו. ואם אינו מהדש דבר בתפלתו יקשה עליו לכיון. כי אז הטבע אומר והולך רגילותו. אך החידושים אי אפשר לאומרם אם לא ישיה עליהם לב עכ"ל: (לד) ועיין בשלחן ערוך ופוסקים סימן קי"ט דיני הוספה בהברכות. ועכ"פ בדרכת שומע תפלה נתפסע המנהג לומר המיד הרעת עונות ותפלה על הפרנסה. כמו שנדפס בכל הסידורים: (לה) וכתב מהר"ש שם דכשומע תפלה יכול לשאול בין בלשון יחיד בין בלשון רבים בין לרכיבו משם בין לרכיב רבים. שברכת שומע תפלה כוללת כל הארצים. ולכן נתקנה. ומכל מקום כשמוסיף לנרדך יחיד לא יאריך. אבל לאחר התפלה קודם שיקרא רגליו ורשאי להאריך אפילו כסדר יום כסדר עכ"ל: (לו) ולכן טוב לומר בדרכת שומע תפלה. אחר תפלת הרעת עונות הדפסם בסידורים. אחר תפלת "בשמך הגדול יאמר זה בכוונה: (לז) יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתוכנו ללמוד תורה לשמה. ולעשות חמיד מעשים טובים. ויהיו כל מעשינו לכבוד שמך הגדול ותגלנו בשם הטוב ועון ומדיניות אסורים. ותוכנו להשלים תיקון נפש רוח ונשמה בגלגול זה. ותמלא כל משאלות לבבנו לעבודה (מלוך מספר עבודת הקודש וספריה הקדושים): (לח) ואחר כך יאמר אתה הוא כו'. כמו שנדפס בסידורים. ואחר תפלת כלל הי רצון. יאמר זה בכוונה: (לט) בזכות שמך הגדול היוצא מפסוק והירקותי לכם ברכה עד בלי די ומפסוק נסה עלינו אור פניך ה' (יכין) שם דיקרנוסא נישטעריא שם חתך עש ה' אותיות והם שמות הפרנסה). ומאור מתנת הנס תכלכלנו ותשפיענו אמן בלה. (מלוך) מפרי עץ חיים ועבודת הקודש: (מ) וכל הגרין לו לתשעה ביום ההוא או בימים שאחר כך יבקש בתפלה בלשון הקודש קודם כי יאמר שומע תפלה כל פה. או באלהי נאור. וכמו שכתבתי לעיל ס"ק ל"ב ל"ג בשם ספר חסידים ושל"ה חידושים ההם יגרמו לו לכיון לבו: (מא) והנה בחי"א כתב דעוב יותר לקבוע תפלות הצידיים לו באלהי נאור. דכשיטעך לענות קדושה וברכו ויזל לענות תיכף. אבל בספר אנרגא דפירקא הוכיח מדברי הוזה"ק דעוב יותר לבקש בשומע תפלה: (מב) גם בספר שערות דשם מהרב ר' יהונתן ז"ל הפליג במעלת מי שמבקש בהשמונה עשרה בדרכת שומע תפלה כל מה שצריך בפרטות כי זה עיקר התפלה הכאה ממעמקי הלב כנ"ל. וגם על ידי זה נקבע בלבו שהכל הוא מהשם יתברך בהשגחה פרטית. ועל ידי זה יקיים כל המצות. ומובא דבריו בסידור אור חדש: (מג) ולכן יעשה האדם כפי מה שראה לו שטוב לו יותר לבקש בקשתו. אם בשומע תפלה קודם כי יאמר שומע כו'. או אחר שאמר יהי רצון הראשון קודם אלהי נאור: (מד) ואין זה חיוב תמיד. רק כפי הכנת לבו בעת ההוא. ותפלה מקירות לבו בדמעות ודאי אין חזרת ריקס כמובא בספרים הקדושים. וישור השם יתברך וימלא כל משאלות לבבנו לעבודה: (מה) ודע שהתפלה בדמעות מרובה לפי שהדמעות נמשכין מחכמה ובינה. וכשאלו ב' ספירות נפתחין אז יחיל אור הכתר עליהם וימשכו רחמים לכל המדות (פרי עץ חיים שער ג'): (מו) וכתב בשער הכולל בשם הרב ז"ל בעל נחמ זדק דמי שנוהג באיזה דבר בנוסח התפלה ומתפלל בציבור שאינם נוהגים כן. יוכל לנהוג כמנהגו ואין בזה מאוס לא תתודדו: (מז) והביא שם גם כן בשם ש"ח חתם סופר אשר ברוחיו ר' נתן ובעל ההפלאה ז"ל. כשהיו מתפללים לפני התיבה. היו מתפללים נוסח ספרד. אע"פ שכל הציבור שבכית הכנסת היו מתפללים נוסח אשכנז עכ"ל: (מח) עוד מלאכת בסידור יאן שנדפס לבסוף הנהגות מהרב הגאון ר' אברהם דוד ז"ל מבועשטש. וכתב שם בגין הניסחאות שונות זה אומר בכה וזה אומר בכה. שאלו ואלו דברי אלהים חיים. ואין לזלזל בהם. והגם שכתב מקומות נמוך ונמרו במספר התיבות לכונות ידועות. אין נרעין בההפאה. כמבואר ברמ"א באורח חיים סימן רס"ג. שיכולין להוסיף על דבר המכוון נגד דבר אחר. ובלבד שלא יפחות פכ"ל רמ"א. רק שלא יאמר ממעט שטעמו חכמים עכ"ל. וכמו שכתבתי לעיל מזה ובסידור דברי חיים בגיני תפלת המנחה:

[ה] ובשמייע בלחש. ומה שכתבתי קצת בדעת הוזה"ק אולי כוונתו שגם הוא לא ישמע. נראה יותר כדעת המג"א ואחרונים דאין כוונתו כן. דהרי כתב הוזה"ק בפרשת ויקהל שם ולשווא לביה ודעוניה בהוא פולחנא דליצון מלין דקאמר. דהא מלה סלקא כו' ונעיל לה האי מנחא. אי היא מלה בדיקא וזאת כו' נקבין להוא מלה וסלקין עמה כו'. בלחש נפקי ונפקי להוא מלה דללחש דסלקא כו' מלאך וללחש מתעשרא

וולת כשישראל משדחים אותם מחוצה לארץ נגד ירושלים. ובשמיניות לירושלים משם הם מסתלקות ועולות למעלה. וזהו שאמר דניאל כשהתפלל בנויה וכיון פתיון לי' בעליה נגד ירושלים וגו'. וכל זה אמר שלמה והתפלל אליך דרך ארצם וגו' והבית אשר בנית לשמך ושמעת וגו'. ועתה דע וראה איך גלה שלמה המלך ע"ה שאין תפלת חוצה לארץ עולה למעלה עך שהיא עולה לארץ ישראל ומשם לירושלים ומשם לבית המקדש. ואין היא עולה למעלה. ולפיכך כל אלהם שהם בנצח לצד מזרח. והפלו לנגד מערב נגד ירושלים. וכן אותם שהם בצפון יהפכו פניהם לדרום. נמצאו כל ישראל שהם מתפללים בארץ גלותם משלוחים הפלותיהם לירושלים ולבית המקדש. [ו] ומשם התפלות עולות לפני ה' יתברך. והפלת ארץ ישראל דומה למי שהוא צריך לדבר עם המלך וביתו קרוב למלך. ואין שמן ואין פגע רע ולא משחית בדרך. ותפלת

חוסן ישיעות

בעשרין עליון וסלקא כו' עכ"ל: (ו) ואם אינו משמיע גם לאינו. הרי אינו מהך החיבות בשפתיו. ומצליע כמה אחריות ונקודות. ואינו אומר כלל חיבות התפלה שתיקנו רבותינו ז"ל רק אחרים תחיתיהם. כמו שכתב בספר יסוד ושורש העבודה שער ג' פרק ב' ושער ד' פרק ו' באריות: (ז) וכתב בזה"ק פרשת פנחס דף רל"ו וזה לשונו מחן דאפיק מלין דאורייתא נריך למעטן לון כשניים ולאפקא מלין שלימין כו'. ואומרינן דאיתן שטיין דלכלין מלין בהלעטה ולא טמין לון בטומות דלכון ובשיטתן מה כתיב בזה (במדבר יא) הכשר עשדנו כין שניהם וחק ה' מרה כסם ח'ו דאיתן מנעוה דמחן דאחר הלעטיע נא עכ"ל: (ח) ובדרך רמ"ו סס כתב וזה לשונו מחן דאפיק מלין דללוחין או דאורייתא שמומין. כעין לאפקא לון בהעמיה שלמים. ולא בהלעטה חכרים עכ"ל: (ט) גם על פי רוב אינו מכיון פירוש המלות כשאומר כל כך בלשם עד שאינו משמיע אפילו לאינו. והרי כתבנו לעיל כשם הוזה"ק ולשואה לביה ורעותיה בההוא פולחנה דאיתן מלין. דהא מלה סלקא כו'. אי היא מלה כדקא יאות כו' עכ"ל. ובאופן זה אינו אומר החיבות כתקונם. וגם אינו מכיון כראוי: (י) ולכן אין לומר מדברי הפוסקים הג"ל שיתקן הדברים בשפתיו ושמיע לאינו בלשם. וכונת הוזה"ק הוא שאם אחר לא ישמע קולו כג"ל. ומה שכתב בתנא דבי אליהו רבא פרק כ"ח ומשמיע קולו לאינו כו' מחוסר אמנה. אפשר דהוא לאו דוקא וכונתו לאינו אחרי. כמו שגראה מהטעם שכתב בישיבות יעקב. ואפילו אם תמצי לומר דכונתו בדוקא יש לומר כיון דדעת השלחן ערוך והפוסקים להשמיע לאינו בלשם. כן הלכה. וכיוצא בזה מצינו שם פרק י"ח. דפסק לענין יהוד דלריך שלשה ת"ח. והמנהג כדעת רמ"א והפוסקים בבין העור סימן כ"ב דמותרת להתייחד עם שני אנשים כשרים בסתר: (יא) וכתבו הפוסקים לפני דברי הוזה"ק אפילו בראש השנה יום הכשרים אסור להשמיע קולו בתפלת הלשם (מנ"א ופמ"ג). וכן כתבו במחויק ברכה ומטה אפרים סימן תקפ"ב. וכן כתב החי"א (ס): (יב) ולכן יש לזהר להתפלל בלשם גם בראש השנה יום הכפורים. ועכ"פ התפלה דיעלה ויבוא כו'. והתפלה דא"ל עד חיבות כי אחת כו'. וזהר לומר בלשם. כי בודאי כל אדם רוצה שיתקבל תפלתו. ולפי דברי הוזה"ק הג"ל אין ענה לזה רק שיתפלל בכונה בלשם שאם אחר לא ישמע קולו כג"ל: (יג) וכתב בזה"ק הטעם בזה דמלה דללוחת אחרת בלשם ענא. ומלה דשלמא ענא לא אטריך למשמע. ופירש במקדש מלך בעלמא ענא פירוש בינה. ולכך אמר דלא אטריך למשמע שז"א נקרא קלל דלא אשתמע. וז"ל קלל אשתמע עכ"ל: (יד) וגראה מזה דדוקא בתפלת שמונה עשרה או תפלת הגשם של שבת ויום טוב שתיקנו רבותינו ז"ל. המתאחדת בעלמא ענא בספירת בינה עולם המחשבה. ולכן נקרא עבודה שכלל. וכדאיתא בתקונים בינה לבא וזה הלך מנין. אבל בתפלות שאומרים כל היום שם ב"א (והלל ביחוד א"ס ב"ה כידוע) אין קפידא אם נשמעים ובמ"ס במק"מ לענין קריאה בתורה. וממילא טוב לאומרם בנשימה כדי לעורר הכוונה: (טו) ותכל מקום לא ישמיע קולו הרבה בשום תפלה שמבקש. כמבואר בנמרא ופוסקים: (טז) וכתב בספר נגיד ומנה דעמידה בלשם עולים כו' לכך עמידה זו בלשם שלא יתחזו שם החיזונים כמו שמצינו אזהרת ר' שצ"עון בן יוחאי וזה"ל כל משמיע קולו בתפלתו שאומרים בה החיזונים. ובחזרה דהש"ן עולים כו' ואין אחד מן החיזונים. ולכן אומרים אותה בקול רם עכ"ל: (יז) וכל זה בתפלת שמונה עשרה שהיא במקום גבוה. וכמו שכתב בפרי עץ חיים סוף שער ח' דבתפלה שאז אנו באצילות לריבין לקום עכ"ל. וממילא יש חשש לאחיות החיזונים מחמת הקנאה. אבל בתפלות שאומרים כל היום מותר לאומרם בישיבה ובשמיעת קול קלל כלעיל: (יח) ועוד גראה דמי שרוצה לומר החיבות דברוך אתה ה' כו' בסוף הכרעות דשמונה עשרה בהשמעת קול קלל ככדי שיבטע היטב בשפתיו האותיות והנקודות. ותהיה הכרעה כהונו וגם יכוון יותר. ויכל לעשות כן: (יט) כי מלשן הוזה"ק דלעיל מחן דללי ללותיה כו' דמללן ללותיהו כו' דלא אשתמע ההוא ללותא לאחר. משמע דוקא חיבות התפלה שמבקש בהם. ויש לזה טעם שבהשמעות הקול מקשרנים על התפלה שאינו ראוי למללות בקשתו ח'ו. כמבואר בכתבי הריב"ש ז"ל. אבל בחיבות הכרעה אין קפידא: (כ) והרואה לזה דהא כשאריך אחד לומר קדושה. אומר ג' ברכות ראשונות בקול רם. חק על פי שהיה עומד בתפלת הלשם. והיינו משום דשם אינו שכיח תפלה שמבקש בהם. וממילא הוא הדין בכל סיום הכרעות: (כא) ויש לסמוך בכל זה על ה"ק ומנה"ס דמקילים יותר. כמו שהבאנו דבריהם במסגרת השלחן דלעיל: [ו] ובשם התפלות עולות. ואיתא בתנא דבי אליהו רבא פרק כ"ט פסם אחת כנסו רבי לדוק לבית המקדש וראה אותו תרוב כו' נתמננס רבי לדוק וראה את הקדוש ברוך הוא כו': (ז) ושוב פסם אחת כנסו רבי נתן לבית המקדש ומלאו הרוב וכחל אחד עומד (פירש הישועות יעקב דו היא כוחל מערבי שלא יכלו להחריבה לפי שלא היה השכינה משם. כדאיתא באיכה רבתי על פסוק היו יריה לראש עכ"ל). אחר מה טיבו של כוחל זה. אמר לו אחד אני אראך. מיד נטל טבעת אחת ונעה בכוחל ההוא. והיתה הטבעת הולכת ובהא עד שראה את הקדוש ברוך הוא כו' עכ"ל: (ח) וכתב הישועות יעקב דכיון שראה רבי נתן כמיסת עין בעין ששכינה לא היה מכותל מערבי והיה מדבק מתחתו למעלה כו' עד שראה את הקדוש ברוך הוא עכ"ל: (ט) וכתב בספר הסדר לאברהם משין

ישועות חכמה יח יט כ הלכות תפלת שמונה עשרה

ותפלת חוצה לארץ רומה דמי שצריך לדבר עם המלך וביתו רחוק מאוד מן המלך ויש בדרך כמה לסמים וכמה פגעים רעים וכמה חיות רעות כו'. [ו] כי כמה מעבדין ומקטריגין יש לתפלת ישראל כשהן הולכות לירושלים. על ידי הכחות המטמאות כו'. ולפיכך יש להתבונן כמה אנו חייבים לזהר עצמינו ולהתכין בתפלותינו בהיותנו מהפליין בחוצה לארץ. כרי שנהיה ראויים להתקבל לפני ה' יתברך (ספר שערי אורה סוף שער ב') :

יג דיני יעלה ויבוא :

בטסנרת השלחן סק' (א) דאם התפלל מוסף לא יחזור ויתפלל עוד תפלת שהריה. ואם התחיל להתפלל מוסף. ובאמצע נ' ראשונות נזכר שלא אמר יעלה ויבוא בשחרית. יס'ים התפלה בשל שחרית. ואחר כך יתפלל מוסף (שערי חשוכה סימן תכ"ב בשם ספר זרע אמת ומחזיק ברכה) :

כ דיני חזרת תפלת הש"ץ. ודיני קדושה :

בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (א) שצריך לזוהר משיחה במילה. שכל המשיח בבית הכנסת בשעה שהצבור עוסקין בשבחו של הקב"ה. מראה בעצמו שאין לו חלק באלהי ישראל. וגדול עונו מנשא (זה"ק ומרדכי"ש) : (ב) גם אמר לדבר שיחת חולין בשעת אמירת הקדוש (משה משה ופמ"ג ומהר"ש סימן נ"ז) : סעיף ב' (ב) שיהיו רוקא תשעה שומעין ועונין. ואם חושש שלא יהיה כן. טוב שיחנה תחלה הש"ץ בינו לבין עצמו שאם לא יכונו תשעה לכרכותיו ויענו אמן שיהא התפלה היא בתורת נדבה (שלחן שלמה וס"ב) : סעיף ד' (ג) ונהגין לישא העינים למרום. ומסך למנהג מספר היכלות ברוכים אתם לה' שמים ויורדי מרכבה אם תאמרו ותנידו לבני מה שאני עושה בשעה שמקדישין ואומרים קדוש קדוש קדוש ולמדו אותם שיהיו עיניהם נשואות למרום לבית תפלתם ונושאים עצמם למעלה. כי אין לי הנאה בעולם כאיתה

חוסן ישועות

מעין ד' נהר מ"ו זה לשון בהיות ישראל גולים בשט האומות. הנה עיקר השכינה בארץ ישראל כו' שמשולם לא זה שכינה מכותל מערבי. אמנם נילוא שכינה מתלבש עם ישראל בחור האומות כו' עכ"ל : (י) ואיתא גם כן בזה"ק פרשת שמות (דף ה' עמוד ב') אמר רבי יהודה משולם לא זה (שכינה) שכינה מכותלי דמערבא דבי מקדשא דכתיב כו' עכ"ל : (יא) ואיתא במדרש (תהלים ק"ה) אמר רבי יוסי בר חלפתא לרבי ישמעאל בריה אבה מנאק לראות את השכינה בעולם הזה. עסוק בתורה בארץ ישראל. שנאמר דרוש ה' ושמו בקשו פניו תמיד עכ"ל : (יב) מכל זה נשמע דלריך האדם להשתוקק תמיד שיוכח להיות בירושלים לחיות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. ויעזור השם יתברך ויגאלנו בגאולה שלימה במהרה בימינו אמן :

[ו] כי כמה מעבדין כו'. זה קאי על מה שכתב בשערי אורה שם לשל דכל המקטרגים על ישראל בארץ האומות עומדים בין הארץ ובין השמים כדמיון כותל ומחילה להפסיק בין ישראל לאזריהם שבשמים והם הנקראים עני המפסיק עכ"ל. וכמו שכתב בשער א' באריכות : (י) וכחז שם דחפשו של אדם עוברת בין אלו הכחות. אם יש בו זכות לא יפגעו לטעים בתפלתו כו'. וכשנא דוד המלך ע"ה והתקין זמירות בהיות האדם מסדר אותן הזמירות (היינו פסוקי דזמרה) אזי מסתלקין והולכין להם אותם המשמחים והמטבחים כו' עכ"ל. ויש עוד עלות לזה כמו שכתבו המקובלים : (ח) ובענין שכתב בשער ב' שם בתחלה כי כו' עומד ומקטרג תמיד על ישראל עכ"ל. איתא בזה"ק פרשת בלק (דף ק"ו) ותלת זמנין ביומא אזלי סטר אחרא כו'. והוא עידן חתקן לללוא. בנין דלא הוי תמן קטרוגא כלל. וכדין איהו עדן לללוא. בנין דליטן אזלי למשטא בעורי תשור כו'. כדין פתיחין כיו נהורין עלאין ונפקי ושריאן על בתי כנסיות ברישיהן דליטן לללוא לללוא. ומתפלגן נהורין על רישיהו עכ"ל : (ט) וכוזו"ק פרשת ויקהל (דף ר"א) כתב ללוא דבר נש איהו פלחנא דרוחא. ואיהו קיימא ברין עלאין. וכני נשא לא ידעין דהא ללוא דבר נש בקעת אורין. בקעת ריקעין פתחא פתחין וסלקא לעילא. בשעתא דנהיר נהורא ואתפרש נהורא מן השוכא. כדין כרוזא אזלי בבלא ריקעין אחתקנו מארי דפתחין מאריהן דהיכלין כו'. וכד נהיר ימאח כרוזא נפקא אחתקנו שלטנין דימאח כל חד וחד לאתריה כו'. כדין שכינהא קדמא ונחתא וישראל עלאין לבי כנישתא לשבאח למאריהן פתחין בשירין וחושבנן דבני ליה לבר נש. כיון דאתקין גרימיה בסולחנא דעובדא בחקין דמלוא וקדושה (פירש במקדש מלך לזית ותפילין) ליחדא לביה בחקונא דפולחנא פנימאח דמאריה ולשואח לביה ורעותיה בההוא פולחנא דליטן מלין דקאמר. דהא מלה סלקא כו'. ונפיל לה הלי ממנא. אי היא מלה כדקא יאות כו' נשקין לההוא מלה וסלקין עמה עד ההוא אורא דריקעא לעילא כו' עכ"ל. עיין שם באריכות גודל מעלת התפלה בכוונה : (י) ובספר חסד לאברהם הקדמון כתב (מעין ב' נהר י"ח) כל דיבור שיהיה בו הן תפלה הן תורה או הודאה עושה רושם. ולכל דיבור ודיבור יש מלאך בפני עצמו כו'. וזהו ענין התפלה שהמלאך הידוע מקבל וקושר קשרים לרבו : (יא) וכאשר לא תהיה למטה כוונה. הרי היא כגוף בלא נשמה. וכפי שיפור הכוונה. כן יגדל רוחניות המטה. ותעלה מעלה מעלה עכ"ל : (יב) והנה ידוע דבירושלים תיב"כ מתפללין בבוקר בהשכמה. ולכן מכל העשמים הנ"ל יזהר כל אדם גם בחוץ לארץ להתפלל בבוקר כוונה. ויזרז תפלתו להתפלל אחינו בני ישראל בארץ ישראל ובירושלים. וכמו שכתב בזה"ק ה"ל בסק"מ דבזמן תפלה אין קטרוג כלל. ויעזור השם יתברך ויגאל תפלותינו ברחמים. ונזכה לכל הנרכות והטובות ולגאולה שלימה במהרה בימינו אמן :

בקיצור שלחן ערוך סעיף ו' (א) אומר אי"א ברכנו. תפלה זו חוב לומר בשעה שאומר החזן ברכת כהנים בשש"ץ אומר יברך ואמרו הקהל זה. אל נא קרב חשונות מנפיד. כשהש"ץ אומר יאר יאמרו הקהל זה

ישועות חכמה כ בא כג דין חזרת תפלת השי"ן מז 29

כאותה שעה שעיניהם נשואות בעיני ועיני בעיניהם (מור מ"ז מהר"ש). ועיין בסידור דברי חיים כטה דברים נחוצים ככוונת קדושה: סעיף ז' (ד) שסומך על הפסיעות שבסוף הקדיש שלם. ואם רוצה לפסוע גם אחר החצי קדיש אין לסחות בידו (רד"מ מ"א ואחרונים): (ה) ויש אומרים דטוב לעשות כן. דאין לסמוך על הקדיש של אחר ובא לציון. דלפעמים עובר אחר תחתיו להתפלל מן אשרי ולהלן (מגן נבורים): (ו) אסור להשי"ן לדבר בשיחה שאינה מענין תפלה עד אחר קדיש תהקבל. כי הקדיש חוזר על התפלה (פרישה ופ"ג): (ז) ואע"פ שפסוקים בקריאת התורה או הלל וכיוצא. כולן לסדר התפלה באים. והקדיש תהקבל חוזר על עיקר התפלה (אחרונים):

בא דיני תשלומין לקריאת שמע:

סעיף א (א) ואם לא התפלל ערבית. ואם שגג או נאנס בשינה ולא קרא קריאת שמע של ערבית. כמו שנודמן לפעמים מחמת איוה אונס שוכח ח"ו מלהתפלל מעריב ואינו קורא קריאת שמע כלל בלידה. יש אומרים דאף הקריאת שמע של ערבית יש לה תשלומין אחר הקריאת שמע של שחרית. דהיינו אחר השמונה עשרה דשחרית יאמר תחנון ואחר כך יקרא קריאת שמע של שחרית במונה יש אומרים דישלים אותה אחר קריאת שמע של ערבית. דהיינו שמע אחר השמונה עשרה דערבית. יקרא עוד הפעם קריאת שמע בלא ברכות להשלים הקריאת שמע דשחרית. (דרך החיים וקצת פוסקים כדעת הר"ש אומרים שהביא בשלחן ערוך סימן נ"ח): (ג) וטוב להחמיר בדבריהם דהיינו אם שגג או נאנס ולא קרא הקריאת שמע במונה. ישלימה בלא ברכות אחר הקריאת שמע של אחר כך. דערבית או דשחרית. כמו שנכתב: (ד) אבל לכתחילה ודאי צריך לזכור מאוד לקרות קריאת שמע במונה בכוקר ובערב. שהוא מצוה עשה של תורה. וגם דעת הרבה פוסקים שאפילו אם שגג או נאנס אין לקריאת שמע תשלומין כלל:

בב דיני תחנון:

סעיף א (א) לאחר השמונה עשרה אומרים התחנון בנפילת אפים. נפילת אפים אם יאמר בכוונה נעשה בריה חדשה. ונוהגים לו כח ללחום עם היצר הרע. ויוסיף שכל בתורה ובסודותיה. ויוסיף דביקות בהשם יתברך. ואיביו נופלין לפניו. ואין חמא בא על ידו. (פרי עץ חיים): (ב) ואם אינו נזהר להתפלל בכוונה ולהתחמם על עונותיו ולומר נפילת אפים בכוונה. הוא דהיפוך ח"ו. כמו יוחנן כהן גדול ששימש פ' שנה בכהונה גדולה ולבסוף נעשה צרוקי. והענין שנכנס בו ניצוץ של קליפה. לכן יזהר לומר הכל בכוונה עצומה (שם): (ג) ועיין בסידור דברי חיים ענין הקבלת מסירת נפש בשעת קריאת שמע. וכן יכוין בנפילת אפים (עיין בפרי עץ חיים באריכות מענין זה): (ד) כשיפול בנפילת אפים יזהר שלא ישים פניו דביקות תוך יד השמאלית. רק על זרועו שמאלית טמס (פרי עץ חיים). וכן כשנופל בשחרית על יד ימין יזהר בזה: (ה) אם שמע קריש או קדושה יענה גם באמצע נפילת אפים. וכן אם שמע איוה ברכה יענה אמן (פ"ג ואחרונים סימן קל"א):

בג קצת דיני קריאת ספר תורה:

סעיף א (א) כשמוציאין את הספר תורה. כשמוציאים הספר תורה מההיכל יאמר כל אחד דברי תחנון ובקשות. כי אז הרצון מתעורר בעולם. כמו שכתב בזה"ק פרשת ויקהל (דף ר"ו) אמר רבי שמעון בר מפקין ספר תורה בציבורא למקרא ביה. מתפתח תרעי שמאי דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא. ואבעי ליה דבר נש למימר הכי. בריך שמיא דמארי עלמא כו': ונתבאר

חוקן ישועות

זה. פחדך סר תוליאם ממאסר. כשהשי"ן אומר ישא יאמרו הקהל זה. פדה סושים פתח סומים ישעך מנפים. דלה יוקשים וקבץ נפולים סמוך ה' מפלתינו (סידור הארז"ל דמהר"ק): (ב) וכן כתב בשליח וזה לשונו וכתנו המקובלים גם יולא מחלו הפסוקים (אל ברכת כהנים) שם של כ"ב. אשר זה נסחו. אנקתם. פסתם. פספסם. דיונסים. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. וכתב בלור המור דהוא טוב לשמירה ולכל הדברים. והאומרו דרך תפלה כזה הסדר יושיל לו מאוד כו'. אל נא קרב כי עכ"ל. כ"ל: (ג) ובתפלה זו מרומים הד' שמות דלעיל בראשי תיבות. ובסידור דברי חיים העתקתי תפלה זו אלל ברכת כהנים דש"ן: (ד) ויש לכל שם אחד מהנ"ל סגולה בפני עצמו. הראשון אנקתם. הוא טוב להשמיע תפלה. והוא כמו כ' תיבית. חנק תס. פירוש אנקת תמים. השני פסתם. הוא טוב שיתן השם יתברך פסת בר ללריכים מוון. הג' פספסם מלשון ועשה לו כחות פסים. הוא טוב שיתן השם יתברך בנד ללגוס. הד' דיונסים. הוא טוב שיעשה השם יתברך נסים ונפלאות: (ה) ובהם נשתמש יעקב אבינו ע"ה באמרו אם יהיה אלהים עמדי ושמרני וגו' ותתן לי לחם לאכול וכנד ללגוס (סידור מהר"ק וספרי מוסר): (ו) וטוב למי שצריך לזיז בקשה לכין זה בעת אמרו התפלה שמרומי ראשי תיבות שלה בשם התמנוגל לבקשה שלו כנ"ל: (ז) גם צריך כל אדם לזכור לומר בכוונה אחר ברכת כהנים. יהי רצון מלפניך שם. והוא מסידורי הארז"ל. ובזה יהיה רצון מרומי כל מה שכתבנו למעלה:

ואומרים

ישועות חכמה כג דיני קריאת ספר תורה

(ב) ונתבאר מכאן שבעת הוצאת הספר תורה הוא עת רצון ממש לכל דבר (ספר יש שבר):
(ג) וכתב שם בזה"ל בהנוסח בריך שמה' כו' ויהי' אנה עבדך פקידא בנו צדיקא. וכמו שהוא
הנוסח בסידור דברי חיים וצריך לומר כן בכוונה. וכמו שכתב בזה"ל פרשת בלק (דף קצ"ה
ע"ב) דצריך לעשות עצמו כמה פעמים עבד להשם יתברך בהחפלה. ועל ידי זה תפלתו
מתקבלת עיין שם באריכות: (ד) ובסוף בריך שמה' חנוסח בזה"ל פרשת ויקהל שם ותיבה
ז' בני דברין דעבדין רעותך. ותשלים כו'. וכמו שהוא הנוסח בסידור דברי חיים. ומי שהוא
זקן וא"צ לזה יאמר ואנא ובנאי ובנתי' דילי יעבדון רעותך. וכן כל כיוצא בזה. יאמר כל אחד
בכוונה כפי מה שצריך. כיון שהוא עת רצון כדלעיל: (ה) אמירת ההפלה בריך שמה' כו' בכוונה
היא תיקון גדול על קרי' ר"ל כמובא בספרים. לכן אף אם אדם עומד באמצע תפלת והוא רחום.
ראוי להפסיק לומר בריך שמה' עם הציבור (יסוד ושורש העבודה): (ו) וכיון שאנו עת רצון
ושערי רחמים פתוחים מסוגל להתפלל או על בקשה צרכיו וצרכי בית ישראל (אור צדיקים):
(ז) כשמנשק הקפר תורה לא יעשה כמו שעושין קצת שנוגעין בידיהם את הספר תורה ומנשקין
את ידיהם. אלא העיקר לחבק הספר תורה בשני זרועותיו ולנשק הספר תורה (שם):
סעיף ב' (ח) ועולה בדרך קצרה לו. משום כבוד התורה להראות שהיא חביבה עליו וממנה
לקרות בה. וגם משום כבוד הציבור שלא ימהינו עליו הרבה. (לבוש ופמ"ג סי' קמ"א): (ט) ויורד
בדרך ארוכה. שלא הדא נראה עליו כמשא (לבוש): (י) ואם שני הדרכים שוים עולה בדרך
היטין. כדאמרין בגמרא (ובחים דף ס"ב ע"ב) כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין
(בית יוסף): (יא) ויורד בדרך השני, כדאמרין בגמרא (מגילה דף כ"ט) מקרא (דיוקאל מ"ו) הבא
דרך שער צפון להשתחוות יצא דרך שער נגב וגו' לא ישוב דרך השער אשר בא בו כי נכחו
יצאו (בית יוסף לכוש והנ"ל): סעיף ג' (יב) ואוחזו כך פתוח. ובפרי עץ חיים כתב
לגדול ולסתום קודם שיברך. וזה דעת התוספת. וכן כתב בכתבים שכן יש להנהיג (מג"א סי' קל"ט).
וכל מקום לפי כנהגו (דרך החיים ושער אפרים). שם (יג) הקורא קורא. אם יש איזה אנשים
שלא שמעו קריאת התורה ורוצים לחזור ולקרות. צריך שיהיו עכ"פ ששה אנשים שלא שמעו
קריאת התורה. ואז מותר לחזור ולקרות כשיש מנין בבית הבנסת. אפילו הד' הנשארים כבר
שמעו קריאת התורה (תשובת בית מאיר וכן כתב בבה"ל סי' קמ"ג בשם הר"ן): (יד) הקורא
בספר תורה. צריך לסדר לעצמו תחלה הפרשה שרוצה לקרות (ש"ע ורמ"א סי' קל"ט י"י ויהי'ק
פרשת ויקהל): (טו) וצריך הקורא לומר התיבות והנקודות כהלכתן. וצריך לומר
לומר המיד הא' של אשר בחמ"ף פת"ח דוקא. כמו שהוא בכל מקום. ולא בפת"ח לבד: (טז) גם
צריך לומר כשיש ע' באמצע התיבה כמו תיבת לעשות. תעשו. בכל זה מנוקד הע' בחמ"ף
פת"ח. צריך לבטא בשפתיו הע' בחמ"ף פת"ח. ולא להבליע הע' כמו אותם שאינם מדרקקין:
(יז) וכן יזהר בשיש א' באמצע התיבה מנוקד בחמ"ף פת"ח. רק דאז ע' צריך להדגיש יותר
מאות א'. כמו שכתב המג"א סי' נ"ג והפמ"ג סימן קכ"ח. וכמו שכתבתי בסידור דברי חיים
קודם קריאת שמע: (יח) וכן יזהר בשיש ח' באמצע התיבה מנוקד בחמ"ף פת"ח. כמו תיבת
דהחיות. שיאמר הח' בחמ"ף פת"ח. ולא בשב"א לבד: (יט) והכלל שצריך הקורא לומר לבטא
יפה בשפתיו כל התיבות עם האותיות והנקודות כהלכתן. ולא יבליע שום דבר: (כ) וכתב
בזה"ל (פרשת ויקהל דף ר"ז עמוד ב') ההוא דקארי באורייתא ישוי לביה ורעותיה לאינון מלין
וכי איהו שליחא דמאריה בסדרא דהני מלין למשמע לכל עמא. דהא איהו קאים כרוגמא
עלאה עכ"ל. ולכן יזהר בזה. גם יזהר לענות אמן תיכף אחר המברך כדין ולקרות. כי אסור
לשהות בין הברכה לעניית אמן (סי' קכ"ד): סעיף ה' (כא) סמיכה כל דהו. באופן שאם
יגמל השלחן סמנו לא יפול. ולא ישען על המפה. דהוא תשמיש של קדושה. אלא יסיר קצת
מהמפה וישען על העץ (אחרונים) ועיין בסידור דברי חיים דף קנ"ה עור איזה דברים
נחוצים בקריאת ספר תורה: סעיף ח' (כב) כיון שהתחיל הקורא לקרות אסור לכל
הקהל לדבר. ובזה"ל שם (דף ר"ז עמוד א') החמיר מאוד בזה וזה לשונו כד מדיק ספר תורה
בעאן כל עמא לסדרא גרמיהו באימתא בדחילו ברתת בויע ולכוונא לבייהו כמה דהשתא
קיימי

חובן ישועות

כג סעיף כה (א) ואומרים ואלה התורה. בסידורים נדפס כאלו הנוסח „וזה התורה אשר שם משה לפני
בני ישראל על פי ה' ביד משה. ואין פירוש לדברים אלו. כי הפסוק ואלה התורה אשר שם משה
לפני בני ישראל הוא בפרשת ואתחנן. והפסוק על פי ה' ביד משה הוא בפרשת בהעלותך. ומה שייכות לערב שני פסוקים
אלו: (ב) ובסידורי הארז"ל דמהר"ק ומהר"ש ודמהר"ש ובסידור הרב המקובל ר' משה קורדווארו ז"ל ובסידור
מהר"ש ז"ל לא גרסו אלו חמשה תיבות. ולכן הקפתי אותם בסידור דברי חיים כחלף עיגול. ויראתי להשמיטם
לגמרי מחמת שהם כרוכי הסידורים: (ג) וכתב בספר מקרא סופרים (וכאן פירוש על מסכת סופרים) פרק י"ד
בשם הגאון מהר"ם מוולוז'ין דמנהג זה שאומרים אלו חמשה תיבות לפני עולם הוא משובש. וראוי לומר בזה הלשון
„וזה התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. על פי ה' יחטו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו על פי ה' ביד
משה". והוא מקרא מלא בפרשת בהעלותך. דהיינו בשעת הולאת הספר תורה אומרים ויהי בנסת. ובנסת
הנחת ספר תורה אומרים ובזהו יאמר. ובנתיים בעת הנכחת ספר תורה ממקום למקום אומרים על פי ה'
יחטו ועל פי ה' יסעו וגומ' הפסוק עכ"ל: (ד) ממילא נשמע דמי שלא יראה לומר כל הפסוק. לא יאמר גם חמשה
תיבות

קיימין על מורא דסיני לקבלא אורייתא. ויהון צייתין וירכון אורייתא. ולית רשו לעמא למפתח פומיהון אפילו במילי דאורייתא וכל שכן במלה אחרא אלא כלוה באימתא כסאן דלית ליה פומא. דכתיב (נחמ' ח') ואזני כל העם אל ספר התורה עכ"ל :

כך דין אם נמצא טעות בספר תורה :

במסגרת השלחן סק"ב (א) רכשנלקף שחרות העדיין ונשאר אודם כו' פסול כו'. לאורם ממשיכו. ומרר"ט סימן קכ"ב כתב בזה הלשון אם קפץ כל הדיו מהקלף, ולא נשאר רק רושם ארמונית מהחלודה של הדיו. כשמעביר הקולמוס עליהן הרי זה כותב שלא כסדרן עכ"ל וקאי על תפליין ומוזות. והוא הדין בספר תורה שפסול אם אינו מעביר הקולמוס עליהם : (ב) ולכן צריך לזהר גם כשמחפלים באיזה מנין שיהיה להם ספר תורה מהודרת באותיות שחורים : (ג) ואם ראה שקורין בספר תורה ישינה. שקצת אותיות שבה נקלף השחרות ונשאר אודם. ומכ"ש כשנמצא שם איזה אותיות שנשאר רק רושם ארמונית מהחלודה של הדיו ויהיו אותם שיהיה להם ספר תורה כשירה, ובאם לאו. ילכו לבית הכנסת או לבית המדרש לשמוע קריאת התורה. ויברכו הברכות בהכשר : (ד) וכן צריך לזהר ביושבים שלוקחין ספר תורה מן העיר לקרות בו בכל השנה. שיהיו ליקח ספר תורה כשירה באותיות שחורים. כדי שיצאו ידי קריאה ויברכו הברכות בהכשר : (ה) וכן צריך לזהר בימים נוראים ובשמחת תורה. שרוצים כל אחד לעלות לתורה שלא ירכו לקרות באיזה בית בספר תורה כנ"ל. רק ישמעו הקריאה בבית הכנסת או בבית המדרש. בספר תורה כשירה. באותיות שחורים כנ"ל : במסגרת השלחן סק"ד (ו) ואם הוא פחות מג' פסוקים סמוך לפרשה דאמור להפסיק שם יקרא עד הפרשה. ובספר משנה ברורה הביא בשם א"הו"ר רבא ושערי אפרים ומגן נבחרים דאם נמצא הפסוק בשעומד פחות מג' פסוקים סמוך לפרשה דאמור להפסיק שם. או לרעת רמ"א וסייעתו דינו כאלו נמצא הפסוק אחר קריאת שני פסוקים. והרין שיה בשניהם דיפסקו תיכף ומוציאין ספר תורה אחר ומתחילין במקום שפסקו ויגמור קריאתו בספר הכשר עד הפרשה. ויברך ברכה אחרונה :

כה דיני אשרי ובא לציון עד גמר התפלה :

סעיף א (א) וצריכין לכיון בו היטב. וכתב בפרי עץ חיים דאחר תפלה ותחנון יורד שפע הראוי לכל העולמות. אחר כך אומר תהלה לדוד שנתקן על הפיגמה שנאמר פותח את ירך וגו'. וגם כי מאחר שהתפללנו בעולם היחוד צריכין לנו להביא הברכה ושפע כו' ואז הוא עת רצון כו' עכ"ל. נלכך יזהר לומר הכל בכונה : סעיף ג' (ב) וצריך לזהר מאוד לאמרה בכונה. דאמרינן בגמרא (סוטה דף ס"ט) עלמא אמאי קא מקיים אקדושה דסידרא ואיזא שמיא רבא דאגרתא. ופרש"י אקדושה דסידרא סדר קדושה שלא תקנה אלא שיהיה כל ישראל עוסקין בתורה בכל יום שאומר קריאתו ותרגמו כו'. ויש כאן שתיים. קדושת השם והלמוד התורה [א] חביב הוא. וכן יהא שמיא רבא מברך שענין אחר הגדה שהדרשן דורש בריבים כו' ויש כאן תורה וקדושה השם עכ"ל. ומובא במגן אבות יוסף : סעיף ו' (ג) וצריכין לאומרו באימה ובראה. כי כל צבא השמים וזמעים. והקדוש ברוך הוא כו' עם פמליא של מעלה. וכולם עונים ואומרים אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו (משה משה ושער השמים) יבאר היטב וחייא ונה"ש : (ד) וצריך לאומרו מעומד (רמ"א סוה"י) : (ה) ויזהר מאוד לאומרו בכונה (רמ"א וספרי מוסר) : (ו) כשאומר שלא שם כו' יכוין לבנות ולהשפיל הסי"א. ובוזה הם נכנעים ומסתלקים מן הקדושה (פרי עץ חיים וסידורי האריו"ל ונה"ש) : (ז) כשמגיע אל אל לא יושיע יפסיק מעט. קודם שיאמר ואנחנו כורעים כו' (מור ורמ"א) : (ח) וזה לפי מה שגורסים בסידורים ישנים אחר תיבת המונס. שהם כו'. וכן הוא בסידור הרב המקובל ר' משה קורדוארי ז"ל ובסידור האריו"ל דהר"ש. וכן נראה מפרי עץ חיים דרמב

חוקן ישועות

תיבות אלו לכד. רק וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. תורה זוה לנו משה וגו' : (ה) גם בעיון תפלה כתב להמשה תיבות אלו נדפס בטעות. ע"ש : (ו) וכיון דאין פירוש להמשה תיבות אלו לכד. הרי מי שאומרם מזכיר השם כחם ח"ו. ולכן יזהר או שיאמר כל הפסוק כנ"ל. או שלא יאמר כלל להמשה תיבות אלו. וכונסם הסידורים המדויקים דלעיל :

כה [א] חביב הוא. גם בנרוך הוא אלהינו שבראנו לכבודו יכוין היטב כי שם סוד הבריאה ומשם סוד תורתנו ומשם סוד שמותינו וזהו שבראנו לכבודו כו'. ולכן אנו מחפלין כל אנו יפתח לבנו בתורתנו כו' ומכוין בזה היטב (פרי עץ חיים ערך י"ד) : (ב) כי לא עזבת דורשך ה'. סופי תיבות של ה' ה' תימות. תכ"ה והוא השם כו' והוא סופי של שדי. וכל המכוין בו יגדל מאד רע כל היום (שם). והגקודות דשם זה יכוין בכל ה' אותיות כשנ"ל (סידור האריו"ל דמהר"ש בשחרית דשבת) : (ג) כלמירת ה' חסן למען דקדו יגדיל תורה ואלדיר. יכוין כי ר"ח. דקדו יגדיל תורה. הוא שם י"ת. שם אחרון של שם מ"ב. וזהו עולה ת"ק כמילוי של שם שדי. ומשם סוד התורה. כי שם זה הו' ביום השבת. ועס' ו' של וילדיר גמטריא שם אכ"ג ית"ץ. דתחילת שם מ"ב בידוע (שם) : (ד) והעמקתי כל זה ככלן כדי לכוון היטב פירוש המלות ובנידוף ק"ת כוננות אלו נזכה להורה וליראה שמים

בז הלכות תלמוד תורה :

הזמן ישועות

וַעֲרִיד

ישועות הבמה בז הלכות תלמוד תורה

לאיזה ענין מותר לפסוק שלימוד לאיזה צורך: (יז) אכן אינו דרך כבוד להספר שידבר בדברי העולם כשהספר פתוח. והרי זה כאלו הופך פניו שנוכר לעיל: (יח) ולכן כשרואה שצריך לדבר איזה מינו"ם או יותר. יסתום הספר. או יכסנו בספה: (יט) ויהיה חמיד שלא יעמוד סתם הלימוד באמצע ענין. רק באיזה ענין שאינו רע ח"ו. גם יזהר המיר בשפוסק לעמוד יהיה תחילת דיבורו אחר הלימוד בדברים נחוצים. שלא יהיה בכלל פוסק על שיחה במילה ומלין במלין שהבאתי בחוסן ישועות בשם הוזה"ק וגמרא ורש"י. ובוה יזכה לכל טוב ולרוח קדושה ומהרה. ולא פול מאיגרא רמה לכירא עסיקתא ח"ו. כמו שכתבתי זה הענין בספרי טובי חיים על התנא"ר פרק כ"ו סק"ט ע"ש: (כ) גם יזהר שלא יבטל חבריו באמצע לימודו. ואם צריך לומר לו איזה דבר יאמר לו שלימוד עד ענין. ויסתום הספר. או יכסנו בספה. ואז ידבר עמו מה שצריך: (כא) ויהיה מאוד שלא יבטל לחבירו מהלימוד על ידי איזה שיחה במילה. כמבואר בראשית חכמה גודל עונש דבר זה שהוא מחמיא את הרבים ח"ו. ואם יקדש עצמו בזה. בא למרר מסייעין אותו (ראשית חכמה): (כב) בכל פעם שהיצר מסייתו לסיים בענין ולקצר בלימוד מחמת עייפות או חסרון הבנתו או מחמת שיחת הילדים יגער ביצר הרע ויהגבר עליו מאוד וישבור מבני וילמוד יותר מהרגילו וכבד עד שיווע. ובוה משבר הקליפות וההיצונים (דברי שמואל וכן איתא בכתבי האריז"ל): (כג) וכתב בספר נוצר חסד שאמר לו הרב הגאון ר' אברהם דוד ז"ל מבוטשאטש דתלמיד חכם בילדותו היצר מקמרג מאוד לכסוף מדברי התורה. והתורה עליו עול קשה כמות ח"ו. והוא יושב ושונה ומטית עצמו על דברי הורה להגות בגמרא ופוסקים. ומצפה שיוכה ללימוד לשמה בנועם ויו השכינה. והן הן סיגופים גדולים יותר מכל הסיגופים שבעולם ללמוד תורה יומם ולילה. ולפום צערא כך הוא הגאון ר' אברהם דוד ז"ל בשעת הלימוד יפנה עצמו מכל מחשבותיו ומכל עסקי עולם הזה. ויחשוב כאלו יושב בן ערן ועוסק בתורה ואינו צריך לכלום (סידורי האריז"ל דמהר"ק ודמהר"א"ש): (כד) ירחיק עצמו מן העצבות. כי אין רוח הקודש שורה במקום עצבות וראגה דכתיב והיה כנגן המנגן וכו'. אכן ראגה על עונותיו ומיעומו שכל מה טוב. רק שיהיה קודם הלימוד ולא בעת הלימוד (שם): (כו) וצריך לעסוק בתורה בשמחה גדולה לקיים מה שנאמר פקודי ה' ישירם משמחי לב. רק יהיה באימה וביראה דכתיב וגילו ברעדה (שם): (כז) ללמוד בתפילין הן רב או מעט. כי אין אדם זוכה לפגוש רוח ונשמה אלא אם כן לומד בתפילין (סידורי האריז"ל דמהר"ק"ש): (כח) נכון לעסוק בתורה במלית ותפילין דרכינו הם. כי הם מוסיפין חכמה והשגה באדם (שם ובסידורי האריז"ל דמהר"א"ש): (כט) כשצריך לרפואה ילמוד בענין רפואה בגמרא או בפוסקים וספרי מוסר. וכל סיפורי מעשיו יספר מניסי השם יתברך בעניני רפואה ועל ידי כן מעורר עולם הרוחניים לרפואה. וכן לשאר דברים להכנת אויבים. או להצלה. ולכל ישועה (דרכי צדק): (ל) ועיין במה שכתבתי לעיל סימן י"ד בהוסן ישועות דהתורה היא נצחית. והקורא בתורה ממשיך אותו דבר ה'. כי בקריאה הזאת נמשך אור השם יתברך בדיבור ובציורפי אותיות שבפרשה זו שקורא. עיין שם באריכות: (לא) וכן בכל מקום מהתפלה שמוכר לשון ישועה כגון בשור מיום אל יום ישועתו יכול לכוין ולבקש במחשבה על ישועה או רחמים כגון זכור רחמיך וכו'. או הראגו ה' חסדך. להמשיך חסד על איזה אדם שהוא צריך ישועה ורפואה (דרכי צדק): (לב) הקדוש ברוך הוא גזור מי יהיה חכם וכמה ספרים יעשה. יש שגזר עליו שעושה ספר אחד או ב' או ג'. וכל מי שגילה לו הקדוש ברוך הוא דבר ואינה כותבה ויכול לכתוב הרי נזר מי שגילה לו. כי גילה לו לכתוב. דכתיב סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. וכתיב יפוצו מעינותיך חוצה. (ספר חסידים סימן תקצ"ד): (לג) מי שזכה מן השמים שחירש איזה דבר יאמר לחבירו או לתלמידיו. ואם לא יכתוב אותו לזכרון דכתיב (קהלת י"ב) יביא במשפט על כל נעלם. שעתיד ליתן את הדין על שהעלים מה שחירש. וכתיב אל תמנע טוב מבעלי נוג'. (סידורי האריז"ל דמהר"ק וספר חסידים ואוולאי שם): (לד) קנה לך חבר זו הקולמוס. הנקרא קנה. כי זה מביא ידידי וזכרון דכתיב (משלי ז') קשרם על אצבעותיך כתבם על לוח לבך (סידורי האריז"ל דמהר"ק ומהר"ש) וכשארם כותב מה שיומר איזה חירוש. עולה לו במקום קרבן (פירוש אוולאי): (לה) צריך להרחיק

חוסן ישועות

[כ] וצריך לעסוק בתורה בשמחה. איתא בתקוני זוהר ותיקון מ"ג מאן דגרים דאסתלק קבלה וחכמתא מאורייתא דבעל פה ומאורייתא דכתב וגרים דלא ישתדלון כהן. ואמרין דלא אית אלא פשט באורייתא ובתלמודא כוודאי כאלו יסלק נבישו כו'. עכ דלא אחברי בעלמא כו'. דאחשכ ליה כאלו אחור עלמא לתמו וכו'. וגרים עניותא בעלמא כו'. עכ דלא אחברי בעלמא כו'. דאחשכ ליה כאלו אחור עלמא לתמו וכו'. כי עיקר אור זרוע לגדיק הס רזי תורה. כי אור רזי אחקרי כו': (ד) ומי שיכול לקנות לו רכ שילתדהו קבלה או חכר או מתוך הספרים ומתחיל גורם אורך גלותא: (ה) וכפירוש אחר אליהו לרבי שמעון דכה"א ספר הזוהר יתפרקון מן גלותא כד אגלילא כדרא כתרסא כו': (ו) וממה שכתב כאן עכ ליה דלא אחברי כו' ממנו יודע גודל החיוז וגודל השכר אחד יעשה בו תיקון למעלה בשעה אחת מה שלא יעשה בלימוד הפסס שנה תמימה: יזכה ללמוד ולהבין פירוש מאמר אחד יעשה בו תיקון למעלה בשעה אחת מה שלא יעשה בלימוד הפסס שנה תמימה: (ח) ואין לזכר להאריך בדאיות לזה המפורשים מפי גבורות הקדוש האר"י ולה"ה: (ט) וזה שאמר וגרים דלא ישתדלון

להרחיק מן הגאווה. ולא יגים לבו בתלמודו כי אש הוא עד אכדון האכל חיו. ובוהר אמרו שמכריון עליו כו'. אלא הכל יהיה כענוה וכיראה (סידור הארז"ל דמהר"ק): (לו) לעולם יודה על האמת. ואפילו בדברי אנדה שאין בה קיום מצוה כלל: (לו) אל יבוש לקבל האמת ממי שאמרו אפילו מקמן שבקטנים. וכן אמר דוד המלך ע"ה. מכל מלמדי השכלתי. וכן אמרו מרגליות טובה האמת. בכל מקום שתמצאנה תקחנה (סידור הארז"ל דמהר"ק ודמהר"ש): (לח) אם יודע בחבירו שלא יוכל להשיב על שאלותיו לא ישאל לו כדי לביישו. צא וראה עונשא דהאי ינוקא בשביל שהיה מבויש רבותיו בוהר (פרשת שלח). ולא תגלה מעשיך המובים (שם): (למ) יהיה מכיר מקומו. שאם חבריו גדולים ממנו ינהג בהם כבוד. ובוה יהיה אהוב למקום ואהוב לבריות (סידור הארז"ל דמהר"ק): בקיצור שיע סעיף ב' (מזכיק לאחרים הלומדים. ואיתא בגמרא על הפסוק ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולם היום. וכי אפשר לרבוני בשכינה. אלא כל המשיא בהו להלמיד חכם והעושה פרקמטיא לתלמידו חכמים והמנהג הלמדי חכמים מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאלו מדבק בשכינה (בהובות דף ק"א ע"ב). וכתוב חיים כולם היום. על ידי דיבוקן של תלמידי חכמים יוכו לחיות (רש"י): (מא) ואיתא בוה"ק פרשת ויחי מאן דסעיד למאריה דאורייתא נמייל ברכאן מעליא ותתא. ולא עוד אלא דזכי לתרי פתורי מה דלא זכי בר גש אחרא. וכי לעותרא דיתברך בהאי עלמא. וזכי למתוי ליה חלקא בעלמא דאתי עכ"ל: סעיף ג' (מב) וכפרי מוסר בו' שהם מועילים להחליש כח היצר הרע. ועל ידי זה לומד תורה בהרהור תשובה ונכנס. וזה הלימוד מכלל יצר הרע. כי ההכנה מכלל ליצר הרע כמ"ש בוה"ק. והמניח הזהיר למוין הכית יוסף ז"ל שילמד מוסר. והאדם עצמו בלומדו מוסר יראה תועלת והתעוררת הנפש. וזה עיקר הלימוד לצרף עמו מעט לימוד מוסר להכניע עצמו ולהתעורר ביראת ה'. כי זהו הכליל התורה. והיינו דכתיב ראשית חכמה יראה ה'. ושנינו כל שיראה חמא קודמת להכמתו. חכמתו מתקיימת (ספר דבש לפי מהרב רבינו היד"א ז"ל אית ה'): בפסגת השלח סק"ג (מג) יש לו ללמוד ולחזור תהילה ההלכות הללו הצריכות למעשה. ואיתא בגמרא (שבת דף ס"ג) אם עם הארץ חסיד אל תדור בשכונתו. ופרשי שאינו יודע ברקוקין מצות ואין חסידותו שלם. וכופך ללמוד ממנו עכ"ל: (מד) ומעם זה שייך גם כן במי שלומד לפעמים. רק שאינו לומד הדיוט בש"ע ופוסקים. לידע הדינים הנצרכים לו המיד. שאין שואלים אותם לחכם המורה שבעיר: (מה) וכתב מהר"ש הלכות תלמוד תורה דהלכות הצריכות לכל אדם ליהרר מליכשל באיסורים חז"י. והם דברים שאי אפשר לשאול המיד לחכם המורה שבעיר. יש להם דין קדימה בלימוד על שאר כל ההלכות שא"צ למעשה כל כך עכ"ל: (מו) וכתב מהר"ש בחידושי אגרות בגמרא הנ"ל אם עם הארץ חסיד אל תדור בשכונתו. דכבר שנינו ולא עם הארץ חסיד. ואם הראה ממנו חסידות אל תאמין לו עכ"ל. ועיין בספר חסידים סימן תתקפ"ה: בקיצור שלחן ערוך סעיף ד' (מו) אל יניח את הספר פתוח. וידוע לחכמי האמת שיש מלאך אחד והוא שומר דפין על מי שכניח [ג] ספר פתוח ויוצא ששכבת תלמודו (ש"ך שם): (מז) ולכן כשיוצא לחוץ ואינו רוצה לשהים הספר. יכסנו במפה וכדומה: (מז) אבל לא יניח בתוכו ספר אחר בכדי שלא יצא צריך לחפש אחר כך מקום ליטו (פתחי תשובה סימן רפ"ב בשם חסדי דניאל): (נא) ומשמע זה לא יכסה בספר אחר. רק במפה ובדומה כנ"ל: סעיף ה' (נא) צריך ליהרר בכל מה שהוא לומר להוציא בשפתיו. אבל בשעה שמעין להבין דבר מתוך דבר א"צ ליהרר בוה: (נב) אכן בשלומד בסתם בהרהור לבד ואפשר לו להוציא בשפתיו ואינו מוציא. אינו יוצא בלימוד זה ידי חובת מצות ולמדתם איתם וכמו שכתוב לא ימוש ספר התורה הזה מפין והגית בו יומם ולילה. וכמו בכל מצות התלויות בדבור שאינו יוצא בהן ידי חובתו בהרהור. אלא אם כן שומע מפי המדבר. שהשומע כעונת בפיו (מהר"ש). ואם יצא מקיל הקריאה נחשב לו לכפרת עין (סידור הארז"ל דמהר"א ש"ס זלמן

חומן ישועות

בהן. הא אם ישמלון בהן כל אחד כפי יכולתו אפילו חס לטנה תורתו כולה עושה פירות למעלה: (י) וכ"ש אם קובע עת לה' עשה אחת בכל לילה אז מובנה לו שהוא בן העולם הנא מכני היכולת דמלכא כו' עכ"ל כסא מלך שם. ועיין עוד כמה שכתבתי לעיל בחומן ישועות סוף סימן' מדברים אלו:

[ג] ספר פתוח. וכן לא יעמוד כדבר רע. כמו שכתב ר' דוד ז"ל מעשה שאירע בו. וזה לשון פסע אחת כתבתי ספר אחד. ואחר כך עמדתי מהספר. וסיימתי בפסוק (ישעיה יג) ושעירים ירקדו שם. והלכתי לישן. ולמחר קודם עלות השחר קמתי לכתוב הפסד ופתחתי חדר. והנה איש אחד יושב על ספסל שלי במקומי וכידו ספר והיה קורא בו. והאיש היה מאוויס גורא מאוד. פניו כגחלי אש כו'. וכשראיתי אותו נכחתי. וכמעט פרחתי כשנתי. אז פתח פיו וקראתי בשמי ויאמר לי אחת וכל. דע שלא כדון עשית שגמדת מן הספר וסיימת בפסוק ושעירים ירקדו שם. רק מוזק אני ושמי שומר דפין. כי אני ממתיין על הדפין. וככל עת שהמלמד או סופרים מסיימין בספר בפסוק רע אני מוכן להזיק. ועתה באתי להזיקך. אבל אשא פיך בפעם הזאת. כי שמעתי אומרים עליך טובות במלתיא של מעלה. אבל השכע לי שלא תכתוב אפילו אות אחת מכלל ועד שבוטות וכן אלק לדרכך. וכן עשיתי וקיימתי את דברי שלא כתבתי עוד שבוטות. וכן הלק לדרכו כו'. והנה לפרסם זה לתלמידים וסופרים (סידור הארז"ל דמהר"ק):

ישועות חכמה בזכר הלכות תלמוד תורה

(ג) ולכן צריך לזהר גם בשעה שאינו לומד בקביעות. רק שהוא מעיין באזה ספר מוסר וכדומה. שיוציא בפיו כל הדיבורים. כדי שיקיים גם אז מצות [ד] ולמדתם אותם. ומצות לא ימוש ספר התורה הזה מפניך והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך [ה] ואז תשכיל. וכן יהי רצון:

כח הלכות ספר תורה ושאר ספרי קודש:

מע"ף א (א) לכתוב לו ספר תורה. כתב בספר מגן האלף בסוף הספר על דבר המנהג שכשגומרים ספר תורה נוהגין להזמין נשים שיסייעו לתפור היריעות לחברים. לא ידעתי מאין הרגלים להתיר דבר זה שהרי הלכה רווחת בשלחן ערוך אורח חיים סימן צ"ט דבר שפסול לכתוב פסול לכל תיקון עשיתן. ואין חילוק בין ספר תורה לתפילין בו' דגם מהר"ם מלובלין מסיק דאם אפשר בקל להתיר התפירות יהקנו. ולע"ד אפילו דיעבד יש לפסול בו'. גם בספר הלכות קטנות לסהר"ם חאגיז כתב שאין תקנה אלא לקרוע התפירות בו' סוף דבר שאין להתיר כלל בספר תורה תפירה על ידי נשים. אף אורח שאומרים שחזרין ומתירין תפירות הנשים הרי כאן אונאה וגניבת דעת וגם מכשול בו'. על כן ראוי להזהר לסופרים למען ישמעו ויראו. גם בענין חק הוכות הוא דבר המסור לכל וראוי לכל סופר להיות בקי בו'. עוד ראיתי להוכיח שאם הסופר כתב ספר תורה ישיגה שצריך להזכיר שעושה התיקון לשמה בו' עכ"ל: (ב) וכן בכל הקוים ספר תורה ותפילין ועשיית הקשר של תפילין וזהר לומר לשמה. דהיינו שיאמר אני עושה זה לשם קדושת ספר תורה. או לשם קדושת תפילין (כמבואר בפמ"ג ואחרונים סימן ל"ב ד"ג צ"ט): (ג) בספרי ישועות חיים בסופו הכאחי בשם רב אחד שלפי דעתו ראוי שהרבנים יבטלו מנהג כתיבת האותיות שנוהגים בהתחלת הספר ובסופו. כי רבת הכבשלה. כי כותבין צעירי שנים אשר אין להם בנים וחרסמה וכן. וידוע דכדאורייתא לא מסכינן אחוקה דרבא בו' וגם מפני המירוף קצת מהכותבין אין אומרים שכותבין לשמה. וגם בעיירות גדולות נמצאים רעעמים אנשים שאינם כשרים על פי דין תורה לכתוב ועכ"ז כותבין בו'. ובכן מהראוי לבטל זה המנהג. רק מי שירצה שיהיה לו חלק במצוה זו יתן להסופר שכר כתיבה ויעשהו שליח לכתוב במקומו. וקיימא לן שלוחו של אדם כמותו עכ"ל: (ד) והנה המנהג דלעיל בתפירה נשים הוא בנזק לבטל ומצוה לבטלו כנ"ל. רק הסופר או אנשים כשרים יתפרו הספר תורה. ויאמרו בתחילה שעושה כן לשם קדושת ספר תורה כנ"ל: (ה) אבל המנהג בכתיבת האותיות כמעט שאי אפשר לבטלו מכמה מעמים. לכן יזהר עכ"פ הסופר לאנשים הכותבים בדינים אלו: (ו) אם איש צעיר רוצה לכתוב צריך שיהיה לו חתימת וקן דהיינו שיהיה לו ריבוי שערות בזקן ואין צריך שיהיו גדולים. ואם הוליד א"צ סימנים. כדלקמן במסגרת השלחן סימן ע"ו סק"ד עיין שם: (ז) גם לא ינחו לכתוב מי שמוחזק לרשע. כמבואר פרטי דין זה באורח חיים סימן ל"ט עיין שם. ולכן נוהגין הסופרים דכשרוצה לכתוב איזה אדם שיש עליו חשש הנ"ל. נותנים לו ראש הקלסום להחזיק בו. והסופר אוהו הקלסום למסגה כדרכו וכותב האות. וייער כותב בוה: (ח) וצריך שיהיה לפני הכותב חומש שיעתיק מסנו. שאסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב (יורה דעה סימן ער"ד). ושם כתב שיהיה לפניו ספר אחר. ונוהגין דמני בחומש או בספר תקון סופרים כנהוג: (ט) וקודם שיכתוב יאמר "אני כותב לשם קדושת ספר תורה" (שם): (י) ויאמר התיבה בפיו קודם שיכתוב האות (שם): (יא) גם נוהגין שהסופר רושם לו תחילה האות והוא כותב על הרשימה כדי שיהיה נכתב כדן: (יב) ואחר כתיבתם יתקן הסופר האותיות שיהיו בכשרות גמור. ובכתיבה נאה ומיושרת בכל מה דאפשר: מע"ף ב' (יג) לקנות שאר ספרי קודש. ונראה דלפי מה שכתבו הפוסקים דמצות כתיבת ספר תורה הוא בזמן הזה גם בשאר ספרים. יש לזהר מי שזיכה אותו השם יתברך

חוסן ישועות

[ד] ולמדתם אותם. לפעמים יודמן שאין הנער יכול לקבל מה שלומדים עמו. אזי סגולה לזה שיאמר בכל יום התפלה דכספר חמדת שלמה (המיוחס לשלמה המלך ע"ה כדלקמן סימן ס"ב). וזה נוסחה. אלה ה' אלהי אבותי אל רחום אשר דברך עשית את כל המעשים. ואת האדם כוננת כחכמתך. למשול בכל נפש היה אשר עשית. לשטות תכל בלדק ולדון בישרת לבב. תן לי חכמה היושבת לפני כסאך. כי זה יכונן ארחות יושבי תכל. וילמדו בני אדם לעשות הטוב בעיניך. ויהיו נשענים בחכמה:

[ה] ואז תשכיל. כשרוצה ללמוד איזה שעות בלח העסק. טוב לומר תפלה זו קודם הלימוד. מלוקט מסידור האריז"ל דמהרי"ק. ועוד כמה ספרים הקדושים: (ה) יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתשפיע עלינו שפע אור החכמה והבנה והדעת שיהיה לנו לב משכיל כתיבתך הקדושה. ותדריכנו בדרך אמת. ותאיר עיני במאור תורתך ותגילי מכל ממשול ושעות הן בדיני איסור והיתר הן בדיני ממונות הן בהוראה הן בלימוד. נל עיני וחכמה נשלמות מחזרתך. ומה שגיתי כבר העמידני על האמת. ואל תלך מפני דבר אמת עד מאוד. ויהיה מעמדי שאלמד כל ימי חיי ולא אשכח דבר תורה לעולם. כי ה' נתן חכמה מפיו דעת ותבונה. לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתו בדחילו ורחימו על ידי ההוא סמיר ועולם כס כל ישראל. ולחמא שכינתא מעפרא: (ו) ויתחיל ללמוד חיפך. ולא יפסיק בלימודו עד שגיש לענין כנ"ל: (ז) וטוב לומר גם כן תפלה זו כדוק. אחר ברכת התורה עד תיבת ותבונה. ואחר כך יאמר הפוסקים שכתבתי למעלה סימן א' וסימן י"ח: לתעט

יתברך לקנות ספרים שישתלם להגיה בהם איזה מעות. כדי שיעשה המצוה מן המוכרח כאלו כתבם. ומכ"ש לדעת רמ"א דאינו יוצא מצות כתיבת ספר תורה כשקנה ספר תורה שלימה ולא הגיה בה שום דבר ועיין שם במ"ז המעם. מסילא יש לומר דזה שייך גם בשאר ספרים: (יד) וכיון דלא שייך בהם לכתבם בעצמו או לשכור סופר לכתבם ולמרוח בהיקון הקלפים כמו שכתב המ"ז בספר תורה. עכ"פ כשקונה אותם. יש להשתדל להגיה בהם איזה מעות. או איזה אות שמקלקל מחמת הדפוס. כדי שיקיים המצוה מן המוכרח: (טז) וכתב בשלחן ערוך יורה דעה סימן רע"ט ורמ"א דספר תורה שאינו מונה אסור להשתות יותר מל' יום. אלא יתקן או יגנוז. והוא הדין לשאר ספרים. ואין להגיה שום ספר על פי הסברא כי אם בראיה ברורה שיש בו מעות עכ"ל. ועיין עוד בספרי ישועות חיים פרשת וילך מענינים אלו: סעיף ה' (מז) ספר תורה שכלה גונזין אותו וכן שאר ספרים. מעשה בחכם אחד שהוציאוהו מקברו לאחר פטירתו. ונצטערו מאוד על הדבר. ובא בחלום בלילה לאחר. ואמר לו מפני כשהייתי רואה ספרים נחזקים קרועים עם דפי ספרים לא הייתי קושרם יהי ומצניע (ספר חסידים סימן צ"ו): (יז) ולכן צריך לזהר כשרואה עלים של כתבי קודש מונחים בביון. ומכ"ש אם כתובים בהם שמות הקדושים. יזהר מאוד להצניעם. ויקיים בו הפסוק (שמואל א' ב') כי מכבדי אכבד. ויזכה לכל טוב:

כמ מדות שירגיל בהם:

במסגרת השלחן סק"א (א) כי היסודות של קיום המצות הן על ידי מדות המיובות. עיין בספרי לקומי שושנים חלק ו' שהבאתי מספרים הקדושים הרבה עצות טובות לקנין כל המדות טובות עיין שם באריכות: בקיצור שלחן ערוך סעיף ג' (ב) הנאווה היא מדה רעה. כתיב (משלי ט"ז) לפני שבר גאון ולפני בשלחן גובה רוח. ברת כחותה לעולם שאין נפות הרוח שלא יהא אחריו שבר וכשלון (ספר מעלת המדות): (ג) ועוד מדות נרועות יש לבעל נאווה שהולך בקומה וקופה. ואינו מכבד את הבריות. ורוצה שיכבדוהו אחרים. וכל מהגותו עם הבריות הם דרך הגאווה. עד שיתנגנה בעיניהם ויתרחקו ממנו בתכלית הרחוק מפני גאוותו (שם): (ד) ולכן צריך לזכור המיד החסרונות שלו. וחמאת נעוריו. ומדות הרעות שלו. ומי יודע מה יולד יום כשיבואו עליו ההרפתקאות ונסיגות ח"ו. ובוה ישפיל גאוותו. ושכ ורפא לו: (ה) ומי שהוא בטבע כעסן. ישמור עצמו עכ"פ שלא ידבר כלל בשעת הכעס. וגם לא יעשה אז שום מעשה. רק כל מה שתעלה או במחשבתו יניח על למחר. ויסית דעתו מהכעס בכל היכולת. ויראה אחר כך שלא היה צריך לכעוס כלל. ומסילא לא ימהר לכעוס אחר כך: בקיצור שלחן ערוך סעיף ד' (ח) שומעין חרפתם ואינן משיבין. קבלתי דאם נגור על האדם בכית דין של מעלה עונש מיתה ח"ו. והשם יתברך חס עליו. או יולדת לו אדם שיבייש אותו ברבים על לא חסם בכפו. והוי כשופך דמו. וגם על ידי זה נעשה בעצמו שפל מאוד. ובוה נפטר מעונש מיתה. ויחיה כמוהו אחר כך: (ט) וכתב בלקומי רמ"ל מהרב ר' משה לייב ולה"ה מסאסוב שאמר איש קדוש לאיש שחרפו וגרפו. השם ישלם שכרך. עבור שקרעת גזר המיתה מעלי עכ"ל: (י) ובוה יש לפרש פרש"י בשבת (דף פ"ח עמוד ב') עושין מאהבת המקום ושומחים ביסורים. על עליבה הנאה עליהם עכ"ל. להשמחה הוא שנפטר מעונש מיתה כנ"ל. וכל זה כשמקבל באהבה כמו שכתב בספר חובת הלבבות: סעיף ה' (יא) לעולם ירבה אדם בשתיקה. כל מה שמדבר האדם. הדיבור הוא חלק מחיות נשמתו. לכן נצטוו שלא לדבר דברים בטלים. שמפסיד בהם חלק נשמתו (ספר לקומי תורה מהר"ז ו"ל פרשת עקב ומפר מדבר קדמות טהרב חידא ו"ל): (יב) וכן שמעתי מהר"ש וזה"ל על הפסוק (במדבר ל') לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה. שאין לאדם לעשות דבריו חולין. כי ככל היוצא מפיו יעשה. אם טוב אם רע. כן עושה ובורא סגורים או קמיגורים. וכל דיבור עושה פעולה למעלה (שם): (יג) ולכן מופי תיבות של ככל היוצא מפיו יעשה הוא שם (אלוה). והוא הדוועא יס"נא בסוד ימינו פשוטה לקבל שבים. רמי שגורר בוה למעט בדיבור רשות בכל מה דאפשר. וזכה לתשובה. ולרוח מהרה וקדושה. ותפלתו נחבלת. כמו שכתבתי לקמן בסוף סימן ל' עיין שם: במסגרת השלחן סק"ו (יד) מנכין מזכיותיו בעולם הבא. מכל שכן מי שמכבדין אותו יותר ממה שראוי ומבקש הכבוד. מה ישאר לו לעולם הבא. ומי שיש לו לב יחשוב בענינים אלו וישפיל עצמו. ויזכה לעולם הבא (פירוש אולאי שם): (טז) וצריך לברוח מן הכבוד כמסחיו קשה. כי מה ישאר לו מכבוד ש' עולם הזה. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה (כדאיתא באבות פרק ד'): (טז) וצריך לזהר מאוד בדברו עם בני אדם שלא יערב בהדיבורים שום התפארות לעצמו. ומכ"ש שלא יעצב עצמו במעשיו המיזבים. כמו שכתב בשער הקדושה חלק ב' דבהראות מעשיו לבריות לא די שאינו מקבל שכר אלא שגידון בניהגם ח"ו. כי סגלה דעתו שאין מעשיו כלל לישם שמם עכ"ל: (יז) ולפי שברבי

ישועות חכמה כמ מדות שירגיל בהם

דברים קשה להזהר בהם. לכן המובחר [א] למעט דיבורו עם בני אדם בכל מה דאפשר. רק לעסוק בהורה הדיר לשם שמים: (יח) וכשלא יחפץ באמת כבוד מבני אדם. לא יצטרך לדבר עמם כל כך. וכל מדות עולם. הוה יהיו עליו נקל. ויפנה לבו להורה ולעבודת השם יתברך הדיר. בנחמון חזק על השם יתברך בכך הענינים. ועיין עוד בספרי ברכת חיים פרק ו' ס"ק ל"ד מענינים אלו: בקיצור שלחן ערוך סעיף י' (ט) צריך האדם להתחבר לצדיקים כו'. ויתרחק מן הרשעים כו'. כתב מהר"ש ו"ל באגרת הקודש סימן כ"ז בשם ספר עשרה מאמרות. דאורי נן עדן מהפשט סביב כל אדם. ונרשמים באור זה כל מחשבותיו ודבוריו הטובים והבירה ועבודה ה'. וכן להיפוך ח"ו העבירות נרשמים באור המתפשט מניהם סביב כל אדם עכ"ל: (כ) וזה נרמז בדברי רז"ל (אבות פרק א') הרחק משכן רע. ואם התחבר לרשע: (כא) צריך להתקרב לכל מי שהוא ירא ה'. ולהתרחק ממי שאינו ירא את ה'. אפילו מלדבר עמו דרך חברה. וזה נלמד ממה שאמר דוד המלך עליו השלום חבר אני לכל אשר יראוך ולשומרי פקודיך: (כב) והמעט כי בהתקרב אל הטובים ילמד ממעשיהם. ועוד השכינה הנקראת יראה היא עמהם ותתנוצץ בו אור השכינה. וההפך ורועה כסילים ירוע: (כג) ודבר זה נלמד ממה שאמרו ו"ל מאן דאישתעי ריש לקיש כהדיה הוה מטימני ליה בלא שטר ובלא עדים (ראשית חכמה סוף שער היראה): במסגרת השלחן סק"ח (כד) ערך מעשיו הטובים נגד מעשה וחכמת חכירו. כדי שיראה מהונו מכוון שכבוד וחכירו בווי. וצריך לזהר בזה מאוד. ולפעמים מהפאר אדם בפני אנשים בענינים כאלו. ומכ"ש במי שרוצה להורות במקום הרב ומראה להם אנשים שהרב אינו יורע. ויוכל להיות שהוא רק סחמת ניצוח. ואם לא היה לו נגיעה זו היה מודה לדברי הרב. אכן עתה שכדרא פנים לדברי ניצוח שלו. וסתר אנשים העומדים שם סוברים שהצדק אהו. ועל ידי זה נתבזה הרב בעיניהם. ועל ידי זה נתחלל כבוד התורה בכל עיני הוראה ח"ו: (כה) גם לפעמים מהפאר האדם בפני אנשים כאמרו כבר שלמתי לאיש ההוא בהרפות ונידופים וכיוצא בזה. וצריך לזהר מאוד מדיבורים אלו: (כו) והכלל למעט בדיבור בכל היכולת. ובפרט שלא לדבר מחכירו ככל מה דאפשר. רק להיות בטחונו חזק על השם יתברך שיושיענו בכל הענינים בלא התפארות אלו. כפ"י בפלים יותר מכפי מה שנראה לאדם שירויח בדברים אלו: בקיצור ש"ע סעיף מ"ז (כו) וידבר לו בנחת ובלשון רכה. וההוכחות שמוכיח אדם מהוך כעם אינה מתקבלת על הלב. אבל ההוכחה שמראה בעצמו כאלו הוא כועס. ואינו כועס. ודעתו נוחה עליו. ואחר כך מוצא את הנוכח. דרי היא מתקבלת על הלב. וכן הוא אומר דברי חכמים בנחת נשמעים וגו' (ספר מעלת המדות). שם (כח) להביאו לחיי עולם הבא. וכתב במקדש מלך פרשת הרומה בשם הארז"ל דאם הצדיק מוכיח את הרשע והוא אינו שומע לדבריו. אז הם נכזרים שהטוב של הרשע יתחבר אל הטוב שבצדיק. והרע שבצדיק יתחבר אל הרע שברשע. וזה סוד הפסוק ואתה כי הוזהרת רשע וגו'. ואתה את נפשך הצלת. כי מה שהיה כך חלק הרע הפרשת ממך מלשון ויצל אלהים כו'. ותוכחה היוצאה מהלב תכנס בלב עכ"ל: (כט) וכתב בספר דגל מחנה אפרים (פרשת תצא) בשם הרב הגדול מו"ה יעקב יוסף הכהן ו"ל לפרש הפסוק (דהלים קל"ב) אויביו אלביש בושת ועליו יציץ נורו על פי מה דאיתא וזה נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן. לא וזה נוטל חלקו וחלק חבירו בניהם. והנה כל אדם יש בו בחינה טוב ורע. וכשמוכיח לחבירו ואומר לו דברי מוסר ויראה. אם חבירו מקבלו אז מתדבק טוב של חבירו לטוב שלו. ואם לאו ח"ו או נוטל חלקו חלק רע שלו. וזה שאמר הכתוב אויביו אלביש בושת והיינו הרע שלו. ועליו יציץ נורו. היינו הטוב של חבירו שהוא לכהר ועמרה לו. עליו יציץ היינו על המוכיח. שנוטל חלק חבירו בגן עדן כו'. ואם קיבל דבריו מניע להמוכיח ג"כ יוהר הארה. מחמת שנתדבק בו טוב של חבירו (שם). ועיין בזה"ק פרשת הרומה דף קכ"ח ע"ב ודף קכ"ט שהפליג מאוד במעלת המוכה לרבים בתורה ומצות: (ל) גם צריך כל איש להזהר לבני ביתו לברך ברכת הנהנין בדין. ועל כל המצות כמו שכתבתי לקמן במסנה"ש ססי צ"ו ע"ש: גם אם מחזיק אצלו משרתה. צריך להזהיר לאשתו שהוזהרה לברך על אביה ושתייה. ולקיים כל המצות: סעיף

חוסן ישועות

כמ [א] למעט דיבורו. כדכתיב (משלי י') גם אויל מהרים חכם יחשב אומץ שפתיו נכון. ואמרו רבותינו ז"ל וזה שתיקה לחכמים. קל והומר לפעמים (פסחים דף ל"ט): (ב) ולכאורה יש לדקדק בלשון הפסוק שאמר בתחילה בלשון מחריש. ואחר כך בלשון אומץ שפתיו. גם מה שאמר בתחילה חכם ואחר כך נכון: (ג) ונראה לפרש על פי מה שפרש"י בפרשת דברים. נכונים מכינים דבר מתוך דבר עכ"ל. וזה שכיח בפתח אדם. דכשעת כעס או בשעה שמבקש כבוד מדבר דברים יתירים. וכשעת מעשה כמדומה לו שטוב לדבר כן. ואחר כך יש לו חרטה. ונריך לעשות לו אז גדר. כלי גדר. על פסם אחרת כיוצא בזה. אף על פי שידמה לו כשעת מעשה לדבר כן. אף על פי כן יכנס עולמו בחזקה ולא ידבר. ויראה אחר כך שעה טוב כהשתיקה: (ד) וזה נראה לפרש הפסוק. גם אויל מהרים חכם יחשב. ולכן טובה השתיקה. אכן מה יעשה שכמדומה לו כשעת מעשה שטוב לדבר כן. לזה אמר אומץ שפתיו נכון. פירוש אף על פי שדומה לו כן והפך דוחק לדבר מעצמו. יאמץ שפתיו בחזקה כמה שהוא מכין עתה מתוך פסם אחר שיהיה כמדומה לו שטוב לדבר. ואף על פי כן היה לו חרטה אחר כך. וככה זה יוכל להעמיד ולהשתק עולמו עתה מכל דיבור שיש בו חשש לשון הרע או כעס או נקמת כבוד או דברים בטלים. וכדאי כפיפסוק הילך הרע ממנו. ישמח אחר כך בהשתיקה. וה' יאיר עיניו בתורתו חמן:

מדידות

חידושים ולקוטים נחמדים מכתבי הרב הנאון המפורסם המאור הגדול וכו' ר' צבי הלי
ולח"ה שהיה אב"ד בק"ק פיאסק :

[illegible]

הגהות מהרב המחבר שליט"א:

(*) וזהו שחזרה רוח הקודש עליו. ולכן יש לכל בן חורה. להזהיר לרבים לשם שמים חורה ומזל יפסקו
שלחן ערוך ומוסקיס. ולהגדיל כבוד השם ויחנך ויכבד המורה בכל היכולת. והנה דאין אנו רחיים להדריגת
רוח הקודש. עכ"פ מזה על ידי זה לרצו חורה וקדושה קצת בכל פעם שחזיר לרבים דברי חורה. ויחזקם בכל
פעם יותר ויותר. וכן צריך לזהר לשמוע דברי חורה כדבסמך סק"ז. ולבסור ולקיים:

ישועות חכמה ל עצות טובות להשמר מדיבורים אסורים

ל עצות טובות להשמר מדיבורים אסורים :

סעיף ה (א) מה תקנתו של אדם שלא יבוא לידי לשון הרע בו' יעסוק בתורה. ומי שהוא במכע מרבה כדיבור. וידוע כי איש כזה, אי אפשר לו ליציל מלשון הרע ודיבורים אסורים אזי העצה לזה לברוח תדיר מחברת בני אדם: (ב) ויעשה לעצמו כמה שיעורים בתורה בכל יום. וכמה ענינים במשא ומתן ודרך ארץ. עד שלא ישאר לו פנאי להדיבורים אסורים: (ג) גם יגדור עצמו בלי נדר שלא לדבר עם בני אדם כבוקר עד לאחר התפלה. אלא לצורך נדר איזה תיבות: (ד) גם שלא לדבר עם בני אדם בשבת ויום טוב. רק בלשון הקודש מה שמוכרח לו לדבר. וכן ינהג בבית המדרש אפילו בחול. ובבית הבנסת לא ידבר כלל רק בתורה ותפלה: (ה) וגם כביהו ימנע מדיבור. ואפילו אם צריך להצדיק עצמו לא ירבה בדיבורים. כי אי אפשר להמלט בזה מדיבורים אסורים. כגון לכבד עצמו בקלון חבריו וכיוצא בזה: (ו) רק ישיב פעם אחת בקצרה. באופן שלא יערב בדיבורו שום איסור: (ז) ואח"כ יאמר השם יתברך וידע האמת. ויהיה לו בטחון על השי"ת שיתן חינו בעיני הבריות. כדאיתא במדרש (פתיחתא דאיכה) עמר חזקיה ואמר אני אין בי כח בו' ולא לרדוף בו' אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה. אמר לו הקב"ה אני עושה. עכ"ל: (ח) וכן באן כשמונע ולדבר מחמת שירא מאיסור. בוראי יעזור לו השם יתברך על צד היותו טוב: (ט) וכל מה שכתבנו שלא לדבר עם בני אדם הוא רק בדברי העולם. אבל בדברי תורה. מצוה לדבר תמיד חוץ מבאמצע התפלה: (י) גם לא יפסיק בדברי העולם באמצע הלימוד. וכמו שכתבתי לעיל סימן כ"ו סדר התנהגות בזה: (יא) וצריך לזכור תמיד דברי רבותינו ז"ל לעולם יהא אדם ערום ביראה (פרש"י להערים בכל מיני ערמה ליראת בורא) ומענה רק (פירש בישועות יעקב ירגיל עצמו לדבר בלשון רכה יענה וקול נמוך) ומשיב חמה ומרבה שלום עם אביו ואמו ועם אחיו ועם קרוביו ועם כל אדם. כדי שיהא אהוב למעלה ונתמך למטה. ויהא מקובל על הבריות. וכדי שיתמלא כל ימיו בטובה (ברכות דף י"ז הנא רבי אליהו ז"א פרק א') : (יב) ומי שהוא אוהב שלום ורוף שלום וסגרים שלום ומשיב ימים. הקדוש ברוך הוא מורישו להי העולם הזה והעולם הבא. שנאמר וענינים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום (סוף מסכת דרך ארץ): (יג) וכתב בפרי עץ חיים דהאריז"ל היה אומר בענין השגת החכמה צריך למנע דיבורו ולשתוק כל מה שיוכל שלא להוציא שום שיחה במילה. כמו שאמרו ר"ל סייג לחכמה שת"ק. עוד אמר מי שיושב ארבעים יום בלי שיחה בטי"ה ישיג בוודאי השגת רוח הקודש בלי ספק עכ"ל: (יד) ובספרי לבושי חיים הכאתי מספרים הקדושים דאפילו שעה אחת שזוכר לשונו מלדבר שיחה במילה נתקרב אל הקדושה לפי ערך שעה אחת בארבעים יום הנ"ל: (טו) ולכן צריך לשום אל לבו בכל עת ובכל שעה שיודמן לו לדבר חשש לשון הרע או השש שיחה בטילה. הרי אם אשמור לשוני בשעה זו אוכה תיכף לחלק אחד מני אלף עכ"ל ברוח הקודש שהיא רוח מטהרה וקדושה קצת. וידוע מאמר רבותינו ז"ל (יומא דף ל"ט) אדם מקדש עצמו מן מקרשין אותו הרבה. ומצוה גוררת מצוה: (טז) וחמירים הראשונים. היתה תפלתם בוקעת כל הרקעים. שהיו נוהרים שלא לפגום מוצאות הפה בלשון הרע ובליצנות ובשכונות ווא בדברים בטלים (ש"ע האריז"ל): בקיצור ש"ע סעיף (יז) כתב בספרי לשון הרע. אם ראית אדם שמדבר מובנות מחבירו. אף מלאכי השרת מלמדים עליו זכות לפני הקדוש ברוך הוא. ואם ראית אדם שמדבר רעה על חבריו. אף מלאכי השרת מדברים רעה

חוסן ישועות

בארבע ימים לא טוב ח"ו: (לב) יום י"ב. ככבוד ובשמחה יהיה חנוכה: (לג) יום י"ג כל מה שתרצה יהיה לזרעם ימים: (לד) יום י"ד וע"ז ע"כ בקרב תהיה: (לה) יום י"ו. אחר זמן רב יהי. ולכתילה לא טוב ח"ו. ואחר כך תשמח: (לו) יום י"ז וי"ט. כך יום יהא הלומד: (לז) יום כ' כ"א. כאשר תראה כן תהיה: (לח) יום כ"ב. רובם לא מתקיים. ואם מתקיים. לשמחה תהיה: (לט) יום כ"ג. כל מה שתרצה לריב ומלה יהיה: (מ) יום כ"ה כ"ז. אם לרע ח"ו. תהיה הושע עשרה ימים. וישכם במקר ויפרש את כפיו אל אל בשמים. וישב בתענית. ויעשה נדקה. ויפנה לחלוט כלש לנעורת: (מא) יום כ"ח וכ"ט ולי' כל מה שתרצה יהפוך לשמחה אחת: (מב) עיין בספר שם טוב קטן דכ"ס לריבין להזהר מאוד מליך על הקבירות. כי ממימים בעליהן וגם כהנים על ידי זה ר"ל: (מג) עיין בילקוט רוח חמר רבי אחא כל הנשא אשה כשירה כאלו קיים כל התורה מראש ועד סוף. ואין הדורות נגאלים אלא כשכר נשים נדקניות כדור: (מד) עיין במדרש (קהלת י"א) אמר רבי ביבי אם נקטת לעשות נדקה. עשה אותה עם עמלי תורה: (מה) עיין בלקוטי ישפיה מהרב האריז"ל על הפסוק והיה מעשה הדקה שלום וזה לשון זכר ידעת כי בגלות כעו"ה נפרדו ו"ה מן י"ה. והעושה הנדקה מקשר בו' ומעלה ליה. וזה שכתב "והיה" קשורו ו"ה צ"ה). הנה זה גורם מעשה הנדקה בו' (מו) ומורי האריז"ל אמר כוונה בנדקה על פי זה. כי רוצה לזכר הנותן הוא בסוד ו'. וה' אלכנות הנותנת הוא ה'. וה' אלכנות המקבלות הוא ה'. והפרוטה ה' והרי והיה. וזו מעשה הנדקה שלום: (מז) ועיין לבין זה בשעת נתינת הנדקה. כתבואר בדברי המקובלים ז"ל: (מח) עיין בספר סתרים למחרי"א גלאנטי נלאנטי (מז) בשם חכמי אמת דהנותן נדקה לריב לומר הפסוק (תהלים י"ז) אני בלדק לחזה עיני אשכבה בקיץ תמונתך. (נס טוב לומר כתחילה לשם יחוד בו'): (מט) עיין בספר חור הכשר ובתיקון לחם הפנים דתיקן קבלת השכר לעולם הבא על השמחה בעת נתינת הנדקה. ומקבל שכר יותר על השמחה מעל הנדקה עצמו:

דעה עליו לפני הקב"ה ומדרש משלי י"א ומפר חסידים סימן תרפ"ג: (יח) ולכן ירגיל אדם את פיו דבעת שצריך לדבר ידבר טובות וברכות לכל אדם. ובוזה יהיה אהוב למעלה ונחמד למטה. ויוכה לכל המזכות והברכות:

לא שכל כוונות האדם יהיו לשם שמים:

סעיף ב (א) אלא יאכל דברים המועילים ומזכים לבריאת הנפ. ומכל מקום גם בזה [א] לא ימלא כל תאוותיו. כמו שכתב בספר מגיד משיבים פרשת בהר וזה לשונו וכבר הוזהרתיך שבעה פעמים מהבשר והיין אל תמשך אחריהם. כי הם סיבת כמה נפשות אבודות. וכמה גרגולים בעבורם נתגלגלו. וכמה נפשות בעבורם נפסרו. אוי למי שנמשך אחריהם. אשרי הנבחר מהם: (ב) ודע שאלו האדם יהיה יודע שאחר שאכל ושתה לשובע יצאו כמה דינים נחבעים לו במעלה וכמה משחיתים שולטים בו וכמה מוסיקין מושלים בו. לא יהיה אוכל ושתה כי אם לקיים גופו לבד כו'. וזוהי זה הוא מצד ס"ם ונחש הרודפים אחריו לאבדו ח"ו. אשריך אם לא תשבע להם (שם): (ג) ולכן צריך ליותר תדיר שלא יאכל [ב] כשר הרבה ושלא לשתות משקה המשכר בכל מה דאפשר. בפרט מי שאינו צריך להם כל כך. [ג] ושלא ימלא תאוותו באכילה ושהייה. ש"א להשביע יצרו כל כך. רק יאכל וישתה בדרך בינוני לשם שמים. שיהיה לו כח לעבודת הבורא יתברך: סעיף ג' (ד) לישב בסוד ישרים. מי שרוצה שיהיו לו אוהבים מזכים הרבה יסבול ויעבור על מדותיו. ויקבלם בסבר פנים יפות (סידור הארז"ל דמרי"ק בהנהגות ישרות): (ה) שונא אחד יהיה בעיניך כאלפי אנשים שינאים. ואלפי אלפים אוהבים יהיו בעיניך כאיש אחד (שם):

לב שמירת הנפש על פי רבותינו ז"ל ועל פי המבט:

סעיף יא (א) טוב להרגיל את עצמי לאכול פת שחרית. הנו רבנן י"ג דברים נאמרו בפת שחרית בצלה מן החמה וכן הצנע וכן הויקין וכן המזיקין. [א] ומחכימה פתי. וזוהי ברין למדור תורה וללמד. ודבריו נשמעין. והלמוד מתקיים בירו. ואין כשרו מעלה הכל. ונוקק לאשתו ואינו מתאוה לאשה אחרת. והרגת כינה שבבני מעים. ויש אומרים אף מוציא את הקנאה ומכניס את האהבה: (ב) (שמות כ"ג) ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך. ועבדתם את ה' אלהיכם זו קריאת שמע ותפלה. וברך את לחמך ואת מימך זו פת (ג) תניא מחלה זו מרה. ולמה נקרא שמה מחלה שהיא מחלה כל גופו של אדם. דבר אחר מחלה ששמונים ושלושה חלאים הליון במרה. וכולן פת שחרית במלח וקיתון של מים מבמלתן (שם) ובכא קמא דף צ"ב עמוד ב': (ד) ופרשי. וקיתון של מים. רמי שאין לו יין עכ"ל: (ה) ושיעור פת שחרית כביצה. ושורה אחר כך משקה אם יש לו ואם לאו מים (פמ"ג סימן קנ"ה וכדעת מ"ו ומג"א לפרש דברי הגמרא בפשיטות. וזה כלל גדול אפילו במקרא דאינו יוצא מידי פשוטו כראיתא בשבת דף ס"ג וביבמות דף כ"ד): (ו) וצריך דוקא פת מה' מיני דגן. כמו שכרוב וברך את לחמך. ומהם לחם הכי הוי. וכן פת העשוי בענין שמברכין עליו בורא מיני מזונות. הוי נמי פת שחרית (פמ"ג שם): (ז) ומצוה להנהיג עצמו במרה טובה לשמור בריאותו. כרי שיהא בריא וחזק לעבודת הבורא יתברך (טור): (ח) ור"י טבע מדינות אלו שהחמין

חוקן ישועות

לא [א] לא ימלא כל תאוותיו. וכדי שלא ירמה אותו הילך הרע. יתבונן אלו היה מחמיר לזון את חבריו לפי ערכו. כוודאי היה משגיח שלא להעדיף יותר על הראוי. ובאופן זה יתנהג בכלילה ושתיה של עלמו (וכעין זה כתב בשער הליון סימן קל"ו):

[ב] בשר הרבה כו' משקה המשכר. דוח קשה מאוד לפגם הבדית כמו שכתבתי בספרי ברכת חיים פרק ד' ובסידור דברי חיים בקונטרס זר זהב פרבת וינא עיין שם:

[ג] ושלם ימלא תאוותיו. גם יזהר למעט בעיסוק העושיין. כי אמרו הרופאים דוח מקלקל הריאה ח"ו. וכתב בספר מרשף לעס שדבר זה מביא כמה חולאים ר"ל. ומי מכריחו לזה: (ג) וקבלתי דגם מי שאומר ששיטה כן להפגי הלב מהנער שלו הוי טועה. כי להפגי הלב מהנער יש עלה טובה לעיין בספרים. כי יש בעת כ"ה ספרי ש"ע ופסקי דינים וספרי מוסר הרבה וכשמעיניס כהם נעשים ירא שמים וכן ורפ"ל: (ד) ומי שרגיל בעיסוק העושיין. יפרוש עלמו ממנו מעט מעט עד שיגיע חוחו לגמרי (כת"ש בספר הג"ל):

לב [א] ומחכימה פתי. שדעתו מיושבת עליו לפי שאינו מתעורר בעניו: וזוהי ברין. אם יש לו דין פס הכירו דעתו מיושבת ליישב דבריו כבית דין להטעים: ללמוד וללמד מחמת יסוד הדעת: ודבריו נשמעין. לבריות שיש לו לב להטעים: הכל. ויעה וזוהי: נוקק לאשתו. אם בעל הרסורים הוא. ומתוך שלבו טוב כבוקר שאכל קלח חיבט לאשתו. וכלתו לשוק ורואה נשים אינו מתאזהר להן: כינה שבבני מעיין. חולעים: מוליא את הקנאה ואת התגר. שכאשר לכו טוב עליו הוא נוח לכעוס (רש"י): (ג) ומה שכתב מחוך שלבו טוב כבוקר שאכל קלח חיבט כו' קשה דהא ישראל קדושים הם ואין משמשין מעותיתין ביום. ובפרט אחר אכילת הכומר: (ג) ואפשר לרבותינו ז"ל רמז בזה מה שכתבתי לעיל סוף סימן ח' בשם שפר משנת חסידים עיין שם. ולזה אמר הגמרא אחר כך ועכ"ל

ישועות חכמה לב לג הנהגת שמירת הבריאות

שהחמין טובים לבריאות הגוף ורגילים בזה בבוקר. יש לנהוג לאכול בבוקר קצת פת כסנין. ולשתות חמין אחר כך כסדר הכתוב. ויחשוב בפסוק הנ"ל בשעת האכילה והשתייה. ויעזור השם יתברך שנהיה בריאים וחזקים לעבודתו יתברך: סעיף י"ד (ט) שלא לאכול מהם אלא מעט כו' כגון דגים גדולים וגבינה. וצריך לידע דגבינה קשה להתעכל. ועל ידי זה אינו יכול להכין עצמו להפלה וכדומה. ולכן ימנע אכילה. כמ"ש בפנים: סעיף כ"ב (ו) ויהקרב הלכ מהאום. וצריך לידע דכשאייר ח"ו שנהעלף אחד. ואין שם בסמוך רופא מומחה שיקו לו דם על ידי באנקי"ם או לעשות לו איזה רפואה. או צריך לזהר עכ"פ שלא יכזהו הרבה עד שיקין מהתעלפות כדרך הסכלים. כי יוכלו להמיתו על ידי זה ח"ו. רק יניחו אותו על המטה. ויעזור השם יתברך ויקין מאליו: סעיף כ"ג (יא) ושינת היום מוקת. ואינה מובה אלא לאותן שהרגילו בה. ועתה מחולשת הדורות טוב להרגיל עצמו לישן קצת ביום. כמו שנוהגין רוב הבני תורה. ובה יניח הראש קצת. ויתחזק בבריאות: (יב) וכעין זה כתב בספר זכרון ואת לבסוף בהנהגות. וזה לשונו ולישן מהון שמחה ולקום לכבודו. גם אינו ניוק. כי יכול לישן המעט יותר בבת אחת כידוע. וטוב לראש עכ"ל. פירוש דלא יישן הרבה בפעם אחת. רק יישן בלידה איזה שעות. ויקום בלידה. ומה שמחסר עתה מהשינה ישן בפעם אחת. ויהיה טוב ויכול להיות ניעור בחצות לילה או לקום באשמורת הבוקר שהוא עת רצון גדול לעבודת הבורא יתברך. וזכה על ידי זה לכב המוכות והברכות. כמבואר בזה"ק ובפרים הקדושים. גם יוכל לקום בקיץ בבוקר לקריאת שמע ולהפלה. וזכה לכל טוב:

לג דברים האסורים משום סכנה. וסגורה לעין הרע:

סעיף ב (א) כשאובד דגים ואחר כך בשר כו' יש לאכול ביניהם כו' ולשתות כו'. ויש נוהגין לרחוץ ידיהם בין בשר ודגים. אבל אין מן הצורך (חכמה אדם כדל ס"ח בדעת רמ"א ביורה דעה): (ב) ומכל מקום כיון שענינו רואות דהידים מלוכלכים מאוד אחר אכילה הדגים. לכן יש לנהוג בדעת המחבר כש"ע אורח חיים סימן קע"ג. ויורה דעה סימן קמ"ו. ולרחוץ ידיו קצת בנתיים. וכן נוהגים המדרקין. וכ"כ בשבות יעקב ובכרכ"י: סעיף ד' (ג) כשמרחץ ריה איזה מאכל יפליט כל הרוק שמפיו. וכן אם בא אל החולה לבקר. צריך לזהר שלא יבלע הרוק שבפיו. רק ירוק אותו (ספרי רפואה): (ד) סגולה כשאדם הולך על מקום מטונף או על אשפה. ירוק ג' פעמים ויאמר טול הלקח (ספר זכירה): סעיף ו' (ה) וכן יזהר מכל דברים המביאים לירי סכנה. סכנה לאכול פת חמה (הנאון ר' יוסף שאול ז"ל בשם הירושלמי פרק א' דשבת): (ו) בשעה שאדם כועס אף יתכחל אדם בו כו'. ועוד קשה לשכחה שמשבת תלמודו (ספר חסידים סימן התשכ"ו): (ז) לא הלך אשה מיניקת מגולה בדריה. כי על ידי זה מוסיף החלב. ולא הניק האשה בפני אנשים מכמה טעמים. ובבוקר תאכל חם. ותשומר מלשתות דבר קר: (ח) ולא תלך על דבר מגונה. וקר וחומר שלא תלך על מי שופכין. ותזהר מכל דברים המביאים ותאכל מיני מרוקים ושמינים (ספר זכירה): (ט) לא תאכל המניקת בצלים ושומים ולב וכדל. וגם בלידה שראויה להתעבר תודיה נזהר מזה (ספר הנהגות ישירות מהאריז"ל): (י) אשה שאוכלת צנן בעיבורה הולד בקושי ח"ו. ולכן לא תאכל צנן בימי עיבורה (ספר המדות): (יא) סגולה להביט באשה גדה. וכן מצינו כשהאשה תחלת גדה ורואה בחרב חדשה או כמראה שקורין שפיגע' יראה כמו טיפת דם. ויש אומרים דיוהר גם כן מליך בעקבה שדורסת בו (ספר זכירה): סעיף י"ב (יג) שמעמידין על בטנו כלי שיש בו מים חמים. ואסור לעשות כן מפני הסכנה. שפעמים

חוסן ישועות

ועזבה את ה' אלהים וז קריאת שמע ותפלה. וכך את לחמך ואת מימך זו פת כו' מכאן ואילך והסירותי מחלה מקרבך. פירוש על ידי שתתפלל מתחילה. ותחזור הנשמה למקומה בגוף. ותאכל ותשתה אחר כך. בזה חיוון הנשמה הקדושה. ולא הסי' ח"ו. וממלא יקוים בזה והסירותי מחלה מקרבך: (ד) ועיין לקמן סימן מ"ב בחוסן ישועות דעוב למור פסוק זה בכל עת שיאכל או ישתה איזה דבר. ועוד פסוקים. עיין שם: (ה) ירגיל עצמו בפת חמים נקיה ובינה מוגלגלת בלא מלח כשהרית כי יפה לו זכירה (סידורי האריז"ל): (ו) גם טוב לו זכירה למור בכל יום ו' פעמים הפסוק נר לרגלי דברך ואור לנתיבותי (שבילי אמונה): (ז) ולכן טוב לומר זה כשאוכל מאכל הני' וילליח: (ח) כל הרפואות והלחשים שנגמרא אין לנסות. דאין עומד על עיקרן כו'. מלבד הא דסוף פרק כמה אשה. חד חד נחית כו' דשרי לנסות. בדקוק ומנוסה הוא (הנהגות ישרות כסידור האריז"ל דמהריק בסופו): (ט) וזה לשון הגמרא שם (שבת דף ס"ז) מי שיש לו עש כגדונו מביא מחלות המין ומניח ל' על קדקדו ולימא הכי. חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד: (י) לאירדא. (פרש"י ע"פ שם דג שיצ לאדם בושט) לימא הכי. נעטתא כמחט נעטתא כחרים שיא שיא. עכ"ל הגמרא: (יא) ונירסת הערוך במקום שיא שיא. שח שח. פירוש המם המם: (יב) קח עין מתרגול וקשור אותו בגד ימין. ולא יוכל להזיקך שום חיה או בני אדם. כחון (ספר כתיבת יד):

לג א לא להסתכל. יש למעלה מקום הנקרא עין טובה אשר בו נשבע עשר מאות ושבעה עשר פתחים. ויש בו קל"ג הלגות. והמקום זה מנטל לקליפה. ונקרא היכל קדש (ספר קריס וספר דין מהרב הגדול

ישועות הכמה לג לדברים האסורים משום סכנה כב 43

שפעמים שהמים רוחצים (ש"ע ומדר"ש באורח חיים סימן שכ"ז): (יד) ודוקא פתם כלי שהוא פתוח למעלה. אבל כשהמים חמים הם בצלוחית שקורין פלעשי"ל שפיו צר. וסתמו פיו היטב בעין המיוחד לו. כחוק קצה. באופן שכורר שלא יפרח מאליו. נראה מדברי הקרבן נתנאל על הרא"ש בשבת (דף מ' ע"ב) דמות. דהא בזה אין לחוש שמא יישפכו: (טו) וכן מי שנעצר מלהשהין ח"ו. ורפואתו להניח פלעשי"ל חמין למטה קצה מבטנו. מותר גם כן אם הוא סהום היטב כנ"ל. ממעם שנתבאר: סעיף י"ד (טז) אסור להוציא מפיו דבר פורענות. אם אדם מספר לחבירו איך שקלל את הנכרי. לא יאמר לחבירו באורו לשון עצמו שאמר לנכרי. כגון אסרתי לו ארור אתה (ספר חסידים סימן הר"ח). וה"ה כשאומר לו דברים רעים שאמר אחר על חבירו כשצריך להודיעו: (יז) יוהר שלא לשלב אצבעות הימין בשמאלית. כי מורה גזר דין לרעה רחמנא ליצן (הנהגות טובות מהרמ"פ ז"ל): (יח) ובספר נגיד ומצוה כהב אסור לשלב ולחבר האצבעות של יד ימין ביד שמאל. כי הם כוחות העליונים שמאל וימין. ואין לערבם (שם חלק ב'):

לד הלכות צדקה:

סעיף א (א) וגדול העושה צדקה. עיין בסוף ספר לקושי אמרים באגרת הקודש שהפליג במעלה הצדקה ובפרט הצדקה לארץ ישראל. עיין שם כמה מאמרים בענינים אלו: (ב) לפי מד שאדם כופל ומהמיר בעשיית הטוב כך שכרו מרובה. שאינו דומה המחלק מאה זהובים לצדקה במאה פסמים לנותן אותם בפעם אחת. שהמעלות יגיעו לאדם בכפול המעשים טובים פעמים רבות. ועם זה יגיע קנין חוק כנפשו (רמב"ם וברטנורה בפירוש המשנה אבות פרק ג'): ולכן

הוסף ישועות

הגדול המקובל מו"ה שמעון ז"ל מאוסטרפאליע: (ג) וקבלה מרב הו"א מ"י שנתנו לו עין הרע לומר הפסוק המרמז. לפתחים שהוא פסוק. ואני ברוב חסדך אבוא ביהך אשתחיה אל היכל קדשך ביראחך (בש): (ג) ובה כיון מה שאמרו רבותינו ז"ל במדרש (דברים ח') על הפסוק ה' אלהיכם הרבה לחכם. זה שאמר הכתוב אשתחיה אל היכל קדשך ביראחך. פירוש דקשה האין הכנים משה עין הרע מ"י ישראל. ומתוך זה שאמר הכתוב אשתחיה אל היכל קדשך ביראחך. ר"ל משה אמר הפסוק הזה המועיל לעין הרע (ספר דן ידן סס): (ד) ועיין במה שכתבתי לקמן סימן קפ"ג בלחם הפנים. ובסמרי פתחי חיים הגדפס עם מנהגי הארז"ל דף כ"ה בשם הו"א והמקובלים בענין זה: (ה) ובספר רגלי יורה (מערכת ס') כתב יש קבלה מרב הו"א מ"י שנתנו ח"ו בעין הרע לומר הפסוק ואני ברוב חסדך אבוא ביהך אשתחיה אל היכל קדשך ביראחך והכוונה כו': (ו) וקבלתי עוד למי שליט יודע לבין זה הסוד ואמר עכ"פ הפסוק ואני ברוב חסדך וגו' ארבעים פעמים ויהיה מ' תיבות. ומבטל על ידי זה רע עין בגמטרי"א ת'. ויאמר. על דעת רב הו"א עכ"ל: (ז) ולכאורה קשה על זה ממה שכתב ביורה דעה סימן קע"ט דאסור לומר פסוק להתרפאות בו מאיזה הולי. אלא אם כן יש בו סכנת נפשות. דיש לומר כיון דליתא בגמרא (בבא מציעא דף ק"ז עמוד ב') ל"ע בעין רעה. הרי חזין דיש בזה סכנת נפשות: (ח) ועוד יש לומר. דכאן אינו נקרא מתרפא בדברי תורה. רק דלומר זה הפסוק לעורר המקום הנקרא עין טובה הנקרא היכל קדש שהוא בגמטרי"א חס"ע. וממילא יבטל העין רעה שבה מהב' קליפות סמ"ל וגש. שהם גם כן בגמטרי"א חס"ע. דליתא בספר קרנים ודן ידן סס. והרי כל עבודת האדם הוא לבטל הס"א והקליפות. ולהכניס הקדושה בכל הענינים: (ט) וגדולה דעובד רגיל להיות רגיל (ו) וכשירגיל עצמו בזה הפסוק יעורר על עצמו תמיד המקום הנקרא עין טובה. הנקרא היכל קדשך כדלעיל. ולא יזיק לו שום עין הרע ה"ו: (יא) ומבואר ביורה דעה סס. דמי שהוא בריא מותר לקרות פסוקים להגן עליו: (יב) גם נראה דכשאומר הפסוק ואני ברוב חסדך קודם שיתכנס לבית הכנסת כדלעיל סימן י"ב. ופוחת פסוק אחר כך. יכוון שפוחת המקום הנקרא עין טובה ומבטל לקליפה כו' כנ"ל: (יג) וכמו שכתב בזה"ק במילין ובעובדא בעי לאתערבא כו'. ובהיעשה רוסס לעורר עליו עין טובה וברכה. וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל פרשת לך שהבאתי לקמן סימן מ"ב עיין סס: (יד) ודע כי חוש הראות קרוב לחוש הדעת יותר משאר החושים. ולכן מקבל כח גדול מהנשמה שהיא בדעת (מקדש מלך פרשת שמות בשם הרמ"ו): (טו) ולכן אם הנשמה קדושה יול רוב עובד דרך משעין העין. ואם טמאה היא ילאו מהעין ניצוצים רעים ומזיקות ה"ו. ובלעם יזכיר כו' (סס ובכתבי הארז"ל): (טז) ולכן כשאדם רואה דבר מה. ומתירא שלא יזיק עינו את הדבר הנראה (להיות נשמה פנומה ח"ו במטלתי) יכוין שם הדעת היינו אהרה. בגמטרי"א שוב עין הוא יתורך (ספר אנרג דפירקא סימן ק"ס): (יז) וגדולה דגם הפתחים של מקום הנקרא עין טובה דלעיל סק"א נרמזים בשם זה. מדכתב שם מספר י"ז. שהוא בגמטרי"א שס זה: (יח) ומה שכתב בספר קרנים שם והפתחים רמז דוד אשתחיה אל היכל קדשך. יש לרמוז הפתחים הנ"ל בפסוק אשתחיה כוה. ח' מרמוז לאלף. ש"ת מרמוז לו' מאות. חו"ה מרמוז ל"ו פתחים הטודפים כנ"ל סק"א. והשנים היתרים מרמוז על השני תיבות ו"ה שהם מזורפים אל הראשי תיבות של אל היכל לרמוז שם זה בפסוק זה: (יט) ולכן נראה לכיון שם זה בשפת אמירת פסוק הנ"ל. ויזכה לכל טוב וברכה: (כ) עוד מלאמי בספר כתיבת יד להסיר ע"ה קה אדמה מתחת מפתן הבית והנח על נחלים טוהרת עד שיתלבן היטב. ויזכה בלקוט ראובני. דלוח ה' מועיל לעין הרע. תעשה אות ה' מכסף או משאר מתכות. ותתלה בלאר התינוק: (כב) וגדולה דה"ה כשכותב אות ה' על עץ המבואר בכתבים שמגדש רוחות רעות. ייתני להיך כסף של כסף. ויתלה בלאר התינוק:

ישועות חכמה לר לה לו הלכות צדקה

(ג) ולכן ינהוג בן בכל מה דאפשר. כדי לזכך הנפש על ידי ריבוי המעשה (מהר"ש באגרת הקודש סימן כ"א. ועיין שם המעם שכתב בזה על פי סוד): סעיף ד' (ד) יתן מעשר. צריך לידע שגדול זכות המעשר. כי דוחה כל הקליפות. ומורו גדול ונורא. ויודע שיש חמשה עשר מאות וארבעים רקיעים המשפיעים ברכה ומטובה לנותן מעשרותיו כראוי (ספר דין ידן מהרב המקובל מהר"ש מאוסטרפליא) ועיין במסגרת השלחן סק"ד: (ה) ומי שצריך לאיזה ישועה או לרפואה ונותן לאחר צדקה כדי שיעזור לו השי"ת בזכות זה. צריך המקבל ליתן מזה מעשר. כדי שיבוא מזה ישועה ומטובה גם להנותן. גם בשעת הפרשת המעשר יהפלה על הנותן. כי אז התפלה רצויה. וגם שאר המעות יוציא על דברים שיש בהם קצת מצוה. כי צריך לעשות בכל מה דאפשר שהנותן יצליח בזה שנתן לו מעות. ועיין לקמן סימן קצ"ב עוד מענינים אלו: סעיף י"ד (ו) ביותר צריכין להשיג על תלמיד חכם עני כו'. כתיב (ויקרא י"ט) לא תעשוק את רעך. יש לפרש על דרך אומנם ו"ל כי בני הורה אין להם פרנסתם בעולם הזה. והמעם שמעתי בשם הארז"ל כי אין העולם יכולים לסבול רוב הטובה אשר תנתן בשביל הצדיקים. לזה אינו משפיע אלא לבינונים. ודרך שם יהיו נוזנים בני תורה. והעשירים הם צנוע אשר הוכן לצורך הצדיקים. וצוה ה' שלא יעשו האדם את ריעו שהוא הצדיק. דכתיב למען אחי ורעי. וזה עושק מפורסם כשלא יתן לו את חקו (אור החיים פרשת קדושים): סעיף ט"ו (ה) וכל מי שצריך ליטול כו' ואינו נוטל כו'. מעשה באחד שהיה דל וחסר. ולא היה רוצה לקבל צדקה כו' אלא הלך ולוה סבני אדם. ולא היה פורע להם. ואמר שאין לו במה לפרוע כו'. עליו נאמר אל תהי צדיק הרבה. ועוד שהוא רשע. למה לזה. והוא יודע שאין לו הצלחה ולא יהיה לו במה לפרוע. ומתחלל שם שמים על ידו. ונוצל דלת בפני דוין. (ספר חסידים סימן שי"ח): (ו) ראובן שאמר לשמעון הן מעות זה ללומדי תורה לשמה. וקרובים של שמעון אומרים הן לנו ונעסוק בתורה. יתן לאחרים שכבר עסקו בתורה. ויאמר לקרוביו כיון שלא עסקתם עד עתה ובשביל המעות אתם עושים. אין תורתכם לשמה. ומפרנסים אותם שכבר עסקו בתורה (שם סימן של"ג. ועיין שם כמה דברים מעניני צדקה). ועיין לעיל סוף סימן כ"מ בהלקוטים עוד מעניני צדקה:

לה הלכות חלה:

סעיף ג (א) שיהיו כל המצות מונחות בתוך הכלי. ומי שיש לו תיבה שחלוקה בשני מחיצות או אלמער עם פאחי"ן וכדומה. והמצות מונחות בשני הצדדים או בכל הפאחי"ן. צריך להזהיר לבני ביתו. רכאשר יברכו להפריש חלה ישברו חתיכת מצה מפא"ך אחד. ותאמר זה יהיה חלה על המצות המונחים בפא"ך זה. ותכוין בפירוש שהמצות שבפאחי"ן האחרים לא יפמרו בזה. ואחר כך תשבור חתיכת מצה בפא"ך השני ותאמר גם כן כנ"ל ותכוין כנ"ל. וכן תעשה בכל הפאחי"ן. וכן בתיבת החלוקה בשני מחיצות תעשה כן בשני הצדדים (עיין באורח חיים סימן תנ"ז ובאחרונים ובמקור חיים שם ובפשוט שרד סוף יורה דעה כמה חילוקים בזה. ובאופן שכתבנו יצא מירי כל החששות): (ב) מה שנוהגות הנשים במצות להלקט לשני חלקים וליטול שני פעמים חלה דהיינו פעם אחת קודם הפסח. ופעם שנית בחול המועד. יש פוסקים שחולקים על זה (פשוט שרד): (ג) אכן מחמת שמצות חלה יקרה בעיניהם ואי אפשר לבטל דמנהג. יזהיר עכ"פ לבני ביתו שיעשו באופן זה: (ד) והיו שהמצות של קודם הפסח והמצות של חול המועד לא יהיו ביחד בשום פעם. ולכן יביאו מהאופה המצות של קודם הפסח במפה בפני עצמו ויניחום בתוך כלי אחד. ואחר כך יביאו מהאופה המצות של חול המועד. ויניחום בכלי אחרת: (ה) ובשניטלת חלה קודם הפסח ומברכת להפריש חלה. תשבור חתיכת מצה ותאמר "זה יהיה חלה על המצות המונחים בכלי זה. ותכוין בפירוש שהמצות המונחים בכלי האחרת לא יפמרו בזה": (ו) ובאופן זה מותרים ליטול בחול המועד פעם אחת חלה בברכה מהמצות המונחים בכלי האחרת. אם יש בהם כשיעור חלה (עיין במקור חיים ובפשוט שרד שם ס"ק ר"נ רנ"ג. ובאופן רכאן יצא מירי כל החששות): (ז) ומה שכתבנו לעיל ותאמר "זה יהיה חלה כו". תוכל לומר תיבות אלו גם בלשון אשכנז: במסגרת השלחן סק"ה (ח) וסן צוקער דעקיך יפריש בלא ברכה. וכן הרין כשאופין אייע"ד קיבלעך או פלעצליך שנילושו עם זאפ"ט של בארקים וכדומה. ומניחים אותם בתוך כלי אחד ויש בהם כשיעור חלה. צריך ליטול מהם חלה בלא ברכה. ותאמר על מה שהפריש "הרי זה חלה. או בלשון אשכנז "דאם זאל זיין חלה" כס"ש בלקוטי עושנים אות ל' בצוקער דעקיך. עיין שם המעם באריכות: (ט) בשעה ששורפין החלה באש. צריך לומר שלא תיגע בקדירה: (י) ואם נגעו בקדירה. צריך שאלת חכם (עיין בספרי ישועות חיים סוף סימן ק"ה):

לו הלכות מדיחה:

במסגרת השלחן סק"א (א) יזהר לשרותו נגד חצי שעה ולהדירו היטב במי השרוי. גם ביורה דעה סימן ס"ד כתבו בשלחן ערוך וחכמת אדם דנכון ללמד אדם לבני ביתו שישפשפו הבשר

חוסן ישועות

לן בקיצור הלחן ערוך סעיף י"ז (א) רגלי כהמות. לריך להזהיר לבני ביתו. כשקונין רגל של כהמה. ולאחר ההכשר מולגין אותו במים ממין להסיר השער כידוע. ואחר כך מחתכין אותו. לריך לזהר כשימלאו

הבשר יפה במים, והוא משום שהקצבים חותכים הבשר בסכין שנררו בו החלב: שם סק"ה (ב) ולא מהני ליה מליחה או הדחה שקודם לה בעורו קרוש. וצריך להזהיר זה להקצבים כשמריחים הבשר הו"ג ימים שיהיה על פי דין תורה (קונטרס הנהגת אדם מגדולי ישראל): (ג) וכשצריך להריח בחורף צלע שלימה, והוא קרושה מחמת הקור. בודאי צריך התפעלות שיפטר כולו קודם ההדחה וצריך להביאו לביתו ולהניח שם זמן רב שיפטר כולו בחוץ ובפנים: (ד) ראוי ליהן השגחה על הקצבים שלא ימכר בשר כשר באותן המקומות שמוכרין בשר מריפה (הנהגת אדם שם): (ה) ובעירות קמנות שאי אפשר להקן זה. יהיה להם עכ"פ שלחן מיוחד לבשר כשר. ושלחן אחר לבשר מריפה. כי לפעמים מחמת דוחק הלוקחים יוכל להחליף איזה חתיכה ח"ו כששניהם על שלחן אחד: (ו) גם צריך להזהיר להקצבים שלא לקצב בשר כשר על העלי שמקצב עליו בשר מריפה. שאי אפשר בלא שיווי בשר ושומן וחלב הנדבקים בה (ספר הזכרונות וזכרונ' ג' פרק ג' וספר ראשית בכורים חלק ב'): (ז) ואמר לי רב אחר שרואים גם כן לאחר הבישול בבשר ענף שנמצא עליו שיווי בשר מהעלי שקצבו עליו. ולכן צריך לזהר בזה: בקיצור שלחן ערוך סעיף י"ג (ח) צריכין לזהר בעופות. שמעתי מרב אחד שגראה העור שחור (וכמו שכתב בבית אדם בל"י) ולצדירות דם צריך חתיכה ומליחה כמו שכתב ביורה דעה סימן ס"ו לענין בית השחיטה או נצטר הרס. ולכן גם כאן צריך למרות ולתבוס קודם השרוי' בכל מקום שנצטר שם הדם ולסחוט הדם ולשרותם, ולהרחים היטב מהדם. ואחר כך יועיל מליחה. ואם מריחא מילתא דהנשים לנקותם כל כך מומב שלא פאכדם. רק לזרקם קודם הבישול או קודם השרוי'. כדי שלא יבוא לאיסור דם חז'. וכל ביוצא בזה צריך להזהיר לבני ביתו:

לז' הרכות טבילות כלים:

סעיף א (א) וקודם הטבילה מברכין, ואם טובל במקוה שאינה בתוך המרחץ. רק בחור דבר. יברך הברכה על המדיניות סמוך להמים. וירחץ ידיו קודם הברכה: (ב) אבל אם מיכל במקוה שהיא בתוך המרחץ יברך הברכה בדירת הכלל שהיא במרחץ שם. וילך היכף דמקוה טבילה. ולא יפסיק בדיוור בנתיים (עיי' במג"א ופס"ג ומהר"ש סימן מ"ה. ובמ"ז ופס"ג ומהר"ש סימן פ"ד. ובאופנים הנ"ל יוצאין לכל הדעות): (ג) ובכל זה צריך לזהר דאם יש עתה שם אנשים ערומים. לא יברך כנגדם (כמבואר בפוסקים שם ובסימן ע"ה): (ד) אבל לא יברך בפ"ר הוי"ו שנכנסים דרך שם להמרחץ כיון שקצתם עומדים שם ערומים. אסור לברך שם. או לדבר בדברי תורה. אע"פ שאין שם אדם. דלענין זה דינו כהמרחץ. (מהר"ש ופוסקים): (ה) גם לא יברך בחוץ סמוך למרחץ. דעל פי רוב אינו נקי שם מצואה או מי דגלים. ולכן יעשה כמבואר לעיל סעיף א' ב' ג': סעיף ב' (ו) שהנהגות גדולות וטובות

חוקן ישועות

בתוכו לרירת דם. או הבשר שנחטבו נתאדם ביחור. ויהיו לעשות שאלה על הרגל והקדירה שמלנו בה: (ב) וכדי לבדר זה אעתיק בקרה ש"ח טוב טעם ודעת מהדורא תליתי סימן ק"ט. וזה לשוני כאלתי באלה שגנה בגלי כשג ומלגס כלי ראשון להסיר השער כנהוג ואחר כך נמלא באלה הרגלים כתמים אדומים ביחור. בקרף. וקלח מהכחם שחור קלח. וזה נעשה מחמת חזק קשירת המשיחה לשחיטה. ויש רואה לאסור הכל. כי יש להוסיף ללגור הדם וצריך חתיכה ומליחה. וזה נחשבל במליגת כלי ראשון שהיו סולדת בו בלי חתיכה. ונאמר המקום האדום. וצריך ס' בהרגל כו'. ויש רואה להתיר מחמת שלשון נגור הדם (דכירה דעה סימן ס"ז) משמע שנמלא טיפת דם כגוס. ונלגר. וכאן רק הבשר אדום ביחור כו'. כל שהאדים זה עצמו הוי סימן ללרירת הדם שבו כו' האומר דדוקא מחמת מכה. וזה עשות דמה לי מכה או מחמת דבר אחר כו'. ולהלכתא נראה כיון דרוב הפוסקים משמע להדיא דאסרו בהאדים לבד כו' קיימא לן כרוב הפוסקים. לכן יש לאסור אפילו בהאדים לבד. רק אם הוי הפסד מרובה היה נראה ללגר כו' לסמוך בשעת הדחק לומר דבעינן דם בעין ממש כגוס שם כו'. כן נראה לפס"ד נכון וכוונתו כו' עכ"ל: (ג) גם מחמת הרב הגאון קה"ת מ"ה יעקב מרדכי שליט"א האכ"ק בילגורייא כתב לי להדפיס ענין זה. וזה לשוני יהודים כלל מקום שנלגר הדם אינו מועיל מליחה בלא חתיכה מקודם. והדבר מצוי ברגלי ההמהות והעגלים שאחר הפרת השער רואין בהם מקומות שהדם נלגר כו'. וצריך ס' נגד מקום הנלגר ומעני'. ודבר זה מזה להרכיבים לפרסם כי רוב בני אדם אין יודעין סכ"ל: (ד) וראיתי עוד לרב אחד שכתב שאלה לפניו. שמלאו ברגל דם נלגר אחר המליגה ואמר הרגל והקדירה. מחמת שלא היה ברגל ס' נגד הדם: (ה) גם הרב המו"ר דק"ר לובלין הר"ת שליט"א אמר לי להדפיס שצריך להזהיר לחתוך ראשי העלפים כידוע. ואחר כך ישרט צמים וימלחנו בתוכו דם נלגר או בשר שנחטב יסיר אותם. וגם יהיו לחתוך ראשי העלפים כידוע. ואחר כך ישרט צמים וימלחנו כדיון: (ו) וגם יהיו שאלו יעמידו הרגל על גבי קרקע בשעת המליחה. כמו שנהנין קלח. רק ימלחנו מכל הצדדים ויניחנו על הכלי מנוקב שמלחין עליו שאר בשר (עיי' בהגהת מהרש"ק ומהר"ם): (ז) ואם העמיד הרגל על גבי קרקע בשעת המליחה. וכן אם לא תחבו הרגל מקודם. רק הכשירו ומלנו אותו כשהוא שלם. ואחר כך מלאו בתוכו ככל'. יעשו שאלה על הרגל והכלים שנחטבו בו צמים: סעיף כ' (ח) ככבר נ"ל לזלזלה על האש. בשעה שזלין הכבד. צריך לזהר שלא תיגע בקדירה. ואם נעשה בקדירה. צריך לעשות שאלה חכם (עיי' בפס"ר יסועות חיים סוף סימן ק"ה):

ישועות חכמה לו לט הלכות טבירת כלים

והנבדל שם כלים ואינו נכון. ואם אין שם מקוה. יטבול בנהר במקום שהמים הולכים המיד. ולא במקום שהנהר עתה מהגשמים והפשרת שלגים. ועיין לקמן סוף סימן קס"ב בקיצור ש"ח ערוך סעיף י"ג ובמסגרת השלח ס"ק י"ג עוד מדינים אלו: (ז) וצריך לזהר שיהיה נקי במקום ההוא. באופן שמוהר לברך הברכה. דהיינו שלא יהיה שם צואה או מי רגלים בתוך ה' אמות ומלפניו כמלוא עיניו. כמבואר לעיל בקיצור שלח ערוך סימן ה' סעיף ו'. עיין שם פרטי דינים אלו: (ח) וכן אם מוגל במקוה שהוא בתוך הברכה ואינו יכול לברך הברכה ברירת הכל. ומברך בחיץ סמך למרחץ. צריך לזהר שיהיה נקי במקום ההוא כנ"ל: סעיף ג' (ט) ואם מצופין מבפנים באבר שקורין גלעזר צריבין טבילה בלא ברכה. וכן אין מברכין על טבילה טעמיה ושיטלעין. שטבילה הוא מחמת שהם גלעזר (כמבואר בפוסקים): (י) ובכל מקום שאין מברך על הטבילה. מוכ לוטר עב"פ קודם הטבילה ג' היבות אלו "לשם טבילה כלים": (יא) וזוה יצאו מטומאתו של א"י וקדושתו של ישראל. כדאיתא בירושלמי ובט"ז מעט טבילה זו. (ובעין זה איתא בזה"ק פרשת תזריע דף ג' ובראשית חכמה ושל"ה): סעיף ו' (יב) ישראל המחזיק הומע בו. ובמדינתו שרוב המחזיקי הומע הם ישראלים. אין לברך על טבילה כלי זכוכית. אלא אם כן אמר לו החנוני שהם מהומע של נכרי: (יג) ולכן צריכים לזהר החנונים בעיירות קטנות. שקונים בעיירות גדולות לשאלו זה מהסוכרים. ויודיעו בביהם להקונים: (יד) ואם יש לו לטבול גם כלי מהבה הנעשה בפאבר"ק של נכרים. יברך על הכלי מהבות. ואחר כך יטבול כל הכלים:

לט דין אבילת פת בסנין קודם הסעודה:

במסגרת השלח ס"ק ד' (א) צריך לברך תחילה על המחיה קודם ברכת המזון. ולענין מעשה יש לנהוג ברבר השבית שאוכלין בשבת יום טוב אחר הקידוש של שחרית. קודם הסעודה. כוונת אי יותר פת הבאה בסנין. כגון אייע"ר קיבע"ר וילעק"ר וכדומה. וכן בחול כששותה י"ש ואוכל כוונת פת בסנין קודם הסעודה. או אם אוכל היכף הסעודה [א] לא יברך על המחיה

הוסן ישועות

לט [א] רא יברך על המחיה. כדאור הלכה סימן קע"ו כתב דגם דעת מהר"ם מכסים לזה. כיון דלנו מוספקין איזה מקרי פת הבאה בסנין בלוקמן סימן מ"ה. רק דאם אינו אוכל עתה להם מקילין כדברי כולם. ומברכין בורא מיני מזונות ועל המחיה. אבל עתה שאוכל אחר כך הסעודה. טוב יותר לסמוך על ברכת המזון שיברך לבסוף. דכזה יואל בדעבד כל ענין בין שהוא להם בין שהוא בסנין עכ"ד: (ב) וכן נראה דעת הקולור שלחן ערוך בטעם זה. שפסק בסתם לפיטוס בברכת המזון: (ג) והגם מהר"ם כתב בדיוק בסידור פרק א' סעיף י"ז דחמשת מיני דגן שאכלן לפני הסעודה נפטרו בברכת המזון בדעבד. אבל לכתחילה אם נזכר קודם ברכת המזון לברך תחילה על המחיה קודם ברכת המזון. הרי דכתב בפירוש לברך על המחיה. וכן בפרק ב' סעיף ד' כתב על פת הבאה בסנין לברך תחילה מעין ג' על מה שזכר אבל ויזהר מעט ויטול ידיו ויברך המזון ואכל עד כדי שביעה ויברך ברכת המזון. ומה שכתב לשהות מעט הוא משום דליירי שם שאינו אוכל להם רק בסנין כדי שביעה כמבואר שם. ובכל זה הו' רואין בפירוש דעתו לברך על כסנין מעין ג' קודם המזון אם אינו בא להמשיך הלכ לאכילה. וכן נראה דעתו בשלחן ערוך סימן קס"ח סוף סעיף ח': (ד) מכל מקום הרי כתב בסידור פרק ב' סעיף ט' דבעל נפש יחמיר לעצמו שלא לאכול בלא נטילת ידים כי רק בגילוש בדבש יש להקל אם הקמה מעט והדבש הוא הרוב והעיקר לעדון ותענוג המחיתות שקורין לעק"ר עכ"ל: (ה) ממילא הנס דנוהגין לברך בורא מיני מזונות ועל המחיה גם על אייע"ר קיכלע"ך וכדומה. מכל מקום למה לנו לברך כאן ולהכניס עצמינו בספק לכל הדיעות. דהיינו החי"א פסק שלא לברך כשיאכל ממין זה בתוך הסעודה. והרי אוכלין בשבת בסעודת הבוקר מולייתא. שברכתה בורא מיני מזונות. ובקיצור ש"ע פסק שלא לברך בכל ענין כשלא יפסיק הרבה בין אכילה זו לנטילת ידים: (ו) והרב מהר"ם ז"ל. הרי מהתפק קלת שמה לא נקרא אייע"ר קיכלע"ך פת הבאה בסנין כלעיל ס"ק ד' (ז) ואם אוכל אחר הקידוש לעק"ר או פלאדיין בזה יש יותר ספק. והיינו כי ידוע דלעק"ך ומיני מחיקה מגרומה ש"ק הלכ לאכילה. ממילא כשאוכל חיכך הסעודה. יש לומר דכוונתו גם להמשיך הלכ לאכילה. כי רעון האדם לאכול עם אשאי"ט. ואם כן גם דעת מהר"ם בזה דלא יברך על המחיה כמבואר במסגרת השלח. ומה דכתב בפרק ב' דיברך. יש לומר דליירי באותן שאין מחזיקין הלכ לאכילה כמו לחמניות וטרוקטין דליירי שם: (ח) אבל בדברים הנ"ל שיש כמה פסיקות כנ"ל יש לומר גם לדעת מהר"ם שטוב יותר לפיטוס בברכת המזון שאחר כך. דכזה יואל בדעבד כבירור בלא שום ספק: (ט) גם בספר שושנת המלך כתב בשם שו"ת פעולת לדיק חלק ב' דבשבת יום טוב שמקדשין. ואחר כך מביאין פירות. דהקידוש הוי התחלת הסעודה. ואשילו שאינם באים בתוך הסעודה ואינם באים לגרור בו' מכל מקום א"ל לברך עליהם ברכה אחרונה דברכת המזון פוטרות עכ"ד. ונראה דגם בכסנין דעתו שלא לברך על המחיה. ולסמוך על ברכת המזון מטעם שכתב דהקידוש הוי התחלת הסעודה: (י) וכל זה דוקא כשאוכל חיכך הסעודה שייך לומר דהקידוש הוי התחלת הסעודה. אבל אם אינו אוכל חיכך הסעודה דהיינו שיואל לפנות מקודם. או שממחין על אחד ויכול עוד לשהות חיזה זמן. בזה נתפרד קצת הקידוש מהסעודה. וגם החי"א והקולור שלחן ערוך הגם שכתבו לשון מפסיק הרבה. זה שביה גם כן דעל ת"י הפסק נחשב ממילא שפסיק הרבה. וגם לדעת מהר"ם אין לחוש עוד שאוכל הלעק"ך להמשיך הלכ לאכילה. כיון שאינו רואה לאכול עדיין הסעודה. ממילא כיון דלנו נזהרים תמיד לברך בורא מיני מזונות

ישועות חבמה לט מ דין אכילת כסנין קודם הסעודה כד 47

המחיה. רק יכוין אחר הסעודה בכרכת המזון לפמור גם זה: (ב) אבל אם הולך לפנות קודם הסעודה. או שישא עוד איוה זמן עד הסעודה. יברך תיכף על המחיה:

מ דיני נטילת ידיים לסעודה:

בסמגרת השלחן ס"ק י"ג (א) ואין לומר שאו ידיכם וגו' ואשא כפי וגו' כי אין להפסיק בין נטילה לברכה כ"ל. וכבר מקים יש לומר הפוסקים קודם נטילת ידים אם ידיו נקיות (עיון תפלה בשם הרב הגאון ר' אברהם דוד ז"ה"ה מבוטשאטש): (ב) ומבואר בכתבי האריז"ל כמה סודות בנטילת ידים ובהנבחה הידים. ובאמירת הפוסקים ימשיך עליו רוח קדושה בהנמילה: (ג) וזה נוסח הפוסקים (תהלים קל"ד) שאו ידיכם קודש וברכו את ה'. (שם ק"ט) ואשא כפי אל מצותיך אשר אהבתי [א] ואשיחה בחוקיך: (ד) ונוהגין לומר מזמור לדוד ה' רועי בין ברכת נטילת ידים להמוציא (מג"א ומהר"ש סימן קס"ו): (ה) וכתב בפרי עץ חיים שער ט"ז פרק י"א דמוב לומר מזמור זה קודם אכילה. מפני שיש בו תיבות כמספר זון. והאומרו לא יחסר מזונותיו עכ"ל: (ו) ולכן יאמרנו בכוונה בשעת הניגוב. ומטילא יזכור לברך המוציא בכוונה וברקדוק ישובט מחשבתו בעסקי העולם בשעת הניגוב. ומטילא יזכור לברך המוציא בכוונה וברקדוק התיבות: (ז) גם בספר משנת חסידים כתב. טוב שיאמר קודם אכילה לעולם. מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר. שבו וז"ל תיבות. כדי שלא יחסר לו מזונותיו. וגם שיוון לנפשו עכ"ל. ולכן ינהוג כנ"ל: במסגרת השלחן סקיד (ח) דברביעית א"צ מים שניים. אכן בספר נגיד ומצוה ובשלחן ערוך האריז"ל כתבו על פי סוד דצריך לערוה [ב] ב' פעמים על ידו הימנית ואחר כך ב' פעמים על ידו השמאלית. ואחר כך ישפוף ב' ידיו יחד. וכן כתבו במשנת חסידים ובסידורי האריז"ל: במסגרת השלחן סק"ב (ט) ויש שם צוהה או מים תחת עורף זה. היינו זוהמת הצפרנים שדרך להקבץ שם (רמב"ם בפירושו המשנה): (י) אבל צוהה ממשי אפילו כנגד הבשר. מסתברא שאינו חשוב נטילה כלל. אם מצאו שנשאר שם (משנה ברורה): בקיצור שלחן ערוך סעיף י"ז (יא) האוכל דבר שמיכול במשקה ב' יש לו להחמיר. וכל הזהיר בזה. יוכה דרב טוב (א"ר): (יב) ובכל מקום כשאנו אוכל רק פחות מכויה. א"צ להחמיר בזה. כי אפילו בפת יש מקילין בפחות מכויה. והגם דאנו מחמירים בפת ליוטול ידיו בלא ברכת על נטילת ידים. אפילו אינו רוצה לאכול רק פחות מכויה. מכל מקום בדבר שמיכול במשקה יש להקל (משנה ברורה): (יג) ולפי זה השוטה מייא עם התיבה ציקער. וקשה לו ללעוס הצוקער. ומלחלח אותו בהמיא. מוהר ללועסו אחר כך בלא נטילת ידים. כיון שאין בו כזית: (יד) ואם אפשר. יקנה קצת. שלא יהיה מופח על מנת להטפח: (טו) כי הרב הגדול שליט"א מאסמראווצי אשר לי להחמיר גם בזה. וראה מבה שכתבו הפוסקים באורח חיים סימן תע"ג ליוטול ידיו בלא ברכה לאכילת הכרפס בלי"ל פסח. אע"פ שאוכל מהכרפס רק פחות מכויה כמבואר שם:

בקיצור

חוקי ישועות

ועל המחיה על איי"ר כיכע"ל וכל מיני כסנין. טוב יותר לברך גם עתה על המחיה ולקיים דברי מהר"ש דאם אינו אוכל להמשיך הלכ לאכילה לריך לברך על המחיה. וכן נראה לפענ"ד נכון דרך הכרעה:

מ [א] ואשיחה בחוקיך. ועוד למיים. מלא ידינו מברכותיך. ומסוגל לפרנסה ולהללנה כלקמן: (ב) ואיחא בזה"ק פרשת לך (דף ס"ז ע"ב) כל מאן דלא נטיל ידיו כדקא יאות אע"ז דלחשנא לעילא

לחשנא לתתא. ומאי עונשי לתתא. דגרים ליה לגרמיה מסכנותא. כמה דעונשי כד. הכי הוא וזי מאן דנטיל ידיו כדקא יאות. דגרים לגרמיה כדקאן דלעילא. דשראן כדקאן על ידיו כדקא יאות. ואתגרר דעותרא. עכ"ל:

(ג) וכתב שם דרבי שמעון ראה לאחד שנטל ידיו במים הרבה. אמר רבי שמעון מלא ידיו מברכותיך. וכך הוא מההוא יומא ולהללא חתער ואשכח סימא והוא לשי באורייתא כ" עכ"ל: (ד) וכתב בפירושו נילוי אורות מהרב רבינו חיד"א זלה"ה מלא ידיו מברכותיך ר"ת מים. ור"ה לברכו מעין מלכות. שהוא מלא ידיו מים. מים (מרומן) בחסד. להשפיע לו בחסדו. וסופי תיבות גמטריא שם הוי"ה עם הכולל עכ"ל: (ה) תמילא נראה דטוב לסיים אלו

ג' תיבות. מלא ידינו מברכותיך" אחר תיבות ואשיחה בחוקיך. ויכוין כנ"ל להתעורר עלינו ברכת רבי שמעון בן יוחאי. ויעזור לנו השם יתברך בכריזאות ופרנסה והללנה וכל טוב לעבדו באמת ובשמה:

[ב] ב' פעמים. וראויה לגדולים שנטלים ידיהם בהרבה מים. ומהני בחוסן זה. ששופכין על כל יד פעם אחת. רק שהשפיכה הוי כמו שחי שפיכות. והיינו שיש כעין הפסק מעט באמנע. ולא הפסק מעט:

(ב) והפעם בזה דהא לריך ליעול כל היד בשפיכה אחת. שלא ישאר שום מקום בלי מים. כדלעיל במסגרת השלחן סק"ע. ואם ימנמו בנטילה ראשונה שיאשר מים לזורר רחיה שניה. יוכל על ידי זה ליאשר קצת מקום כדוד שלא באז

עליו מים בשפיכה ראשונה. והגם דשופך פעם שנית. הרי נטילה הראשונה היא עיקר וזוהי מן המובחר: (ג) ולכן אין מפסיקין בהפסק מעט בין נטילה ראשונה לשנייה. ועל ידי לירוף שני השפיכות שם כחלל בודלי יבואו המים

(ד) וסופכין על ידי אחת כמה רביעיות בשפיכה זו כידוע המנהג במדינתנו. וכוה יוצאין כדברי השלחן ערוך והפוסקים מן המובחר: (ה) וכדי לללא גם דעת המקובלים ומהר"ש בסידור. עושין כעין הפסק קצת באמנע

השפיכה. ובאמת כשנעלין במים הרבה יוכל להיות בשפיכה ראשונה על כל היד. וגם בשפיכה שנייה. רק שאי אפשר ליהרר ברגע זו כל כך. ולכן אינם עושים הפסק מעט באמנע. ככדי שלא מן המובחר דעת השלחן ערוך

והפוסקים. וגם דעת המקובלים ומהר"ש בסידור:

ואתער

מב הלכות סעודה:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ה' (א) מצוה לומר על השלחן דברי תורה. וכתב בזה"ק פרשת חרוסה (דף קנ"ד) שלחן רמ"י אורייתא אהברו עליה. קורשא בריך הוא נמיל ההוא שלחן ושו"י ליה לחולקיה כו'. וכל אינו מלין דאורייתא דאתמרו עליה סלקין על ההוא פהורא. [א] ואתעמר קמי מילא קרישא כו' עכ"ד: (ב) ועיין במה שכתבתי לקמן סימן קנ"א בלחם הפנים שם דלמוד משניות על השלחן. ומי שקשה לו להבין. ובשעת אכילה אין הזמן גרמא ללמוד בעיין. יוכל ללמוד בספר קיצור שלחן ערוך ומסגרת השלחן ובספרי זה קצת בכל סעודה

חוסן ישיעות

מב [א] ואתעמר קמי מילא קרישא. עיין כמה שכתבתי לעיל סימן י"ד בחוסן ישיעות בשם מהר"ש ז"ל דהחורה היא נלחית. ועל כן גם עכשיו הקורא בחורה ממשיך אותו דבר ה' שדבר כפי

משה, כי בקריאה הוא נמשך אור השם ויחבר דביבור ובגירופי אותיות בפרשה זו שקורא כו'. עיין גם באריכות: (ב) ולכן חוסן ממה שיש להאדם קביעות ללמוד קצת בכל סעודה באיזה ספר שחפץ. טוב להרגיל עצמו בלי נדר לומר גם פסוקים אלו בכל סעודה. ועיין כמה שכתבתי בסידור דברי חיים בקונטרס זה והב' פרשת בראשית ובספרי פתחי חיים (הנדפס עם מנהגי האר"ז) על השערי ציון דף קי"ח. איזה כוונות בשפוק בראשית על דרך הסוד. וכוונות שאר הפסוקים לקמן מובן בפשיטות להמשיך כל הטובות בעזרת השם יתברך בעת האכילה. שנוצר מזה בהפסוקים: (ג) ואיתא בסנהדרין (דף ק"א) העיד רבי שמעון דברכי אלעזר כל הקורא פסוק בזמנו מביא טובה לעולם. שאמר (משלי ט"ו) ודבר בעתו הוא משוב: (ד) ולכן מי שרוצה לאכול בקדושה. ולזכות ברוחניות ובנשמות. טוב לנהוג בלא נדר. דבכל עת שאכל או ישאף איזה דבר. או לאחר שביקר הבכרה ואכל או שחה מעט. יאמר שני פסוקים אלו ככוונה. בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. (שמות כ"ג) ועדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך: (ה) ואם אוכל איזה מאכלים טוב לומר בחזית כל מאכל פסוק אחד או כ'. מפסוקים אלו (ויקרא כ"ו) והשיג לכם דיש את גביר ובגיר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשובע וישבתם בלעמך באלרנכם: (דברים י"א) ונחתי עשב בשדה לבהמתך ואכלת ועשתה: (יחזקאל כ') ואכלתם אכול ושובע והלללתם את שם ה' אלהיכם אשר עשה עמכם להפליא ולא יבשו עמי לעולם: ובשבת ויום טוב יאמר גם פסוקים אלו. (ישעיה כ"ח) או תתענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ והאכלתך נהלת יעקב אביך כי פי ה' דבר: (חזקיהו ל"ו) והתענג על ה' ויחן לך משאלות לבך: (ו) וכתב הרמב"ן ז"ל פרשת לך כי כל גזירת עירין כאשר תלא מכה גזירה אל פועל דמיון. חתיה הגזירה מתקיימת על כל פנים. ולכן יעשו הנביאים מעשה בנביאות כו' עכ"ל: (ז) וממילא יסייע לנו אמירת הפסוקים הנ"ל בשעת האכילה. שיעזר לנו השם יתברך בכל טוב ברוחניות ובנשמות. ויקיים בנו הפסוק ועדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך. וכל הפסוקים דלעיל. ויכול לטבד את השם יתברך באמת ובשמה: (ח) וכתב בספר מגיד מישרים פרשת עקב כשאתה אוכל. על כל לעיסה ולעיסה הרהר בדברי תורה. וכן יהיה המאכל קדוש דוגמת הקרבן כו' עכ"ל. ועיין בסידור דברי חיים בקונטרס זה והב' פרשת בראשית שהארכתי בגדל דבר זה: (ט) וטוב לבזין בשעת האכילה בשני שמות אלו א"י יהודה שהם בגמטריא „אוכל“. וגם כיוון שמות אלו יאחדוהו השם בגמטריא „מאכל“. ובהו יוכה על ידי האכילה להסיר ולהתקדש בקדושתו יתברך (עיין במשנת הסידים ובסידורי האר"ז) ובספרי מוסר באריות משניות אלו):

[ב] בקיצור שלחן ערוך סעיף ט' (א) מאכל שהוא ראוי לאדם אין מאכלין אותו לנהמה כו'. בגמרא תענית דף כ' עמוד כ' אמר דרב הונא סוכר כן. ומשמע דלא פשיטא ליה להגמרא דין זה כל כך. גם ממה דחשב זה בין מילי דחשיות דרב הונא. נראה קצת דאין זה מן הדין: (ב) ובאליהו רבא מסתפק אם הלכה כרב הונא בזה. ועיין במגן נבזרים שאלדד להקל כהאליהו רבא: (ג) ובפרש"י שם כתב עוד עטם לזה. אינמי משום דחמה תורה על ממון של ישראל כו' עכ"ל. והביאו במהלית השקל. וכתב דלפי פירוש זה. אם אין לו דבר אחר להאכיל לנהמתו כי אם מאכל אדם שרי. ואפשר על זה סומכים הטולם שנותנים לתרגומים לאכול פת הראוי למאכל אדם עכ"ל: (ד) ועיין לקמן בקיצור שלחן ערוך סימן קצ"א דחייב להגיל כל בעל חי מעשר כו'. ולכן נראה לסמוך על כל היתרים שכתבתי:

[ג] במסגרת השלחן סקי"ט (א) אם דבר עם חבירו והפליג צריך נטילת ידים. כדי לברר דין זה נעתיק דברי הגמרא והפוסקים. בגמרא יומא (דף ל"ו) איתא. תנו רבנן הלכה בסעודה. אדם יולא להשתין מים. נוטל ידו אחת ונכנס. דיבר עם חבירו והפליג נוטל שתי ידיו ונכנס עכ"ל: (ב) ופרש"י אדם שיאל מתוך הסעודה להשתין מים. נוטל ידו אחת. אותה שפיתש בה נילאות: והפליג. שהו: נוטל שתי ידיו. דכיון שהפליג עשה אחת או שתיים. הסיח דעתו מסעודתו ולא נזהר לשמור ידיו. והן עסקניות עכ"ל. וכן כתב בעטרת זקנים סימן ק"ע בשם פרי"ו: (ג) ובגמרא הברייתא שכתבתי לעיל. כתבו ברי"ף בבבכות סוף פרק ח'. ורמב"ם הלכות ברכות פרק ז'. וזה לשון דבר עם חבירו והפליג נוטל שתי ידיו ונכנס עכ"ל: (ד) ולפי גירסא זו שהוא בגמרא שלפנינו ובברי"ף והרמב"ם ז"ל. אין לו ראיה כשישכב על שלחנו ודיבר עם חבירו וזמן מה שיטעך לחזור ולעסול ידיו. כי הגמרא איירי דוקא ביאל לחן גם בסיפא. דהא קאמר בסיפא נוטל שתי ידיו ונכנס: (ה) ובשלחן ערוך סימן ק"ע העתיק גם כן שני דיונים הנ"ל. וכתב בסיפא בלשון זה ואם דיבר עם חבירו והפליג נוטל שתי ידיו. בין שהסיח דעתו ע"ל. וכן כתב הטור: (ו) ומיכות כיון שהסיח דעתו מן מפרש"י דלעיל: (ז) והנה אי אפשר לומר דהטור ושלחן ערוך לא גרסו בסיפא בגמרא תיבה ונכנס. דאם כן היה לו להביא יוסף להביא עכ"פ דברי הרי"ף הרמב"ם שגרסו תיבה ונכנס גם בסיפא: (ח) ולכן צריך לומר דסמכו כיון דאיירי ברישא ביאל. קאי גם בסיפא על זה כיון שהוא סעיף אחד בשלחן ערוך. ולכן לא כתבו עוד הפעם בסיפא תיבה ונכנס: (ט) ובסידור דרך החיים פירש

מעודה דברים הממשיכים את הלב. כל אחד לפי חשקו, או באיזה ספר שלבו חפץ ללמוד קצת בכל מעודה: במסגרת השלחן סק"ט (ג) המתפלל בתוך המעודה א"צ נטילת ידים, ודוקא בשמחלל בביתו. אבל אם הלך לבית הכנסת והתפלל, אזי כשחזר צריך ליטול ידיו בלא ברכה (משנה ברורה). וכן נראה דעת מהר"ש סימן קע"ח:

מד דין מים אחרונים וברכת המזון:

בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (א) ברין מים אחרונים כו' נכון לכל ירא שמים לזוהר בהם. ובשו"ת מן השמים (סימן נ"ה) מחמיר מאוד בזה. וכתב שהשיבו לו, מים ראשונים ואחרונים דבר שבקדושה. המקיל בו מקילין לו ימיו ושנותיו ח"ו. כל זה השיבו באמת עכ"ל: (ב) גם בספר נגיד ומצוה ומשנת חסידים ובסידורי הארז"ל מזהירים מאוד ליטול גם מים אחרונים כראוי. גם להשפיל ידיו למטה בעת הנטילה. ומבואר שם איזה כוונות בזה. גם בוה"ק מחמיר בזה בכמה מקומות. וכתב שהוא חובה מהמעט דבסמוך: (ג) וכתבו שם הענין בפשיטות. כי מים אחרונים הוא [א] לגרש הס"א מן השלחן. ונותנים להם חלקם: (ד) וכבר צוהו בספר יסוד ושורש העבודה ועוד ספרים על זה. מה שקצת אנשים מקילים בזה ויוצאים בנגיעה בעלמא במים או באיזה טיפין: (ה) וידוע שבזמן הזה בעקבתא דמשיחא. צריך לזוהר מאוד בכל דבר שנתקדש האדם בזה. ומרחיק מעליו הס"א. וכולי האי ואולי. נזכה לרוח קדושה ושהרהר לסעיף לנו לעבודת השם יתברך באמת: (ו) ולכן יש דאגה להכין לעצמו כלי מיוחד על זה. וקודם ברכת המזון ירחיץ ידיו עד פרק שני מן האצבעות. ומן אצבע האגודל צריך ליטול פרק ראשון (הרי"ל). וישפיל ראשי אצבעותיו למטה בשעת הנטילה. וינגב ידיו. ויברך תיכף ברכת המזון. כמבואר בכתבי הארז"ל: סעיף ד' (ז) נוהגין להסיר הסכינים כו' או לכסותן. ואם הוא משורש כו' לא די לו בכיסוי. אלא יסירם מעל השלחן (סידור הארז"ל דמהר"ש). ולכן טוב לכל אדם לנהוג כן: (ח) גם צריך לסלק כלי מהכתב הנעשה מברזל כי ברזל רומז כו' (סידור הארז"ל דמהר"ק). ולכן טוב לסלק גם הכפורה הנעשה מברזל כו' (פ' סעיף ו' (ט) ויברך באימה. כל ההורג בברכת המזון מוונתיו מצוין לו בכבוד כל ימיו (ספר החינוך סימן ת"ל וספר חרדים): (י) ובוה"ק פירש ויקהל (דף רי"ח) כתב דצריך לברך ברכת המזון [ב] בכוונה ובשמחה. ובמה שהוא מברך בשמחה ובעינא

חוסן ישועות

פירש זה כהניא. וזה לשונו אם יאל לדבר עם חבירו והפליג ורואה לשתות נטל ידו אחת. ואם רואה לאכול יטול שתי ידיו עכ"ל: (י) גם מה שכתב מהר"ש בשלחן ערוך סימן קע"ח אם הפליג הרבה בדברים לרץ להזור ולטול ידיו מפני שכן הסתם הסיח דעתו משמירתו עכ"ל. יש לומר דקאי על אם עמד והלך לדבר הרשות שכתב שם בנה"ל הסעיף וכמו שכתב מזה גם בסעיף ח' שם: (יא) אבל כשישכב על השלחן והפליג בדברים עם חבירו. יש לומר כיון שלפי מנהג אכילתו בכל יום לא נמר עדיין. יש לומר דבסתם גם עתה אינו מסיח דעתו מהאכילה. רק שיגמור אחר כך כמנהגו בכל יום: (יב) והנה לעיל סק"ב הכתיב לשון רש"י ו"ל דכיון שהפליג שעה אחת או שנים. הסיח דעתו מסעודתו. ולא נזהר לשמור ידיו עכ"ל. וכמ"ס בעשרת זקנים: (יג) ויאל לנו לענין משעה עכ"פ. דביושב על שלחנו ומדבר עם חבירו. א"ל לחזור וליטול ידיו אחר כך בשם אלא אם כן דיבר עמו שעה רחוקה. אבל כמות משעה אין לנו לחייבו לחזור וליטול ידיו בשם. וא"ל להחמיר יותר בזה כיון דלר"ף ורמב"ם וזה"ל איירי הנמרה ב"ל כ"ל: (יד) אלא אם כן יודע שהסיח דעתו משמירת הידים. דלאו אף י"מ בדיבור. כי אם אפילו עושה איזה חשבון באמנע הסעודה ויודע שהסיח דעתו משמירת הידים לרץ לחזור וליטול ידיו. כדלעיל במסגרת השלחן: (טו) ושוב לנהוג כשמדבר עם חבירו באמנע הסעודה ורואה שימשך בדיבורו. אזי יגע בהלחם בכל פעם. ואז ידע בבירור שלא הסיח דעתו. ובדואל לא יטער ליטול ידיו כדבסמוך במסגרת השלחן בשם ברכי יוסף: (טז) וכן כשישכב בסעודה שלישית של שבת בקבוצת עם כנהוג ומומרים הזמירות. ורואה עוד לאכול כוית קודם ברכת המזון. ואמירת הזמירות נמשך שעה או יותר. אזי יגע בלחם באמנע איזה פעמים. וידע בבירור שלא הסיח דעתו משמירת הידים. ולא יטערך ליטול ידיו להכניס שיאל קודם ברכת המזון כנ"ל:

מד [א] לגרש הס"א. גם אובד על השלחן מברית כל מיני מוקין והקליפה (סידורי הארז"ל דמהר"ש ודמהר"ש): (ב) גם טוב להניח מין עץ שמגרש רוחות רעות כידוע:

[ב] בכוונה ובשמחה. דיוקים בטעם ברכת המזון. וברחמים, לרץ לומר ה' כחט"ף פת"ח: (ג) צבור. הע' כחט"ף פת"ח: (ד) אשר. הא' כחט"ף פת"ח: (ה) לאבותינו. הא' כחט"ף פת"ח: (ו) ושבעת לרץ לומר הע' כשכ"א נע: (ז) הלוואתם. כג' קמל"ץ. היינו תחת הו' ותחת הא' ותחת הח': (ח) והחלילנו. הח' כחט"ף פת"ח: (ט) באהבה. הא' כפת"ח. ובה' כחט"ף פת"ח: (י) יעלה. הע' כחט"ף פת"ח: (יא) ברחמי. הח' כחט"ף פת"ח: (יב) ולרחמי. הח' כחט"ף פת"ח: (יג) ורחמי. הח' כחט"ף פת"ח: (יד) ברחמי. הח' כחט"ף פת"ח. וכן כל הרחמן שבברכת המזון. ויזהר לומר כל התיבות עם כל הנקודות בטוב:

הגהות מהרב הגאון המפורסם המאור הגדול פאר הדור כקש"ה מו"ה מאיר יחיאל הלוי שליט"א הרב דק"ק אסטרואוץ:

(א) במסגרת השלחן סק"ט יש אומרים שאינו מחויב לאכול פת. כתוב בתורה (פרשת בשלח) ויאמר משה אלכלנו היום כי שבת היום לה' היום לא תמלאוהו בשדה. ודרשו רז"ל מפסוק זה סמך שצריך לאכול בשבת

ישועות חכמה מד מה מו דין מים אחרונים וברכת המזון

ובעינא מכא. כמו כן נותנין לו השפע בשמחה ובעין טוב. וזוכה בעולם הזה ובעולם הבא:

מה הלכות ברכת הזימון:

במסנת השלחן סק"א (א) ומצוה שיברכו על הכוס כו' אבל איצ' לחזור אחריו בדרך כו'. ובווה"ק וכתבי האר"י כתבו כמה סודות בכוס ברכת המזון. ולכן יש להדר אחריו כשסבוכין בוימון:

מן הלכות מאכלות אסורות. וקצת דיני הוראות איסור והיתר נחוצים מבמה רבנים:

בלחם הפנים סעיף א (א) שלא להניח הביצה בבלי מעת לעת. וכן מה שנוהגין קצת נשים בשפותחין איזה עוף לוקחין הכבד ומניחין על איזה מעלי"ר. צריך ליהרר שלא ישהה שם מעת לעת: (ב) ואפילו אינו שוהה שם מעת לעת צריכין להזהירם שירחצו אחר כך המעלי"ר היטב במים צוננים רוקא. שלא ישאר שם שום משהו דם: (ג) וכן כל דברים שמשמששים בדם כגון שפיתחין העופות בסכין. או שחוחכין בשר שלא נמלח עדיין בסכין. צריכין ליהרר לרחוץ אותו היכף במים צוננים איזה פעמים שלא ישאר עליו שום משהו דם: (ד) ואם יש בסכין אותיות. צריכין ליהרר שלא יחתכו במקום האותיות: (ה) ואם אירע שחתכו שם. צריכין אחר כך לנקר שם שלא ישאר שום משהו דם: (ו) ובכל מקום שרוחצים הכלים לא ירחצו אותם במים חמים. שיוכל היכף להבליע הדם בהבלי. ויאמר. רק ירחצו אותם במים צוננים כנ"ל: (ז) גם צריך להזהיר. באיזה מקומות שמדליקין בערב יום הכפורים חלב בתוך בלי וזכוכית. צריך לידע דהכלי זכוכית נאסרו אחר כך להשתמש בהם. וכן הורה ליהרר הנאון ר' שניאור זלמן שליט"א שהיה אבר"ק לובלין. כי כשנבלע בהם איסור על ידי אור או על ידי חמין. גם בלי זכוכית נאסרו. כדעת המג"א ומהר"ש וח"ק יעקב באורח חיים סימן תנ"א. ועיין בפמ"ג: (ח) ועיין בספרי פתחי חיים הנדפס עם מנהגי האר"י לכסוף בור זהב. כמה דינים נחוצים בעיני הוראה: בקיצור שלחן ערוך סעיף י"ד (ט) תולעים כו' אסורין. ראוי לאדם להסתכל במה שאוכל. ועל ידי זה ינצל מכמה תולעים (חכמה אדם כלל י"ח): (י) וצריך ליהרר מאוד במאכלות אסורות. כי האוכל מאכל איסור ניוק בנפשו ח"ו. כי הקריפה הגוברת בה מסיתו לחטוא (משנת חסידים): בקיצור שלחן ערוך סעיף מ"ו (יא) אסור כו'. יוהר להחמיר ע"י עצמו באיסור מאכלים. אפילו דברים הנוגעים להיתר. ואחר מאחרונים איסור. שהוא מהדברים העומדים ברובו של עולם (סידור האר"י דמהר"ש): (יב) [א] אכן [ב] להורות לאחרים. לא יחמיר יותר מן הדין על פי כללי הוראה. במבואר בש"ך ביורה דעה סוף סימן רמ"ב. ועיין עוד לקמן סימן כסופ:

בקיצור

חוסן ישועות

ג' סעודות מדכתיב ג' פעמים היום: (ב) ולכאורה יש לדקדק מפני מה כתיב בסעודות הראשונים בלשון אכלוהו. ובסעודה ג' כתיב בלשון היום לא תמלאוהו כשדה: (ג) ונראה לפרש על פי מה דאיתא באתרוגים דבשעת הדחק יש לסמוך על הפוסקים דבסעודה שלישית אין לרדך פת. ויולאין סעודה ג' אפילו בפירות או שאר דברים כשעת הדחק: (ד) אבל בשני סעודות הראשונים לרדך פת דוקא. כידוע בפוסקים: (ה) וזה יש לרמוז בפסוק דבשני סעודות הראשונים כתב בסתם אכלוהו היום כי שבת היום לה': (ו) אבל בסעודה ג' כתב בלשון היום לא תמלאוהו כשדה. דמשמע הא אם היו מולאין בשדה היו יכולין לאכול חייב: (ז) כי סעודה שלישית ח"ל פת דוקא. ויולאין לדעת הפוסקים הנ"ל בשאר דברים: (ח) ממילא לא היו צריכין לאפותו שיהי' קעין פת כמ"ש בתחילה את אשר תאפו אפו. דהא יולאין בו כמו שהיו: (ט) אבל בשני סעודות הראשונים אפילו אם היו מולאין אותו כשדה. לא היו יכולין לאפותו בשבת ולא היו יולאין בו ידי סעודות הראשונים שרדך פת אפיה דוקא: (י) ולדעת רוב הפוסקים דלרדך גם בסעודה ג' פת דוקא נוכל לפרש מטעם דבשני סעודות הראשונים לרדך לקדש על היין מקודס. וכמבואר בספרי המקובלים סוד קידוש על היין דוקא. ממילא אפילו היו מולאין בשדה לא היו יכולין לאכול שם. דהא אין קידוש אלא במקום סעודה. ובשדה אינו מלא יין (עיין בעירובין דף מ' ע"ב): (יא) אבל בסעודה שלישית דא"ל לקדש על היין. לזה אמר הכתוב היום לא תמלאוהו כשדה. הא אם היו מולאין בשדה היו יכולין לאכול חייב: (יב) ולא תקשי לפי סברא זו. הא אין יולאין סעודות שבת רק בפת. דיש לתרץ זה על פי מה דאיתא בגמרא (יומא דף ע"ה) לדיקס לחם כינויים שונות. ממילא כיון שזוהי לאחת מן המובחר כדעת המגריכים פת דוקא. הוי בכלל לדיקס. ודו"ק:

[א] אכן להורות לאחרים. כשמביאין לחם, שום שאלת איסור והיתר או שום ענין יאמר תחילה "יהי רצון מלפניך בוראי שטורינו דרך ישרה. שלא יבטלו על ידי. ותורת אמת יהיה בפי. ועולה לא ימלא בשפתי (ספר חסידים) החדש שנעתק מכתב יד אשר בפארמ"א סימן תתשס"ט: (ב) ויכול לומר בהתפלה. יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שטורינו כו'. כמו כל התפלות דבשערי יינו וכלל הנקשות: (ג) גם יכול לומר יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שטורינו כו':

[ב] להורות לאחרים. ראיתי לכתוב פה איזה דינים נחוצים בהוראות איסור והיתר. מה ששמעתי מפי כמה רבנים: (ב) ומכל מקום. אין אני נותן רשות להורות הדינים שבסימן זה להיתר. רק למי שרגיל מכבר. להורות הוראה על פי שלחן ערוך ופוסקים: (ג) בענין עיפת חלב שנפלה על קדירה של בשר חמה כנגד התבשיל דכתיב ביורה דעה סימן ל"ב דלרדך ששים כנגד העיפה. וכתב רמ"א שם דהקדירה אסורה. ויערה מיד התבשיל

התבטל בלד אחר שלא כנגד הטיפה. ובחבתי בספרי ישועות חיים בשם הפרי מגדים והגהת מהרש"ק לזרין לומר בכל מקום שנתבטל הטיפה והמחלל מותר לא יספוק אותו מעט מעט מן הקדירה. רק לרץ להזכיר להעזר הקדירה ולספק כל המחלל בפעם אחת לחור קדירה אחרת או לקערה. ובמחלל עב שאי אפשר לעשות בו ימחין עד שילטון עכ"ל: (ד) אמר לי רב אחד. דמנהג קצת רבנים לזווח תמיד להמתין עד שילטון. אפילו אם נפלה כנגד הכרוסב כ"ל. כי הנשים ושטותי עם אפשר שלא יוכלו לפעמים לשפוך בפעם אחת. ולפעמים יהיה נדבך קצת כשר בקדירה ויבאר אחר הקדירה כשעדיין חם. ויהיה אסור כידוע: (ה) ולשע"ז נראה שאין לקבוע מנהג להורות תמיד שלא כדברי רמ"א ז"ל והפוסקים. רק יאמר להשאל ב' האופנים. אם אחת בטוח שחולל לשפוך בלד האחר בפעם אחת לקערה רחבה. תעשה כן. ואם יהיה נשאר דבוק בקדירה חמיכת כשר אחר השפירה יהיה אסור. ואם אין אחת יכול לעשות כן. תמתין עד שילטון: (ו) ומה שנהגין קצת נשים. אם נפלה טיפת חלב על הקדירה של כשר. שופכין חובך המחלל לחור כלי אחר ערס שילכו להמורה לשאול. לרץ לבטל מנהג זה. כי סתם נשים אינם יודעין הדיו שצריך לכוון הכל בפעם אחת דוקא. גם לפעמים אין הם ס' נגד החלב. ובאחר גם הכלי השני. ולכן לרץ להזהיר שלא יפקדו לעצמם שום דבר. רק יעשו שאלה: (ז) גם לרץ להזהיר לבני ביתו שלא יעמידו על הכירה קדירה כשר גבוה. וקדירה של חלב נמוך אצלו. כאופן שזיעת החלב יעלה על הקדירה של כשר. וכן להיפך. ואם עשו כן יעשו שאלה. (עין בספרי ישועות חיים סוף סימן ז"ב שהארכתי בענין איסור דיועה): (ח) ובחבתי בתשובת ז"ה סימן כ"ד צידן שחדר רחב ומבטלין על פי התנור בכירה שלנו דאין לה חלל להמקום מגולה והזיעה מתפשטת כן ללדדן. אלא אם כן למעלה אין לנו לומר שנבלע בודאי בכשר שחלה. ואין לנו לאסור הכשר מפני אותה זיעה כו': (ט) ולפי זה צריך לעיין בכשר שחלה למעלה אם הוא כנמוך וחלוי שחלה גבי התבטלין ממש בענין שמחמת חום זיעה של התבטלין הירד סולדת בכשר. הכשר אסור. ואם אין הירד סולדת בו או אפילו ספק אם הירד סולדת בו אין לאסורו מספק. מאחר שאפילו דלי הירד סולדת בו שרי מדינא לדעתנו כדפרסית. הלכך מספק אין לאסורו. אלא אם כן הירד סולדת בו בידאי עכ"ל הב"ח: (י) ובספרי ישועות חיים סימן ז"ב סק"ל הבחתי בשם הדרכי משה דכשתלין כשר לייבש על קדירות של חלב אף על פי שהזיעה עולה מן התבטל של חלב הואיל ואין הירד סולדת בכשר מחמת אוחו הזיעה אינה אוסרת עכ"ל. וכמו שכתב רמ"א שם. ועיין שם בהוות דעת דאם הקדירה רותחת אפילו אין הירד סולדת בו בזיעה אסור: (יא) ולפי כל ה"ל אמר לי רב אחד בשני קדירות רותחות אחת של כשר ואחת של חלב שטומדין זה אל זה. אחד גבוה ואחד נמוך והזיעה עולה מן הנמוך לדופן הגבוה. דאם הוא לח מחמת הזיעה של קדירה האחרת אוסר גם התבטל: (יב) ואם בבירור אינו לח. רק שהוא סמוך. אינו אוסר אלא הקדירה. דכיון שאינו לח נראה שהזיעה נתפשטת ללדדן ולא על קדירה זו כל כך: (יג) ואם הקדירות אינם סמוכים וגם אינו לח מחמת הזיעה. אין לאסור כלל. בצירוף סכרת הב"ח דלעיל. דהמקום מגולה והזיעה מתפשטת ללדדן: (יד) בענין מה שכתב החוות דעת סימן ז"א וסימן ז"ב דדבר לה לא מקרי חיבור. והשנתי שם עליו בספרי ישועות חיים. אמרו לי איזה רבנים דצחמירין גם כן בזה. רק דח"ל להחמיר כל כך לשער נגד כל הנשפך רק בצומד יפה בעין שכתב הפמ"ג סימן ז"ה הבחתי שם. והיינו להלכך שגם נגד הכסות על הקדירה. ומשערין בכל מה שנשפך על הקדירה. שהוא בכלל נגע שכתב בח"ח שהבחתי שם: (טו) בענין מה שכתב רמ"א בסימן ז"ד סעיף ה' קדירה שביטלו בה ירקות או מים ותבטלו בה כף בן יומא והקדירה אינה בת יומא ואין ס' נגד הכף. כתבו רמ"א ואחרונים שם דנוהגין לערות המחלל למין הכלי של הכף. למשל כשהקדירה של חלב מערים המחלל לכלי של כשר. דברתי עם כמה רבנים דעכשיו אי אפשר להורות כן. כי הפסוקי עם שאינם יודעים הילוך בנן יומא או לא. אזי כשהתבטל המחלל בקדירה של חלב. נדמה להם שהמחלל נקרא על שם חלב (סקורין מילטכדיק). ואם נלזה להם לערות המחלל לכלי של כשר. מחוי כי חוכא ח"ו. וקצת חילול השם ח"ו. ושלא יבואו להקל על ידי זה בענינים אחרים. גם לפעמים הקדירה לא יהיה נקיה מהלב. ואי אפשר לידע זה בבירור: (טז) לכן הסכימו להורות בזה להניח המחלל בקדירה עד שילטון. ולאכלו כך בלא שום גישמילטיץ. כקף שהוא כמין הקדירה: (יז) ובמקום הליך יש להחמיר גם כן להניח המחלל אחר שילטון בטעני"ר נקי שהוא כמין הקדירה. דכיון שהמחלל זון אין להקפיד בכל זה. רק שהכלים יהיו נקיים. וירחלם אחר כך במים זוננים. ולא יתנו לחור המחלל שום גישמילטיץ כ"ל: (יח) ולפי זה ניכל להחמיר גם הקדירה אחר מנת לעת עכ"פ. כמו שכתבו האחרונים בבית מים בקדירה שאינה ב"י ותהבו לתוכה כף בן יומא. דהטעם שמחמיר רמ"א לאסור הכלי שהוא בן יומא לפי שמערין המחלל בו. כמו שכתבתי בספרי ישועות חיים שם: (יט) וגראה דיש לסמוך על כל זה. כי הרמ"א בעצמו סיים שם. ואינו אלא חומרא בעלמא כי מדינא הכל שרי עכ"ל: (כ) בדבר הכיח שחולל מן הכירה חלב רותח על קדירות זוננות שטומדין למטה. אזי אוחן הקדירות שחולל עליהן בעירוי שלא נפסק הקילוח אסורין. אם החלב עדיין חם שהיר סולדת בו כשחולל עליהן. ואין להחיר בגרידה. כי עירוי שלא נפסק הקילוח הוא חמיר. וגם בכלי שני מחמירין האחרונים שלא במקום הפסק מרובה כידוע: (כא) ואותן הקדירות שניחו עליהן בלא קילוח ונקרא עירוי שנפסק הקילוח. לרץ לגרוד במקום שנפל החלב. ולהדיחם במים זוננים. ולהתירן אחר מנת לעת: (כב) ואם נתקנה ואינם יודעים מקום שנפל הטיפה. אזי אם הוא דבר מועט יש להתיר גם כן אחר מנת לעת. בצירוף דעת השלחן ערוך סוף סי' ז"ט שמחיר באיסור מועט שנבלע בכלי שדרכו להשתמש בשפע באופן שחמיר שם נגד הטיפה. ואף דלא קיימא לן כן כמו שכתבו הט"ז ואחרונים שם. מכל מקום מצרפין דעתו לרין עירוי שנפסק הקילוח דלא חמיר כל כך כמו שכתבתי בספרי ישועות חיים סימן ז"ב וסימן ק"ה. וכן אמרו כמה רבנים:

(בג) בדין נרות מחלב סערי"ן סערי"ן לעכ"ט. אם נשף על איזה כלי ואי אפשר להנעילו. מתירין כמה רבנים ואמרו לי שהיא נזיח שעם לפנס. מהמת שמעריבין בו איזה דברים הפוגמים: (כד) ורב אחד אמר לי שנים יתן לכלב לאכול. ואכל הסתם נרות של חלב. והגרות של חלב סערי"ן לא ראה לאכול. הרי שאינו ראוי לאכילת כלב: (כה) אכן בשלין גדול טהגין הרבנים לאסור הכלי. שבלע מהלב סערי"ן. ואמרו לי שאין ראיה ממה שהכלב לא אכל. כי אפשר מהמת שהיה קשה כדרך סערי"ן לעכ"ט לא ראה לאכול: (כו) ואמר לי הרב הגאון וכו'

מי ריני יין :

בקיזור שלחן ערוך סעיף א' (א) סתם יינם אסור בשתיה. עיין בחכמה אדם כ"ד ע"ה שהביא מכמה ספרים גורל העונש להשוות סתם יינם. ולכן צריך לזהר שלא לשתות יין רק בחמה בארם נאמן שהוא כשר : (ב) וכתב בספר מעשה רב מהגר"א ז"ל דיש למנוע לשתות יין הבא מרחקים. ופשיטא שלא לקדש עליו עכ"ל : (ג) ואיתא בספר הקנה הנקרא ספר הפליאה דבזמן הגלות שלא נוכל להשמר מנגיעתם. מוב הוא להתרחק מהיין כל עיקר עכ"ל : (ד) ולכן צריך לזהר עכ"ל לקנות יין מאדם נאמן שידוע בבירור שהוא כשר : (ה) ואם הוא מתוקן בצוקער. כמו שהגיה בומינו להקן היין מענבים חמוצים בצוקער. צריך לידע בבירור שנעשה באופן שמוחר לברך עליו בורא פרי הגפן : (ו) ושמעתי מסוחרי יין. שיהיו הנמכר בולל. יש בו נ"כ הרבה מים עם הציקער. אבל החשוב קצת. הוא רק בציקער לבר. וכשר :

מח דיני פת הבאה בכסנין :

בקיזור שלחן ערוך סעיף ב' (א) פת הבאה בכסנין כו' שהוא פת שנילוש בשמן. ואותן אנשים פשוטים שמבשלים מים עם גרעיני תבואה. ולשין בהם. או שלשין עם מיי"א. אמר לי הרב הגאון הספורסם הגדול ר' אברהם שליט"א מסאבמשו דאין זה נקרא כלל פת הבא בכסנין : (ב) וכן אמר לי מוהר"ה הרב הגדול ר' יעקב מרדכי שליט"א מבילגורייא. ואמר לי דאינו סתיר אפילו על ידי לישת בשכר (והגם דכתב מוהר"ש בש"ע סימן קס"ח סעיף י"א שנילושה בדבש כו' או בשאר משקין. הרי בבירור השמיט מהר"ש ג' תיבות אלו. וגם הפוסקים לא כתבו לשון שאר משקין. גם כיון דכל עיסה נילושה בשמרי שכר אינו נראה שיקרא על ידי הלוישה בשכר פת הבא בכסנין) : (ג) ואמר לי הרב הג"ל עצה לזה ללוש ביין צימוקים ששורה באופן שנעשה יין לברך עליו בורא פרי הגפן. ולא נתחמץ בטעמו. זה היין כשלשין בו. נקרא פת הבא בכסנין : (ד) גם כב"ה כתב דאותם שמבשלים מים עם שיבולת שועל ולשין במים אלו. אינו יודע היתר לזה כו'. אכן אם עושין העונות דקין ויבשין מאד עד שנפרכין. י"ש להתיר. משום

הוכן ישועות

ר' שניאור זלמן שליט"א שהיה אב"ד דק"ק לובלין דעתה אין שייך לירוק היתר שכתבו הכו"פ סימן ז"ב וחכמת אדם כלל מ"ה לזרף חיזה קולא כסתם גרות שלטו לפני תערוכת בדריעבד מטעם דההלב עומד ימים רבים ומוסרח למאוד טרם שנעשה גרות והיו נותן טעם לפני עכ"ל. ואמר לי הרב הג"ל דעכשיו אין שייך לירוק היתר זה. מחמת שאמרו לו האומנים דעכשיו עושין גרות מהלב יפה שאינו כריה. אכן גרות שקורין סטריע"ן לעכ"ל יש להקל ולזרף מחמת שנהנין לתוך ההלב סטריע"ן חיזה דבר שפוסט העפע. וגם זה אינו ברור אלא עד כאן דבריו : (כו) והרב הגדול המו"ל הזקן ר' זאנוויל שליט"א ראש כ"ד דק"ק ווארשא אמר לי שהוא מקיל כחלב להתיר הכלי אחר מעט לעת. אם הוא רק עיפה אחת. וכשמשתמשין בכלי יש תמיד ס' נגדו. בצירוף דעת השלחן ערוך סוף סימן ז"ע כ"ל ס"ק כ"ב : (כז) ואמר לי שיש להקל כ"ל בין כסתם חלב בין כחלב סטריע"ן. כי כסתם חלב יש לזרף דברי הכו"פ. ואף למה שכתבתי לעיל ס"ק כ"ו. מכל מקום נפגם מעט טרם שנעשה גרות. ובצירוף דעת הש"ע ספ"י ז"ע יש להקל להתירו אחר מעט לעת : (כט) ובחלב סטריע"ן יש להקל גם כן אחר מעט לעת כשהוא רק עיפה אחת. בצירוף מה שנהנין לתוכו חיזה דבר שפוסט הטעם כ"ל : (ל) וכפי הנראה דכן יש להנהוג למעשה. והראוי להעלה ודאי יגעיל. וכן אם נקח על קדירה. יגרוד מקים ההוא : (לא) לוי"ג של כביסה שנשפך על חיזה קדירה חמה. אמרו נט"ל : (לב) צריך לזהיר לאותן הנשים שלוקחין מאפטי"ק פאמאד"ע ליפות וללחצה בו כלים. אם יש בו חיזה שמונית. בודאי הוא עריפה : (לג) וכל כיוצא בזה צריך לזהר לעשות הכל בכשרות : (לד) חותן הנשים שנשדו שניהם. ועושים להם חלל הרופא שנים אחרים מעט או מתכות. עיין בספרי פתחי חיים הנדפס עם מנהגי הארז"ל בקונטרס זר וזב דף קמ"ו א"ר יתנהגו בענין אכילת כשר או הלכ :

(לה) ספק בלי"ץ טראפ"ץ בכינה. אמרו לי חיזה רבנים שירסק אותו על דבר לכן נקי. אם נשאר אדום עריפה : (לו) ואמר לי רב אחד דמראה חשור אין קפידא בבליע"ן טראפ"ץ. כי אינו שחור כמדת או כזפת שקורין סמאל"א. ואפילו בריאה אין מערפין בקצת שחור. כמבואר בפוסקים ביורה דעה סימן ל"ח : (לז) ומכל מקום נראה דמקום הקשר יש להחמיר גם בשחור כפי דלות עינים. דכשנעשה שם חיזה שני. מוכיח יותר שהוא בלי"ץ טראפ"ץ : (לח) מה שהעולם סוהגין. מי שיש לו עסקים מרובים ומתיירא שימות לו חיזה קרוב שיטערך להתאבל עליו. אזי מקנה הנותן ועסקיו לאחר בקיץ סודר. בלא שער. שקורין איבע"ר געבי"ן. יש לפקפק על זה. דהרי כל המתנה הוא רק כדי להזריח. עיין בהו"מ סימן ק"ז ובפתחי תשובה שם : (לט) ודברתי בזה עם רבנים. ואמר לי דימכור בקיץ ודאפטי"ק. והגם דגם זה אינו ברור. חירטו קצת דהערמה מותר בדרבנן כמו אכילות ר"ל. וקצתם אמרו דיש לומר אגב בלא יכשל באיסור גמר ומקני : (מ) ומכל מקום אמרו לי קצת רבנים דכהנות אסור לעשות כן מטעם פרהסיא : (מא) כענין מה שכתבו בשלחן ערוך ומהר"ש בלח"ח הי"ס סימן ק"ם דאם המים עכורים מחמת טעם שנחשך בהם ואין הכלב יכול לשחות מהן פשוטים לשבילה : (מב) ולכן צריך לזהר במקוה שנעכרו המים לפעמים מחמת טעם או רפש שקורין בלאפ"ע. צריך להתחין בעכילה נשים עד שיפלו הטעם והרפש למטה. ויהיו המים ננולים קצת שיהיו ראויים לשתית בהמה עכ"ל : (מג) גם יזהרו שיהיה נקי במקום עמידת הרגלים עכ"ל מטעם ורפס. שלא תהיה חליה. כדלקמן סימן קס"א סעיף י"ג :

ישועות הכמה מת מט נא דיני פת הבאה בכסנין כז 58

משום דזה הוי ככלל כעבין יבשין הנוכר בשלחן ערוך עכ"ל. וכן אמר די מחותני הרב הנ"ל. זסיים דכל ירא שמים יחמיר בזה ההיתר דיבשין (גם מהרו"ש במסדור לא הזכיר זה) : במסגרת השלחן סק"ה (ה) ואם אינו שבע ממנו יוכל לאכול ממנו עד שש ביצים. ולכתחילה מוב להחמיר שלא לאכול ממנו רק עד שיעור ג' ביצים. ולצורך קצת מותר לאכול ממנו עד שיעור ד' ביצים : (ו) ולצורך גדול כגון שהוא בדרך ואין לו פת מותר לאכול ממנו עד שיעור שש ביצים (עין פמ"ג והי"א ונ"א וספר מעשה נסים ואהעו"ל כל החילוקי דעות. ותראה דלענין מעשה יש להנחוג כמו שכתבנו) : (ז) וכל זה הוא דוקא כשאינו שבע ממנו. אבל אם הוא שבע ממנו. אפילו הוא מעט לא יאכלנו אלא אם כן יברך על כזית לחם אחר תחילה המוציא ואחר כך ברכת המזון. כמו שכתבתי במסגרת השלחן : (ח) וכל זה שכתבתי צריך להגיה גם בספרי לקומי שושנים חלק א' אות ל' סק"א ואות פ' סק"א ואות ק' סק"ג. ועיין שם בכל הלכות ברכות. והראה כמה חידושי דינים נחוצים :

במ"י יין פומר כל מיני משקין :

במסגרת השלחן סק"ח (א) דיין של קידוש פומר שאר משקין. וכן כתב בספר עבודת הקדוש קונטרס מורה באצבע סימן ד' וזה לשונו ואם דרכו לשותות קאפ"י. יזכור לפטור ברכתו בכרכה בורא פרי הגפן דקידוש. דכיון שהוא עראי צריך כוונה. או שיהיה לפניו. ואם לאו. יצטרך לברך שהכל עכ"ל : (ב) ובספרי לקומי שושנים חלק א' ברה"י כן להלכה בעוה"י. וכתבתי שם דאפילו אם יברך על מעט צוקער לפטור את הקאווע או היי"ש לא ימלט מספק ברכה שאינה צריכה עיין שם הטעם. וגם לו להכניס עצמו בזה : (ג) ולכן מי שנוהג לשתות קאווע או יי"ש אחר הקידוש. ישימו על השלחן קודם הקידוש. או יהי' דעתו עליו בשעת הקידוש. ויפטרו בכרכה בורא פרי הגפן כנ"ל :

נ דיני ברכה ראשונה :

בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (א) כתיב דה' הארץ [א] ומלואה. אם רוצה לשתות משקה. והמנהג הוא שאומר דח"י. יברך תחילה וישתה מעט. ואחר כך יאמר דחיים (ספר זכור לאברהם) : סעיף ו' (ב) המועם את התבשיל כו' ופולט אינו צריך לברך. והוא הדין ללועם ופולט (מג"א סי' ר"י וספר מעשה נסים) : (ג) והנה על פי רוב. כשדועסים איזה מאכל אי אפשר לפולטו כולו. וגם נשאר בין השיניים ואפשר שכולעו אחר כך. לכן יש לזוהר בכל מה דאפשר שלא ללועם איזה מאכל. על מנת להפליט. אלא אם כן בירך עליו בתחילה ובלע קצת ליהנות ממנו בתורת אכילה. ועיין בספרי לקומי שושנים חלק א' אות צ' שהארכתי בזה :

נא דיני ברכה אחרונה :

בקיצור שלחן ערוך סעיף ו' (א) שתה משקה חמה במעט מעט כו' אין מצטרפין ואינו מברך ברכה אחרונה. כן כתב החי"א כלל ג' ועיין שם בנשמת אדם : (ב) אבל מהרו"ש במסדור פרק ח' כתב וזה לשונו שיעור צירוף שתייה יש אומרים שהוא בכדי שמיית רביעית. ויש אומרים ששיעור צירוף השתיית רביעית. בכדי אכילת פרס כמו צירוף אכילה. וכן עיקר. לפיכך יש לברך ברכה אחרונה על קאווע ושיי"א חזין אע"פ ששותיהו מעט מעט אם לא שהיה יותר מכדי אכילת פרס עכ"ל : (ג) ובמסדור ברכת חיים. הבאתי כמה פוסקים שסוברים כן

חוסן ישועות

נ [א] ומלואה. לרין לזוהר בברכת הנהנין לברך ככוונה. כי בכל אוכל הקליפה קדמה לפרי. וכן אדם כשאוככ מאכל כלל כוונה מתדבקין בו אותן הקליפות. וכאשר יברך עליו גורם לנטל כח הקליפה ולהרחיקה ממאכל. וגמלא בשך גוף האדם הניזון משם זך ונקי מכל קליפה. וכאשר יהיה חומרו זך הוא שורש שתתגלה בו נשמתו ותאיר בו כו' לכן לרין לזוהר מאוד בזה (שער היחודים להאר"י) : (ב) כל דיבור ודיבור של השם יתברך שאמר בשעת בריאת שמים וארץ היה נכנס לאותו דבר להיות חיות כתוב ולגדלו : (ג) ואם כן כמזון שאדם אוכל יש חלק חומרי שזן את הגוף. וגם יש חיות שהוא גם כן חלק נשמה שאדם : (ד) וזה שכתוב (דברים ח') כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם. כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. היינו מה שילא מסיו יתברך בבריאה להויתא מן הארץ כל דבר ודבר. אותו הדיבור נכנס באתו המזון. והוא זן ומחיה את האדם : (ה) לכן לרין לברך על המזון. כי על ידי הכרכה ככוונה מעורר החיות (לקומי תורה מהר"ו ז"ל פרשת עקב) : (ו) וממילא כשמעורר החיות נתעורר ונתקדש בכל פעם ביותר. וזוכה לכל טוב : (ז) ולהרגיל עצמו לדרך הכוונה יזהר כשכא להתפלל לו לברך שום ברכה לשחוק ולהשתות מעט מקודם. וישליך מעליו לפי שעה ערדת מהשכחותיו. ויזרו עצמו לכיון בפירוש כל מלה ומלה (ספר יש נחלין בהנהגות דלשם מחתיו של הבל"ה ז"ל) : (ח) וכן כתב בספר חסידים החכם שנתקח מכתב יד אשר כפא"רמ"א סימן תתת"ה ענה טובה להתפלל בטובת הלב. דקודם שיתחיל הכרכה ישחוק עד שישים לבו לשמים ואחר כך יאמר הכרכה : (ט) וקודם שיאמר היתום הכרכה כגון קודם שיאמר ברוך אתה ה' מן אברהם. ישחוק עד שישים לבו להקדוש ברוך הוא. ואחר כך יאמר היתום הכרכה. כך יעשה על כל ברכה וברכה כפ"ל : (י) וכשירגיל עצמו בזה יהיה לו צנקל לכיון בכל הברכות. וזוכה לכל טוב :

ישועות חכמה נא נב נג דיני ברכה אחרונה

כן. וזה דעת הראב"ד. וכן דעת הגר"א. וכן דעת מהר"י מליסא בספר מעשה נסים דצירוף שתיה הוא כשיעור אכילת פרס. ועיין שם כמה שכתבתי כמה ראיות דדעת הרמב"ם גם כן מסכים לזה שמצטרף במשקה כמה בכדי אכילת פרס מפני שדרך שתייתו בכך: (ד) וכן יש לנהוג דמעשה שלא לשהות בשתיית רביעית יותר מכדי אכילה ג' ביצים. ויברך אחר כך בורא נפשות: (ה) ומי שרוצה להחמיר יניח גם כן להצטנן קצת בסוף השתייה כשיעור חצי ביצה. וישתנו בב' או ג' לגימות. באופן שלא יהיה מתחילת שתיית הכות עד סופו יותר מכדי שתיית רביעית. ויברך אחר כך בורא נפשות. ויותר אין להחמיר בזה. (ו) ובסידור דברי חיים פירשתי כל דברים אלו על פי הפוסקים. ולפי הפלפול והפוסקים שהבאתי שיש לנהוג כן. גם בשותה יין מעט מעט. ואינו שוהה בשתיית רביעית יותר מכדי אכילת ג' ביצים. יברך אחר כך ברכה אחרונה. וכן בשותה מים קרים בחורף רביעית או יותר ומפסיק קצת. ואינו שוהה יותר מהג"ל. יברך בורא נפשות: (ז) וערכתי הפלפול של הסידור דברי חיים לפני גדולי זמנינו. והסכימו לדברי. ונהגים כן: סעיף ח' (ח) ברוך אהה ה' על הארץ ועל המזיה ועל הכלכלה. בנוסח הגמרא שלפנינו ור"ף ורמב"ם ור"א ש' ובה"ג ורוקח וכלכו ורבינו ירוחם ור"ע סברטנורה פ"ו ושכולי לקט בשם רש"י ור"ח וכמ"ג ובית יוסף סימן ר"ח וריא"ו ושה"ג ומהר"ש במידור לא גרסו בכאן היבות ועל הכלכלה. גם קודם ברוך אהה לא גרסו תיבות אלו. רק בתחילת הברכה. וכן יש לנהוג: (ט) צריך להזהר לזאתם שאומרים היכה חמיה כאלו נקודה הם' בסג"ל. דהרי הם' נקודה בחיר"ק בכל הסידורים. ולכן יזהרו לומר הם' בחיר"ק: (י) וכן בכל התיבות והנקודות צריך לזהר לומר בטוב. כמו שכתבתי למעלה כמה פעמים:

נב דין ברכת הפירות:

במסגרת השלחן סק"ב (א) כנון מיני תותים שקורין במדינתנו מאלניעם. ופרי זו דמאלניע"ם מוחזק בתולעים עד שכמעט אי אפשר לבדוקם. וראוי לכל ירא שמים שלא יאכלם: (ב) וכן בשאר פירות צריך לזהר מאוד בתולעים שהרבה לאוין יש בהם (הכמ"א כלל פ"ח): בקצור שלחן ערוך סעיף ה' (ג) על שומים ובצלים כו' אם הוקינו כו' מי שאכל חיון סבך עליהם שהכל. אבל אם מיגנם כחמאה או שופן באופן שהן העיקר ונשתבחו. אם אוכלן דבר. יברך עליהם בורא פרי האדמה. כדבסמך סעיף ו'. וכמו שכתבתי בספרי לקומי שושנים חלק א' אות צ'. ועיין שם עוד כמה דיני ברכות: במסגרת השלחן סק"י (ד) לברך עליהם שהכל. וכל זה בשאינו אוכל עתה הפרי רק הגרעינים. אבל אם אוכל הגרעין אחר אכילת הפרי. אינו סבך על הגרעין. כי הוא מפ"ל לפרי ונפטר בכרכו (ספר שדי חמד בשם פוסקים ושער הציון):

נג דין עשיית יין צימוקין:

במסגרת השלחן סק"ו (א) דמהני אם חתכן (להצימוקים) קודם השרייה וכן המנהג. ובימי הקיץ שיש דפעמים מילבין על הצימוקים. וזה לרחוץ את הצימוקים כשהם שלימים. איזה פעמים בכלי. ואחר כך יחבכם ויתנם להמים: (ב) ושוב לנהוג המיד כן. לרחוץ הצימוקים כשהם שלימים. שאז יהיה היין ברור וטוב. ובזמן שיש לחוש למילבין ירחצו כמה פעמים כנ"ל: סק"ו (ג) אם שרן ג' ימים. כן כתבו במ"ו כו'. ולענין מעשה. לכתחילה צריך לזהר שישרו במים ג' מעה לעת. ובדיעבד ששכח להניח הצימוקין במים עד יום ר' בשבת. וצריך להיין לקידוש של שבת. מותר להניח או במים וישרו במים עכ"פ מעה לעת או יותר. ואחר כך [א] יבשלם עם המים לצורך שתיה. ולא לצורך אכילה הצימוקין. ואחר כך יסחוט הצימוקים ויסנן היין ויקדש עליו: (ד) וכן כשחל ראש השנה או חג השבועות או חג המוכות ביום כ'. וירא להניח הצימוקים במים בערב יום טוב. שלא יחמץ עד ערב שבת. יניחן במים בטמא יום טוב. וישרו מנה לעת או יותר ואחר כך יבשלם עם המים ויסחוטם כנ"ל: (ה) יש מועין ומניחין הצימוקים עם המים במקום חם בימים ששורין אותם. ועל ידי זה נתחמץ היין. ופסול לקדש עליו. כדלקמן סימן ע"ו סעיף ה'. ולכן יזהר להניחו במקום שאינו חם: (ו) ומכל מקום בימי החורף. לא יחיוקו במקום קר ביותר. כי במקום ההוא לא יגבהו הצימוקים כלל ולא יהיה תוסס. ויהיה כמים בעלמא. ולכן יעמירו במקום בינוני: (ז) וכימי הקיץ צריך להחזיקו במקום קר. ובימים החמים מאוד צריך להחזיקו במרתף. דאם לא כן יתחמץ כנ"ל ימים. ויהיה פסול לקידוש

חוסן ישועות

נג [א] יבשלם עם המים. במסגרת השלחן הבאתי דעת החי' אדם דמותר לנשל הצימוקים ולסנן היין ולקדש עליו. וכן כתב בעיקרי דינים בשם ש"ת כנה"ג. וכן הביא בספר הזכרון בשם ספר עמודי אור. וכן כתב בספר אורחות חיים המדע בשם ספר אשל אברהם דהרב הגאון ז"ל מנושטאטש: והג גם כן לברך על יין צימוקים מנושל קידוש והכדלה. וכן הביא שם בשם ספר מטרה העבודה דנהגים לנשל הצימוקין ולברך עליו ולקדש עליו. ומכ"ש כשאמין בתחילה מעט לעת במים דהבאתי במסגרת השלחן דעת המתירין כשיהיה מעט לעת בלא כישול. ואם כן כשמכשלים אחר שריית המעט לעת כדלפי מותר לקדש ולהכדיל עליו:

[ב] בקצור שלחן ערוך סעיף ו' (ח) וצריך לזהר שיהיו הצימוקין יותר מחלק ששם שמים. וכתבתי דמסגרת

ישועות חכמה נג נד נח נט דין עשיית יין צימוקין כח 55

לקידוש: (ח) וגם בן הסמימה עד הקידוש או הברלה. יחזיקו במקום קר. כרי שלא יהיה בו שום חימוץ. ויהיה כשר מן המוכתר:

נד דין עיקר וטפל:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ד' (א) שותה י"ש ואוכל גם מיני כסנין כו' צריך לברך על שניהם כו' שהרי כוונתו לשניהם. אבל אם אוכל פת כסנין עם גבינה או שאר דבר דלפת בו. אע"פ שהם גם כן חביבים עליו. והוא תאב לאכול אותם. מכל מקום מברך רק על הכסנין לבד. דמסתברא שהכסנין הוא עיקר אצלו (מגן גבורים סימן ר"ח ומשנה ברורה סימן רי"ב): (ב) ונראה לחלק בין דין זה. למה שכתב המחבר באוכל פת כסנין ושותה י"ש או קאפ"ע. שצריך לברך על שניהם. דשם הוא אוכל וזה משקה. ואין להם התחברות יחד. סמילא כשכוונתו לשניהם צריך לברך על כל אחד בפני עצמו (ועיין לקמן במסגרת השלחן סק"ו ו' ונראה שכן הוא דעת הפוסקים): (ג) ומה שכתבנו דבאוכל כסנין עם גבינה או שאר דבר ללפת שיברך רק על הכסנין. הוא דוקא כשאוכל כל הגבינה או שאר הדבר עם הכסנין. אבל אם חפץ לאכול רק קצת עם הכסנין וקצה לבד. בזה אנו רואים שהוא גם כן עיקר אצלו. ולכן לאחד שבידך על הכסנין ואכל קצת. יברך על הגבינה או שאר הדבר ויאכל ממנו קצת לבד. ואחר כך יבדל לאוכלם יחד: (ד) ואם יאכל מהגבינה או שאר הדבר כוית בפני עצמו. יברך גם כן בורא נפשות. אחר שבידך על הכסנין אם אכל ממנו כוית או יותר. (עיין בשערי תשובה סימן ר"ח סעיף י"ג בשם הברכ"י וסוף על דברי השלחן ערוך שם. ומה שכתבו שם. ומה שכתבתי כאן הוא כעין הכרעה ברעת כל הפוסקים):

נט דין ברכת שהחיינו:

במסגרת השלחן סק"ה (א) אם קנה בנדר ועשה ממנו מלבושים כו' מברך שהחיינו בעת לבישה הראשונה כו' יכול לברך כל זמן שלא פשטו. והנה הדרך הוא כשהחיינו מביא מלבוש חדש מהפירה. לובש אותו דרך עראי לידע אם אינו חסר עוד איזה תיקון ואם יוכל לידק בו. ופושטו תיכף. ולאחר יום או יומים או בשבת לובשו לידק בו: (ב) ואמר לי רב אחד שזה שרובשו

חוסן ישועות

בתפנית השלחן נכס סידור דרך החיים למשפירן כמו שכן בשעת נתינת נמים. עיין שם וכיד אפרים למצינים על הכבוד שור שמקיל קלת משיעור הנ"ל: (ג) וכשרוצה למדוד. אין לשער הצימוקים כד. כי יש הרבה הלל בין הצימוקים. עיין באורח חיים סימן תפ"ו לדרך למען חלל האויר שצין הידקות: (ג) ולכן יש למדוד כמבואר באורח חיים סימן ר"י וסימן תנ"ו למדוד שיעור כוית ורביעית ושיעור חלה. וכדלעיל בכללים קודם סימן א': (ד) וכתב בספר ארץ חמדה באזהרות סימן י"ד ששיעור לדרך לטול ערך ששה לוי"ט פול"ט לרביעית מים עכ"ל: (ה) ואם כוונתו לרביעית מים ברביעית של מדינת פולין הוא מכון. כי אפי' מדדתי על פי שיעור הנ"ל. ומלאתי בדשלקחין חצי ליטרא צימוקים. מותר ליתן לחוכו שני קוויטרלי"ך מים וחצי בריחו. והקוויטרלי"ך הם במדה של פולין: (ו) וצריך לזהר שלא יאכלו הקטנים מהצימוקים באופן שיחשדו שיעור. ואם אירע שאלו מהצימוקים יחסרו מהמים לפי ערך שיעור שאלו: (ז) והנה ראיתי בספרים שנתחדשו עתה דים מחמירין להרבות הצימוקים ולמעט המים משיעור הנ"ל: (ח) ולפענ"ד אין להכביד על ישראל להחמיר יותר משיעור הנ"ל. שהוא מוסכם להחמיר על פי דעת הפרי מגדים והכבוד שור ודרך החיים ושערי תשובה ויד אפרים ובעל קיצור שלחן ערוך אשר דבריהם נתפשטו בישראל. בכל עניני הוראה: (ט) וכמבואר ביורה דעה סימן רמ"ב בש"ך שם בהוראות אבסור והיתר סעיף ט' דאסור להחמיר בהחמיר חומרא יתירה. שלא יהיה חומרא דחתי ליד קולא במקום אחר: (י) ועיין לעיל סימן מ"ו שכתבתי לזהר לקנות יין עוב מהדס נאמן שידע בדבור שהוא כשר. ונעשה באופן שמוחר לברך עליו בורא פרי הגפן: (יא) ולכן אם קשה לו לקנות יין טוב כנ"ל. יעשה לעצמו יין צימוקים באופנים שנתבאר למעלה. ויהיה כשר מע המובחר לקידוש ולהכללה: (יב) וכן כשעושה יין צימוקים לבית מילה על ברכת המזון וברכת המזון. וכן כשעושה יין צימוקים בחתונה על הכוס דברכת אירוסין וברכת שואלין וברכת המזון צריך לזהר להניח הצימוקים במים איזה ימים מקודם. באופן שיספיקו הצימוקים אחר ג' מעת לפת. ויהיה גם כן בכל הדברים שכתבנו: (יג) וכן כשעושה יין צימוקים לחג הפסח. לא יניח לשם ליטוק מים כמה שירצו. רק ליטוק בעצמו המים כפי שיעור הנ"ל. ויהיה גם כן בכל הדברים שנתבאר למעלה: (יד) וכשעושה באופן שכתבנו. יברכו ברכת בורא פרי הגפן וכל הכרכות על יין טוב וכשר מן המובחר. ונזהר לכל טוב:

נח סעיף א (ה) איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו כו' הוא אומר זה הרים. אחת בספרים דטוב להרים כנשמים בכל עת. וזה עיקר החיות של הנשמה. ומפקח הדעת ומחכים את האדם כדאיתא בגמרא (ברכות

דף מ"ג עמוד ב' והוריות דף י"ג עמוד ב'): (ב) ויהיה לברך ברכת הכשמים קודם שיריה בפעם הראשון. ואז ירית בכל פעם בלא ברכה עד אחר שיפיה דעתו מלהרים כשיצא משם. כמבואר לקמן סעיף י"ב: (ג) ועוד לומר לפעמים אחר שמרים. הפסוק. כל הנשמה חבלל יא הלאה. ובה עומד כח ומיות להנשמה. להתקדש בקדושתו של השם יתברך: (ד) ועוד לבין כשעה שמרים בשם ס"ג כזה. ויד הי ווא הי. ויכין שהחוטם שלו יהיה מרכבה לשם הנ"ל. כי חוטם בגמטריא ס"ג (שער היחודים להאר"י"ל). ושם זה הוא סוד העין והמדם. כמבואר בפרי עין חיים בהקדמה. וממילא יתברר מחשבתו. ונזהר לכל טוב:

ישועות חכמה נטס סב דין ברכת שהחיינו

שלוש עשרה שמיני חיינו אינו נקרא לבישה כלל. כיון שאינו לובשו לילך בו. ולכן הנם דמות או לברך. כיון שהוא כבר מתוקן ולובשו אותו דרך עראי עכ"פ. מכל מקום אם ירצה להסתכן בהשהחיינו על לבישה הראשונה לילך בו. מחמת שיהיה לו או השמחה בשלימות. הרי זה מותר. ואין זה נקרא לבישה שניה. רק לבישה ראשונה כנ"ל: (ג) וכן נראה מדברי הפוסקים במה שכתבו ללבוש הבגד בשחרית. וכן במה שכתבו בסמ"ט ת"ר ללבוש בגד חדש בשעת הקידוש דליל ב' דראש השנה. וכן במה שכתבו דהתקוע ילבש ביום ב' דראש השנה בגד חדש אם אפשר. ובודאי בשעות אלו אין הזמן נרמא לראות אם צריך עוד איזה תיקון. וזמן הסתם היה לובשו גם בערב ראש השנה כשמיני חיינו לראות אם יכול לילך בו: (ד) מכל זה מוכח. דעיקר לבישה נקרא בשעה שלובשו לילך בו. וגם כי או השמחה בשלימות. וזוהי הלבישה הראשונה יברך השהחיינו: בקיצור שלחן ערוך סעיף י"א (ה) על ספרים חדשים שקנה אינו מברך שהחיינו. ומכל מקום כיון דיש אומרים לברך על ספרים שהחיינו. יטול פרי חדשה אם אפשר ויברך שהחיינו ויכוין גם על הספרים (סידור דרך החיים): (ו) ואם אין לו פרי חדשה. יברך על הספרים שהחיינו בלא שם ומלכות (פמ"ג וסידור דרך החיים): (ז) וכן בכל מקום שיש ספק. יברך בלא שם ומלכות: (ח) אם גמר ספר בכתובה בחידושי תורה וכ"ש בהדפסה. יברך גם כן בלא שם ומלכות. שחייב להודות לה' על שזיכהו לזה: (ט) וכן אם עלה לגדולה שנתמנה פרנס או רב וכיוצא. יברך גם כן בלא שם ומלכות. כי חיוב על האדם להכיר חסדי ה' ולברך כבוד שמו הנדול על הכל (ספר מחיק ברכה ושערי תשובה סימן רכ"ג): (י) ועיין בסידור דברי חיים בסוף הזר הזה קודם ההללים שיר נחמד. ומוכח לאומרו גם כן כשיעזור השם יתברך באיזה שמחה:

ס דיני ברכת הראייה:

סעיף א (א) הרואה אילני מאכל שמוציאין פרח מברך. ישתדל לברך ברכה זו. ויהיו שתי אילנות. ויוציאם לשדה לברך: (ב) מאוד יהעצם בכונתו בברכה זו. שהיא לתיקון הנשמות שהם מגולגלות בעצי השדה והעשבים בזמן הזה. ויבקש עליהם רחמים (עבודת הקודש: ג) ויותר שיהיה נקי במקום שמברך. באופן שיותר לוטו שם דבר שבקדושה:

סב מגולה להצלחה. ודיני משא ומתן באמונה:

במסגרת השלחן סק"י (א) ויבקש רחמים ממי שהעושר שרו. מגולה לפרנסה ולהצלחה. שיאמר בכל יום בימי החול פרשת המן. ויהי רצון דלשם. ואחר כך יאמר [א] פסוקים אלו בכונת: (ב) חסדך ה' מלאה הארץ חוקיך למדני. תקרב רגלי לפניך ה' כדברך הבינני. כחסדך חייני ואשמרה ערות פוך: סמכני כאמרתך ואחיה ואל תבישני משברי. אחלי יכונן דרכי לשמור חוקיך. לך אני הושיעני כי פקודיך דרשתי: (ג) ואחר כך יאמר פסוקים אלו בכונת: דבקתי בעדותיך ה' אל תבישני. יהי לבי תמים בחוקיך למען לא אבוש. קראתיך הושיעני ואשמרה עדותיך. ראה כי פקודיך אהבתי ה' כחסדך חייני. נר דגלי דבריד ואור לנהיבתי. ויבאני חסדיך ה' תשועתך כאמרתך. מעדני ואושעה ואשעה בחוקיך תמיד. את חוקיך אשמור אל תעוכני עד מאור: (ד) ואחר כך יאמר מוטור לדוד ה' רועי לא אחסר. עד סוף המזמור. ואחר כך יאמר תפלה זו מהרב המקובל רבינו משה קורדוארי זלה"ה. יהי רצון

חוקי ישועות

סב [א] פסוקים אלו בכונת: ג' פסוקים ראשונים ר"ת. חת"ך. והוא שם הפרנסה. וג' פסוקים השניים ר"ת סא"ל והוא שם אחד מע"כ שמות. ורכ סודו. ושמונה פסוקים האחרונים ר"ת דיקרנוסא. והוא גם כן שם הפרנסה. ובאמירת הפסוקים ממשיך הפרנסה שיהי' מלך הקדושה. ויקיים בו מאמר רז"ל (אבות פ"ד) איזה עשיר השמח בחלקו. פירוש שאינו מבלה ימיו נאספת הון לצורך אחרים. רק שיעשה מלות ומעשים טובים בחלקו. ויהיה לו שמחה מהרכוש כזה וכזה. כמו שכתב בקהלת כמה מקומות: (ג) בענין הלללה ידוע דברי רבותינו ז"ל בגמרא (בבא מציעא דף מ"ב) אין הברכה מלוויה אלא כדבר הסמוי מן העין: (ג) ובכלל זה שלא להכניס תדיר כל מהשכחו וחושיו בעסק הפרנסה כמו שכתב בספר פרי הארץ דכשמדקדק מאוד במחשבתו בפרטות בעסק הפרנסה. הפרט נקרא דין. ובחינת הממוס הוא גם כן בחינת דין. וזה סיבה לדוחס ח"ו. רק השלך על ה' יהנו אז ילליו. עכ"ל: (ד) עסק התורה הוא מגולה להלללה: (ה) מי שאינו מדבר דברים בטלים ולה"ר מלליו בכל מעשיו: (ו) מי שאומר תמיד אמת הוא מלליו: (ז) ועל ידי ויודיו ותשובה בתדירות. הפרנסה בלא בנקל: (ח) מי שמקרב את הרחוקים לעבודת השם יתברך. הברכות מסורים בידו: (ט) מי שהוא שמח תמיד בשמחה תמונת. לא בהוללות וקלות ראש ח"ו. רק בשמח שמחה בנעתון על השם יתברך. על ידי זה הוא מלליו: (י) וזריך ליותר מאוד מערכות ובעס. שלא יעורר הדין עליו ח"ו: (יא) העוסק בתורה וכלדקה וגמילות חסדים וזכה לעשירות ואריכות ימים (מלוקט מגמרא וספרים הקדושים): (יב) איחא בספרים דהרכה גינה מביא את האדם לירי עניות ח"ו: (יג) וכדלי להסביר עיני זה נעתיק מה שכתב הרמב"ן ז"ל בהקדמתו על התורה וזה לשונו ושלמה המלך עליו השלום שנתן לו אלהים החכמה והמדע הכל מן התורה היה לו. וממנה למד כו'. וראיתי הספר המתורגם הנקרא חוכמת רחא דשלמה וכתוב בו כו'. ובעבור כן התפללתי ונתן לי רוח חכמה. וראיתי וכל לי רוח

רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שהיו מוונתי ופרנסתי ופרנסת אנשי ביתי עם מזונות ופרנסת כל עמך בית ישראל מוכתרים ומאומתים ומצדיקים בדרך. ואל תצריכני ליד יד מנתה בשר ודם ולא ליד הדואתם אלא ליד המלאה והרחבה. עיני כל אליך ישכרו ואתה נותן להם את הכלם בעתו. פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי: (ה) ועיין בסידור דברי חיים קודם דיני תפלת המנחה כמה עצות טובות במי"מ ודרך ארץ: (ו) אל יעשה אדם עוד אפילו לנכרי. ואלו דברים מורידים את האדם ח"ו. ואין הצלחה בנכסיו. ואם השעה עומדת לו יהיו נפרעין מורעו (ספר חסידים סימן תתע"ד): (ז) אם הרויח אדם פשוט בעולה שהמעתו לבו ולא מרצונו. לא יערב אותו פשוט עם מעותיו. פן יספה הצדיק עם הרשע (שם סימן שצ"ט): (ח) כל אדם שהוא עצרן ומקפיד שלא ירויחו עליו ושלל לותר לו כלום משלו או לוקח רבית וכסף של צרי עין לעולם לא יצליחו. כל אותם שיש בידם ממנו. וכל שיש בידו ממנו או ימות או יעני (שם סימן תתע"ג תתע"ד) ובפירושו או לאי (ט) אבל מי שהוא ותרן בממנו אצל אחרים שנהנים ממנו והוא שמח. ואינו עצרן אצל אחרים שנהנים ממנו. ומקבל אורחים בסבר פנים יפות. כל אותם שיבא לידם מממנו יצליחו. כמו שהיה סמון של איוב. שכל הנמול פרוטה מאיוב מתברך (שם): (י) המלות ברבית ממנו יכלה. או העושה עולה במדה במשקל ובמסורה ובסחורות ובכל מיני עולה. לבסוף ירדו מנכסיהם ובניהן יתפרדו זה מזה בארץ נבריה ונצרכים לבריות. וגם כל שיהיו חכריהם

חוסן ישועות

רוח דעת. בחמתי בה יותר מן השנע והכסף כו'. וכן אמר בו הכתוב ותרב חכמת שלמה כו' עכ"ל: (יד) ועתה נודמן לי ספר הנ"ל. ונקרא בשם חכמת שלמה. וכתוב שם בהשער ובהקדמה שהוא מן שלמה המלך ע"ה. ומביא שם בהקדמה דברי הרמב"ן ו"ל ועוד ספרים שכן הוא: (טו) וזה לשון ספר הנ"ל (בסימן י"ז). ותחת זאת האכלת את עמך דגן שמים. ותמטיר להם משחקים מן האכלו כו': (טז) ואשר לא המסו האש וחס אור השמש מעט וגמס. להודיע כי טוב להודות לך לפני שמש ולברך עם אור הבוקר: (יז) ותקות נכל נמס בקרת החורף ויגיר כמים השפכים להרעה עכ"ל: (יח) וכתב בהפירוש שם ואשר לא המסו כו'. יבאר העטם לאחיה סיבה נכיה טבע המן שכלו חוטו ואסו חוטו בלש כמו שכתוב בפרשת בשלם את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ואת כל העורף הניחו לכם למשמרת עד הבוקר. ועם כל זה לא נמס מהאש: (יט) ואף על פי כן נמס מחוס השמש (ומביא שם ראיות מהפסוקים דחוס השמש מורה שהוא עת לאת השמש על הארץ). וגילה לנו שלמה המלך ע"ה סיבה זו כדי להודיעם להודות להשם ב"ה ולקבל עול מלכותו ויראתו בבוקר. וזה חוב קריאת שמש ותפלה כמו שנאמר (תהלים ע"ב) ייראוך עם שמש וגו': (כ) ותקות נכל נמס כו'. איש הכפוי טובה נקרא נכל. והודיע שלמה המלך ע"ה שעל ידי שנמס המן לאחר יליאת החמה למד לדורות. כי תקות איש כזה נמס בקרת שהוא קיים עת החורף ולעת יחס השמש נגר כמים ולא יאחר ממנו. כמו כן המן שנמס וגמס למאשרי קום ממטתם להודות לה' על טובו וחסדו. והם כפויי טובה. ולכך תקותם תאכזר עכ"ד:

(כא) ואיתא במדרש רבה פרשת וירא ובגמרא ברכות דף כ"ז וחס השמש וגמס בארבע שעות על היום. וכתב בפרש"י בגמרא שם שלא היו לוקטים אלא בשלש שעות ראשונות עכ"ל: (כב) ומה שכתב בפרש"י פרשת בהעלותך (י"א פסוק ח') לא ירד ברחים ולא בקדירה כו'. כבר תמה על זה המהרש"א בחידושי אגדות בגמרא (יומא דף ע"ה) דהא איתא בגמרא שם לדיקים לחם. כינויים עונות. רשעים עתו ברחים ופירש שם לדיקונים ירד להם לעשות עונות ולאספחו. ורשעים הוררכו גם לעתו עכ"ל. ועיין בספרי תשעות חיים בעיני זה. ובכר הבאחתי לעיל הפסוק את אשר תאפו אפו וגו'. דהיה נאפה ומבושל: (כג) והנה התורה היא נאחית ופרשת המן הוא מסוגל לפרנסה לדורות. כמ"ס דכל האומר פרשת המן בכל יום מוכתת לו שלא יבא לעולם ליד חסרון מזונות. ולא יתמעטו מזונותיו (ירושלמי פרישה רבינו בחיי): (כד) ממילא הודיע לנו השם יתברך בתורה שאף מי שאינו קם בחלות לילה יקאם עכ"פ באשמורת הבוקר להודות ולהלל להשם יתברך בשירות ותשבחות ובקריאת שמש ותפלה בזמנה. וזה מסוגל מאוד לפרנסה. כמו שהוכיח לעיל מהמן: (כה) אבל אם יש הרבה עד שמתאחר קריאת שמש ותפלה קשה לפרנסה ח"ו. כדלעיל ס"ק י"ב: (כו) וכוה מדויק הפסוק (משלי כ') אל תאכה שנה פן תורש פקה עיניך שבע להם. דלכאורה יש לדקדק כמה דלומר פקה עיניך שבע להם. וכי בפקיתות שנים לכד כשכנים בלחם. והוי ליה לכתוב פקה עיניך ושעה מלאכה ושבע להם: (כז) אכן העיני הוא כמו שכתבתי לעיל ס"ק י"ג דברי הרמב"ן ו"ל דשלמה המלך ע"ה למד החכמה מן החורה. וכן פסוק זה למד מן המן שנמס בחוס השמש ולא בלש כנ"ל. להורות לנו שהקמה בבוקר להודות להשם יתברך ולקבל עליו עול מלכותו יתברך ב"ה ותפלה הוא מסוגל לפרנסה: (כח) ולזה אמר פקה עיניך שבע להם. ולא אמר פקה עיניך ושעה מלאכה. כי באמת אסור לעשות מלאכה בבוקר קודם התפלה. ממילא אין בזה הלכה. רק כוונתו פקה עיניך לשון פקה וחכמה לקום ולהנות בסידורים וספרים הקדושים להודות להשם יתברך ולומר קריאת שמש ותפלה בזמנם. וכוה יקויים בנו מה שכתוב בפרשת המן ובבוקר תשבעו להם. והאי על הפרנסה שנקרא בשם להם: (כט) ולכן צריך לזהר שלא ליטעב בעל על מנתו. רק לקום באשמורת הבוקר ככל מה דאפשר. להודות להשם יתברך. ולומר קריאת שמש ותפלה בזמנם. וכוה מוכה לפרנסה ולכל טוב:

[ב] בקיצור שלמן ערוך ספיק י"ג (ה) ואסור להשיג נבול רעהו. מה שהחמירי לעיל באזהרה בתחלת הספר שלא להעתיק אפילו עלה אחת כו' להדפיסו בסתם כו'. הוא מפני שראיתי לאחיה מחברי ספרים שהעתיקו בסתם מספרי מסכת השלחן ולקויי שושים. ולא היה ישר בעיני מהמת שהיה חסר בעיני העתקה: (ג) והנה מה שאני כותב להדפסה אני מכרר ההלכות ודעיים עם כמה דברים גדולי ישראל בעה"י. ובכל חיבה שאני

ישועות חכמה סב דיני משא ומתן באמונה

חבריהם וכל הגלויים אליהם יכלה מסונם וכל שיהיה מסייע להם. (שם סימן תתע"ז): (יא) וכובשי שכר שכיר. והקונים גניבה. והעוברים גזירה של מס כו'. כמינם ילך לאיבוד. לכן יזהר אדם מלקבל אותו ממון ביד מי שהיה בו להרויח (שם סימן תתע"ח): (יב) אבל הנושא ונותן באמונה נכסיו מהבכרים והקדוש ברוך הוא מוסיף לו פרנסתו. ונקרא צדיק. שנאמר וצדיק באמונתו יחיה (שערי הקדושה חלק ב') :

מן היכרות נדרים ושבועות :

בקיצור שדחן ערוך סעיף א' (א) א"ל תהי רגיל בנדרים. מי ששרוי בצער אל ימחר ואל יקפוז בנדרים. אלא יחשוב החילה שמא יתחרט (ספר חסידים סימן ת"ב) : סעיף ב' (ב) וכן יתרחק מן השבועה. לא ישבע אדם בחיי בניו. ולא יאמר כך אונח לעולם הבא. ולא ישבע אדם כלל (ספר חסידים סימן תמ"ו ובמפרש שם) : (ג) גם יזהר שלא לישבע בחיי נפשו (ספר נגיד ומצוה חלק ב') : (ד) מי שרגיל לישבע ואין אדם מוקיקו לידו שבועה. אסור לדבר עמו (ספר חסידים סימן תי"ז) : (ה) אחד היה מחויב שבועה לנכרי. אמר מה אעשה אם אשבע באמת ואוציא כספי מידו אתן חציו לצדקה. אמר לו החכם אפילו אם התן כולו לצדקה ועוד חוסף משלך. מוטב שלא התן לצדקה ולא השבע אפילו באמת. כי כמה כרכים נחרבו עבור שבועה אמת (שם סימן תי"ח) : (ו) ועיין בקב הישר פרק י"ו מענין תקיעת כף שהוא חמור מאוד : (ז) ועיין בחת"ם סופר חלק ח"מ סימן צ' שמביא הרבה ראיות שלא לישבע אפילו באמת : (ח) ובספר ערוך השלח בח"מ סימן פ"ז כתב דבריו שלמי פרק ו' דשבועות איתא. דגם בשבועה אמת יש סכנה. ולכן צריך להרחיק מזה בכל היכולת :

סח דברים שצריך לזהר בדרך :

בקיצור שדחן ערוך סעיף ו' (א) טרם צאתו לדרך יש לו ליתן צדקה. כתב מהר"ר הרוצה ללך לדרך. כשיצא יניח ידו על המזוזה. ויאמר בשםך של אטלה. כי מל בנמטריא כוונ. ובכל עת שיצא מן הפתח יניח ידו על המזוזה ויאמר ה' שומרי צ"ח ה' צילי על יד ימיני ה' ישמור צאתי וכואי מעתה ועד עולם (דרכי משה ביורה דעה סימן רפ"ה. וכעין זה כתבו ברמ"א ושי"ך שם) : (ב) פירוש בשםך של אטלה. בעזרתך אהיה מכוון במל (במסוף של יום א' דפסח בהפירוש שם) : (ג) של בנמטריא כוונ. והם אוהיות שניות שאחר שם הוי"ה כ"ה (מקדש מעט). ועיין במה שכתבתי לעיל סימן י"א סעיף כ"ד עוד מענינים אלו : (ד) [א] כשאדם הולך סביתו לדרך ושכח איזה דבר. לא יחזור לביתו. רק יעמוד לפני הכית לשאול מה שצריך (צוואת רבינו יהודה החסיד ז"ל) : (ה) והמעט הזה רכשיצא אדם לדרך השכינה הולכת לפניו (כראיתא בזה"ק) ואם כן כאשר ישוב לביתו הרי הוא מניח זווגא עלאה דשכינתא. ועביר קלנא ח"ו. ולכן מן הראוי שלא ישוב עתה (ספר אגרא דפירקא) : (ו) והנה ידוע דבכל דבר צריך הזמנה. ולכן טרם צאתו לדרך יש לומר פסוק זה בכוונה : (ז) (דברים י"ג) אחרי ה' אלהיכם תלכו ואותו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקולו תשמעו ואותו העבדו ובו תדבקו : (ח) ואמירת פסוק זה טרם צאתו והתפלה הנ"ל כשניח ידו על המזוזה ותפלה הדרך והפסוקים. יהיה הכנה והזמנה [ב] שהיה השכינה עמו בדרך. ומסילא יהיה נשמר מכל רע. ויצליח בדרכו : (ט) המלוח לחבירו כשיצא לדרך יאמר ברכת כהנים אם המקום נקי. ולחולכי דרכים ובפרט במקום סכנה טוב לומר „אל תאחרו אותי וה' הצליח דרכי" סופי תיבות לוי"ה (ספר דבש לפי) : בהב

חוסן ישועות

שאני כותב אני מדקדק בכל היכולת. שלא יהיה בזה שום סתירה מהפוסקים. ובכל מה שהנאחי דברי הפוסקים דקדקתי להעתיק בלשונם ממש בכל מה דאפשר : (ג) אכן כשמעתיקים בהסר ויתיר ח"ו. יוכל לבוא לידי מכשול ח"ו בעיקר כוונתי בזה הדין ובטעמו : (ד) ולכן למיגדר מילתא כתבתי שלא יעתיק עוד שום אדם זולתי אפילו עלה אחת מתוך הספרים שהנבתי לתוך ספר אחר להדפיסו בסתם : (ה) גם יש ענין בזה על פי מה שדרשו רבותינו ז"ל בתהלים מזמור ס"א. וכמו שהעתיק דבריהם בספרי תוספת חיים ע"ס : (ו) רק אם יצא להעתיק חזיה דינים מתוך הספרים שהנבתי יהיה כתוב ע"ס. כן כתוב במסגרת השלחן או בלקוטי טושים, או השם של שאר הספרים. וממילא יסמרו עינם להעתיק כל הדין ככתבו ולשונם בטעמו. ולא בנרעון ושינוי לשון : (ז) כי צריך לזכות לאחינו בני ישראל לשמור ולקיים כל המצות על אמתתן. בעזרת השם יתברך : (ח) וכל זה לענין להעתיק עלה אחת או יותר קצת. אבל חלילה להדפיס ספר זה או שום ספר מספרים שהנבתי בלתי ידיעתי ורשותי ובלי כתי. דזה אסור הן כד"י או כדא"ה כידוע. ולהשאטע יונעם ותבוא עליו כרכת טוב :

סח [א] כשאדם הולך.

סנולה למי שצריך לרכוב. שלא יכשל הסוס. ולא יפול רוכבו. אזי תיכף כשתרכוב תאמר פסוק (תהלים ל"ז) דקדקך כהררי אל משפטיך תהום רבה אדם ובהמה תושע ה'. ותכוין לשם דמעה היואל ממנו. ד' מאדס. ת' מכהמה. ע' מחושש. ה' מהו"ה. ב' ניקוד כהמה. וכשעולה על הסוס תכוין צ"ח בזה. והוא כדוק ומנוסה (שער היחודים להארי"ל ובש"ע הארי"ל) : (ב) גם כשנוסע בעגלה ע"ב למר זה בכוונה כ"ל אם המקום נקי בלשון שמונת לומר ע"ס דבר שנקדושה :

[ב] שהיה השכינה עמו. כדאיתא בזה"ק פרשת בראשית (דף מ"ט עמוד ב') הלא מלך דנשיק לארחא יסדר לנחלא קמי קודשא בריך הוא בנין לאמשכא עליה שכינתא דמריה עד לא יסוף לארחא כו'. כיון

ישועות חכמה סח סמ דברים שצריך לזוהר בדרך 59 ל

(י) כתבו המקובלים ריש לזוהר לבני אדם שלא יפרדו זה מזה מתוך הכנייה. כי הוא סכנה גדולה. ואם אי אפשר לעצור. יבכה מקודם הפרידה (ספר זכירה): (יא) קבלה. לא יאמר הנומק למליון אותו שיחורו ממנו (ספר דרכי צדק): (יב) זוהר לעסוק בתורה בדרך. כמו שכתוב ודברת בם בשבתך בביתך ובליכתך בדרך. וכמו שהזכירו רז"ל בזה באבות פרק ג': (יג) גם הזירה מגינה ומצילה משום דבר רע. ומצליחה. כראייתא בגמרא: (יד) ויש ליקח עמו איזה ספר קטן שא"צ עיון או ספר תהלים ומעשרות. או שערי ציון להגנה בו בפיו. ובפרט בעת שיושב בעגלה שאינו מרוד כלל (עין באורח חיים סימן ק"י): (טו) ואם אין לו שום ספר. יאמר בעל פה הפסוקים שכתבתי לעיל סימן א' לאומרים הדיר. או מוסרי תהלים שבפסוקי דומה וכיוצא בזה. ורחמנא לבא בעי: (טז) וכתב הרב המקובל רבינו משה קורדווארי ז"ל בספר הומר דבורה (פרק ט') דצריך האדם לזוהר שלא תפרד שכינה ממנו בהיותו יוצא לדרך. ויהיה רזו ונזכר להחפץ תפלת הדרך. ולאחוז בתורה. שבסיבה זו שכינה שהיא שמירת הדרך עומדת לו תמיד. בהיותו זוהר מן החסא ועוסק בתורה עכ"ל:

סמ דיני תפלת מנחה:

בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (א) לעולם יוהר אדם בהפלת המנחה. ובוזזק פרשת בא (דף ל"ו ע"ב) כתב תנינן לעולם יהא אדם [א] זוהר בצלותא דמנחה. אמאי זוהר משום דהוא שעתא דהליא דינא. ובעי בר נש דכוונא דעתיה עכ"ל: סעיף ב' (ב) נוהגין בו' שמתפללין

תוסף ישועות

דסדר לזוהר ושנחה ושכינתא שרייא עליה יפוק. דהא שכינתא אודונת בהדיא בו'. הה"ד נדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו (ובגמרא ברכות דף י"ד דרשו כזה הפסוק כל המתפלל ואחר כך יוצא לדרך הקדוש ברוך הוא עושה לו חסדיו). תא חזי כל זמנא דבר נש אתעביד באורחא בעי לנעטר עובדיו. בגין דזוונא עלאה לא יתפרס מניה בו' דזוונא עלאה אתקשרת ביה. דהא זונא עלאה נעיר ליה באורחא בו' עכ"ל: (ג) וכן כתב בפרשת ויהי (דף ר"ג) וזה לשונו כד נקב בר נש לאורחא יסדר לזוהר קמי מאריה בגין לאתשכח עליה שכינתא. ולכתב יפוק לאורחא וישכח זונא דשכינתא למפרק ליה באורחא. ולשובא ליה בכל מה דאצטרך עכ"ל: (ד) גם כשהולך בדרך או יושב בעגלה. לריך למשע דביכורי רשות. רק לדבר בדברי תורה ותפלה בכל מה דאפשר. כדאייתא באבות פרק ג'. וכמ"ס לקמן בפנים. וזוה לא תפסוק השכינה ממנו. וממילא יגל מכל רע. ויגלה בכל הענינים:

[ג] בקיצור שלחן ערוך סעיף ו' (א) ואם רואה לאכול בשר לריך לחקור ולדרוש יעבד מי הוא השועט ומי הוא הרב המשיגה עליו. כתב התבואות שור ביורה דעה סימן ב' וזה לשונו קהל שחיקנו שלא יבטחו כי אם שומע ידוע. ומה שיחמוץ וזלזלו יהיה אסור. דכריהן קיימין. דהרשות לזיכור לאסור המותר עכ"ל: (ב) וכן דעת הש"ך ומהר"ם שפי"א בסיון א' דיש כח ביד הקהל למסול השמיעה: (ג) ובסיון י"ג כתב גם כן הפרי מגדים קהל שאסור שמיעת כל השומעין עד זמן פלוגי הוה שמיעתן כגבילה עכ"ל: (ד) וכתב הש"ך בחו"מ סימן ב' בשם המרדכי בשם תשובת רבינו גרשון כל מי שנתמנה על הליכור הוא כאביר צאנזרים. ויפתח דבורו כשמואל דבורו. וכל מה שעשה עשוי עכ"ל: (ה) ויגל לנו מכל זה דבמקום שיש איזה מהלוקת ה"ז צענינים אלו. ובפרט כשהרב המורה שבעיר וביערתו חסרים איזה שומע מאיזה עמם. אין לשום אדם להקל בזה על פי סברתו. רק לריך להביא שלשה רבנים ממקום אחר. שאין להם שום נגיפה בזה. וכפי מה שזכר השלשה רבנים כן יעשו. ויעזור השם יתברך ויהיה שלום בישראל. ומזה לנאולה שלימה במהרה בימינו. אמן:

סמ [א] זוהר בללותא דמנחה. גם בזה"ק פרשת ויחי (דף ר"ל) כתב וזה לשונו. ובשפתא דמנחה דדינא שריא בעלמא אתכוין דוד בהאי ללותא דכתבי (תהלים קמ"ח) תכון תפילתי קטורת לפניך וכו'. והוא

ללותא דסליק יעבר רגוזא דדינא קשיא דשליט בההוא זימנא בהאי קטורת דדחי ואתעבר קמיה כל רגוזא וכל קטרגא דעלמא. מאי טעמא בגין דליהי מנחת ערב דדינא תליא בעלמא בו'. (זה הנירסא האמיתית. כמו שכתב גם במקדש מלך). ועל דא תנינן דכשי בר נש לכוונא דפתיה בללותא דמנחה. בכלהו ללותא בעי בר נש לכוונא דעתיה. ובהאי ללותא יתיר מכלהו. בגין דדינא שריא בעלמא. ועל דא זמן ללותא דמנחה יתח תקין לה עכ"ל: (ב) ולכן לריך לזוהר לומר בכוונה הקדושה והקטורת ואשרי ושמונה עשרה. ויעזור השם יתברך ויתעטלו כל הדייני. וממילא מזה לכל טוב: (ג) וכתב בפרי עץ חיים שער ט"ז דכפי מה שיכוין בחפלתו בשמירת. יהיה לו סיוע ועזר כל היום. וכפי מה שיכוין בערבית. יהיה עלייתו בליה למעלה עכ"ל: (ד) ובתפלת המנחה לא כתב הסגולה שלה. והרי הפליגו בגמרא וזה"ק בתפלת המנחה כנ"ל: (ה) ונראה דלפי הכלל שיש בדיני מרביתו ז"ל דכל נש וכל אור שנתעורר איזה פעם. אזי כשיגיע הזמן ההוא. נתעורר קצת מעין זה על ידי מעשיו בהמלות שנעשו לעשות בעת ההוא: (ו) ממילא גם בתפלת המנחה שנגעה אליה הנביא ז"ל. להוכיח מן השמים דרך האמיתי לעבוד את השם יתברך. אשר מקודם לזה תעו בע"ז. והיה נדמה להם שצריך להיות כן. כמו שדרך כל איש ישר צעניו. ונעה אליהו הנביא ז"ל על ידי האש שירד מן השמים. ונתברר שכל נביאי העל והאשירה הם שקר וכזב. אש"פ שהיו הרבה ממנו. רק ה' הוא האלהים: (ז) וכן גם עתה כשאדם מתפלל מנחה בכוונה ובזמנה. יעזור לו השם יתברך שלא יעשה אותו הילך הרע בפיתויו בלו בהמדות רעות: (ח) רק ידע האמת בכל דבר לעשות רצון השם יתברך. ויזכה לעשות תשובה על כל העבירות שלו. ולסור מכל המדות רעות והשחיתוים של הילך"ר בכל הענינים. ולעשות מלות ומעשים טובים כראון השם יתברך ותורתו ויהיה כל מעשיו ודבוריו ומעשיותיו לראון ולנחת רוח לפניו יתברך. ואין לך אורח נחמד יותר מענין זה: (ט) ויש לבין זה בתפלת המנחה בכרכא אחא חוקן. השיבנו. סלה לנו. שיעזור השם יתברך שזוכה לכל הניל: (י) וזה מדויק כגמרא ברכות (דף ו' עמוד ב') לפולס יהא אדם זכיר בתפלת המנחה שהרי אליה לא נענה

שמתפללין מנחה סמוך ללידה. ומכל מקום לכתחילה צריך להקדים [ב] ולהתפלל מנחה עם שקיעת החמה עכ"פ. וכן נהג רבינו האר"ל: (ג) ואם אי אפשר לאסוף או ציבור להתפלל יוכל להתמין בהשמונה עשרה עד לערך חצי שעה קודם צאת הכוכבים: (ד) כי צריך כל אדם ליותר לגבור השמונה עשרה עד המבדק את עמו ישראל בשלום קודם בין השמשות דר"ת עכ"פ. שהוא לערך רביעית שעה קודם צאת הכוכבים: (ה) וגם הציבור צריכין ליותר שיגמור הש"ץ השמונה עשרה עד המבדק את עמו ישראל בשלום. עכ"פ רביעית שעה קודם צאת הכוכבים: (ו) ואם אין נוהרין בזה. יש לחוש לכמה איסורים כמו שכתבתי בחוסן ישועות: (ז) ואם הציבור מתאחרין. וקשה לו להתפלל ביחידות. יאמר בפני עצמו הקרבנות ואשרי ויתחיל שמונה עשרה. באופן שיגמור עד המבדק את עמו ישראל בשלום לערך רביעית שעה קודם צאת הכוכבים. וכשיגיע לאלהי נצור יוכל להאריך בתפלות ותחנונים שירצה עד שיחפלי הציבור גם כן שמונה עשרה. ורחמנא לבא בעי: (ח) וכל זה לניהוג בקביעות. אבל אם נודמן לפעמים שנתאחרו על ידי איזה סיבה. מותרים בין יחיד בין צבור להתפלל מנחה עד הלילה באופן שיגמרו עכ"פ עד המבדק את עמו ישראל בשלום קודם צאת הכוכבים: (ט) ובשאר שנתאחרו כל כך. לא יאמרו הקרבנות והקמורת. ואם אין שהות לא יאמרו גם אשרי. כי העיקר הוא לומר השמונה עשרה בזמנה. ועיין לקמן עוד מענין זה: במסגרת השלחן סק"ב כתבתי דיש להחמיר בתבשיל מחמשת מיני דגן שלא לאוכלו קודם מנחה. (י) ומכל מקום אם אינו קובע עליו רק שאוכלו דרך עראי מותר (דרך החיים) וכן נראה דעת הפמ"ג סימן רל"ב ס"ק י"ב. ואף דבספרין מחמירין להצריכו סוכה כדלקמן במסגרת השלחן סימן קל"ה סק"י. טבל מקום כשאוכלו דרך עראי אין לחוש שמא ימשך: בקיצור שלחן ערוך סעיף ו' (יא) אם השעה דחוקה וקרוב ללילה מתחיל הש"ץ מיד אחר קריש השמונה עשרה בקול רם. בספר נגיד ומצוה כתב הראר"ל היה נוהג אפילו אם היה אחר שקיעת החמה ואפילו היה ערב שבת. עם כר זה לא היה מניח לאמרה בקול רם. אלא בלחש ואחר כך בקול רם עכ"פ. וכעין זה כתב בפרי עץ חיים: (יב) ואין בזה סתירה למה שכתב הסחבר. כי שם איירי שהיה אחר שקיעת החמה. ומכל מקום היה עדיין שהות הרבה עד הלילה. אבל כאן איירי דהשעה דחוקה וקרוב ללילה. ואם יחזור הש"ץ השמונה עשרה יאמרה בלידה שאינו זמן מנחה כלל. לכן לא יתפללו אלא פעם אחת קודם הלילה: (יג) עוד כתבו בפרי עץ חיים וספר הכוונות ובספר נגיד ומצוה הראר"ל היה נוהג לשלם שכר שכיר קודם תפלת מנחה. ולפעמים היה מתעכב עד אחר שקיעת החמה והיה משלח ככאן ולכאן לבקש מעות עד שישלם שכר שכיר ואחר כך היה מתפלל מנחה עכ"ל: (יד) גם במשנת חסידים כתב ולא יתפלל אותה עד שישלם שכר שכיר אם הוא חייב. ואפילו אם יצטרך לאחרה עד אחרי שקיעת החמה כדי לבקש מעות לשלמו

חוסן ישועות

אלא בתפלת המנחה. ולכאורה קשה דילמא אם היה מתפלל זה כשחריה היה גם כן נענה: (יא) אלא הכוונה דסגולת תפלת מנחה הוא לזה לטוהר דרך האמיני לעבוד את השם יתברך. ובוודאי גם אנו צריכין לנעין זה ככלל. ולכן צריך ליותר מאוד בתפלת המנחה: (יב) ויש לומר בזה על פי מה דאיתא בגמרא. וכוה"ק דלעיל ועל דא זמן ללואה דמנחה יתחיל תפיל לה עכ"ל. וידוע כי מדתו הוא מדת הגבורה והפחד. והגבורה דקדושה מזכירה כל החיובים והמדות רעות. להיות פחד כי יוראנו על האדם. ולדע כי הוא האלהים. ולעבוד לזוהו כלמדת ובשמחה: [ב] ולהתפלל מנחה עם שקיעת החמה. בגמרא ברכות (דף כ"ט עמוד ב') איתא אמר ר' חייה בר אבא אמר ר' יוחנן מלוא להתפלל עם דמדומי חמה ואמר ר' יוחנן מאי קראה (תהלים ע"ב) ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים. לייטי עלה כמערכתא אמאן דמללי עם דמדומי חמה. מ"ט דילמא מיטרפא ליה שעתא: (ג) ופרש"י. עם דמדומי חמה. תפלת יוצר עם הכן החמה. ותפלת המנחה עם שקיעת החמה: לייטי במערכתא. על מי שמשחא תפלת המנחה עד דמדומי חמה. שחא תטרף לו השעה על ידי אונס ועבר הזמן עכ"ל: (ד) והבית יוסף סימן רל"ב כתב בשם הגהות מיימוני ועתה נהגו העולם כרבנן להתפלל עד הערב. ובר' יוסף כו'. ואמר ר' חייה בר אבא אמר ר' יוחנן מלוא להתפלל עם דמדומי חמה. ואף על גב דלייטי עלה במערכתא. הני מילי מאן דמאחר טפי אבל קודם בואת שמש מעט שפיר דמי. כדאמרין בירושלמי ר' יוסי הוה מללי עם דמדומי חמה כו'. עכ"ל. גם בגמרא שבת (דף ק"ח עמוד ב') איתא אמר רבי יוסי יהא חולק ממתפללים עם דמדומי חמה. אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן מלוא להתפלל עם דמדומי חמה. אמר רבי יוחנן מאי קראה ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים עכ"ל ולא הביא שם כלל הא דמערכתא: (ה) ובפרי עץ חיים ובש"ע הראר"ל ובספר נגיד ומצוה כתבו שהאר"ל היה נוהג שלא להתפלל מנחה אלא עם שקיעת החמה: (ו) וכן כתב בספר משנת חסידים שיעקר פתח המנחה לריכה להיות סמוך לשקיעת החמה ממש עכ"ל. וכן כתב בסידור האר"ל דמהר"ש: (ז) ולפי זה צריכין לומר דהאר"ל פסק כר' חייה בר אבא אמר ר' יוחנן ובר' יוחנן ובר' יוסי בירושלמי ובגמרא דמלוא להתפלל עם דמדומי חמה כו'. ומצינו בגמרא (ברכות דף ג') דליליה הנביא ז"ל קרא לר' יוסי רבי. והוא היה מתפלל עם דמדומי חמה כדלעיל: (ח) ואע"פ דמלשון הגמרא דברכות נראה שלא לאחר כל כך. ומהבית דברי מערכתא לבסוף. ורבינו האר"ל ודאי אינו חולק על הגמרא. יש לומר כעין שכתב כהנא הני מילי מאן דמאחר טפי עכ"ל. ולפי מה דפסקין כרבנן דתפלת המנחה עד הערב. והאר"ל היה מתפלל עם שקיעת החמה. וברי יס משקיעת החמה עד לאל הכוכבים זמן הרכה. ואין לחוש עוד דילמא מיטרפא לי שעתא כל כך. וזה לשון הפמ"ג סימן רל"ב צ"ח סק"ז בקריאת שמש מלוא מיד באלת הכוכבים. וכתב בלבוש ורצון מקדימין כו' ונתפלת

דש"מ עכ"ל: (מו) וכל זה הוא דוקא אחר שקיעת החמה. שיש עור שהות הרבה להתפלל השמונה עשרה קודם בין השמשות דר"ת. וכמו שכתבתי לעיל סעיף ב' עיין שם: (מו) האר"ל היה מתפלל מנחה במטות ותפילין דרבינו תם או דשימושא רבא. וכן נהג רבינו מהר"ל ז"ל להתפלל מנחה בתפילין דרבינו תם (ספר פרי עץ חיים וספר נגיד ומצוה ושלחן ערוך האר"ל: (יו) וכן כתבו במשנת חסידים ואור צדיקים וסידורי האר"ל ז"ל לבוש מטות ותפילין דרבינו תם במנחה. כי הם מכניעים החיצונים: (יח) וכבר נתפשט מנהג בארץ ישראל לבוש מטות ותפילין במנחה (אור צדיקים: (יט) קבלתי ממורי ז"ל שלא להניח תפילין בערב שבת במנחה. כי כבר נתגזר קדושת שבת (ספר אור צדיקים. וכן כתבו בסידורי האר"ל ז"ל דמהר"ק ומהרא"ש בשם הרב המקובל רבינו משה קורדוארי ז"ל). ובמשנת חסידים ושלחן ערוך האר"ל כתבו להניח אפילו בערב שבת במנחה: (כ) ומי שמתפלל מנחה ביחידות. כגון שדר בכפר. או שהציבור מאחרין להתפלל מנחה והוא מתפלל בביתו. טוב לנהוג כן בימי החול. אם יש לו חדר מיוחד. להתפלל מנחה במטות ותפילין עם שקיעת החמה: (כא) כדאימא בגמרא (שבת דף ק"ח עמוד ב') אמר רבי יוסי יהא חלקי ממהפלים עם דמדומי חמה. וכמו שכתבתי בחוסן ישועות באריכות: (כב) וכמו שנהג רבינו האר"ל להתפלל מנחה עם שקיעת החמה במטות ותפילין. כי זה מביא קדושה להאדם: (כג) ואע"פ שאכל כבר ביום. מכל מקום אם יודע בבירור שיש לו גוף נקי. יניח מטות ותפילין דרבינו תם במנחה אם מתפלל בביתו ביחידות כנ"ל. דהרי בוסן חכמי הגמרא היו הולכין כל היום בתפילין: (כד) ויהפך מלה במנהגו וישפוך שחו לפני השם יתברך שיעזור לו להדריכו בדרך האמת בכל הענינים. ושיהיו כל מעשיו ומושביו תפלת ודיבורו לרצון ולנחת רוח לפניו יתברך. כמו שכתבתי לעיל בחוסן ישועות דמגולת תפלת המנחה הוא לענינים אלו עיין שם:

בקיצור

חוסן ישועות

ובתפלת המנחה כל כמה דמאחרין (עד סמוך לביאת השמש) עדיף עפי כמו שכתב הבית יוסף כאן מזה עס דמדומי חמה עכ"ל. והרי אתה רואה גם דעת הפוסקים להתפלל עם שקיעת החמה במנהג האר"ל. ובתפלת ערבית גם דעת המקובלים להתפלל מיד בלאח הכוכבים כמו שיבאר לקמן בסיומן ע': (ט) ונריך לומר לדעת האר"ל והפמ"ג כוונת הגמרא שהיא לבני מערבא הוא רק לזה שלא יתפלל לכתחילה בקביעות סמוך ללילה דילמא יודמן דמטרפא ליה שעתא על ידי אונס ויעבור הזמן וכדפרש"י ז"ל: (י) ומה שהביאו בדרכי משה ומנ"ל דמהר"ל היה מתפלל מנחה בשעת הדחק סמוך ללאח הכוכבים עכ"ל. הוא דוקא לפעמים בשעת הדחק. אבל לא לנהוג כן בקביעות. משעשע דמערבא הנ"ל: (יא) וכזה מהר"ל בסידור דיוני הנכנסת שנה דלענין תפלת המנחה שהוא מדברי סופרים אין לחתום ביד המקילין בין בחול בין בשבת. ובפרט בשעת הדחק בימות החורף שהיום קצר. וכמו שמיניו שהתירו חכמים איסור שבות מדברי סופרים בבין השמשות בשעת הדחק ולנריך מזה שו"ת עכ"ל: (יב) מביאר מזה להתפלל מנחה בבין השמשות הוא דוקא בשעת הדחק. אבל לא לנהוג כן לכתחילה בקביעות: (יג) וכשתפלת מנחה בבין השמשות יש שני השמות. אחד דהאבין השמשות הוא ספק לילה ובילה ודאי אינו זמן מנחה. וה' דהא הגמרא הביא דברי מערבא שלא לאחר כל כך. וכמו שכתבתי לעיל סק"ד בשם הגהות מיימוני וזית יוסף: (יד) ובספר סדר זמנים יישב כל הקושיה שהקשה בשאלת אריה שהביא השערי תשובה סימן רל"ג. ולכן החזיק בספר סדר זמנים בשעת הפוסקים להתפלל מנחה קודם שקיעת החמה. והביאם בספר משנה ברורה. ופסק שם דכדיעבד יוכל להתפלל עד רבע שעה קודם לאח הכוכבים כנ"ל. ועיין כמה שכתבתי לקמן סימן ע"ה דלענין שבת נריך לפסוק העיקר כדברי הגאונים דמשתקע החמה היו בין השמשות. ונריך להדליק הנרות קודם שקיעת החמה. אכן לענין תפלת המנחה בודאי מי שיש לו ליבור להתפלל עם שקיעת החמה כמו שהביא האר"ל בסתם. מה טוב. אבל מחמת שאי אפשר לאסוף אז הציבור מוכרחין לתשם שיטת ר"ת לענין מנחה. בבין השמשות הוא לערך רביעית שעה קודם לאח הכוכבים. ואין זה סתירה. דהרי הוא כלל בדיניו בענין הוראה דכדאורייתא הלך אחר המחמיר. וכדברי סופרים כגון לענין הזמן דמנחה. הלך אחר המקיל. וכעין שכתב מהר"ל שבהאחי לעיל סק"א. והרי האר"ל ז"ל בעצמו התפלל לפעמים אחר שקיעת החמה כמו שהבאתי ביסודות חכמה. וכמ"ל מהרי"ב ז"ל בנדרת אהבה רבה דהכל יש לו שורש למעלה: (טו) ומה שכתב רמ"א סימן רל"ג דכדיעבד או בשעת הדחק יאז אס מהפלל מנחה עד הלילה דהיינו עד לאח הכוכבים עכ"ל. כתב הפמ"ג כאלא אחרים סק"ז וזה לשון ומכל מקום עד לאח הכוכבים קשה. ולאו דוקא אלא מעט קודם עיין סימן רס"א עכ"ל. וכונתו לשיעור בין השמשות דר"ת שנתבאר בסיומן רס"א שהוא לערך רביעית שעה קודם לאח הכוכבים. כדלקמן במסגרת השלחן סימן ע"ה חלק א': (עו) והרי אתה רואה דעת כמה פוסקים דאפילו בשעת הדחק אין להתפלל בבין השמשות דר"ת שהוא לערך רבע שעה קודם לאח הכוכבים: (עז) ומכל מקום לענין מעשה כשתאחר לפעמים על ידי איזה סיבה עד רבע שעה קודם לאח הכוכבים. יש להתיר לו להתפלל אז. כמו שגראה מלשון מהר"ל בסידור שהבאתי לעיל סק"א י"א: (יח) אבל לנהוג כן בקביעות להתפלל בחור הרבע שעה קודם לאח הכוכבים. אסור לדעת הפוסקים והמקובלים. כמו שביארנו לעיל בס"ק י"ג ממה שעמים. וכמו שהבאתי לעיל דברי הפוסקים: (יט) וכתבו בשלחן ערוך סימן רל"ב ובמנ"ל עמ"ל ומהר"ל סימן פ"ט וסימן קכ"ד שצריך לנמור כל השמונה עשרה בתוך הזמן תפלה. בין כשהרית בין במנחה. וזה נמכארו כל הדינים שכתבתי ביסודות חכמה בשעתם. בעזרת השם יתברך:

ומעריב

ע דיני תפלת מעריב:

בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (א) ובין מנחה למעריב עוסק בתורה. איתא בגמרא ברכות (דף ר' ע"ב) שלא יהא אדם בא מן השדה בערב ואומר אלך לביתי ואוכל קימעה (פירוש מעט) ואשתה קימעה ואישן קימעה ואחר כך אקרא קריאת שמע ואתפלל וחומטפה שינה כו'. אבל אדם בא מן השדה בערב. נכנס לבית הכנסת. אם רגיל לקרות קרא. ואם רגיל לשנות שונה. וקרא קריאת שמע ומתפלל כו'. (ב) וכן יהיה כל אדם שיהפיל בבית הכנסת מנחה [א] ומעריב בומנס. ובין מנחה למעריב יעסוק בתורה. לחבר הלילה עם היום בתורה. שהוא ענין גדול: (ג) ולא יסיר את מחשבתו באיזה עסק או בדברים בטלים קודם מנחה ובין מנחה למעריב. כדי שלא יבדל אותו בשעת התפלה. ויובל לכיון כראוי: (ד) וכתב בפרי עץ חיים שער ט"ו דכפי מה שיכיון בתפלתו בערבית יהיה עלייתה בלילה למעלה

חוסן ישועות

ע [א] ומעריב בומנס. כתב בשערי תשובה סימן רל"ה דכתבו בשם האריז"ל דיש להתפלל כל ה' תפלות בעת שהוא קרוב יותר ליום ממה שהוא קרוב ללילה. כי כל ה' תפלות לריכוס להיות ביום. וקריאת שמע יקרא אחר לאת הכוכבים. וכתב בשלמי יצבור שכן הוא בפירוש בזהר חדש פרשת בראשית ובשאר מקומות בזהר עכ"ל: (ב) והנה השלחן ערוך והפוסקים כתבו בסימן רל"ג וסימן רל"ה דלר"ד לקרות קריאת שמע של ערבית אחר לאת הכוכבים. ולהתפלל אחר כך. בפרט לדין דמנהיג כרכן להתפלל מנחה אחר שקיעת החמה. הו' זמן תפלת ערבית אחר לאת הכוכבים: (ג) ומה שהתפללון הציבור לפעמים ערבית קודם הלילה. הוא מפני הדוחק שטורח הוא לאסוף הציבור שיהיו יכוונו ללאת כק"ש שעל המטה כדלקמן סי' ע"א. ומי שאינו מתפלל בציבור לר"ד להמתין על לאת הכוכבים: (ד) וכיון דציבור הוא רק מפני הדחק. ממילא מובן דלא הציבור דאין להמתין במעריב עד לאת הכוכבים כמו שהוא עתה ברוב הקהלות. בוודאי הוא טוב וכוון. כמבואר כל זה בפוסקים: (ה) ונראה לפי עניות דעתי להוכיח דגם דעת הוה"ק והמקובלים כן הוא. דמה שכתב בשערי תשובה דלעיל בשם האריז"ל דכל ה' תפלות לריכוס להיות ביום. לא נזכר מזה בפרי עץ חיים וספר הכוונות שלפניו וס"ס האריז"ל ובספר נגיד ומלוה ובמשנת הסידים ובסידור האריז"ל דמהר"ש ודמהר"ש: (ו) ודבר חדש כזה שהוא נגד הפוסקים. בוודאי לא הו' שחקי כל הגדולים הנ"ל מלהודיע זה. ומדלא זכרו כלל מזה. הדדין לכללן. דהאריז"ל לא יחלוק על הפוסקים שדבריהם בניינים על הנמרא: (ז) ואזכרה נראה להוכיח דעת הגדולים הנ"ל בדעת הפוסקים. שהרי כתב בפרי עץ חיים וספרים הנ"ל דמשה שמתחיל ברכת קריאת שמע אשר בדברו מעריב ערבית עד סיום כל עמידה תסגור עיניו כו'. והנה בלילה הוא חשך כו'. ועל כן לר"ד שיסגור עיניו לרמוז על החשך כנ"ל: (ח) גם כתבו במשנת הסידים וסידורים הנ"ל. להכניע הקליפות השולטות בלילה יאמר והוא רחום כו' עכ"ל. נראה מזה דלר"ד להתפלל ערבית כשהוא לילה ולא ביום. גם מהר"ש כתב בשו"ת שנסוף חו"מ סימן ז' וזה לשונו ונבדורות הללו רבו כרוב הנהגים להמיר כמו חדש ותפלת ערבית בומנס עכ"ל. וידוע שהיה בקי בדברי הוה"ק והאריז"ל. ואם היה דעתם להתפלל ערבית בעוד יום קצת. אין זה נקרא חומרא כשעשה נגד דעתם. אלא ודאי דגם דעתם הוא להתפלל ערבית אחר לאת הכוכבים: (ט) ועוד שהרי כתבתי בסיומן ס"ט ביאועות חכמה דהאריז"ל היה מתפלל מנחה עם שקיעת החמה. ולפעמים אחר שקיעת החמה כמבואר שם. ואף על פי כן כתבו בסידורים האריז"ל דקודם תפלת ערבית יבין את ענין מהדש וילך לבית הכנסת להתפלל ערבית. ולא זכרו בסידורים הנ"ל שיהיה עוד יום. וממילא מובן בסתם בנסתהה עד לאת הכוכבים: (י) ועתה נוכיח מהוה"ק. שגם דעתו כהפוסקים. להתפלל מעריב אחר לאת הכוכבים. דאיתא בזה"ק פרשת חיי (דף קל"ב ע"ב) יעקב אתקין ללותא דערבית דהא איהו אתקין לה כו' ואוקימנא לה. דהא לא אתגליא נהורא דימחא דינהיר לה. ואיהי שלטא בתשובא כו' עכ"ל. נראה מזה דומן תפלת ערבית בזמן תשובא. אחר לאת הכוכבים עכ"ל. והגם דיש בזה סוד כמ"ש במקדש מאן. מכל מקום פשיטות הדברים נראה כנ"ל: (יא) ועוד ראינו מדברי הוה"ק פרשת בלק (דף קנ"ו) שכתב שם וחתל זמנין בימותא אזלי סער אחרא כו'. והואו עידן אתקן ללותא בנין דלא הו' חמץ קטרוגא כלל. וכדון איהו עדן ללותא. כגין דאיתין אזלי לתשעטא בעורי השך כו' עכ"ל: (יב) והנה אין לנו עסק בנסתרות. אכן כדי להשוות דעת הוה"ק כהפוסקים. נזכר קצת כזה לפי קט שכלנו. דכפי הנראה ה' פעמים ביום הוא. אחד בבוקר בזמן תפלת שחרית עד ד' שעות כמו שפסקו בגמרא כרבי יהודה כזה: (יג) הזמן השני כפי הנראה. הוא עם שקיעת החמה. כמו שנהג האריז"ל שהתפלל חזיר מנחה בזמן ההוא כדעת התנאים ואמריאם בירושלמי ובגמרא. וידוע דהאריז"ל קיבל מפי אליהו ז"ל. ומן הפסח כיון האמת גם כזה: (יד) והנה מצינו גם כן שהתפלל לפעמים אחר שקיעת החמה כמו שהבאתי ביאועות חכמה סימן ס"ט. ממילא הו' גם זה זמן תפלת המנחה למי שדחוק בזה שרואה להמתין על הציבור וכדומה. וזה נמשך עד לערך רביעית שעה קודם לאת הכוכבים. כמו שבידדתי בסיומן ס"ט עיין שם: (טו) והזמן השלישי הוא אחר לאת הכוכבים לענין תפלת ערבית. רק דלכתחילה הוא תיכף אחר לאת הכוכבים כדלקמן. ואי אפשר לומר דקאי על כל הלילה כמו שהיו זמן תפלת ערבית בדעבד. דהא עיקר שיעטם הוא בלילה כידוע. אלא כפי הנראה דזמן השלישי הוא אחר לאת הכוכבים כשי' עדיין חור קצת עד לערך שעה אחר כך שהחשיך הלילה ממש. וכן משמע הלשון ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש דברשח וילא. דקאי על תחילת הלילה. עיין שם בפרש"י. וכדלקמן: (טז) אכן אם נאמר בדברי השלמי יצבור והשערי תשובה דלעיל בדעת הוה"ק. דגם תפלת ערבית זמנה ביום אחר שקיעת החמה. הלא לא הו' אלא שני זמנים. כי זמן מנחה ומעריב אחד הוא לפי דיעה זו. וכמו שכתבנו לעיל בדעת האריז"ל בזמן מנחה. ויותר אין להאריך בדברים אלו: (יז) ואם נמצא לפעמים בזהר חדש כמו שביאר בשלמי יצבור ושערי תשובה. ויכל להיות דקאי על הציבור המקדימים להתפלל ערבית. וכמו שהתירו גם הפוסקים לציבור להקדים להתפלל

המעלה כי, וצריך הכנה גדולה שתעלה נשמתו למעלה בלידה עכ"ל. ולכן יוהר להתפלל בכוונה: (ה) גם יוהר בדקדוק התיבות והנקודות. כגון תיבת המעריב צריך לומר הע' בחטף פת"ח כמו שמנוקד. וכן כל כיוצא בזה: סעיף ב' (ו) ואסור להתחיל לאכול או לעשות שום דבר קודם צאת הכוכבים. ואפילו ביקש מאחד שיוכירו דהתפלל אחר האכילה או אחר המלאכה [ב] אסור לסמוך על זה. (עין בחוסן ישועות ס"ק י"ד ט"ו):

סדר

חוסן ישועות

להתפלל ערבות מפי הדחק כמו שכתבנו לעיל: (יח) ויאל לנו מכל הראיות דלעיל דגם דעת הוה"ק והאריז"ל הוא כדעת הפוסקים. ככל מה שכתבנו לעיל סק"ב ג' ד': (יט) ועם כל זה ניתן מקום גם לדברי השלמי יזכור ושערי תשובה. דהיינו להתפלל מעריב מיד בלאת הכוכבים. ואם היזכור מקדימין קלה יתפלל עמהם. כמו שכתבנו הפוסקים: (כ) ולא כמנהג קצת אנשים שלומדין תחילה איזה שעות ואחר כך מתפללים מעריב ביחידות. דלמה להם לנסות מדברי הפוסקים והמקובלים שדעתם שזה בזה להתפלל בלאת הכוכבים. או קודם מעט אם היזכור מקדימין: (כא) והרי כתבו הפוסקים דאסור ללמוד אחר בלאת הכוכבים קודם תפלת ערבית, אם אין שם יזכור שמתפללין אחר כך. ולמה להם ללמוד באיסור. ולהתפלל ביחידות אחר כך: (כב) וצריך לקיים בכל ענינים אלו. מאמר הכתוב (דברים ל"ב) שאל אביך ויגדך ויזכירך ויאמרו לך. וכמבואר בגמרא ופוסקים:

[ב] אסור לסמוך על זה. בעטרת זקנים סימן תל"א כתב נראה לי שאם אמר לחבירו שיוכירוהו הבדיקה (של חמץ) כשתחשך מותר לו ללמוד. כמו שהחירו החכמים ללמוד בליל שבת אצל הגר אם אומר לחבירו חן דעתך עלי שלא אטהר וכ"כ ב"ש ע"ל סימן ער"ה ע"ל עכ"ל: (ד) ומהר"ם כתב שם, אם הוא יושב ולומד קודם בלאת הכוכבים. ואומר לחבירו שאינו לומד שכשיגיע זמן הבדיקה יזכור אותו ויסיקו מלימודו. הרי זה מותר אף אם הוא תוך חצי שעה לפני בלאת הכוכבים עכ"ל: (ה) וכתב שם בקונטרס אחרון. בא"י העתיק מותר ללמוד משמע אבל לדבר הרשות לא מהני. וכן הוא במ"א סימן ער"ה להלן שט"ו וע"כ ע"ל. וצריך לחלק בין זה להא דאמרין בפרק ב' דסוכה דלא מהני מוסר שינוי לאחרים מאוס דערבך ערבך עכ"ל: (ו) הרי דכתב מהר"ם דלדבר הרשות לא מהני שיוכירו אחר. וגם בעטרת זקנים מוגדר שם בתחילה להקל בלימוד. ומסיים ועכ"ל נראה לי שאם אמר כו' כע"ל. אבל לדבר הרשות לא נזכר שם היתר כזה: (ז) ובסידור דרך החיים דניין בדיקת חמץ כתב דמי שאמר לחבירו להזכיר לו הבדיקה שתחשך מותר ללמוד בין השמשות. אליהו רבא עכ"ל: (ח) ובדיני תפלת ערבית כתב, ואם אמר לחבירו שאינו לומד שיוכירו שיתפלל מותר עין באר היטב סימן תל"א עכ"ל. וכוונתו לבאר היטב דלעיל מה שכתב בשם עטרת זקנים: (ט) וכיון דכל יסודם הוא מהעטרת זקנים. והעטרת זקנים איירי דוקא בלימוד משמע דלדבר הרשות לא מהני זה כמו שכתבנו בסק"ה בשם מהר"ם: (י) והנה גם בלימוד אין לנו ראייה להחיר ללמוד קודם מעריב על סמך שיוכירו חבירו. דהא עיקר ראייתו של העטרת זקנים הוא מסימן ער"ה. וגם מבואר דדוקא כשהאחר אינו קורא ואמר לו חן דעתך עלי שלא אטהר הגר זה מותר. אבל אם האחר קורא בענין אחר כפני ענינו לא מהני: (יא) ממילא לענין מעריב בימי החול שהאחר עוסק מן הסתם באיזה מלאכה או באכילה. הרי יש לחוש על האחר שיטעה. כמו שיש לחוש על ענינו: (יב) ובשלמא בענין בדיקת חמץ דאיירי בעטרת זקנים ובמהר"ם בנחתי שעה שקודם הבדיקה וחבירו אינו לומד כמ"ס מהר"ם להדיא. וגם אינו עושה מלאכה שהרי הוא קודם בדיקת חמץ. ובדאי יזכור חבירו על הבדיקה כשיגיע הזמן. ממילא מן הסתם יזכיר אותו גם כן ויסיקו מלימודו לדבוק החמץ. וכזה הו' שפיר ראייה מסימן ער"ה דאיירי בשבת. ובשאינו לומד. וגם אינו עושה מלאכה שהרי הוא שבת. מותר לסמוך עליו. אבל בחול שכל אחד סדרתו לפניו. מאי אולמי' דחבירו ממנו: (יג) וזה מדויק גם בלשון דרך החיים שכתב ואם אמר לחבירו שאינו לומד שיוכירו שיתפלל מותר. כתב דוקא שהבירו אינו לומד. וצריך לומר שהבירו אינו עושה מלאכה גם כן. דאם עושה מלאכה מה יצא בלימוד או מלאכה כשניהם יש לחוש שמה יטעה: (יד) העושה מכל זה דאין להחיר ללמוד קודם מעריב על סמך שיוכירו חבירו. אלא דוקא כשהבירו אינו לומד ואינו עושה שום דבר: (טו) וגם זה דוקא בלימוד אבל לאכול או לעשות מלאכה. גם זה לא מהני. כמו שכתב מהר"ם דלדבר הרשות לא מהני. וגם העטרת זקנים שממנו מקור דין זה איירי דוקא בלימוד כמו שכתבנו לעיל סק"ו: (טז) ולכן מה שכתב בספר משנה ברורה בסימן רל"ה סק"ח דאם ביקש מאחד שיוכירוהו להתפלל ליכא איסורא להתחיל לאכול אסילו כשכבר הגיע זמן קריאת שמע עכ"ל. זה אינו עולה להלכה כלל. וכמו שביארנו בעזרת השם יתברך: (יז) ומה דנכתביי שם ממג"א סק"ד ומדברי האחרונים בסימן רל"ב בענין קריאת השמש דמהני במקום שקורין לביהכ"ל. אינו ענין לזה. דקריאת השמש שהיא קבוע ואומנתו בכך. ואין לחוש כלל שיטעה מלקרוא לבית הכנסת. דהרי כל אומן ופועל וזכר מה שמוטל עליו לעשות. ממילא מותר לסמוך על זה שבדאי יקרא לבית הכנסת כמו שעושה בכל יום. וכשישמע קול הכאת השמש. יקום וילך לבית הכנסת. אבל לסמוך על חבירו שיוכירוהו. בפרט בימי החול שכל אחד ערדתו לפניו. כבר ביארתי דלא מהני כלל: (יח) ועוד ראי' דלא מהני לסמוך על הזכרת סתם אדם. מדאיתא בשבת (דף ט' ע"ב) לא יבא אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיחפול לא יבא כו' ולא לאכול כו'. והרי יוכל כל אדם לזכות לבני ביתו שיוכירו אותו סמוך לשקיעת החמה שיחפול מנחה. ויהיה מותר לאכול ולעשות כל המלאכות. דהרי כפי' ער"ה מהני ג"כ אם אומר לאשתו חן דעתך עלי שלא אטהר. ואם כן מפני מה האריכו במשנה וגמרא ופוסקים בכל הדינים שלא יעשה סמוך למנחה. הרי די כמה שיתקן שכל אחד ואמר לחבירו או לאשתו או לאמו שתזכירוהו להתפלל מנחה סמוך לשקיעת החמה. ויהיה מותר לאכול ולעשות כל המלאכות עד זמן ההוא: (יט) ויותר קשה לפי זה על מה דאיתא בגמרא ברכות (דף ד' ע"ב) דכחיים עשו סייג לדבריהם. כדי שלא יהא אדם בא מן השדה בערב. ואומר אלך לביתי ואוכל קומעא ואשתא קומעא ואישן קומעא ואחר כך אקרא קריאת שמע ואתפלל וחוטפתי שניה וגמלא יטן כל הלילה. אבל אדם בא מן השדה בערב נכנס לבית

עא סדר הלילה :

סעיף א (א) כל העוסק בתורה בלילה חוט שר חסד נמשך עליו ביום. אע"פ שמצוה ללמוד ביום ובלילה אין אדם לומר רוב חכמהו אלא בלילה. לפיכך מי שרוצה לזכות בבתורה של תורה [א] יזהר בכל לילותיו. ולא יאבד אפילו אחת מהם בשנה באבילה ושתיה ושיחה וכיוצא בהם. אלא בהלמוד תורה (יורה דעה סימן רס"ו ומהר"ש הכותב הלמוד תורה): סעיף ב (ב) שלא לישן בחדר יחידי. גם סגולה רינצל מקרי ר"י. שלא לישן בחשך. רק שיאזר קצת במקום שישן. וכך מה שיאזר ביותר מסוגל יותר להנצל. (מקובל מגדולי ישראל וזה"ה): (ג) גם סגולה זאת. שיעמוד מים אצל מטתו קודם השינה. ובכלי העליון יהיה הרבה מים כנהוג. וגם בכלי התחתון יהיה עכ"פ רביעית מים צדולים. וינהוג כן תמיד דבעת השינה יעמוד אצלו השני כלים עם מים כנ"ל. ותיכף בהקיצו יפזר דיו נ' פעמים בסירוגין כידוע. וכך זה ברוך ומנוסה (עין בשל"ה ובאחרונים סימן א' ובפרי עץ חיים שער ח'. ולקמן סימן קנ"ט ס"ק מ"ו): סעיף ד' (ד) יאמר כל השלש פרשיות כו'. ואח"כ אומרים מוטורים ופסוקי

חוסן ישועות

לכית הכנסת כו' וקורא קריאת שמע ומתפלל ואוכל פתו ומכרד. וכל העובר על דברי חכמים חייב כו' עכ"ל: (כ) ואם איתא דמהני לסמוך על הזכרת חבירו. מה הסיג שעשו חכמים. ולמה הפליגו כל כך בכל העובר כו'. הרי יכול לעשות כהיתר גמור. שיבוא מן השדה בערב לביתו ויזוה לבני ביתו שיזכירו אותו להתפלל מערבי. ועל סמך זה יאכל וישתה כל לרצו. ואפילו אם יערך לישן ישיב עמו לישן על איזה שעה. ויזוה לבני ביתו שיעזרו שילכו לישן יקראו אותו להתפלל מערבי קודם חלות: (כא) אלא ודאי דלא מהני כלל בכל זה לסמוך על הזכרת חבירו או בני ביתו. כמו שכתבתי למעלה בענין הדברים. ולכן נזכר רז"ל כל אלו הנזירות. כדי שלא ישכח מלהתפלל. ודברי רז"ל חיים וקיימים ואמיתים:

(כב) ונראה לפענ"ד. דיש איזה אופן דמהני כמו קריאת השמע שיהיה מותר לאכול או לעשות מלאכה קודם מנחה עכ"פ. והיינו באופן אנשים שיש להם מורה שעות שקורין ווע"ק זיינער. שמעמידין על איזה שעה שרולים שיקון אותם משנתם. בזה נראה דמותר להעמיד זה המורה שעות שישניע קול קודם שקיעת המנחה לפי העת והשעה שבוים ההוא. ויעמידו אותו סמוך אלס. וכזה נראה דמותר לאכול או לעשות מלאכה קודם מנחה. על הסמך שבזוהי יזכיר אותו המורה שעות ההוא בהשמעת קול גדול קודם שקיעת המנחה. כעודע מן המורה שעות הזה: (כג) וכזה המורה שעות אין שום חשש שישכח כיון שטעם הכלי ההוא כן בכל יום. והוי עכ"פ כמו קריאת השמע שהתירו הפוסקים לסמוך עליו כשרגיל לקרוא בכל יום למנחה. ואפשר דכלי זה עדיף מקריאת השמע. דקריאת השמע שהוא מבחון לפעמים ערוד ואינו שומע קול קריאתו או הכאחות על הדלת מבחוץ. אבל זה הכלי שמועד סמוך לו בזוהי ישמע הקול בלי שום ספק: (כד) וכשישמע הקול. בזוהי יזכור לקום ויילך להתפלל מנחה. כיון שהעמידו לכך: (כה) אבל סתם מורה שעות שתשמיע קול בכל שעה לידע השעות אין לסמוך כלל עליו. כיון שרגיל בזה. לשמוע בכל שעה ואין זו הזכרה: (כו) ואפילו מורה שעות שקורין ווע"ק זיינער הגיל אין לסמוך עליו אלא לענין תפלת מנחה. כיון שיש לו טעם נכון שרואה להתפלל אחר כך בבית הכנסת בליכור. וקשה לו להתפלל עתה ביחידות בביתו. או שרואה להתפלל עם שקיעת המנחה כמנהג הארצות על פי התנאים והאמוראים בירושלמי וגמרא. כמו שכתבתי בסיומן ס"ט: (כז) אבל בענין תפלת ערבית. כיון שדעת הפוסקים והמקובלים גלכתחילה נריך להתפלל תיכף בלאת הכוכבים. ואם הליכור מקדימין קצת יתשלל עמם. כמו שכתבתי למעלה. למה לו לעשות תפלות שלא לשמוע לדברי רז"ל. ולהתפלל אחר כך ביחידות: (כח) בשם דלענין תפלת מערבי חשו רז"ל לשינה. כמו שהכתיב לעיל סקי"ט בשם הגמרא. ולחשש שינה אין לסמוך כלל על הווע"ק זיינער. כי כמה אנשים ישנים ואינם מקילים כלל לקול הווע"ק זיינער. לכן אין לסמוך על הזכרת הווע"ק זיינער רק לענין תפלת מנחה וכנ"ל: (כט) מי שחשן שיחפול בכוונת הלכ. אוי קודם שיחליל הכרכה ישתוק עד שישם לבו לשמים ואחר כך יאמר הכרכה. וקודם שיאמר חיתום הכרכה כעון קודם שיאמר ברוך אתה ה' מנן אברהם. ישתוק עד שישם לבו להקדוש ברוך הוא. ואחר כך יאמר חיתום הכרכה. כך יעשה על כל ברכה וברכה (ספר חסידים החדש שנעמק מכתב יד אשר בשארמ"א סימן תתת"ה): (ל) וכן כתב בספר יס מוחלין בהגהות וזה לשונו ויהר כשכא להתפלל או לברך שום ברכה לשחוק ולהשקות מעט מקודם. וישלך מעליו לפי שעה טרדת מחשבותיו ויזרו עמו לבין בפירוש כל מלה ומלה עכ"ל וכן כתב בספר זכרון זאת להתיישב בזריות קודם המנחה ולמוד תורה עכ"ל וזה כלל גדול לכל הדברים שבקדושה:

עא [א] יזהר

בכל לילותיו. איתא בזה"ק על הפסוק ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. אמר רבי יוסי ההוא אור חתניו: ואיכו אודמנ לגבי נדיקא לעלמא דלתי כו'. ובכל אחר דלעלן כאורייתא בליליא. חד חוטא נפיק מההוא אור גניו ואחמשיך על אינון דלעלן כה. הדא הוא דכתיב (תהלים מ"ב) יומם יזוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי וגו' והא אוקימנא (זה"ק פרשת תרומה דף קמ"ט): (ב) נהגו בכל ארץ ישראל להיות ניעור כל ליל שני יום שלשני. דהיינו יום ה' וילילה שלאחריו. ולומדים. ואינם מדברים דברים בטלים. והעושה כן נזול מקרי ר"ל (סידור הארצות"ל דמהר"ש וספר אור נדיקים): (ג) איתא בכתבי הארצות"ל שאלתי למורי זלה"ה על מה שאומרים כי מי שאינו יסן כלל ליל אחד שנחשב לו כמו כרת. והשיב לי מורי ז"ל שכן הוא האמת. מי שהוא ניעור כל הלילה כולה. ואינו יסן כלל. ושום חבורה. אם הוא חייב כרת על איזה עבירה שעשה מחייבי כריתות. נחשב לו אותו הלילה כמו הכרת (שער היחודים להארצות"ל וספר נגיד ומזה חלק ב' וז"ע הארצות"ל): (ד) וכלכד שילמוד בלילה ההוא בעניני עבירה שעבר. שחייבים עליה כרת (שער היחודים ס"ט): (ה) וכתב בנשגת חסידים מסכת התשובה

ופסוקי דרחמי. עיין במה שכתבתי בסידור דברי חיים שמוכ לקרות סדר הקריאת שמע והמזמורים והפסוקים בנוסח הארז"ל. וכמו שהוא מסודר בסידור דברי חיים שם. עיין שם עוד כמה דברים נחמדים [ב] לומר ולכוין עד שישן: (ה) יבחין האדם בהשגחת הקדוש ברוך הוא בעולמו. ואחר מהן הוא החלום. כי בו יבחין ענין הישראלי מעשיו. כי כפי מעשיו בן יורוהו בחלום. ובחן ומנוסה. כי כפי מדות הישראלי. כן צדקו חלומותיו. וכבר ראיתי מהגדולים שהיו כותבים חלומותם ממש. והיה הדבר כענין הנבואה קטנה (סידורי הארז"ל דמהר"ש ורמב"א ש'): (ו) ועיין בסידור דברי חיים בקונטרס זר זהב בהדפסה שניה. שביארתי שם כל עניני החלומות באריכות מכמה ספרים הקדושים. עיין שם כמה עצות מובנות. לפתור כל החלומות לטובה. ועיין לעיל סוף סימן כ"ט בליקוטם ע"ד מענינים אלו:

עב דיני ערב שבת:

סעיף יב (א) ויטבול את עצמו במקוה. עיין במה שכתבתי בסידור דברי חיים קדם שיר השירים כמה כוונות טובות בטבילת המקוה וברחיצת מים חמים בערב שבת נחוצים לכל אדם. לשמור ולקיים: (ב) גם בספרי פתחי חיים על השערי ציון במנהגי הארז"ל כתבתי שם כמה כוונות

חוסן ישועות

זה לשון והרשעים החוטאים כפי חטאם משפילים כו' כי הנפש אין לה תקנה. אלא נאכדת ונכרתה מלמעלה ואינה עולה כו' אלא נאחרת למטה כו': (ו) ותקונו להיות יעור כל הלילה. ולא לישן כלל אלא לפסוק בתורה עד אור הבוקר. ובכל לילה אשר יפסקה כן יהיה ניגול מכתת אחד. ונלכד שלמוד בלילה ההוא בעניני העבירה שעבר שחייב עליה כרת (משנה חסידים שם): (ז) והנה כל אדם צריך לחוש שחא פעם אחת חלל שבת או יום כפור. או אדם שנכשל באיסור נדה ח"ו ולא ידע על פי חשבון שהוא סמוך לזאתה שאלו הוא קרוב למיוד ח"ו, וחשבונות האסמות הם רבים כמבואר לקמן במסגרת השלחן סימן קכ"ה. ובאשה שאין לה וסת קבוע יוכל להזדמן לפעמים איזה חשש וסת איזה ימים אחר עבילה. והוא לא ידע ואשם ח"ו על מה שלא למד לידע היטב כל הדינים: (ח) וכן לפעמים בענין מחן בפסח יוכל להיות מכשולות ח"ו בשנה שרבו הנשמים כידוע: (ט) גם יוכל להיות כי בגלגול העבר. עבר על איזה כריתות ח"ו. ונתגלגל לתקן: (י) ומכל אלו הטעמים טוב לכל בן תורה. להיות יעור לפעמים בלילי קץ כל הלילה. בלילי ששי. או באיזה לילה שירצה. דבילולי קץ הקברים אין בזה טורח כל כך. וילמוד כל הלילה עד שיאיר היום, ויהיה ניגול בכל לילה מכתת אחד: (יא) ולפי שארץ ללמוד בלילה ההוא בעניני העבירה שעבר כללעיל. העתקנו פה נוסח המשנה דכריתות פרק א' שכולל כל השלשים ושש כריתות. ולכן ילמוד אותה בכוונה בלילה ההוא. ובהגיעו לאיזה עבירה שיש לחוש שעבר עליה. יתחרט ויעשה תשובה. ויבקל על עצמו להיות נזהר מכאן ולהלן להתרחק מזה. וימחול לו הקדוש ברוך הוא. כמבואר בספרים הג"ל: (יב) וזה נוסח המשנה. שלשים ושש כריתות בתורה. הבא על האם ועל אשת האב ועל הכלה. הבא על הזכר ועל הבהמה. והאשה המביאה את הבהמה עליה. הבא על אשה ובהמה. ועל אשת איש. הבא על אחותו. ועל אחות אביו. וכל אחות אמו. ועל אחות אשתו. ועל אשת אחיו. ועל אשת אחי אביו. ועל אשת אחי אמו. ועל הגדה. המגדף. והעובד ע"ז. והנותן מזרעו למולך. ובעל הוב. המחלל את השבת. ועמא שאכל את הקודש. והבא למקדש שמה. האוכל חלב. ודם. וזר. ופיגול. המושקע והמעלה בחוך. האוכל מחן בפסח. והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים. המפסס את השמן. והמפסס את הקטורת. והסך בשמן המשחה. הפסח והמילה במזית עשה: ואחר לימוד המשנה. טוב לומר תפלה זו בכוונה. ובפרט אחר חלות לילה שהוא עת רצון כידוע. יהי רצון מלפניך ה' או"ל שכתב לנו על כל חטאתינו. ותשלח לנו על כל עונותינו. ותתחל לנו על כל פשעינו. וטהר מחשבותינו ולבנו לעבדך באמת ובשמה: (יג) וכשהולך לישן כשיאיר היום. יש לחוש שיעבור זמן קריאת שמע עד הקיצו משנהו. ויאל שצרו בהפסדו ח"ו. לכן ינהוג דכשיאיר היום יסול ידיו' פעמים בכירוגין כללעיל סימן ב'. ויברך ברכת התורה בכוונה. ואחר כך יאמר כל הקריאת שמע בכוונה. ויכוין לזאת בזה ידי חובת קריאת שמע של שחרית: (יד) ואחר כך יוכל לישן. ויזהר שלא לישן הרבה. בכדי שיוכל לקום להתפלל בזמנו:

[ז] לומר ולכוין. ועיין עוד בספרי פתחי חיים על השערי ציון (הגדפס עם מנהגי הארז"ל) הנהגות הרב הגאון דק"ק בילגורייא. ומה שכתבתי שם עליו לתרץ דעת הארז"ל על פי הנמרח ורש"י עיין שם: (ט) ומכל מקום לענין מעשה נראה לנהוג כדעת הרב הג"ל. דגם מי שאומר נוסח קריאת שמע שעל מפתחו והמזמורים על פי הארז"ל. וכמו שהוא מסודר בשערי ציון וסידור מהר"ש. וכמו שסדרתי בסידור דברי חיים. מכל מקום אחר יושב בסתר כו' יאמר גם המזמור (תהלים ג') ה' מה רבו לרי וגו': (ד) גם יאמר. ברוך ה' ביום. ברוך ה' בלילה. ברוך ה' בשכבנו. ברוך ה' בקומו: (ה) גם יאמר הפסוק (זכריה ג') ויאמר ה' אל השטן יגער ה'. כך השטן יגער ה' כך הבוחר בירושלים הלא זה אור מולל מאש. כמבואר כל זה בטור ושלחן ערוך סימן רל"ט. ויותר הדברים דלגם מנאפים גם כן בנוסח הארז"ל בשערי ציון ובסידורים הג"ל: (ו) ומה דנראה מפרש"ל ז"ל דרבי יהושע בן לוי אמר רק יושב בסתר עליון וגו'. אינו נראה כן דעת הפוסקים. דהרי כתב בכסף משנה בהלכות תפלה פרק ז' דרבי יהושע בן לוי מסדר יושב בסתר עליון עד כי אתה ה' מחסי. וה' מה רבו לרי עד לה' הישועה וגו' עכ"ל. וכן נראה דעת הר"ף והר"ש בכרכות פרק א': (ז) ובטור ושלחן ערוך כתבו בפירוש לומר גם המזמור. ה' מה רבו לרי. ולכן צריך לנהוג כן גם מי שאומר נוסח הק"ש והמזמורים על פי הארז"ל: (ח) גם הפסוק ויאמר ה' אל השטן וגו' כתבו בפרי עץ חיים ובסידורי הארז"ל דמהר"ש לאומרי. ולכוין בכל שם שבו. בשם הוי"ה כ"ה ביקוד שמירה. כמבואר בסידורי הארז"ל שם. ולכן ינהוג כ"ל. וזוכה לשמירה ולכל טוב:

נוסח

ישועות חכמה עב עג דיני ערב שבת

כוונות טוג' ת בענינים הנ"ל : (ג) וצריך לזהר שלא לדבר דברים בטלים בשעת המבילה ואחר כך . רק לשוב במחשבתו מעונותיו . ולטהר ולקדש עצמו מעתה . והבא לטהר מסייעין אותו : (ד) הארז"ל היה נוהג לפנות הבית מקורי עכביש (שקורין שפיץ וועב"ס) והוא סוד נפלא לבטל הקליפות מן הבית (ספר תוצאות חיים וסידור שער השמים) . וכן כתב המג"א סימן רס"ב . לפנות קורי עכביש מהבית : סעיף י"ד (ה) ומציה כו' לגלח שעירות ראשו . ויהיה האדם שלא לגלח שער ראשו יותר מדאי . בראיתא בזה"ק פרשת בהעלותך (דף קנ"א ע"ב) כי מאן דאחי מסימא דדינא . בעי דלא ירבי שיערא . בגין דאסגי דינא בעלמא כו' (יפסד ושרש העבודה שער ח') ומכ"ש שלא לגלח הצפרנים ביותר מכבואר בספרים : (ו) גם בספר לקוטי תורה מהרח"ו ז"ל במעמי המצות פרשת קדושים כתב . דראוי לאדם לבטל כשם שראשו . שמשלך כל הנבירות דיינים ממנו ע"י ידי התערב כו' עכ"ל : (ז) וכתב בספר דרך פקודין בהקדמה בשם מהר"ש וויטאל וזה לשונו אין אדם מקיים מצות לא תעשה כתיקונה אלא בכוא דבר עבירה לידו ונמנע ולא עשאה מפני מצות השם יתברך . אבל ביושב במלך לא מקרי קיום מצות לא תעשה עכ"ל : (ח) וכן כתב הארז"ל במצות פאת הראש וזה לשונו בשהוא כסתפר יכין שאינו מניח לשהת לו פאת הראש מב' צדדיו וגם פאת הזקן עכ"ל : (ט) הנה תראה שכתב . שיכין זה כשהוא מסתפר . שאז הדבר עבירה בידו לעשותה . ונמנע מגזירת היוצר . בזה מקיים המצוה (ספר דרך פקודין שם) : (י) ומה שכתב בשם הארז"ל . הוא בלקוטי תורה במעמי המצות שם . וכתב שם דבכל פעם שעושה מצוה . יכין בעשייתה לקיים מצות בוראו שצוהו בכך עכ"ל : (יא) ומוב שראמר בפירושו להמגלה בעת הגילוח שמו"ר ז"ל הפאות והזקן שלא תגלחם . וכן כשהוא כסתפר . ובשעה שאומר ויחשוב לקיים מצות הנ"ל (כמבואר בספרים) : (יב) ואחר שסתפר או אחר הגילוח או אחר נטילת הצפרנים יטול ידיו ג' פעמים כדלעיל סוף סימן ב' : שם (יג) טוב לזהר לשרוף את הצפרניים . מה שנוהגין קצת לחתוך הצפרנים בבית המדרש . צריך למחות בידם מכמה מעמים . א' כי אינו דרך כבוד לעשות זה בבית המדרש שנקרא מקדש מעט כדלעיל סימן י"ג : (יד) ב' . שזקחין חתיכות עץ מהשלחן או הפפסל דבית המדרש . ואסור לסתור שום דבר בבית הכנסת או בבית המדרש כמבואר באורח חיים סימן קנ"ב . ועיין שם בב"ה דאסור זה הוא גם בכל הבתים דלשם : (טו) ג' במה שנוהגין הצפרנים בכותלי בית המדרש . וזה בזיון גדול להבית המדרש : (טז) ובדאי לא היו עושין כן בבית אדם נכבד . ומכ"ש שאסור לעשות כן בבית המדרש . מקום השכינה והתורה . ולכן צריך למחות בידם שלא ישלכו הצפרנים כלל בבית המדרש : סעיף כ"א (יז) הסממין קאפ"כ כו' אסור להטמין בתוך החול' כו' ועל מקצתו מכסה בבגדים כו' ג"ז אסור . ובמקומות אלו נהגו להטמין באופן זה . ואמרו שאם יעשו באופן שכתב המחבר בסמוך ויתן על הנומא דף כו' לא יהיה חם לסתור : (יח) ויען שבמדינות אלו צריכים הרבה לשתיית חמין כגון מעוברות ומניקות וקטנים ואנשים חלוצים . ולכן אין למחות בידם . ויש להזהר להם עכ"פ שהקאוע או המיניא או המים חמין יהיו מבושלים בערב שבת כל צרכם . ובאופן זה יש לסמוך על המתירין (כמבואר ברמ"א ומהר"ש סימן רנ"ו ובישועות יעקב ונור ישראל) :

זמן

הוסן ישועות

נוסח השטר מבירה שנהגו לעשות לענין שבת :

עג בקיצור שלחן ערוך סעיף ה' (ה) וכן עבודת השדה . כתב בשו"ת דברי חיים מהרב הגדול רבינו חיים ולה"ה הרב דק"ק זאלו (סימן ו') וזה לשונו אודות מכירת האורחאנדיס והנעט"ר לנכרי בשבת לעשות בהם מלאכה . דע שמעולם לא עלה על לבי להחיר כו' . אך כאשר רבו שוכרי הניעט"ר והיה גדול חילול שבת כעו"ר . ואף על פי כן נמנעתי את עצמי מלהחיר למכור או להשכיר לנכרי . אך שמעתי שנגליל לכוב החר הדבר על ידי גדולי הדור . ובעיני ראיתי היתר ממסרתי יס כו' . ואחרי רואי כי יאלא הדבר בהיתר מגדולי הדור וטהרני כן סמכתי גם אני על זה מפני העטם שכתב המרדכי ומביאו הבית יוסף גבי מכס . ולכן פסקתי להחיר על ידי מכירה או שכירות על פי שטר כאשר אחתיק לך כו' : (ב) והנה תורף השטר מכירה או שכירות יהיה בדרך זה : אני החתום מטה מכרתי או שכרתי הגויס (פלוגי) או האורחאנדיס פלוגי בעד כך וכך לשנה להעל פלוגי עס כל הזכויות שיש לי בהגויס . הרחיים וכל זכות שיש לי בהגויס . האינוטעט"ר בהמות מכרתי או השכרתי להעל פלוגי בעד כך פלוגי . וגם בהמות שלי כך וכך מכרתי לו בעד כך וכך . והתבואה שיש לי ואחרי כלים השייכים להגויס או להאורחאנדיס שיש שלי מכרתי להעל פלוגי בעד כך פלוגי . ולקחתי על כל זה דראח"ן כך פלוגי . והמותר וקפתי במלוה . ומההיב העל ליתן לי בתורת ריבית כל צרכי ביתי ולהנהגתי כמו עד עתה . וגם כשאשרך לפעמים הסוסים לצרכי מחויב ליתן לי כלי עיכוב בעד שטר המתנת המעות . והנה רשות להעל פלוגי לעשות עס הכל כאלם העושה בשלו (רק קודם שיגשם לי מעותי המגיע לי כגל משועבד בתורת אפתיקין מפורסם הכל לי) . ואין הנכרי רשאי ליקח דבר בלי רשותי קודם תשלומי המעות וגם מחמת פחד שלא יפסיד . ויקלל העל הקונה את העסק ולא יהיה לו ממה לגלס . לזה אין רשאי לו לעשות דבר בלתי רשותי . ואני מהייב טלמי נגד העל להיות אפסטרופוס על כל הגל' ולשכור בעסק הגל' הכל לעובדו על ד' היתר טוב . ואם יאשרך להעל פלוגי עוד מעות להיות חוזה דבר לנורך הגויס מחויב אני להלוות לו ולעשות שליחותו לקנות עבורו ולמסרו לו לרשותו והמעות שאתן על המכר הזה יבא הלוואה לנכרי הגל' (ובדעתו היינו שיוועד לו) . וסוף זמן שכירות הגויס או לזמן פלוגי

החיר

אחשוב עם הערל. ואם יהיה ריוח הוא שלו. ואם ח"ו הפסד יתלם מכיו. ועל השכונן נתן לי הערל נאמנות שהיה נאמן נגדו כדבור הקל. ורק גם אני אהיה באמנה. ואם אקח מעות בלא לזרז פרנסת ביתי כפי הנהוג עד עתה ולזרז מלבושי כנהוג. את המותר שאקח מהעסק יוכתב בחשבון דרך ולנכות להערל מהחוב. כל זה נעשה באופן היותר מועיל. ובהתנה בפירוש שגם בכסף לחוד יקנה כל הנ"ל. וגם חגב קרקע הקניתי לו כל הנ"ל המתעלעל וההמות וגם עשה משיכה כדין לכל הדיעות. ולראי' באתי עה"ח יום פלוני במקום פלוני. וגם הערל יבא עה"ח על ידי מהורת קולמוס בעדים. וגם עדים יחתמו:

ואם ישראל מותר להשגיח בשבת שלא יגנוב. מותר. אך בדרך שלא יעשה ח"ו איה דבר או דיבור או ענה איה לעשות. ובשדה הכל אסור להיות בשעת עבודה. עד כאן לשון הרב הגדול הנ"ל בתשובת דברי חיים שם: (ג) והנה זה דוקא אם הבעל הנו"ע בעצמו מוכר או משכיר הכל להנכרי. אבל לפי מהנהג דין. שהבעל הנו"ע משאיר חתימתו להרב. והרב עושה המכירה והשכירות להנכרי עם השער וכל הקנינים. והבעל הכפר אינו רואה כלל את הנכרי. ממילא צריך לשנות כל לשון השער הנ"ל: (ד) וכתב בספר דעת תורה בקונטרס אחריו להלכות שמיטה. דעיקר היתר השער מכירה אינו תלוי בכתיבתו. אלא שיקראנו המשכיר היטב לפני הנכרי ויפרש לו כל פרטי הדברים. ויעשה המכירה כדת של תורה. וכמה פעמים המשכיר אינו בקי בלשון המקור וכדומה ואין שום חששלת בכתיבתו. וכן בשער מכירה בפסח. ורצה המכשלה. והמורה צריך ליזהר בכהאי גוונא שיקח הרשאה זהו יסביר העסק בעצמו עכ"ל: (ה) ועיין כמה שכתבתי לקמן בנוסח השער מכירה חמץ בהפירוש עמודי כסף סק"ב דעת השלחן ערוך והרבה אחרונים כדעת רבינו חס' דמועיל קנין סודר בנכרי. ואם כן בוודאי צריך לעשות בכתב גם כן קנין סודר עם הנכרי לרווחא דמילתא. ומכ"ס להגל להשארל מאיפסד שבינת בהמתו בכל מה דאפשר: (ו) גם מה שכתב בנוסח השער דלעיל וסוף זמן שכירות כו' אחשוב עם הערל כו' יוכתב בחשבון דרך כו' ובאמת אינו עושה כל זה. וממה כהערכה. גם מה שכתב לבסוף שעה משיכה. ובאמת אינו עושה הנכרי משיכה בכל ההמות והנביאה וכל הכלים דלשם. והנה צריך להסביר כל זה להנכרי. ואיך יכולין לומר לו דבר שאינו. שלא יהי' גראה כמו חובא ח"ו: (ז) גם יס' עוד איזה תיבות שראוי לתקן על פי הפוסקים כגון שיקנה עוד איזה בהמה בתוך השנה. ועוד איזה חקונים: (ח) ולכן אעתיק פה נוסח כח ההרשאה שנותן הבעל הכפר להרב ועושהו שליח למכור ולהשכיר. על פי מה שבררנו לקמן בדיני מכירת חמץ. ונוסח שכתב הרב אחר כך שמוכר ומשכיר להנכרי בשליחות הבעל הכפר הנ"ל. ובאיוה הוספות ותיקונים בגוף השער מכירה. על פי מה שכתב לנו הרב הגדול ר' חיים ברוך זלה"ה האב"ד לעגשגא השער מכירה בעודו בחיים לק"ק רחמנו. ועוד תיקונים מרבנים. באופן שיהיה מתורן כל הנ"ל. ומה שאל עור שלא נכלל בדרך הלכה ח"ו. וזוהי לעשות באמת ובטמחה: (ט) ויהיה הרב שהכתב הרשאה והשליחות יהיה נכתב בדהך למעלה עם חתימתו של הבעל הכפר. וחתם התמימה של בעל הכפר יכתוב הרב השער מכירה עד סופו עם חתימתו. וימכור הכל להנכרי אחר הקנין:

(י) נוסח כח הרשאה ושליחות מבעל הכפר להרב. על השרה והבהמות למכור ולהשכיר: אני החתום מטה נותן כח והרשאה ושליח להרב (פלוני) האב"ד דפה (עיר פלוני) שישכיר כל הקרקע שלי (וכשמתיק בשכירות יכתוב שאני מחזיק בשכירות מנכרי פלוני) (וכשמשכיר רחיים יכתוב שישכיר רחיים של מים שלי. וכן ברחיים של רוח יכתוב של רוח) בכפר (פלוני) וכל הכנינים השייכים להקרקע. וכל הכלים השייכים למלאכת הקרקע ושבוהת וכל העגלות. לשנה בעד כך וכך. וימכור כל האוסים שלי. היינו (כך וכך) כוסים אני מוכרם ב"ה בעד (כך וכך). גם אני מוכר (כך וכך) שורים בעד (כך וכך). גם אני מוכר כך וכך כבשים בעד כך וכך. וכל התבואות שיש לי בעד כך וכך. ואני נותן כח והרשאה ושליח להרב הנ"ל למכור כל השורים והכוסים והכבשים והתבואות כנ"ל. ולהשכיר כל הקרקע וכל הכנינים וכל הכלים הנ"ל לאיוה ערל שרצה הרב הנ"ל באות נפשו ורצונו. בין לתיקן בין לעשות ח"ו. בלי שום מוחה ומערער בעולם. ואם יתן הערל אול"ג שקורין ודאטי"ק לקנין יהיה שייך להרב הנ"ל בעד שכן טירחה זו. והרב הנ"ל ישכיר וימכור כל הנ"ל בשליחותי בכל הקנינים שירצה. ויהיה לו כל חוקף ועו' בהשכרה והמכירה ככל חוקף ועו' וכל יסוי כח שכתב בשער מכירת חמץ שעושה הרב הנ"ל בכל שנה עבור האנשים דפה. ולראי' באתי על החתום יום פלוני עיר פלוני. והכל שריר וקיים. גאוס

(יא) נוסח השער מכירה והשכרה שעושה הרב בהרשאת ושליחות בעל הכפר. על פי נוסח הנ"ל מהרב זלה"ה מצאנו. עם איוה הוספות ותיקונים מבמה רבנים:

אני החתום מטה השכרתי את הקרקע של (פלוני) בכפר פלוני. וכל הכנינים השייכים להקרקע. וכל הכלים השייכים למלאכת הקרקע ועבודתה. ולמלאכת כל התבואות. וכל העגלות. השכרתי הכל בשליחות (פלוני) להערל פלוני מכפר פלוני על משך שנה אחת מיום ה'משה בעד כך וכך. גם מכרתי להערל הנ"ל בשליחות פלוני הנ"ל כך וכך שורים בעד כך וכך. וכן וכן כוסים בעד כך וכך. וכן וכן כבשים בעד כך וכך. וכל התבואות שיש לו אני מוכרם בעד כך וכך. וקבלתי על כל הנ"ל אול"ג ודאטי"ק לקנין סך ח' זהוב בתורת תשלומין. והמותר זקפתי עליו במלוה. ואינו שייך לנזק השכירה והמכירה כלל. כי השכירה והמכירה הנ"ל הם נגמרים חיקף. בלא שום שיעור כלל. ונחתיב הערל הנ"ל ליתן לו בתורת ריבית כל צרכי ביתו ולהנהגתו של (ר' פלוני) הנ"ל כמו עד עתה. וגם כשיעטר לפעמים האוסים לזרכו מחוב הערל ליתן לו בלי עיכוב בעד שכן המתנת המעות. ורשות להערל הנ"ל לעשות עם הכל כאדם העושה בשלו בלי שום מוחה ומערער. רק קודם שישלם לר' פלוני הנ"ל מעותיו המגיע לו ככל מעשבו לו הכל בתורת אפותיקי מפורש ואין הערל ראשי ליקח דבר בלא רשות קודם תשלומי המעות. וגם המת פחד שלא יפסיד ויקלקל הערל הקונה את העסק ולא יהיה לו ממה לשלם. לזה אין ראשי לו לעשות דבר בלתי רשות. וזאת הותנה בפירוש שאם יודמן לו איוה קונה במשך הזמן הנ"ל על השורים או על הכוסים או על הכבשים או מכל שאר בהמות השייכים לעבודה שיהיו נמארים בכל השנה יש לו רשות למכור. או אם יודמן איוה שוכר על הקרקע וכל הנ"ל במשך הזמן הנ"ל להשכיר. ור' פלוני הנ"ל מחייב את עצמו

בגד הערל להיות אפטרופוס על כל הנ"ל ולעסוק בעסק הנ"ל הכל לטובתו על דא היותר טוב. ואם יעטרך להערל הנ"ל עוד מעות לקנות איזה דבר או איזה צמח או לשלם להבעלי מלאכות לצורך העסק הנ"ל מחייב הוא להלוות לו או ללוות על פראענטע בדרך היתר ולעשות שליחותו לקנות עבורו ולמסרו לו לרשותו בהשדה הנ"ל. והמעות שיתן על הקנייה זו או שאר דבר מהנ"ל יהיה הלוואה להערל הנ"ל. ולסוף זמן שכירות דייט למוקד שנה מיום דלמטה יחשוב עם הערל לכסירה הערל. ואם יהיה ריוח הוא שלו. ואם ח"ו הפסד. ישלם הערל מכיסו. ועל החשבון נתן לו הערל נאמנות מפורש כב' עדים כשרים ונאמנים שיהיה נאמן נגדו בדבור הקל. וגם הוא יהיה באמונה עמו. ואם יקח מעות שלא לצורך פרנסת ביתו כפי הנדון עד עתה ושלא לצורך מלבושיו כפי הנדון עד עתה. האומר שיקח מהעסק ויכתב בחשבון דאך כשיראה הערל. ולנכות להערל מהחוב. והוא חנן בפירוש שגם על ידי בכף מעות האו"ל להודו ויקנה כל הנ"ל. וגם אנב שכירות קרקע הנ"ל הקניתי לו כל הבהמות והכלים וכל המטלטלין. וגם אני מודה בהודאה גמורה שעשה קגא"ס וכל הקנינים כדון לכל הדיעות. כל זה נעשה באופן היותר מועיל על פי חקנת חז"ל ועל פי ימוסי המדינה. דלא כאסמכתא. ודלא כטופסי דשטרי. ותוקף כתב זה ככל השטרות טובים. ולרא' באחי על החתום יום פלוני פה עיר פלוני. והכל שריר וקיים. נאום

וליותר תוקף ועוד באחי גם אני ההתום מעה הערל הנ"ל על החתום במסמך' לאשר ולקיים ככל הא דכתוב ומפורש לעיל. יום הנ"ל שנה הנ"ל ס"ק הנ"ל. נאום

(יב) ועיין כמה שכתבתי לקמן בסוף נוסח השטר מכירת חמץ דדעת הפוסקים והרבנים על פי הגמרא דאין לר"ך עדות לענין השטרי מכירות מעטם דלא ליברי סהדי אלא לשיקרא. חזן מגיעין וקידושין דשם לר"ך עדים. ומה דהלר"ך בשו"ת דברי היים לעדים. יש לומר דמשום שלא התיר הענין אלא מפני הדיקה וכמ"ס שלא ראה בתחילה להחיר כלל. עכ"פ ראה לחוק הדבר על ידי עדים: (יג) וגם כתבתי לקמן דיוכל להיות לפעמים ריעותא בהשטר כשיחתום עדים עיין שם השעם. ואם יראה לנאח גם דברי שו"ת דברי חיים הנ"ל שיהיו עדים. יחתמו על נייר קטן בפני עצמו. ולא יהיה נייר זה מחובר להשטר מכירה כלל. כמו שכתבתי לקמן עיין שם:

(יד) נוסח הכתב ש"י חתימת העדים:

בפנינו עדים הח"מ נעשה ההשכרה שהשכיר היום הרב (פלוני) להערל (פלוני) מכפר פלוני כל הקרקע והבנינים והכלים של ר' פלוני מכפר פלוני. וגם מכר היום כל השוורים שלו והסוסים שלו והבכשים שלו והתבואות שלו בשליחותו בכל הקנינים כמבואר הכל בהשטר מכירה וההשכרה שנתן הרב הנ"ל להערל הנ"ל היום. והקנה והשכיר הכל על דא היותר טוב. באנו על החתום יום פלוני פה עיר פלוני. והכל שריר וקיים. נאום. ונאום

(טו) קצת דיני השטר מכירה. וסדר התנהגות ש"י המכירה וההשכרה:

(טז) אין לעשות המכירה וההשכרה בערב שבת. דהרי מבואר בפוסקים סימן רמ"ו ומובא לקמן בקיצור שלחן ערוך סוף י' דלנים שעושין בהן מלאכה כגון מהרי"ה וכיוצא בה אסור להשכיר לנכרי בערב שבת. וכאן משכיר לו כל הכלים הישירים למלאכת הקרקע ועבודתה. כמבואר לעיל בהשטר מכירה הש"י: (יז) ומה שכתב בהשטר מכירה הראשון שמוכר כל הכלים. בזה הסכימו כמה אחרונים דכל מה דאפשר בהשכרה שפיר טפי. שלא יהיה גרעה כהעמרה כל כך. וידוע דהכלים של המרישה והזריעה וקצירת התבואה והדישה עולה פד רב ורבים הם. ועדיף יותר שלא להכביר על בעל הכפר למכרם ולפסוק דמיהם. כיון דאפשר בהשכרה. ואולי לא גמר ומקנה: (יח) ומכל מקום מי שיראה למכור הכלים בפסוק דמים כמו שכתב בשטר מכירה הראשון. ויכל לעשות גם בערב שבת: (יט) כשראה לעשות המכירה וההשכרה יקרא מקודם כל השטר מכירה לפני הנכרי. דהיינו שישכיר לו היטב בלשון מקום מי שיראה למכור הכלים בפסוק דמים כמו שכתב בשטר מכירה הראשון. ויכל לעשות גם לו השמש שלא בפני הרב. וינכה אחר כך מהשכר טירה. שיתן הרב להשמש עבור הנכרי על מה שהטריה עצמו לבוא לבית הרב לעשות העסק: (כא) וכשיתן הנכרי את הא' והב' יאמר לו הרב שבעד זה יקנה כל השכירות. והבהמות והתבואות מקנה לו לתלוטין במכירה גמורה. והכל בעד א' והב' הנ"ל. והיותר זקוק עליו במלוה. ואינו שייך לגוף השכירה והמכירה כלל. כמבואר לעיל בשטר מכירה הש"י: (כב) גם מקנה לו הבהמות והמטלטלין בקנין אנב שכירות קרקע הנ"ל. וישכיר לו הענין של קנין אנב: (כג) ויחמור לו בפירוש שבקנין אחד יקנה כל ההשכרה והמכירה. רק שבושה כמה קנינים לרווחא דמילתא: (כד) ואחר כך יעשה עמו קבלת קנין בטובע של הנכרי שיקנה הכל גם בקנין זה: (כה) ואחר כך יחתום הרב את השטר. ואחר כך יחתום הנכרי במסירת הקולמוס: (כו) וכשתחייבש הדין של החתימות. יתן הרב להנכרי את השטר. ויאמר לו שיקנה גם בשטר זה לרווחא דמילתא בתורת קאנטראקט. בדרך המנהג של המדינה שעוסקים קאנטראקט' על עסקים כאלו. ואני מודה בהודאה גמורה שעשית כל הקנינים כדון. ועשיתי אתה בטוח שהכל שלך במכירה והשכרה. כמפורש בהשטר כל דבר בפטרות: (כז) ועיין לקמן בסוף המכירת חמץ כל דברים אלו באריות קצת: (כח) ואם יש עדים ירא' כל הדברים הנ"ל. ויחתמו הכתב שלהם כנ"ל. ויתנו להנכרי: (כט) ואחר כך ילך הנכרי עם השטר מכירה וכתב של העדים לביתו: (ל) ולאחר איזה ימים יוכל השמש לומר להנכרי. כיון שאין לך בתיך מקום לשמור השטר מכירה. אם אתה רואה תפקיד אותו אולי. וחגי חמור אותו אולי או אולי אחר. ויוכל אחר כך ליחמו להרב לשמור. ויסכים בדעתו שאם יראה הנכרי את השטר. יחזירו לו:

(לא) ומה שכתב בשטר מכירה דלעיל למכור גם התבואות. הוא דוקא בתבואות שארבים עדיין למלאכה כגון לרדס אותם וכדומה. אבל התבואות שאין לרבים עוד למלאכה. נראה שאין לר"ך למכרם כלל להנכרי בתוך השטר: (לב) והנה הרב זל"ה מלענעסא כתב בתשובת ברכת היים סימן ד' שיותר טוב שימכור בכל שבת (דהיינו בערב שבת) ואחר שבת יהיו הישראל ויקנה בהורה. כי מה שמכר על כל השנה הן חול הן שבת. הא"ך נאמר דהוי מכירה. כיון שכל ימי ישראל עושה כדאם העושה בשל. והנכרי אין לו שום רשות לעשות כדלנו כו'. ואין

עה חלק א'. זמן הדלקת נרות לשבת. ונקום העמדת הנרות:

במסגרת השלחן סעיף ד' (א) ויש אומרים שבין השמשות הוא תיכף אחר שקיעת החמה. הרב הגאון המפורסם ר' אברהם שליס"א מסאבטיטו אמר לי שהוא איסור גמור להדליק נר בערב שבת אחר שקיעת החמה. וצריך להזהר מאוד על זה. כי הרב הגאון הגדול גור אריה ז"ל והרב הגאון הגדול מהר"ש ז"ל בסידור והרב הגאון הגדול מוילנא ז"ל הסכימו להלכה כרב"י הגאונים ורוב הראשונים. דהיינו משהשקע החמה היו בין השמשות: (ב) ובאגרת התשובה לרבינו יונה ז"ל אוסר להדליק ביום המעונן. רק כשברור לו שהשמש לא שקעה עדיין. וצריך לזהר בזה: (ג) ויש לכ"ז ירא שמים בכל אמצע שבוע לראות זמן שקיעת החמה על כורה שעות שהולך בטוב. בכדי שיזם יהיה בערב שבת יום המעונן. ידע בביורו על המורה שעות. להדליק הנרות קודם שקיעת החמה: (ד) ובימים הקצרים צריך להקדים לפי ערך מה שנתקצרו מן ראייתו עד ערב שבת: (ה) ולא יסבך על הלוח. כי לא כל המקומות. ולא כל הכורה שעות שנים: (ו) ושמעתי בשם ספר קדמון דאין תהלוכות השמש שווה להמעיט בשיעור אחד כל יום מהבירוי בימים הקצרים. וכן ההתרחבות בימים הארוכים אינו שוה. ומטעם זה גם כן אין לסבך על הלוח. ולכן יזהר להשגיח על שקיעת החמה בכל שבוע כנ"ל: (ז) ויען שאין פנאי כל כך לסתם אדם להשגיח על זה בכל שבוע. לכן יזהר הרב המורה שבעיר להשגיח הדיר בכל שבוע על שקיעת החמה כנ"ל. ויזהר בני עירו בזה בכל מה דאפשר: (ח) ובעיירות גדולות שהבתים גבוהים. וקשה לילך לסוף העיר לראות שקיעת החמה. צריכים אחד או שנים מחזקת שוטרי שבת. לילך ולהשגיח על זה באמצע השבוע. כימה וירוחו כמה שמורים על השבת. אם אין יודעים בבירור הזמן שצריך לפסוק כמלאכה: (ט) ובכל זה צריכים ידע. שילך השמש להורד לערך עשרים מינו"ט או עכ"פ רביעית שעה קודם שקיעת החמה: (י) כי [א] סתם אנשים שיהיו בהדלקה לערך עשרה מ' נ"מ

חומן ישועות

ואין עושה עמו שום השקן. וכי בזה נאמר דהו מכירה. ורק נבי פסח מליני מכירה דמחת האיסור המוטל עליו גמר ומקנה. ועכ"פ בימי הפסח אינו מראה קום דבר שיסתייר המכירה שלו. ולא כן הלא שבמי החול מראה בעלזמו שותר המכירה כו'. ועל כן המותר יש לו להחזיר יותר שימכור רק בערב שבת. שאז כשיגיע השבת מסתלק היד ישראל. ולמולאי שבת יחזור ויקנה כו' עכ"ל: (ג) גם בסמ"ח ה' שם הביא השבת חסם סופר דזה הוא על פי מה שאמרו בגמרא מוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטות כו'. גם הביא שם לחלק בין להפקיע איסור דאורייתא או דרבנן: (ד) ולכן נראה. כיון דזה אי אפשר כלל לעשות שטר מכירה על כל שבת. ומוכר לעשות על כל השנה. עכ"פ יזוה הרב לבעל הכפר שכל ערב שבת בערב יפקיר הסוסים וכל הבהמות העושים מלאכה ופקירם בינו לבין עמלו. וא"ל שום אדם לידע מזה. רק יאמר בינו לבין עמלו. אני מפקיר הסוסים שלי. ואם יש לו גם שוורים העושים מלאכה יאמר. אני מפקיר השוורים והסוסים שלי ויפקיר הרב לבעל הכפר ענין ההפקר מה הוא: (ה) ועיין בפוסקים ומהר"ש סימן רמ"ו דכשםפקיר בינו לבין עמלו הוי הפקר מדאורייתא עכ"פ. והגם דמדברי סופרים צריך שיפקיר בפני ג'. מכל מקום כיון דינא בזה ההפקר מחשש איסור של חירה של שבת בהמתו. וזו סמכין דרבנן על השטר מכירה. כמו דסמכין על השטר מכירה בעבודת השדה: (ו) ומטעם זה לא הולכנו כאן לערב קבלן כמו שהולכנו לקמן בזה וזה לערב קבלן במכירת חמין. דשם כתב מהר"ש בהקדמה לשטר מכירת חמין דהוא דאורייתא עיין שם. אבל כאן אם מפקיר כנ"ל הוי רק מדרבנן. וכיון דלא מלינו להרב מהר"ש זל"ה להצריך בענין זה ערב קבלן. והרב מלאנו זל"ה לא הזכיר כלל ערב קבלן בשטר זה. ולכן סתמנו כאן בזה. כדברי הרב מלאנו זל"ה: (ז) והנה בכפרים אי אפשר שלא יעצור בעל הכפר לומר להנכרי מה לעשות בשבת. וההיתר הוא שכיון שמכר העסק לנכרי הרי אומר לו לעשות בשל נכרי. ומותר לומר לנכרי עשה מלאכהך כדלקמן סימן ז' סעיף כ"א: (ח) ויען שהיתר זה הוא קלוש. דהרי כחן עיקר הנאה הוא לישראל. לכן טוב לזווג לבעל הכפר שאם יעצור לומר לו לעשות בשבת, יאמר בערב שבת לנכרי אחר שיאמר לנכרי זה שיעשה בשבת. ואמירה דאמירה לנכרי הוי שבות דשבות. כמו שכתב בשערי תשובה סימן ש"א בשם השכות יעקב. גם בבאר היטב סימן ש"א כתב בשם תשובת חוות יאיר להקל בזה. ועיין בספר החיים הובא בנור ישראל דמקום הפסד גדול יש לסמוך על המקילין באמירה דאמירה. גם בתשובת חסם סופר חלק א' סימן ס' כתב דכשישראל יאמר לנכרי שיאמר לפועלים בחול לעשות לו מלאכה בשבת אין איסור בזה. ואפילו למאן דסבירא ליה דגם אמירה דאמירה אסור. הוא דוקא כשאומר בשבת עמלו אבל לא כשאומר לו בחול עכ"ל והובא בנור ישראל. ועיין לקמן סימן ז' במסגרת השלחן סעיף ד' דשבות מותר במקום צורך גדול. ומכ"ש כאן שעשה גם שטר מכירה. וכן בכל מקום שהוא צורך גדול באמירה לנכרי. יעשה בהיתר באופן הנ"ל: (ט) וכתב בתשובת ברכת חיים שם אודות השכרת השעני"ן. כבר מובא בתשובה שנסמך שלחן ערוך מהרב מלאדי אופן מה שיעשה (והוא בסוף ה"מ סימן ב'). אך לדמי צריך הנכרי לקנות עכ"פ בלחוד מדרגה הקאה. ודרכי להורות בזה. שיראה ליחיד להנכרי חיוב מקום מיוחד. והנכרי ייחנה בלוחו מקום. והוי משיכה עכ"פ:

עה [א] סתם אנשים שהיו בהדלקה. במסגרת השלחן חלק ב' מכיון זה סק"ד כתבתי בשם הסידור דרך החיים דאם האיש מדליק צריך גם כן להדליק קודם ולשים ידיו כנגד הנרות ולכרך: (ב) אכן נאכל אברהם מהרב הגאון זל"ה מנחשטאטש כתב דכשמדליק איש. נכון שיכרך קודם ההדלקה. כי אלו אין ההדלקה קבלת שבת. ויש לומר שם המג"א מודה בזה. וכן הוא נוהג עכ"ד: (ג) ויש לנהיג דכשהאיש מדליק הנרות ולא האשה. ידליק נר אחד ואחר כך יכרך. כדי לקיים קצת עכ"פ דברי דרך החיים הנ"ל. ואחר כך ידליק שאר הנרות:

מינו"מ. כי צריך להעמיד הנרות בטוב ש"א יהנענעו. גם שוהים [ב] בהדלקת הלאמפי"ן. ולפעמים צריך לתקנו או ליקח וכוונת אחרת מחמת שנפקע הראשון. ולכן יקדים השמש בשיעור הנ"ל עכ"פ:

עה חק ב. סגולות לגידול בנים:

בקיצור שלהן ערוך סעיף ב' (א) בגידול בנים. ומי שצריך לאיזה ישועה בענין גידול בנים. צריך להזהיר מאוד לבני ביהו שירליקו הנרות בערב שבת בעוד שהשמש זורח בראשי גנים הגבוהים. ושלא לעשות אחר כך שום מלאכה. ברלעיל בחלק א' במסגרת השלחן סעיף ד'. כי אם יוהר מאוד כזה. יהיה לו בנקף ישועה בענין גידול בנים: (ב) ובכדי לזכות לאחינו בני ישראל שיגדלו בניהם לכל טוב. נעתיק פה עוד סגולות לזה מספרים הקדושים: (ג) מעשה באדם אחר שלא החזיק אצלו בנים. ואמר שזה הוא כשביל שאינו מתנהג בצניעות. והטעם הוא על דרך הכתוב. ואת צנועים חכמה. החכמה החיה בעליה. לכך מביא חיות על בניו. והצניעות הוא מדת יראה כו'. כך יהא אדם צנוע באורחותיו. ויהא שריו עמו מדת חכמה מכת יראה: (ד) וזה פירוש הפסוק (שיר השירים א') צאי לך בעקבי הצאן. ברריכת האבות צנוע כמותם (כמו שכתב ברש"י פרשת לך בפסוק הנה נא ידעת) ורעי את גירותיך את הבנים שלך (ספר אור תורה): (ה) עוד סגולה לבנים שיתקיימו אצלו. להיות רחוק מהם. רהיני שלא להיות רבוק בהם הרבה. וש"א להשתעשע בהם. ושלא להסתכל בהם כלל. רק מה שצריכים לחנכם בעבודת השם והדרך בשמחתו להנהיג (ספר מעגלי צדק): (ו) וכן יש לפרש ג"כ הפסוק הנ"ל. צאי לך בעקבי הצאן. היינו האבות הקדושים שלא עסקו בשיחת הילדים. ולא עסקו עמהם רק מה שצריכים ללמדם בעבודת השם והדרך. ורעי את גירותיך. את הבנים שלך. בשכר זה הוכח לגדל בניך ובנותיך לכל טוב: (ז) עוד מצאתי סגולה בדוקה ומנוסה לגידול בנים. שהאיש יאמר בעת שעושה הברכה במוצאי שבת ג' פעמים ה' פסוקים ה' צבאות עמנו מישהג לנו אלהי יעקב סלה. ה' צבאות אשרי אדם כופח כך. ה' הושיעה הט"ך יעננו ביום קראנו. כי כל אדם אומר פסוקים אלו בהברכה רק פעם אחת. והוא יאמר כל פסוק ג' פעמים. והוא בחון. ודבר זה שמעתי מהרב הקדוש בוצינא קרישא וזה"ה דק"ק קארין. (ספר כתיבת יד): (ח) ובספר שם הגדולים כתב ראיתי שכתב אחד קדוש בכתב יד משם ירושלמי שני שמות בניו ר"ל יקרא לבנו אשר יולד לו בן ציון ויחיה עכ"ל: (ט) ובשו"ת שדה הארץ מביא בשם הרב החסיד שיקרא לבן הנולד לו שני שמות. כי הוא מסוגל שיתקיים. ועיין בשבט מוסר פרק ז"א עוד מענינים אלו: (י) ועיין לקמן סימן קמ"ה ובסוף סימן קצ"ב עוד סגולות לזה. והסגולות הנזכרים פה ולקמן הם בדוק ומנוסה לגדל הבנים ובנות לכל טוב:

עו דיני התפלות. וברכת הבנים בליל שבת:

בקיצור שלהן ערוך סעיף ג' (א) נוהגין דומר בתפלת ערבית וינוחו בה. והטעם כתב במשנת חסידים

חוסן ישועות

[ב] בהדלקת הלאמפי"ן. יש להזהיר שלא יעמידו הלאמפי"ן של נפט על השלחן שאוכלין עליו. דמסח שלחן מתנענע. ולפעמים דוחפין אותו בשבת כידים. מפני שדחוק ליטב שם. ועל ידי זה מתנענע הנפט ומקרבנו אל הפחילה ונמלא מבטרי. כמבואר בפוסקים סימן רע"ז. לדעת הש"ע וע"ז שם אם נר של שמן קבוע כדלת אסור לפתוח ולנעול הדלת אפילו כנחת. מטעם שזה מקרב השמן לנר או מרחיקו ממנו. ויש בזה מזהם מבטרי או מכבה. וכמו שכתב בט"ו ובפמ"ג במשכנות: (ג) ואפילו לדעת מג"א ומהר"ם שם דכנחת מותר לפתוח ולנעול שם. מכל מקום בענין דחיפת השלחן אי אפשר לזהר בדבר שהוא כהרף עין. מיהי כנחת דוקא. ולכן טוב יותר שלא יעמידו הלאמפי"ן של נפט על השלחן שאוכלין עליו: (ג) ומטעם זה יש לזהר גם בנרות של הלל. שלא לגרום השלחן בחזק עכ"פ בשבת: (ד) ואמר לי רב גדול שהוא שומר את עצמו שלא לילך במרוצה סמוך לנרות כליל שבת. כי רואין בחוש בנרות שלטו שמכעירין ביותר על ידי דברים כאלו. ולכן צריך להיות נזהר כנ"ל: (ה) וכן כתב בספר מנחת שבת דיש לזהר מלעבור בשבת סמוך לנרות הדולקות במרוצה ובמהירות. אפילו היכא דאין לחוש שיתכבד. מכל מקום כיון דצריך השלהבת להתנענע ולהתגדל יותר מכמות שהיה מקודם על ידי רוח העובר אל"ס. ואם כן יש בזה משום מבטרי. והחש יעיד על זה. וכעין סברא זו כתב בפרי מגדים בשל אברהם סימן רע"ז סק"י: (ו) וכן צריך לזהר מלעבור במרוצה סמוך ללאמ"פ שדולק. ובפרט היכא שהלאמ"פ תלוי והוא עובר תחתיו. ובפרט בלאמפי"ן הגדולים שקורין בלשוננו בל"ץ לאמ"פ. וראיתי בחוש אשר על ידי הילוך במרוצה תחתיו נכנס הרוח דרך נקבי הסופרת שקורין ברש"י. ועל ידי זה מתגדל השלהבת עד מאוד. ויש בזה משום מבטרי בשבת: (ז) שוב מלאחי בספר אורחות חיים (החדש) סימן רע"ז בשם ספר אשל אברהם מהרב הגאון הקדוש וזה"ה מבוטאטש שכתב דמקום עמידתו בתפלה היה צילק נר שעה קרוב אליו וחשש מלנענע בשעת תפלה עד שכלה ללכת הנר. מטעם דעל ידי נענוע הגוף והכל הסה בכה אולי יש חשש כיצוי או הכערה (שם ובהוספות דבסוף): (ח) ויש עצה לכל זה שיחשוב בלבו שאינו רואה בלחמת סיגל הלהב. כדי שיאיר זמן רב. ולא יכבה במהרה. והוי פסיק רישיה ללא נחל ליה. ולא יהי עוד חשש אסור דאורייתא. ומכל מקום ישמור את עצמו בכל מה דאפשר שלא להגדיל הלהב. כי גם פסיק רישיה ללא נחל ליה אסור מדרכני עכ"פ. כמו שכתבתי במסגרת השלחן בהקדמה לאיסורי שבת סעיף י"ח:

חסידים בתפלות דשבת. דנערביה דשבת יאמר וינוחו בה. [א] כי היא עולה (פירוש מרח מלכות כידוע): (ב) ובשחרית דשבת יאמר וינוחו בו. מפני שעיקר עליית היום הוא ב"א (פירוש מרח הפארת כידוע). וכן במסוף: (ג) ובמנחה יאמר שבתות קדשך וינוחו בס' שמספרו מ"ב. כי מתעורר עתה כל השם מ"ב של אנא בכח כו' עכ"ל: (ד) בענין ברכת הבנים בליל שבת שכתבו בספרים הקדושים. כתב בספר רבש לפי. מהרב ר' חיד"א ז"ל. כשאדם רוצה לברך לחבירו או לבנו. צריך לברך בתחילה להקדוש ברוך הוא. ויש ידו על ראשו. ואומר יתברך שמו של הקדוש ברוך הוא. ואחר כך מברך לאיש ההוא עכ"ל: (ה) וזה נוסח הברכה. ישימך אלהים כאפרים ובמנשה. יברכך ה' וישמרך. יאר ה' פניו אליך ויחונך. ישא ה' פניו ויראת ה' על פניך כל ימי חייך שלא תחטא. ותהי חשקך בתורה ובמצות. והשם יתברך יצילך משום חטא ועון ומדיבורים אסורים ומחילול שבת ויום טוב. ותאריך ימים ושנים הרבה בבריאות ועשירות והצלחה וכל טוב לעבוד את השם יתברך בשמחה. והקדוש ברוך הוא ישפיע עליך שפע אור החכמה והבינה והדעת. ויהן לך לב משכיל בתורה. ויאיר עיניך במאור התורה. ויצילך מכל מבשול ומטעות. ויהיה מעמדך שתלמוד תורה לשמה כל ימי חייך. ותעשה כל מעשיך לזכור שמו הגדול. ענין לזכור יביטו. פ"ך ידבר חכמות. ולכך יהיה מהור קדוש לעשות רצון אבינו שבשמים. וידך יהיו עוסקים במצות. רגליך ירצו לעשות רצון אבינו שבשמים. (אם הבן עדיין אינו נשוי יאמר גם זה. והקדוש ברוך הוא יוסיף לך ויוונוך בנקל. ויהיה שלום ואהבה המיד ביניכם). ותאריך ימים ושנים הרבה עם ויוונוך. והקדוש ברוך הוא יתן לכם בנים ובנות צדיקים וצדקניות עוסקים בתורה ובמצות כל ימיהם. ויהי מקורך ברוך. ויסלא השם יתברך כל משאלות לבבך לטובה. ובכל אשר הפנה תצליח. אמן: (ו) וטוב שכל אב יברך את בנו בעת זו המסוגל לברכה. וכל המברך מתברך שנאמר ואברכה מברכך כראיתא בגמרא (סוטה דף ל"ח ע"ב): (ז) ומי שהוא בחזקת ת"ח יכול לברך גם לאחרים כמבואר בספרים. וא"צ להניח ידו עליהם. רק יעמידו בסמוך לו. והוא יאמר הנוסח דלעיל בדשון רבים. אכן הנוסח דפסוקים דלעיל לא ישנה. ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל:

עז דיני הקידוש והסעודות:

סעיף ג (א) ומצוה לברור יין יפה. ויש ליתן קודם קידוש מעט מים ביין. משום שהיין הביא ילדה לעולם. וכאשר מחבר המים ליין. אין היין מוכן עוד לילדה אלא לברכה (ספרי מוסר): (ב) ועוד יש מעט בזה אולי שתה אחר מן היין עד שבא לכאן. וביין צימוקים יש לחוש עוד דהמים ששפכו לתוך הצימוקים היו פגומים. כמו שהדרך של חבני ביה ששותין מים מהכלי ששואבין בו. ומשירין הרבה. ואחר כך שואבין בו עוד מים. וממילא נשפכין המים פגומים שנשארו בתחילה לתוך החבית. ולפעמים יש בחבית מעט מים. ואחר כך נוטלין המים פגומים שבחביות ושופכין לתוך הצימוקין להעשות יין. ולכן נותנין קודם קידוש מעט מים בהיין. ובהיין מיתקן הכל. כדלעיל סימן מ"ה: (ג) ומבואר בפוסקים סימן קפ"ב דהמים שמתקן בהם צריך שלא יהיו פגומים. ולכן טוב להכין לו צלוחית קמן דהיינו פלעי"ש קמן עם קארע"ק. וידרק באיזה פעם כשבוטע. דתיכף בשיבואו מים מהבאר ישפוך לתוך זה הצלוחית. ובוה ירע בבירור שאינם פגומים. ויהיה די לו בזה לתקן היין בכמה שבתות: במסגרת השלחן סק"ב (ד) גם צריך לומר בלחש ויהי ערב ויהי בוקר. כדי שלא לחלק פסוק לשנים. ועוד יש מעט בזה. כי לא נכון להתחיל יום השישי שאין בו משמעות של כלום. יום

חוסן ישועות

עז [א] כי היא עולה. כמו שכתב בפרי עץ חיים שער י"ה שמדת מלכות היא העולה בליל שבת כו'. יס לנו קבלה כשנעשה שישראל אומרים ברכו בליל שבת. בת קול הולכת בפמליה של מעלה לומר אשריכם עם קדוש שאתם מצריים למטה. כדי שיתברכו למעלה כו'. אשריכם בעולם הזה ואשריכם בעולם הבא עכ"ל: (ב) וכתבו בסידור שער השמים וזה"ש בענין אמירת אשת חיל בליל שבת. שמרומי על השכינה. ויש בזה השבח כ"ב פסוקים כנגד לזירות של מעלה שבעת הם פתוחים ומריקים שפע וברכה כו' עכ"ל: (ג) וכתבו בסידור מהריטב"א וזה"ש דמנהגם של ישראל לברך הילדים בליל שבת אחר האבות ואחד הרכנים. אחר התפלה או כנגיטת לבית. שאלו חל השפע וראוי להמשיכו על הילדים כו'. אבל גם הבנים הגדולים מקבלים ברכה מאבותיהם וכן הקטן להתברך מן הגדול. יעקב הקטן תחילה יד הגדול. כדי שיתעשר אחר כך הרהמים ויברכהו. וכדי להמשיך שפע מן הפה העליון כו'. עיין שם כמה סודות בזה: (ה) ולא ינקה אלף אחורי יד ימין. ואזוהי היד ימים המברך על ראש המתברך (ספר מצות חסידים וסידור הארז"ל דמהר"ש): (ו) ולא יברך אלף ביד אחת (סידור הארז"ל דמהר"ש). ובה מתורץ קושיית מהריטב"א לברך בשתי ידיו. דעל פי הקבלה צריך לברך דוקא ביד שנושק. ועוד יש לומר בפשיטות. דאם האב כהן ומברך בשתי ידיו ואומר וברך וגו'. מהיו כנשיאות כפים. ואין כנשיאות כפים בלילה. אבל כשמברך ביד אחת אינו נראה כנשיאות כפים: (ז) וכתבו בספרים דכל אחד יכול להוסיף בברכה זו כפי תחומו לטוב: (ח) ולכן כתבו פה בישועות חכמה הנוסח באריכות. בלבן לח וקל. ובה כמובנים כל העונות. ויעזור השם יתברך שפעול בברכותיו כל הטובות והברכות. בעת זו המוכן לברכה. כמבואר לעיל: וכדקדוק

יום הששי ויכלו השמים. ועל כן צריך לצרף ויהי ערב ויהי בוקר יום הששי (חתם סופר אורח חיים סימן י'): (ה) והנה פירוש הפסוק. ויהי ערב ויהי בוקר (שם) יום הששי. או כאלו נכתב ויהי ערב ויהי בוקר ויהי יום הששי. כי תיבת ויהי שבראש הפסוק קאי גם על תיבות יום הששי. ודרך לשון המקרא הוא בפשטים אלו. וכן ויהי ערב ויהי בוקר יום חמישי פירושו כנ"ל: (ו) וכל זה אם אומר בלחש ויהי ערב ויהי בוקר. סמוך לתיבות יום הששי. בזה אומר לשון הפסוק בפירושו. אבל אם מתחיל יום הששי ויכלו השמים. אין פירוש לדברים אלו. וגם סוהר קצת דברי עצמו. דבתחילה אומר יום הששי ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. דמשמע הלשון שנמסרה המלאכה ביום הששי. ואחר כך אומר ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. ומה לו להתחיל בתחילה בדברים אשר לא כנוגת הפסוק כלל. בפרט באמירת ויכלו שהוא ערות כידוע. ועד המעיד צריך לדרקק בלשונו ביותר שיהיו דבריו אמיתים בפירושו: (ז) ומטעם כ"ז זה נראה. שצריך כל אדם לומר לומר תיבות ויהי ערב ויהי בוקר בלחש. קודם שמתחיל יום הששי. כמו שנרשם בסידורים: במסגרת השלחן שם (ח) ולפי זה צריך להתחיל מתחילת הפסוק ב' ואין נזהגין בן. כי לא נכון להתחיל בל"ז שבת קודש בזה. מפני דרשות חז"ל (במדרש רבה פרשה ט') והנה טוב מאד זה ב' והשתא דלא אפשר באופן אחר שרי למפסק קרא. ולכן המנהג שמתחילין ויהי ערב ויהי בוקר כנ"ל. (חתם סופר שם): (ט) וצריך לומר לומר הקידוש בכונה [א] ובדרקוק התיבות והנקודות. ונפרש פה קצתם: (י) תיבת ויהי ערב ויהי בוקר הא' בחמ"ף פת"ח כמו שמנוקד. כי הברכה נחמפת אל הש'. דלא כדמועלים שקורין בפת"ח לבד: (יא) תיבת לעשות. הע' בחמ"ף פת"ח: (יב) תיבת באהבה. הא' בפת"ח לבד. והה' בחמ"ף פת"ח: (יג) תיבת למעשה. הע' בחמ"ף פת"ח: במסגרת השלחן סק"ה (יד) שיוסגנו החלה להעביר הקמחין. פירוש קמחין. נקודות לבנות (פמ"ג): (טו) והנה בקיץ דרך היא להיות בערב שבת לפעמים נקודות לבנות ביין צימקים מחמת שקרוב להחמין. צריך לסגנו בערב שבת. להעביר ממנו הנקודות לבנות. ולהעמידו במקום קר עד הקידוש. ושל הבדלה יעמידו במקום קר עד ההבדלה: (טז) ואין לסמוך על זה. שבשבת ישפוך ממנו הקמחין. כי אין יבולין

חוסן ישועות

עז [א] ובדרקוק התיבות. בענין נוסח הקידוש כתבו בספר נגיד ומלך ובש"ל וסידור שער השמים. וסידור מהרי"ם נוסח זה. וזכר לזאת מנצח וסכת קדש ב'. וכן נראה מכתבי הרב המקובל רבינו משה קורדווארי ז"ל: (ב) ודבריהם בנויים על דברי הוה"ק פרשת ויקהל (דף ר"ז ע"ב) ד"ס ל"ה תיבות בדברת הקידוש נגד ל"ה תיבות של ויכלו. כולל סלקין לשבעין תיבין לאתעשרא בכו שבת ב' ע"ס. וכן הוא בחיקוי וזהו תיקון כ"ד ותיקון מ"ז: (ג) גם בפרי עץ הים עשר י"ח כתב כי יש בזה ע' תיבין. ועם ל"ה ב'. קודם ויכלו תאמר יום הששי ויכלו השמים ר"ת ויהי ב'. כי יש בויכלו וברכת הקידוש ע' תיבין. ועם י"ה דיוס הששי פ"ה ב'. עיין גם כמה סודות בזה: (ד) אכן בסידור מהר"ם כתב בקידוש הנוסח בזה הלשון. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים. וסכת קדש ב'. כמו שכתב הרמב"ם הלכות שבת פרק כ"ע: (ה) וכתב בשער הכולל (שנדפס עתה מרב אחד) שכן הוא בסידור רב עמרם גאון ובאבודרהם. וכן דעת הרמ"ע עכ"ל: (ו) וכתב בענין תפלה (בנוסח השמונה עשרה) בשם הרב הגאון ר' אברהם דוד ז"ל האב"ד דק"ק בושאטש לנרץ דעת האומרים כי בנו בחרת ב'. שלא יהיה נגד הוה"ק והמקובלים דאף שאומרים לזיוה תיבות יותר במקום שיש לזיוה כוונה למספר התיבות. מכל מקום אין חשש בזה. ואין נפסד הכוונה בזה. דכלל מחתים מנה. והביא ראיה ממה שכתב רמ"א סימן רס"ג דיכולין להוסיף על דבר המכיוון נגד דבר אחר עכ"ל: (ז) וכתב המג"א סימן רע"א שאין לשנות שום מנהג. כי לכל מנהג יש טעם ויסוד עכ"ל: (ח) ולכן כתבתי בסידור דברי חיים דינהוג כל אחד כמנהג מקומו בזה: (ט) ובכאן נוסף לזיוה דברים בזה בעזרת השם יתברך. ויהא רעוא דלימא מילתא דתתקבל. דהנה בדברי רש"י ז"ל כתובות דף ז' ע"ב וברכות דף מ"ז מבוחר דנוסח שלו היה בקידוש. כי הוא יום תחילה למקראי קודש" כמו שהוא בקצת סידורים. והנה דבזמני לא נתגלה עדיין ספר הוה"ק. עכ"פ חזינן. כי היה לראשונים ז"ל נוסח הקידוש יותר מל"ה תיבות: (י) והנה ידוע כי הרמב"ם ז"ל הי' סמוך להר"ף ז"ל שהיה סמוך להגאונים. וכיון מלמדינו דכלל יום טוב אומרים תיבות. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים" והרמב"ם ז"ל כתב בפרק כ"ע נוסח זה גם בשבת. מן הסתם היה מקובל בן מהגאונים ותלמידיהם. בפרט שמינו נוסח זה בסידור רב עמרם גאון כנ"ל: (יא) וזה ידוע כי דברי הגאונים הם קבלה מחכמי הש"ס ז"ל: (יב) וכתבו הפוסקים ומתיר"ם סימן כ"ה דכל דבר שבעלי הקבלה והוה"ק חולקים עם הגמרא או הפוסקים הלך אחר הגמרא או הפוסקים הנמשכים אחר הגמרא: (יג) ומכ"ס כאן דנוכל לקיים גם דברי הוה"ק והמקובלים כמה שאין חשש בדוססה כנ"ל סק"ו: (יד) ולכן צריך להתייבש בזה. דאם לא נאמר התיבות הנ"ל. הרי אינם יוצאים לכתחילה דעת הרמב"ם והגאונים. והנה דאם חסר לזיוה תיבות באמצע הברכה יוצא גם כן. מכל מקום לכתחילה אין זה נכון כלל. בפרט התיבות. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים" שאומרים בכל יום טוב. ומביאים אהבת השם יתברך בלב האדם שאומרים בכוונה. וכשתחמירם אוחס בשבת. נראה כחשרון גדול לפי דעת הרמב"ם והגאונים ז"ל: (טו) אבל אם נאמר אוחס, הרי יוצאים לדעת הרמב"ם והגאונים ז"ל: (טז) וגם לפי דעת הוה"ק והמקובלים ז"ל אין חסור באמירה זו. לפי מה שכתבנו דיכולין להוסיף על דבר המכיוון כנ"ל סק"ו: (יז) ויאל לנו מזה. דכפי הנראה טוב יותר לנהוג בדעת רב עמרם גאון והרמב"ם ואבודרהם והרמ"ע והמהר"ם ז"ל. לומר התיבות. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים: (יח) ועוד נוסף נוסף בזה על פי מה דלימא בפסחים (דף כ"ז) לענין ברוך שם

יכולין להסירם לגמרי על ידי שפיכה. גם שלא יבוא לידי איסור בורר בשבת: בקיצור ש"ע סעיף ח' (יו) החלות יהיו מכוסים כו' וכו' למן. עיין לעיל סימן נ"ה סעיף ה' עוד מעט דצריך לכסות הפת שלא יראה בשהו שמקדימין לו ברכת היין: (יח) ולפי זה צריך לכסות במפה שלימה. ולא במפות שעושים בבית שיש בהם נקבים. כי על ידי זה רואין הפת גם כשהוא מכוסה: (יט) ואם רוצה בדוקא לכסות במפה זו. יתפור בערב שבת מפה אחרת תחתיה. שלא יראה הפת: (כ) ומה שכתב זכר למן. אע"פ שהמן לא יורד כלל בשבת. ומה זכר למן איכא. מכל מקום המן היה עד נאמן על קדושת שבת. מטעם כי בכל השבוע יורד המן. ובשבת לא יורד. וזכרו זאת יורר בקדושת שבת ובשמירתו (ספר תורה אביגדור): במסגרת השלחן סק"כ (כא) אבל אם יצא בנתיים צריך לחזור ולקדש. ובספר מנורה הטהורה מציד להקל רכל שאוכל באותו בית שקידש היו הכל מקום סעודה אפילו אם יצא בנתיים. והא דכתבו רביעין אכילה לאתער היינו לענין לכתחילה. או אפילו בדעבר במקום שאפשר לו לשמוע הקידוש מאחריב. אבל באם אי אפשר ספק ברכות להקל. וא"צ לקדש שנית. וכן הביא בהגהות הגאון מברעואן בשם שו"ר כנה"ג שחולק על זה. ופסק דביון שחור למקומו וסו"ע במקום שקידש אין צריך לקדש שנית: בקיצור ש"ע סעיף י"ט (כב) לא יאכל שבת בשחרית עד שיקראה. בשעה שקורא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. ישים אל לבו ועיניו להתבונן בה. הן במצוה. או במסור. הן במדות טובות היוצאים מהפסוקים (ש"ה וא"ר): (כג) גם בשעה ששומע קריאת הפרשה בציבור. ישמע היטב. ויכוין להתבונן בכל דבר ענין השיך לו. הן במצוה או במסור כנ"ל:

עז דין קריאת ספר תורה. ושילוח הנדרים:

סעיף ה' (א) בין גברא לגברא צריכין לגלול את הס"ת ואין צריכין לכסותה. ונראה דהאידינא דהסגן מיישב את עצמו וזמן מה לאיוה שיקרא לעלות. ראוי לכסות בין גברא לגברא (פ"ג) וכן הסנהג: (ב) ומכל מקום לא יכסה בשעת הברכה אחרונה. כי אסור לעשות שום דבר בשעה שהוא מכרך (כמבואר בפוסקים סימן קצ"א). רק יברך הברכה בכונה. ואחר הברכה יכסה במטפחת כנהוג. ועיין כמה שכתבתי בסידור דברי חיים עוד איוה דברים נחוצים בענין קריאת ס"ת: (ג) צריך לידע דבשאו"מ ליתן צדקה או לבית הכנסת ולא אמר בלי נדר. הוי נדר. וצריך לסהר ולקיימו: (ד) ואם תובע אותו הגבאי שצריך להמעות ואינו נוהן. עובר בכל תאחר (כמבואר ביורה דעה סימן ר"ג וסימן רנ"ז): (ה) ועונש כיטול נדרים קשה מאוד ד"ל כמבואר בגמרא (שבת דף ר"ב ע"ב ונדרים דף כ"ב): (ו) ולכן יזהר כל אדם לשלם בימי השבוע שלאחר השבת. כל מה שאמר בשבת ליתן בעד העליה או שאר צדקה. וכן אתר יום טוב. ובפרט בימים נוראים וסוכות. והושענא רבה ושמחת תורה ישלם אחר יו"ט: (ז) ואם אמר בסתם ליתן מהנה. צריך ליתן איוה ממבעות. שיהיה נקרא בשם מהנה: (ח) ומבואר לעיל סימן ל"ד סעיף א'. המעלות טובות שזוכין על ידי הצדקה. וירוע כי עיקר המצוה היא הנהיגה. ולא האמירה: (ט) וכשישלם מה שאמר ליתן בעד העליה. ממילא יקנה הגבאי נרות ושאר דברים הנצרכים בבית המדרש. וממילא ילמדו תורה בהרחבה. ויזהר לשכר הגדול של מחזיקי התורה: (י) וכדאיתא בפאה, פרק א' אלו רברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה. והקין קיימת לו לעולם הבא כו'. ותלמוד תורה כנגד כולם:

פ קצת ממלאכות האסורות בשבת. וכמה עצות טובות לעשות בהיתר:

במסגרת השלחן סק"ד (א) ולענין ללמוד כו' אצל דאמ"פ של נפט כו' ויטשך בערב שבת הפתילה הרבה לחוץ כו' ויהיה סוהר ללמוד אצלו. ובמקום דאפשר בנקל. טוב לעשות

חוסן ישועות

כבוד מלכותו לעולם ועד דכקריאת שמע. אמרי רבן היכי נעביד נאמרוהו לא אמרו משה רבינו. לא נאמרוהו אמרו יעקב. התקינו שיהו אומרים אותו בנשאי עכ"ל: (יט) הרי חזוין במקום גדולים. דבמקום שמסתפקים אם לומר. העלה לזה לומר בלחש. וכמבואר בפוסקים סימן ס"א לענין גרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: (כ) מהילא יש לומר גם לענין כי בנו בחרת כו'. דכשואמר תיבות אלו בקול נמוך קצת שלא כדרך שאומרים כל הקידוש בקול רם. כפי הנראה דאין קפידא בזה גם לדעת הו"א והמקובלים ז"ל. ודי בזה להיכר שאינם ממניין הל"ה תיבות: (כא) ומרומים כזה שיואלים מן המוכתר דעת הרמב"ם והגאונים ז"ל וסייעתם. ואינם מחסרים התיבות שאלו יוס טוב: (כב) ועם כל זה. אין אני מכנים דעתי הקלושה להכריע בזה לענין מעשה. רק כתבתי הדברים כזעמם בעזרת השם יתברך. והבואר יבאר:

בקיצור שלחן ערוך סעיף י"ג (כג) גם כיום כו' שיהא הכוס מחזיק רביעית. הנה בעת שקבלתי הסכמה ראשונה על הספר מסגרת השלחן. מהרב הגאון רבינו חיים אלעזר זלה"ה האב"ד קאליש. הייתי שם בשבת קודש. ובסוקר בעת הקידוש האריך הרב זלה"ה בפלפול ובחישוב ספרים כמה שעות. ונתברר ההלכה שאין שום ספק לקדש על כוס פחות מרביעית. רק לריך דוקא שיעור רביעית. גם נתברר שא"ל לשמות רוג הכוס בקידוש. רק כמלא לגמיו. ושיעור מלא לגמיו מבוחר בקיטור ש"ע קודם סימן א'. ובזמן הזה לאט שיעור קטן כידוע:

דעשות עוד לרווחא דמילתא. לתלוה בערב שבת חתיכה נייר על השרוי"ף. ויהיה כתוב עליו בכתב אשורית. היכה "שבת" באוהיות גדולות. ומכילא הוא במוח שלא ישלח ידו ליגע בהשרוי"ף. כי יזכור מיד שהוא שבת. וזה דומה קצת למה שכתבו בשלחן ערוך ופוסקים שחבירו יזכירוהו (וכעין זה כתב בספר מ"ב): בקיצור שלחן ערוך סעיף ב' (ב) ופתח התנור שיש בו אש אמר בין לפתחו בין לסגור. ולכן אם הסירו בערב שבת השטמאר"ץ מן הכירה שקורין ענגליש"ע קע"ץ. והעמידו הקרירה בתוך החלל. אמר לישראל ליקח משם הקרירה בשבת אם יש עדיין בתוכה אש או נחלים לוחשות. ועל ידי נכרי מותר כדלעיל במסגרת השלחן סעיף כ': במסגרת השלחן סק"ז (ג) שלא כאותן מורי הוראה ששיארים אם היר סולדת בו בתבשיל כו'. הנה כמה רבנים ומורי הוראה אמרו שיש להם קבלה מרבותם לשאול אם יוכל להחזיק היר בתבשיל. ומעמם, כי אם תבוא איזה אשה לשאול על תבשיל. ושאלו אותה אם התבשיל היה חם שכריסו של הניקב בן יומו נכיות בו יהיה ללעג ח"ו. כי אם הלך האשה לנסות לכנות הניקב בן יומו. כדי שהרע אם התבשיל מותר או אסור: (ד) ואם תאמר לשער לפי אומר דעתה. מי יוכל לשער זה בדבר שאינו שכיח כלל להעשות כן. ומצינו בדברי רז"ל שהיו נשמים בזה בכמה מקומות שלא ליתן רשות לכל אחד לשער לפי דעתו. בפרט בדבר שאינו שכיח ואין יודעים אותו במכוון. ויכול כל אחד להקל דפי מה שיש לו נגיעה להתיר: (ה) ולכן ביררנו בעזרת השם יתברך בחוסן ישועות דין זה [א] על פי הגמרא והפוסקים. כל מה שצריך לענין הוראת איכור והיתר: (ו) ולפי מה דכתבנו שם לבסוף. ישער גם ככאן לענין שבת. דאם אינו חם הרבה. והוא באופן שאדם בינוני מחזיק בו ידו. ואינו מוציאה מחשש שלא תהיה. מותר ליתן להוכיח לחם או מצות. כיון שהיא בקערה שהיא כלי שני: שם סק"ח (ו) אמר ליתן חבלין או עלים של מייא בקערה ולעזרת עליהם סכלי ראשון. אבל לאחר שעירו התבשיל רקערה. מותר ליתן לתוכה חבלין כגון פלפלין או שום: (ח) אבל שאר דברים שלא נתבשלו עדיין. יש להחמיר שלא ליתנם גם בכלי שני שהיר סולדת בו. דיש דברים רבים שמתבשלים גם בכלי שני. ואין אנו בקיאין (כמבואר בפוסקים סימן שי"ח): (ט) ולכן אין ליתן עלים של מייא גם בכלי שני שהיר סולדת בו (משנה ברורה): בקיצור שלחן ערוך סעיף י"א (י) יש לזהר מלהוציא את האגוזים מהיר הקליפה הרדקה שלהן. זה אינו הלוי בזהירות. דכשאינו עושה על ידי שינוי. הוא איכור גמור. רק צריך לשברן ולאוכלן כך (כמו שכתב מהר"ש סימן הק"י בקונטרס אחרון. דרמ"א סימן שי"ט שכתב ולכן אמר לפרק כו' וסיים וטוב להחמיר. איירי על ידי שינוי. אבל ברא שינוי לכולי עלמא אמר עכ"ד. וכן דעת השלחן שלמה): במסגרת השלחן סק"י (יא) המנהג להחיר לכוזם לימונים לתוך המים. ובמקום שאין צורך הרבה יש להחמיר (כדעת החי"א נ"א כל"י ו"ד) רק יחזיקם כן בתוך המים. או בתוך המייא שבכלי שני (בספר מור וקציעה אסור מחמיר לימונים. גם בצמח צדק החדש ובכ"ל שבת מחמירין. רק להתכן להתכיות מותר כנ"ל): שם סק"י (יב) במאכל שהוא מין אחד כו' יש להקל לברור. ואם קצתם אינם טובים כל כך כמו האחרים. כגון שנקדחה מכח הבישול איזה חתיכה דגים. ורוצה לברור אותן שלא נקדחו. או שבישר ב' דגים ממין אחד. ודג אחד היו חי והרג

חובן ישועות

פ [א] על פי הגמרא והפוסקים. איתא בגמרא שבת (דף מ' ע"ב) ה"כ דמידי מולדת בו כל שכריסו של חנינו נכיות. ופר"י סולדת נמשכת לאחוריה מדאנה שלא תהיה עכ"ל: (ב) וכן פסק בשלחן ערוך אורח חיים סימן שי"ח וזה לבנו עד שהיה סוף מולדת בו דהיינו מקום שכריסו של חנינו נכיות בו עכ"ל: (ג) והפרי מגדים צידד דעה סוף סימן ס"ה כתב בזה הלשון ויד סולדת בו היינו שיעור שכריסו של חנינו בן יומו נכיות בו עכ"ל: (ד) ובמעט העטעם שרובץ הפ"ג תיבת בן יומו. כיון דגמרא קאמר כחם חנינו. מהמירין ומשערין בחנינו כן יומו: (ה) וכתב הבכור שיר כהדושו להלן דף ק"ג וזה לשונו נהוג עלמא בזמן שאי אפשר להחזיק בו היר מחמת חוס. מקרי היר סולדת בו. לא זולת. ולכאורה לא מבעי כן ממאי דאמרין לקמן דראשונים נוטלין מחמתן שהיר סולדת בהם. ולמהנינו אי אפשר ליטול מכלאו. וזה דגמרא שבת אחרין ה"כ דמי יד סולדת בו פרש"י יש סולד מרתחה מועטת ויש שאינו סולד עכ"ל. אם כן אף שה אינו סולד דילמא האי נכרא טבעו כך שאינו סולד כי אם כהם גדול. ומכל מקום הוא יד סולדת בו לבינונים. וגם מדמנני החם כל שכריסו של חנינו נכיות. וידוע שאף על פי שגדול אינו נכיה מחוס מועט. מכל מקום אפשר שהגיע לחוס שכריסו של קטן נכיה. ופשוט דאין לא בקיאים בשיעור שכריסו כו'. ולכן עכ"פ במדי דאורייתא ראוי להחמיר בכלי ראשון עד שלא הספק מלבו. שאין בו חוס הנזכר. ואפילו כדרכן לר"ך הקרה על זה עכ"ל: (ו) וכעין זה הביא במחזיקי השקל באורה חיים סימן ק"ה וזה לשונו וכתב הדרכיה הציחו בספר אליהו רבא על מה שכתב בשלחן ערוך היר סולדת בו דהיינו מקום שכריסו של חנינו נכיות בו והם דברי ה"ס דף מ' עמוד כ' וזה לשונו מכאן תראה למורי הוראה דשאלים אם היר סולדת בו בתבשיל ומשערים בלעז. וזה אינו. אלא שכריסו של חנינו כו' עכ"ל: (ז) ובהנחת אדם כלל נ"ט כתב בשם רמ"י ירושה דלפי של אגשים סריאם ממעט חוס ויש שאינם יראים אפילו מחוס גדול ואם כן נחת דבריו לשיעורים ולכן אמרו בגמרא כל שכריסו של חנינו נכיות ממנו נקרא יד סולדת בו עכ"ל. וכעין שהביא הבכור שיר לעיל סק"ה בשם פר"י: (ח) ומה דהבאתי לעיל סק"א פרש"י סולדת נמשכת לאחוריה מדאנה שלא תהיה. כן כתב גם הפרי מגדים צידד דעה סוף סימן ס"ח בשם הערוך. סלד לשון חורר לאחוריו. ר"ל כענין אגזעו כמיס טטל מיד

והרג הב' מת. ורוצה לברור זה מזה. גם בזה שייך ברירה. וצריך לברור זה שרוצה לאכיל
 עתה (חיי"א): (יג) וכן חתיכות דגים שקצתן ממוצאים וקצתן אין ממוצאים. הוי כמו שני מינים
 (עין פמ"ג): (יד) גם בשר צלי ומבושל הוי ב' מינים לענין זה (חיי"א): (טו) גם בפמ"ג כתב
 כמה דברים שהם ב' מינים: (טז) גם במג"א ומהר"ש סימן תק"ד כתבו דצריך לזוהר שלא
 לברור פירורין הגדולים קצת מתוך פירורים הנמנחים ודקים כקמח. לפי שהם חשובים כב'
 מינים: (יז) ויש לנהוג כמו שכתבו המ"ז וחיי"א. להחמיר אפילו במין אחד בגדולות מתוך
 קטנות. שיברור דוקא רק מה שרוצה לאכול עתה: (יח) אם יש לפניו בשר עם עצמות. אסור
 לברור העצמות מתוך הבשר ולזרוק. כיון דאינו אוכל העצמות הוי בורר פסולת. שנתן אוכל.
 אלא צריך לאכול הבשר. וממילא ישארו העצמות: (יט) אבל אם מרגיש בבשר שבפיו איזה
 עצם. יפלוט אותו או יוציאנו בידו מן הפה. ולא שייך ברירה בזה (כמבואר בפוסקים):
 (כ) צריך לזוהר במעוררה שבת שמונח על השלחן מיני אוכלים וכלים מעורבים. ולפעמים
 רוצה לסלק מעל השלחן איזה מיני אוכלים או כלים שאינו צריך להם. צריך תחילה להפשיך
 אצלו האוכלים וכלים שצריך עתה. וממילא ישאר מין השני מונח לברור רחוק קצת. ואז
 יסלקם מן השלחן: (כא) אבל בעוד שהם מעורבים לא יקח מין אחד לסלק. כי המין שרוצה
 לסלק מקרי פסולת כנ"ל: (כב) וכתב הפמ"ג במשכחות סק"ג במיני דגים דאין להקל גם
 בב' מינים נפרדים וניכרים: (כג) ומב"מ מקום. בשמין השני מונח לברור רחוק קצת. נראה דאין
 שייך לאסור: (כד) כשאוכלין בשבת בשר עוף. ודרך הוא למצוא בעורו לאחר הבישול איזה
 נוצות קטנות. צריך לזוהר שלא יהלש אותם בשבת. אפילו אם רוצה לאכול העור מיד. כי
 יש בו איסור משום בורר פסולת מתוך אוכל. ומשום איסור גזוז. וזה אסור אפילו לאכול
 היכף

הוסן ישועות

מיד. מתירא שלא יכזה עכ"ל: (ט) וגרסה מדברי רש"י ורבינו ירוחם דנאמת עיקר השיעור הוא כשיד אדם
 סולדת בו. דהיינו כשתחב אלצבו מוליאה מיד מדלגה שלא יכזה: (י) ובה נחא מה דקטו הגמרא והפוסקים
 הלשון בסתם יד סולדת בו כחמה מקומות. ומהר"ש שם לא הביא כלל שכריסו על תינוק נכיות בו. רק בסתם.
 היד סולדת בו: (יא) חזן מחמת דהיראה מכייה אינו שיה בכל אדם כנ"ל. ולכן שיעור דברך לשיעורין. כיון לפני המילה כו'.
 רגלים הרבה ברחיטת התינוק בחמין. כדאיתא בשבת דף קל"ד עמוד ב' מרחיטין את הקטן בין לפני המילה כו'.
 בגמרא הרה"ת כל גופו כו' מפני שסכנה היא לו. ופרש"י מפני שמניעת חמין סכנה היא לו עכ"ל. כמבואר
 באורח חיים סימן שתי' החילוק בזה בין זמן חממי הגמרא לדקין: (יב) ממילא כיון דהרהיט חמין היה צורך
 גדול כל כך. בוודאי רתנו אותו בחמין כל כך שהיה יכול לסבול החום. והיו יודעים השיעור שאט יהיה יותר
 חם משיעור זה יהיה כריסו נכיות בו וילעק ויכזה: (יג) ולא שייך לומר בזה נחת דברך לשיעורין. כיון שהתינוק
 אין בו דעת לירא ולברור מהחום. רק כשהם יותר ממה שיכול לסבול הוא לועק. וזה שיה ככולס בסתם: (יד) אבל
 עכשיו שאין לריבין כל כך לרחוק התינוק רק לתענוג. ממילא אין רוחלים אותו רק בפוערין. ולכן כתב התבואות
 שור דאין לא בקיאים בשיעור שכריסו של תינוק נכיות בו: (טו) ולפי זה נראה. דעתה שאין בקיאים בזה. טוב
 יותר לשער כשיד אדם בינוני סולדת בו. דהיינו כשתחב אלצבו מוליאה מיד. מדלגה שלא כחב. כמו שכתבנו
 (טו) והנה לפי דברי רש"י ורבינו ירוחם דלעיל. דמאס הכי שיערו בתינוק. מהמת דהיראה מכייה אינו שיה בכל
 אדם כנ"ל. תקשי לכאורה למה לא שיערו השיעור. כשיד אדם או כריסו נכיות בו. ולמה הוצרכו לשער בתינוק
 כלל: (יז) והתירוק לזה דנאמת אין השיעור כשיד האדם או כריסו נכיות בו. דזה חוס גדול יותר מהשיעור של
 רכותו וז"ל. רק השיעור הוא כשאלס חובב אלצבו מוליאה מיד מדלגה שלא יכזה כדפרש"י והפמ"ג דלעיל:
 (יח) ומחמת דהיראה מכייה אינו שיה בכל אדם. לכן נתנו עוד שיעור שכריסו של תינוק נכיות בו בנאמת: (יט) כי
 הקטנים אינם יכולים לסבול כל כך חום כמו הגדולים. ומה דהוא פושרים לגדול הוא חם לקטנים כנראה בחוב:
 (כ) ולכן כפי הגמרא דמה שכריסו של תינוק נכיות בו בנאמת. איז סתם גדול ירא כשתחב בו אלצבו. ומוליאו
 תיכף לחון: (כא) ולפי הנהגה זו דברי הגמרא והפוסקים עולים יפה כפי טעם בערות השי"ת: (כב) ודברי
 אס היד נכיות בתבשיל. ומשערים באל"ס אס נכיות בתבשיל. וזה אינו. דהא כבר ביררנו בס"ק י"ז דכשהיד נכיות
 הוא חוס גדול יותר מהשיעור של רכותו וז"ל: (כג) רק דשיעור רכותו וז"ל הוא כשכריסו של תינוק נכיות בו.
 וזה שיעור אחד עם מה. דסתם גדול ירא כשתחב בו אלצבו. ומוליאו תיכף לחון. כדלעיל סק"ג: (כד) ובה נחא
 ליישב מנהג העולם שהביא הכבוד שור לעיל סק"ה. דכשאי אפשר להחזיק בו היד ומוליאה תיכף לחון. זה נקרא יד
 סולדת בו: (כה) וזה נראה גם כן דעת הרבנים שהבאתי בישועות חכמה שאוליס אס יוכל להחזיק היד בתבשיל.
 ואינו מוליאה מיראה. זה נקרא אין היד סולדת בו וכנ"ל: (כו) ומחמת דעתה אין רגילין ברחיטת התינוק בחמין כל
 כך. ואין יודעים כלל השיעור שכריסו של תינוק נכיות בו במכוון. כמו שביארתי לעיל החילוק בין זמן חממי הגמרא
 לדקין. לכן בחרו להם עתה השיעור כשיכול להחזיק היד בתבשיל כנ"ל: (כז) ודאיה לזה דברי הרב מהר"ש ז"ל לא
 הביא כלל בסיומן ש"ח שכריסו של תינוק נכיות בו. רק בסתם. היד סולדת בו. מזה נראה. דעתה יותר טוב
 לשער בהחזקת היד כנ"ל: (כח) והנה אנו רואים בחוב בסתם אדם. כששוחה עי"א וחמין. איז כשיראה לתחוב
 אלצבו. מוכרח להוליאה תיכף מהשש כויה. ואף על פי כן יכול סתם אדם לשחוחה. מחמת שהפס רגיל הרבה
 בחמין: (כט) ממילא נראה דברי רוחלים לשער היד סולדת בו בערך השתתיה. דהרי החוב מכחיש זה. וכמו
 שבידנו מדברי הגמרא והפוסקים שאנו נמשכים אחריהם. ולא זכרו לשער כשתיה כלל: (ל) העולה מכל זה
 נראה לפי עניות דעתי לנהוג למעשה. דכשהוא חם כל כך דכשיראה סתם אדם לתחוב אלצבו. מוליאה תיכף מחשש
 כי"ה

ישועות הכמה פ פב הלכות שבת

היבך (כמבואר במג"א סימן ש"ט וסימן ש"כ סק"ז וסימן ש"מ, ובאחרונים שם): (בה) וליכן יש ליהדר אם מכונים בשם עוף לשבת. ויהיה בערב שבת לבני ביתו שישימו העוף בבית הסין קודם הבישול, ויוציאו ממנו כל הנוצות קמנה בערב שבת, בכדי שלא יבשל בשבת בשום איסור ח"ו: (כו) וכן כתב בתשובת זית העץ חלק א' בבשר עוף מבושל שעודנו עליו נוצות קמנה אסור לתלוש אותו כו', ולכן בארתי במזכיר בזה דמי ששכח אצלו, דכל יהיה קל בעיניו, כי בדבר קל יכנס חילתה בכלל מחללי שבתות עכ"ל, ולכן יהיה לבני ביתו להלשם בערב שבת כנ"ל: (כז) ומה שכתב בהגהת הרב מפשעודכארו במסגרת השלחן דאם רוצה לברור איהו ספרים הצריכין לו ללמוד, לא יברור רק סמוך ללימוד, משום ברירה עכ"ל, כתבתי בסידור דברי חיים הלכות שבת עצה זוה שיתחננו עתה ויהיה בו קצת, דכל היבך שלומד הוא מצוה בפני עצמו, ומבטל כשיהיה בידו ויכל לנשאו למקום שירצה על אחר כך: (כח) ועיין בסידור דברי חיים, כמה דינים מחודשים בהלכות שבת, הנחוצים לכל אדם לשמור ולקיים: במסגרת השלחן ס"ק ס"ח (כט) שמה שמנגב הידים כו' אין בו משום כיבוס, וצריך ליהדר בזה, שלא יהיה בהמפה במקום שמנגב שום דבר ממונה, דאף שניגוב הידים הוא דרך לכלוך, מכל מקום כשיעביר הדבר ממונה היו כיבוס (מג"א ולבושי שרד ופמ"ג סימן ש"ב ס"ק כ"ד, ומתרוש כפנים ובק"א, ומח"ה סוף הסימן): (צ) ולכן יש ליהדר שלא לנגב הידים בשבת במפה שמקנה בה החוטם ושאר לכלוכים, דבקל יוכל להעביר איהו דבר ממונה דלשם על ידי ניגוב הידים, ולכן יהיה לו מפה מיוחדת לניגוב הידים בשבת: שם ס"ק ע"א (דא) ואם נשפך מים או שאר משקה על המפה כו' אמר לגורדו אפילו בסבין, ומכל מקום יש להתיר לקנחה בבגד שאינו מקפיד עליו, או בסמרטוט נקי, רק שיהיה מאור לקנח בקל, ולא ירחיק, שלא יסחוט מהבלוע, וגם יהיה יגורו הלחלוות למקום יבש (ובה) אדרי דתו החשיבות של האחרונים בענין זה, עיין פמ"ג טעם איסור גרירה בסבין, אבל בסמרטוט יוכל בנקל ליהדר לקנח בקל, והסמרטוט יבלע, ולא יצטרך להוליך למקום יבש, וזה נראה דעת מהר"ש וחי"א שלא הביאו דברי המ"ז, דמחויב תרי לגורדו בסבין, וכשיקנח בסמרטוט דינו כמבואר לעיל, ועיין בספר מ"ב דמתיר גם כן בשאינו עושה בכח): שם ס"ק ע"ח (לב) אסור להדוק מוכין כפי פך, ולכן צריך ליהדר שלא לסתום הקנקן שקורין פלעשי"ל בנייר בלוי לח, וגם אם סתום בסמרטוט או בנייר יבש, יהיה שלא יתלחלח ממשיקין שבתו בו עד שיתחננו, דכשיתלחלח בשעה שהוא סתום, יסחוט מן המשקין הבלועין בו לתוך הקנקן בשעת הפתיחה (עיין בדברי מהר"ש סימן רע"ח): שם ס"ק פ"ג (לג) המנהג לקשור ב' קשרים בחגורתו שאינו של קיימא, דאפילו ב' קשרים אם אין רואין מאהרדק כלל שרי (לקשרו או להתירו, אלא כשהוא מהודק מעט או אמרינן דאין אנו בקיאים, ושמו זי מקרי קשר אמיץ (לבושי שרד בפירוש דברי המג"א סימן שי"ז סק"ד): (לד) גם הפמ"ג שם כתב דוקא קשר הרק היטב אין אנו בקיאים, הא לא הכי אנו בקיאים עכ"ל: שם סק"פ"ז (לה) כ"ב קשר שבוחר להתירו אם נקשר ואינו יכול להתירו מותר להתכו, ואם דרך לעשות עניבה, ובכ"ל כיונה נקשר, דינו כקשר שעשוי להתיר בכל יום (חי"א): (לו) ודוקא כשרגיל להתירו בכל יום, אבל אם אינו רגיל להתיר אלא כשמחליף הכתונת משבת לשבת אסור לחתכן כמו שאסור להתיר (מג"א ומתרו"ש):

פב איסור הוצאה מרשות לרשות:

במסגרת השלחן סק"ז (א) מותר לשאת נייר או דבר אחר לקנח, ומכל מקום לא ישא אתו אלא בשעה שיוצא לפנות, ולא כאותן שנושאים אצלם תדיר נייר, פן יצמרכו לפנות, דהרי בחוץ כך מוציא כמה פעמים מרשות לרשות באין צורך: (ב) וגם כשיוצא לפנות לא יקח אתו רק בצמצום מה שצריך עתה, ואם נשתיר לו אחר הקנינות, צריך להניחו שם, ואסור לנושאו לביתו, דהרי כל היתר זה הוא רק משום כבוד הבריות: (ג) וגם להוציא בצמצום יש חולקין, לכן אם אפשר להכין שם בערב שבת, באופן שלא יצטרך לשאת בשבת, צריך לעשות כן, כמבואר

הוסף ישועות

כונה, נקרא בודאי יד סולדת זו לכל הדברים, ואין להשניה על השמיה כלל: (לא) ואם הוא פחות קצת מזה: ומסתפק חולי כריסו של תינוק נכזית בו, אזי יש להחמיר בכלי ראשון כדברי הבכור שור דלעיל, אבל בכלי שני יש להקל: (לב) ואם הוא פחות הרבה מהג"ל, באופן שסתם אדם מחזיק בו ידו לערך מינוט, ואינו מוציאה מחשש שלא תכזה, יש להקל אפילו בכלי ראשון, ודינו כמו כלי ראשון שאין היד סולדת בו, שביארתי בספרי ישועות חיים סימן ק"ה סק"ט עיין שם, כי רואין כהם שבזה האופן אינו חמין אלא פושטין, וכל זה משערין בלשם בינוני, כדברי רז"ל בכמה מקומות, וה' יאיר עינינו בתורתו אמן:

במסגרת השלחן סק"ב (א) ואם הוא חס קצת שראוי לחכול עדיין מחמת חמימותו מותר להעמידו בקלכלין על ידי דבר המפסיק, וירא שמים יש להבוג כשיודע שיצטרך להחזיר בשבת על גבי הכירה או לתוך הקלכלין, יש לו להכין טעם של כרול, ויניחהו שם כשרכ שבת: (כ) אבל בשבת לא יניח שם הטעם של כרול, כי יש לחוש שיחלדס מקלחו כמו גחלת וזה איסור גדול (כמ"ש הרמב"ם הלכות שבת פרק ע' ופרק י"ב ומג"א ומתרו"ש סימן ש"ח עיין שם):

ישועות חכמה פב פה פו פז צ הלכות שבת

למ 77

(כמבואר בפוסקים סימן ש"ב): (ד) וכל זה בכרמלית אבל ברשות הרבים דין. אף דלהרבה פוסקים דינו בכרמלית. מכל מקום אין להקל (ה'ש וחיו"א נזר ישראל ופ"ב): (ה) לא יקנה בשבת בניין שכתובים עליו אותיות. דמי למוחק (אהבת שלום וכלכלה שבת):

פה סגולה להנצל משריפה:

(א) בספר עיקרי דינים חלק או"ח סימן י"ד אות פ"ח מביא בשם הרב פחד יצחק סגולה נפלאה להרחיק האש מהשכונה. שיקחו כתונת אשה נדה שעליו דם נדה וישימו אותו על הבית שהוא כנגד האש. והוא סגולה נפלאה להרחיקו מבית זה. וזה ברוק ומנוסה: (ב) וכתבנו מהר"ם כתב להשליך בחול חתיכה פשתן שעליו דם נדה לתוך האש אוי [א] השקע האש:

פז דיני טבילה בשבת בבוקר:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ד' (א) שלא דרחוץ כלל בשבת כו'. ובספר פרי עץ חיים שער י"ח כתב בשם האר"י דצריך לטבול שבת בבוקר אפילו לא נטמא. ריש הפרש בין קדושת יום שבת לקדושת יום השבת. כי הוא קדושה חסודה. וכן כתבו בספר נגיד ומצוה ובמשנת חסידים ובסידורי האר"י: (ב) ומי שנוהג כן. צריך לזוהר עכ"ל לשמור עצמו [א] מחילול שבת בדברים שנתבארו בסעיף זה:

פז להשמר מאיסור צידה בשבת:

בקיצור שלחן ערוך סעיף כ' (א) בהמה חי' ועוף שלא הורגלו כו' אם הם בבית או בכ"כ אלא שהרלה פתוחה אסור לסגרה. ולכן צריך לזוהר מי שיש לו עופות. שלא להחזיקן בשבת בבית. אלא יסגירם בערב שבת באוה חדר. או בכלוב שלהם. או יקשרם בביתו. כדי שלא יבוא לחילול שבת ח"ו: (ב) ובאשל אברהם מהרב הגאון ז"ל בבוטשאטש מקול בזה לפתוח ולסגור הדלת בכניסה ויציאה. אע"פ שיש בבית עופות שלא הורגלו שם. ויש לסמוך על זה בדקדק בשנהאכסן באוה בית שיש שם עופות:

צ דיני דיבור בשבת:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ד' (א) ואפילו בשיחה דברים בטלים אסור להרבות: והקשה הפמ"ג דשיחה בטילה שא"צ כלל. בחור נמי כל השם עובר בעשה. ומאי איריא להרבות כו': (ב) ונראה לתרץ דעל מה דאיתא בגמרא (שבת דף ק"ג) ודבר דבר שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול. כתבו התוספת שאין לדבר כל כך בשבת כמו בחול. ובירושלמי אמרין במורה (פירוש ברוק) התירו בשאלה שלום בשבת עכ"ל: (ג) גם בספר חסידים סימן ק"ז כתב וכן מצינו בירושלמי כו' ברוק התירו שא"ל שלום בשבת עכ"ל: (ד) טבר זה נראה כוונת ר"ל בזה בגמרא וירושלמי דאף מה שאדם מדבר בחול ונראה לו שהוא לצורך קצת. רק שהוא אפשר בלעדי [א] צריך למעט בשבת. שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול: (ה) ועיין בסידור

חוקן ישועות

פה [א] תשקע האש. וכתב בספר מרגליות התורה פרשת בהעלותך אמר להם משה עביתם תשובה תשקע האש כו'. והנה תמלא בכתבי האר"י כי שקיעת האש בכה שם אל שדי כו'. והענין כי אש מטריקין אל שדי עכ"ל: (ב) וכתב בספר טעמי אורה שער ב' בענין מדת יסוד. כי כמדת אל שדי הוא נותן מזון לכל בריה כו'. וכל הנבריות והעצמות כו' על ידי אל שדי הם כו'. גם המדה הזאת היא האומרת די לכל נדה של חב על האדם עכ"ל: (ג) והנה ידוע כי השומר כרית נעשה מרכבה למדת היסוד. וזמנא מוכן דאם צריך להשקיע האש מעליו או מנ"כ. הן אש דהול ר"ל. הן אש דמזוהר. יעשה תשובה על פנים הכרית. ויעזור בהם יתבדק להשקיע האש: (ד) וכפי הנראה דגם הסגולה שכתבתי כיסועות חכמה סעיף א' שהוא ברוק ומנוסה. הוא גם כן העשם זה. כי הגם דבשמירת הכרית בענין הרהורים וקדם ענין כמות לך אינו טוב בכל אדם. וכל אדם יש לו עבודה בזה לפי היצר שלו. אבל בענין שמירה מנחה. אינו כל מי שמאמין בהשם יתבדק ובתורתו שימר עצמו מאיסור נדה בכל היכולת. וזוה ממש הדגדג האש. מעורר הזכות של ישראל ששמרים מאיסור נדה. ולכן מתקיים ותשקע האש בכה אל שדי שהוא מדת היסוד כנ"ל. וכן יהי רצון:

פז [א] מחילול שבת. והנה אנשים שדרכם כהיל כשעלין מן המקוה משפשין בידיהם את הפנים והעינים כדי להסיר קלת מים שנתפשים. וכשאינם עושים כן קשה להם לפתוח העינים כשעלין מן המים. לריבין לזוהר של יעשו כן בשבת. כי בזה השפיקו כוחים קלת מים של עפעפים. כי דוע למי שרגיל בכך: (ב) וזה הוי פסיק רישיה ליהא ליה. שהרי רוצה שיתמעצו המים שנתפשים שובל במקוה כדי שיהא לפתח עיניו בלא נער. וזוה השפיקו כוחם ממש המים משער שנתפשים כדי שיתפתח עיניו בנקל. וסחית שער אסור עכ"ל מדרכנו. ולכן יזהר בזה בשבת:

צ [א] צריך למעט. האר"י היה נוהג שלא לדבר בשבת אלא בלשון הקודש. וכשהיה אומר חיה דרוש לשמוע היה מפרשה בלש"ו כדי שיבינו. וכן היה נוהג שלא לדבר חול בשבת אפילו בלשון הקודש (שער שרי עץ חיים ובפר נגיד ומצוה): (ב) וכתב במשנת חסידים דכל אדם ינהג כן: (ג) ומי שאינו יכול לזהר

ישועות הכמה צ צד צה צו הלכות שבת

בסידור דברי חיים הלכות שבת שהארכתי בגורל דבר זה : סעיף י' (ו) שמרי חובות וחשבונות כו' אסור אפילו לעיין בהם. אסור לקרות בשבת בגאועט'ין או צייטונג'ין. מפני שיש בהם ידיעה מענייני משא ומתן (שאילת יעב"ץ ושערי תשובה וכו') בשם גור ישראל ושלחן עצי שטים וכלכלת שבת ויסוד יוסף): סעיף כ"ב (ו) נכרי שקנה סחורה מישראל. עיין בספרי ברכת חיים פרק ו' בהירדשי דינים מהרב מפשעברארו. בענין נכרים שבאים אצל ישראל לקנות בשבת. וירא מהם שלא לרצות למכור להם. איך להתנהג בזה :

צד דיני עירובי חצירות בחצר בית הכנסת :

בקיצור שלחן ערוך סעיף כ"ה (א) כשעושין עירובי חציות בשביל הדיוורין שבחצר בית הכנסת. ודוק כשרדין שם שנים. אבל אם דר שט רק אחד. א"צ לערב כלל : (כ) וכמו שכתב מהר"ש ס'סן שס"ו וזה לשונו ומקומות שאין להם דחי כו' אף על פי כן מותרים למלמל בבית הכנסת וממנו לחצר בית הכנסת. ואפילו יש שם דירה אחת בחצר בית הכנסת. אלא אם כן יש בה שתי דירות שאז הן אוסרות זה על זה עד שיערב בנייהן. ואם לא ערבו אסור לכל אדם למלמל בחצר בית הכנסת : (ג) אבל אם אין בה אלא דירה אחת נותנים כולה לדירה זו. ואין אנשי בית הכנסת אוסרים עליה. הואיל וזאת הכנסת אינה בית דירה. וכל בני העיר נעשו כאוהלים לגבי דירה זו. ומותרים גם כן למלמל מחצר לבית הכנסת ולדירה זו עכ"ל : (ד) וכן נראה דעת האחרונים. וכן אמר לי הרב הגאון וכו' ר' אברהם שליט"א מסאכמשאוו. וכן כתב בשער הציון. דלא כדמשמע מאבן העזר. גם הרב הגדול בעל קיצור שלחן ערוך בספר פני אדם השיג על האבן העזר :

צה חלק ב'. דיני עירובי תחומין :

בקיצור שלחן ערוך סעיף ו' (א) הנצרך ללכת כו' צריך להניח כו' עירובי תחומין. מי שרוצה להניח עירובי תחומין. ישאל להמציא דגשם אם מועיל עירובי תחומין למהלך זה. לפי המקום ההוא. וממילא יודיע לו המו"צ כל הדינים. ואיך להתנהג בזה :

צו דיני אמירת ברכו במוצאי שבת והבדלה וסעודת מלוה מלכה :

בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (א) ובאמירת והוא רחום וברכו ממשיכין בניגון. וכתב בהלכות גדולות דצריך האדם להאריך ולהמשיך באמירת ברוך ה' המבורך לעולם ועד במוצאי שבת. ועל ידי זה ינצל משום היוק באותה השבוע. (ברכי יוסף ושערי תשובה ס'סן רצ"ג) : (ב) וקבלה ביד החכמים סגולה להצלחה כשמושיך האדם ומאריך באומרו ברוך ה' המבורך לעולם ועד במוצאי שבת (מהרח"ו ו"ל בשם רבינו האי גאון ו"ל. וברכי יוסף ושערי תשובה שם) : סעיף ו' (ג) יושב ושותה כל הכוס. סגולה להנצל כל השבוע מרעה. או במוצאי שבת אחר הבדלה יראה מצח שלו בכוס. ועל ידי שמריח נר הבדלה (כשהוא של שעות) ניצול מרוחות רעות (ספר זכירה) : (ד) במוצאי שבת יקפץ מליתו מיד. כי הוא סכנה אם אינו מקפלו. דהקליפות מתרביקים בהמליה. ובדיעבד אם שכח ולא קיפלו מיד במוצאי שבת. אזי למחר בבוקר כשנמנה המליה. יקה המליה וינער אותו מכל צד לארץ (ספר הנהגות אדם פרק כ"ד נספר זכירה בשם המקובלים) : שם (ה) והמעט שנשאר בכוס שופכו כו' ורוחץ בו עיניו לחיוב מצוה. ואומר מצוה ה' ברה מאירת עינים (קיצור ש"ח בשם האריז"ל והובא בגור ישראל) : (ו) ומה שאין הנשים שותות מכוס הבדלה כתבו המעם בשם השל"ה ריש אוהרים דעץ הדעת היה גפן. ועל ידי החטא ניתנה דם נדות להבדילה מן האדם : סעיף י"ג (ז) ויקיים סעודת מלוה מלכה בפת. [א] ויכוין ללזות השבת. ולהשאיר ברכה במעודות חול. ויאיר להם קדושת שבת (ספר מחזיק ברכה ושערי תשובה. ס'סן ש') : (ח) וכתבו בספרים דהאוכלים אותה אחר ארבע שעות בלילה לא יצא ידי חובתו (יסוד ושורש העבודה שער ח' ובסידור נה"ש) : אכן

חוסן ישועות

ליזהר בזה. עכ"פ ימנע דיבורו בשבת בעניני העולם בכל מה דאפשר כמבואר ביסודות חכמה : (ד) והנה הדיבור בא מהמחשבה. וכשיחשוב רק מחשבות קדושות כמורה ובתפלה. לא ידבר שחת חולין : (ה) ויש ענה להישייר המחשבה גם כחול. לחשוב בשם אהיה ובשם הויה כ"ה בנקודות פת"ח. ובניקוד ליר"י. ובניקוד יראה. ובניקוד כברית כידוע : **צו [א]** ויבויין ללוות השבת. כתב בוקוקין על התנא דבי אליהו רבא פרק כ' בשם המדרש דשאל אחד את ר' יהושע בן חנניא מהיכן הקדוש ברוך הוא מניח את האדם לעתיד בתחית המהים אמר לו מלח של עדרה. אמר לו מהיכן אתה יודע. אמר לו אייתי לידי. אייתי ליה. השליכו באור ולא נשרף. במים ולא נמחה. טחנו ברחיים ולא נעמן. נתנו על הסדן והכה בפטיש נחלק הסדן ונבקע הפטיש. והוא לא חסר עכ"ל : (ב) גם בזה"ק פרשת וירא כתב והיה עמידה להתלבש כהאי גרמא דלשתאר בלרעא. ולרעא מתעבדא מיניה כו' עכ"ל : (ג) ושמעתי טעם נכון למה אותו לו של עדרה אינו נרקב בקבר. וממנו ימיה המת. והוא חי וקיים לעולם. משום דאמרו רבותינו ז"ל במדרש שהאכר הזה אינו נהנה משום אכילה בעולם רק מסעודת מולאי שבת. והמיתה גור בעבור שכל אדם הראשון מען הדעת כיום הששי. וכיון שכל האנשים היו נהנין מען הדעת חוץ מזה האכר

(מ) אכן מנה שכתבו בספר מחזיק ברכה ובשערי תשובה בשם מהרמ"ז שקיבל בשם האר"י שאסור לומר וידוי בסוצאי שבת עד שיעבור חצות לילה. כי ער חצות יש קדושת שבת עכ"ל. מזה נראה [ב] דבריעבר יצא כשאכל אותה עכ"פ קודם חצות לילה:

דיני

חוסן ישועות

האבר. לכן גזר מיתה על כל האברים לרקב בקבר חוץ מאבר הוה עכ"ל הוסיפו שם. וכן כתב בלחיו רבא : (ד) גם בסידור מהרישב"ץ כתב וזה לשון כשראיתי בספרים אורות העם הלו לזו של שדרה. ויש שקראוהו נסכו. שאינו נהנה משום אכילה. כי אם מזו הסעודה של מוצאי שבת. ואמרו שממנו בנין נוף האדם. והוא לבדו נשאר בקבר אחרי רקבון עממות הנוף. כי ממנו תחמיל התחי' לעתיד עכ"ל : (ה) ויצא לנו מכל זה. דיש לאכול סעודת מלוא מלכה בקדושה. ולא ישית שיהת חולין. רק יהרבה בדברי תורה בשעת האכילה. וגם ילמוד קצת בסעודה. והכל ביראת שמים. בזכרו כי לא ישתיר ממנו רק ענש הנ"ל שנהנה בסעודה זו. וממנו יהיה התחיה שלו לעולמי עד. ולכן נר"ק ליהנות אותו בקדושה ובהרהורי דברי תורה. כדי שיקבע בנפשו קדושת הדברי תורה בסעודת מלוא מלכה. וראשי חרוזים הראשונים חתום שם הוי"ה בדרך הוא. יעזור השם יתברך וגויה להתדבק בשמו הגדול לעולמי עד ולנצח נצחים : (ו) וכתב בספר ישא ללכ בשם ספר ארחות ישר אשר דלף שהוא שבע מכל מקום ידחוק את עולמו לאכול סעודת מלוא מלכה. וזוה יגלל שלא יסרך לאכול מי המרים לרפואה עכ"ל : (ח) וכתב בספר נכסי יונה דאחר הבדלה במוצאי שבת מסדר שלחנו עס ב' ככרות. ולא נקיע בידה אלא הדא ואומר דא (היא) סעודתא דדוד מלכא וזכותה ניגל מהיבט הקבר עכ"ל. וכתב בספר דברי יצחק שמעט בשם הקדוש ר' אלימלך ז"ל שסגולה לנשים שלא יתקשו בלידתן הוא שיאכלו בכל מוצאי שבת חויה דבר. ויאחור בפה מלא שאוכלין לשם מנות סעודת מלוא מלכה. ועל ידי זה יולדו בנקל בעזרת השם יתברך עכ"ל :

[כ] דבריעבר יא. אבל לכתילה דעת האר"י לחכמה אל השבת כל מה שיוכל. כמו שכתב בסידור מהרישב"ץ לנהוג כן : (ג) וזה לשון הפרי עץ חיים שער י"ח הנפש יתירה חויה הולכת לגמרי עד אחר סעודת מוצאי שבת. לכן אין ראוי להתעסק במלאכה שאינו אוכל נפש או בתורה עד אחר סעודה דמוצאי שבת עכ"ל. וכן כתבו בספר נגיד ומורה ובמשנת חסידים ובסידורי האר"י : (ד) ולכאורה יש לדקדק במה דקאמר הנפש יתירה חויה הולכת כו' לכן אין ראוי להתעסק כו'. הרי אדרבה. כיון דלחיה הולכת עד אחר סעודה דמוצאי שבת. טוב יותר לאחר הסעודה חויה שעות. כדי לעכב עוד הנפש יתירה חויה : (ה) אכן כי דייקת תראה כי דברי רבינו האר"י הם אמתיים בטוב טעם. כי כתבו במשנת חסידים וסידור האר"י דמהר"ם דהנפש המתלקת בסעודת מוצאי שבת הוא בחינת חויה שבה. וידוע כי בחינת חויה גבוה יותר מבחינת נשמה : (ו) ממילא מובן. דתיכף לאחר שבת שמתעוררים החיטונים ונחית הט"ל מלאכות. קשה לה מאוד לעמוד חללינו בהכל עולם הזה. שהוא מלא חיות הולכת כו' לכן אין ראוי להתעסק בשום דבר עד שיאכל הסעודה. וילוו אותה לבית אביה בגנוי מרומים שהוא קודש קדשים : (ח) ואיתא בגמרא שבת (דף ק"ט עמוד ב') חמין במוצאי שבת מלוגמא (פירוש שהוא רפואה). פת חמה במוצאי שבת מלוגמא. רבי אבהו הוה עבדין ליה באפוקי שבתא עגלא תילתא. הוה אכיל חמיה כוליתא : (ט) וכתב מהרישב"ץ כי לעשיית וביטול עגל וכן לאפית פת חמה יסרך הרבה יותר משעה. ויראה כי משעת ההכנה והזמנה נחשבת הסעודה ללויית המלכה. ועכ"פ נר"ק לתכפה אל השבת כל מה שיוכל עכ"ל : (י) ולפי מה שגראה מדברי הגמרא דיכול להמתין על הכנת הביטול ואפיה. איז כפי היראה דמי שאינו יכול לאכול חויה הבדלה מחמת שהוא שבע מסעודה שליטת. ח"ל לדחוק עמו ולאכול חויה בע"כ. בשם שאכילה כזו קשה לנוף (עיין ברמב"ם הלכות דישות פרק ד') : (יא) גם אינו יכול לנאח בקצת פת בסנין. דהרי אם שבע ממנו נר"ק ליעול ידיו ולברך המוציא על כוית לחם אחר תחילה כמו שכתב מהר"ם בסידור. והבאתו לעיל במסגרת השלחן סימן מ"ח סק"ה. עיין שם דכן יש לנהוג למעשה. ממילא כיון דשבע בלא"ה מסעודה שליטת יהי' לו שביעה גם מהקצת פת בסנין. ויסרך מקודם ליעול ידיו ולברך המוציא על לחם אחר. וכי אפשר לחייבו לאכול כל כך כשהוא שבע : (יב) ולפי מה שכתב המג"א סימן תמ"ד סק"ב דבשבת בלא"ה הזוהר שרבי שמעון בן יוחאי היה עושק בתורה במקום סעודה שליטת עכ"ל. ושם קאי כשחל שבת בערב פסח שאי אפשר לאכול דמי שאינו יכול לאכול חויה דברי תורה יש להם שייכות לנאח בהם במקום סעודה לפעמים. ממילא נראה דמי שאינו יכול לאכול חויה דברי תורה יש להם שייכות לנאח בהם במקום סעודה לפעמים. ויהיה נקרא בשם סעודה אריכתא. דהרי דברי תורה נחשבים גם כן בכלל סעודה לפעמים כנ"ל :

(יד) גם לא יהיה קשה להנפש יתירה כמה שמעכין אותה בהכל עולם הזה כנ"ל סק"ו. דהרי עושק בתורה. וקודשא בריך הוא ואורייתא וישראל כולא חד כידוע. וכמו שכתבתי לעיל סימן כ"ז סעיף קטן י'. דהעוסק בתורה פטו עד פני ה'. וכמו שכתב בספר לקוטי אמרים פרק כ"ג דהעוסק בתורה נפשו מיוחד ממש כהנא יתברך בלחיה שעה בחלית היחוד. עיין שם שהפליג בזה : (טו) אבל אם עושק קודם סעודת מלוא מלכה במלאכה בשמית. או בדברים בטלים. הרי מלבד האיסור דדברים בטלים. יש בידו עון מה שמעכב הנפש יתירה בבחינת חויה שהיא קודם קדשים. והוא מעכב אותה בגלות בהכלי עולם הזה במוצאי שבת שמתעוררים החיטונים והקליפות. ופוגמה גם כן בדברים בטלים : (טז) ובפרט כשמתעב בזה גם דברי לינות ולשה"ר ח"ו. דאי אפשר להמלט מזה כשמרבה דברים. ובאמת הם עבירות גדולות בכל השבוע. ובפרט עתה לעכב ג"כ הנפש יתירה חויה בגלות ולפוגמה בדברים אלו כידוע : (יז) ולכן יזהר האדם מאוד כשממתין בסעודת מלוא מלכה על הכנת הביטול. או שאינו יכול לאכול עדיין. יזהר מאוד לעסוק בדברי תורה. גם להרבה בדברי תורה בשעת האכילה. ולא יפסיק בשום שיחה בטילה. וממילא יוכה שהעם שכל בניו יהיה ממנו בתחית המחים. יהנה מהאכילה בדברי תורה וקדושה. וכמו שכתבתי לעיל בחריכות. וגויה לאור באור החיים הנחיים חמו : (יח) ואופן אנשים שאין מדברים בשבת רק בלשון הקודש.

טוב

צני דיני ערב ראש חודש וראש חודש וקידוש לבנה :

סעיף א (א) ואומרים מדר יום כפור קמן. ובמקום שאין מתענים ואין אומרים יום כפור קמן. יש לכל אדם להתענות בערב ראש חודש עד חצות ע"כ"פ (דנקרא גם כן תענית בירושלמי) ולומר הוידיזי אשמנו בכוננו. או הוידיזי שכתבתי בסידור דברי חיים לומר בערב שבת. ולעשות תשובה מעומק הלב. כי ערב ראש חודש הוא המזמנים המיוחדים לתשובה. (כמבואר בספרי מוסר): סעיף ג' (ב) ראש חודש מזהר בעשיית מלאכה. כתב בספר בני יששכר (כמאמר ר"ח) בשם כתבי האר"ל. דבכל ראש חודש צריך לבנות במוסף בסיום הכרכה ברוך אהה ה' מקדש כו' צירוף הוי"ה השולט באותו החודש: (ג) ובוה פירש שם. מה שנאמר ר"ל. מפני מה ישראל מתפללים ואינם נענים. מפני שאין יודעים להתפלל בשם שנאמר אשגבה כי ידע שמי יקראני ואענהו. היינו שאינם יודעים לבנות צירוף הוי"ה השולט באותו החודש. אבל אם יכונו בתפלתם צירוף הוי"ה כ"ה השולט [א] מידי חודש בחדשו. יהיו נענים בתפלתם (שם): סעיף ד' (ד) אין מקדישין אותה עד שעברו עליה שלשה ימים מן המולד. ועל פי הקבלה אין להבנה עד אחר ז' ימים מן המולד (משנת ספרדים. מהר"ש בסידור. וסידורי האר"ל דמהר"ש ודמהר"ש). עבודת הקודש, יסוד יושבי העבודה. ונה"ש): (ה) ובסידור האר"ל דמהר"ש כתב אחר שינה ימים:

צִדָּת הַלְכוּת יוֹם טוֹב :

בד"ח הפנים סק"א (א) ויובל למשוך קודם הדדקה כל הפתילה לפנים. ואם שבח ולא עשה

חוסן ישועות

עוב שלא ידברו ב'לא עד אחר סעודת מלוה מלכה', וכמו שראינו לרב גדול שנהג כן: (יט) ושיין בספרי טובי מיני
על התנא דבי אליהו רבא פריך כ"ה ק"ע. שכתבתי גם כן גורל מעלה הלימוד תורה במלאכי שבת. דיוכל לקנות
שלימות מנדוסת שבת על כל השבוע על ידי התורה ועבודה. עיין שם:

צִיָּן [א] מִיָּדֵי חֹדֶשׁ

כל חודש והנקודות לכוין במוסף בשום דרכה ומעמית כ"ל. מספר משנת הסידור וסידורו
האר"ז"ל דמהר"ש. וזאת נקבל לכל בן תורה לכוין בזה. (א) ניסן. לירוק הוי"ה ב"ה השלש בו. הוא
השם כסדרו. ויולא משה ויבאנו השמים ונלל בן הארץ. ונרדף לכוין הסם בניקוד ר"ת חלו. דהיינו היר"ק פת"ח
בג"ל קמ"ץ. וגם יכוין בשם אהיה כסדרו: (ב) חיי"ר. לירוק הוי"ה ב"ה השלש בו הוא זה. יהוה. ויולא משה
ויהלל המתהלל השכל וידוע. ונרדף לכוין שם זה בניקוד ר"ת חלו. דהיינו היר"ק פת"ח פת"ח בג"ל. וגם יכוין בשם
איהיה: (ג) סיון. לירוק הוי"ה ב"ה השלש בו הוא זה. ויה"ה. ויולא משה. וידעו ויבאנו השמים השנית
ונרדף לכוין שם זה בניקוד ר"ת חלו. בג"ל מלפ"ס פת"ח פת"ח. וגם יכוין בשם זה איהיה: (ד) תמוז. לירוק
הוי"ה ב"ה השלש בו הוא זה. הדיה. ויולא משה. זה איננו שיה לי. ונרדף לכוין שם זה בניקוד ר"ת חלו.
בג"ל יר"י חול"ס היר"ק. וגם יכוין בשם זה הדיה: (ה) אב. לירוק הוי"ה ב"ה השלש בו הוא זה. הדיה.
ויולא משה. הסכת ושמו ישראל היום. ונרדף לכוין שם זה בניקוד ר"ת חלו. ויולא מלפ"ס היר"ק פת"ח. וגם
יכוין בשם זה הדיה: (ו) חלול. לירוק הוי"ה ב"ה השלש בו הוא זה. הדיה. ויולא משה. וידעו ויבאנו השמים
ונרדף לכוין שם זה בניקוד ר"ת חלו. מלפ"ס היר"ק קמ"ץ היר"ק. וגם יכוין בשם זה הדיה: (ז) תשרי. לירוק
הוי"ה ב"ה השלש בו הוא זה. ודיה. ויולא משה. ויראו אותה שרי פרע. לשיכך הוא נקוד בניקוד ר"ת חלו.
פת"ח חול"ס קמ"ץ פת"ח. וירוק השם אהיה. הוא זה. יהא. (טו) השלש דבב"א. הוא על פי ספר משנת
הסידור. שגינה פני השלש משה (הדיה: (ח) חנון. לירוק הוי"ה ב"ה השלש בו הוא זה. הדיה. ויולא משה. זה
ודבש היום הוא ידוע. ונרדף לכוין שם זה בניקוד ר"ת חלו. מלפ"ס פת"ח פת"ח בג"ל. וגם יכוין בשם זה.
יהא: (ט) כסלו. לירוק הוי"ה ב"ה השלש בו הוא זה. ודיה. ויולא משה. ויראו ויבאנו השמים השנית. ונרדף
לכוין שם זה בניקוד ר"ת חלו. פת"ח חול"ס קמ"ץ פת"ח. וגם יכוין בשם זה. יאהה. (י) שנת. לירוק הוי"ה
ב"ה השלש בו הוא זה. הדיה. ויולא משה. לה' ארץ וגרומנו שמו. ונרדף לכוין שם זה בניקוד ר"ת חלו. פת"ח
היר"ק מלפ"ס בג"ל. וגם יכוין בשם זה. האהיה: (יא) שבט. לירוק הוי"ה ב"ה השלש בו הוא זה. הדיה.
ויולא משה. המר ויבאנו ויהיה הוא. ונרדף לכוין שם זה בניקוד ר"ת חלו. קמ"ץ בג"ל מלפ"ס (ובסידור
האר"ז"ל דמהר"ש) כתב בזה קצוות היינו שלשה נקודות במקום מלפ"ס. וכן נראה מהשנת הסידור. וגם יכוין
בשם זה. האהיה: (יב) אדר. לירוק הוי"ה ב"ה השלש בו הוא זה. הדיה. ויולא משה. שירם ויבאנו בני
חתנו. ונרדף לכוין שם זה בניקוד ר"ת חלו. היר"ק בג"ל. בג"ל. חת"ף פת"ח. (סידור האר"ז"ל דמהר"ש).
אז בניקוד אחרון של חתיבת חלו. חול"ס קמ"ץ היר"ק חול"ס (סידור האר"ז"ל דמהר"ש). וכן כתב במשנת הסידור
שני מיני נקודות חלול. וגם יכוין בשם זה. האהיה. עד כאן העתיקה מספר משנת הסידור וסידורו האר"ז"ל:
(יג) וכתב עוד במשנת הסידור בסדר לירוק הוי"ה כל ההדסים איננו על סדר האלפבית בלירוק. אלא על סדר התקרא
שמונה הם ויולאם כדל. ורף לירוקי האהיה איננו על סדר הירוק. אלא על סדר לירוק הוי"הם שהדסים
הוא עכ"ל: (יד) ועם זה יתייבש מה שמצינו בספר פרי עץ הים שער ו' פרק ו' כתב בשנינו לירוק ה' ונרדף ו' י"א
י"ב. ודבספר ששעל על דקדקתה ובכבוד ה' כתב בשנינו לירוק ו' ונרדף ו' י"ב. ומה שדעתקיה לשל. כי לשל
הוא הנדר על פי לירוק הוי"ה כל ההדסים: (טו) וכן ה"א בספר תפארת ישראל ויבאנו משה"ל ו'ל ובספר בני אבנתי
לירוק כל ההדסים כמו שכתבתיקיה לשל ממשנת הסידור וסידורו האר"ז"ל. (ו) וארץ עינינו בנרדף אהיה:

כן והדליק כמו בחור. ונתרבה השלחבת באופן שקשה להיות כן. מתיר בת"ח בשם מקרא קודש למשוך הפתילה על ידי השרויף כדי למעט אורה: (ב) ונראה קצת טעם בזה. כיון שכן הוא תיקון ההדלקה. ועוד דכאשר יהיה כן בלא תיקון ימלא הבית עשן שקורין קאפיט"ש. ולא יוכל לאכול שם אחר כך. ואפשר יתבניש לידך לבית חבירו לאכול ויתבטל מאכילה ושמחת יום טוב (עיון בפוסקים סמן תקי"ר). ויש לעשות זה על ידי קטן: בקיצור ש"ע סעיף ל"ד (ג) אבל שלא לצורך כלל אסור להוציא. ולכן צריך ליהדר במקום שאסור להוציא בשבת. והדרך שבוים טוב נושאין אצלם הפארטשייל"ע לבית הכנסת. צריכים ליהדר בשיוצאים מבית הכנסת לגדולים או קטנים. שלא ישאו או הפארטשייל"ע אצלם. רק ישאירו אותה בבית הכנסת. כי מה צריך להוציא עתה הפארטשייל"ע לחוץ. הלא ביציאה זו אינו צריך לה כלל בחוץ. והרי זה מוציא ומכניס שלא לצורך כדף: (ד) וכן כל כיוצא בזה צריכין ליהדר. שלא ישאו אצלם בסתם שום דבר. בדרך נושאים בחול כנים התפור כבדר כמה דברים בסתם: (ה) אבל ביום טוב. צריך לרקדק בכל דבר שמוציא. אם צריך עתה לדבר ההוא במקום שהולך. וכמו שכתבתי במסגרת השלחן הפרטי דינים בזה: (ו) וכל זה צריכין ליהדר. במקום שאסורין להוציא בשבת:

ק כוונת נשיאת כפים:

בקיצור שלחן ערוך סעיף י"ב (א) הש"י מקרא אותם ברכת כהנים. כתב בספר חסד ואברהם הקדמון נהר ס"ג וזה לשונו. סוד ברכת כהנים. דע כי ו' מיני אושר נבראו בעולם. ואלו הן. חכמה. בנים. חיים. חן. עושר. ממשלה. בנים. וכולם רמוזים בברכת כהנים. ולכן צריך הכהן המבכר שיכוין בכל אלו מיני ו' אושר על הסדר: (ב) במלת יתברך צריך לכוין שהאל יתברך ישפיע חכמה על כל ישראל. כמו שכתב הקנה ו"ז. שאין ברכה אלא חכמה. וגם כן איתא בספר הבהיר אין חכמה אלא ברכה: (ג) ובמלת וישמרך צריך לכוין לבנים. שהאל יתברך יתן בנים לישראל. שאין לך שמירה לאדם שלא יסחה שמו מישראל אלא בבנים. ובבנים נשמר מכל רע: (ד) ובמלת יאר צריך לכוין שהשם יתברך יוסף לישראל חיים טובים על בריאותו. כי מי שהוא חי ובריא יש לו מאור פנים: (ה) ובמלת ויחנך צריך לכוין. שהשם יתברך יברך את ישראל בעושר וממשלה בו. שכל העושר והממשלה שנהנין ישראל בעולם חוה. הוא משום משוא פנים: (ו) ובמלת וישם לך שלום. צריך לכוין שהוא יתברך יברך לישראל בברכת שלום כמשמעו עכ"ל: (ז) וכן כתב בספר שפה ברורה בשם ספר יצירה: (ח) ובלחם הפנים כתבתי לכוין פירוש המדרש בשעת האמירה. וירא שמים ויצא ידי שניהם. רק שצריך מקודם לסדר לעצמו הכוונות של כל חיבה. כדי שלא יתבלבל בשעת האמירה: (י) ויהיה שלא יפגום לשונו בלח"ר ודיבורים אסורים ח"ו. כמ"ש בוה"ק פרשת פקודי. ואז יוכל להמשיך כל המצוות והברכות:

דיני

חוסן ישועות

מא דין החלב ביום טוב: במסגרת השלחן סק"ט [א] דכמה שדעתו לשחטה ולא הקוזה לחלבה אף שהיא כהמת הנכרי מותר גם לישראל לחלוב ממנה כיו"ט לתוך המאכל. לתקן המאכל. ובאופן זה גם החלב מותר בו ביום. אבל כהמה שהקוזה לחלבה. כיון שאין דעתו לשחטה. אין עליה תורת אוכל כלל. ונמצא שהחלב המסורד ממנו יש עליו חר"ה נולד. לפיכך אף על פי שחולבו לתוך המאכל אסור לאוכלו ביום טוב משום נולד למנהגיו שאנו מחמירים בנו. ביום טוב. ואסור לחלוב שלא לצורך יום טוב (מהר"ש בפנים ובקונטרס אחריו): (ב) וכתב הפמ"ג (כא"ל סק"ג) דכן נראה דעת המג"א: (ג) אכן במטה אפרים סימן ת"ר כתב דכמהות שאין מקפידין לאכול החלב כמות שהוא יש להקל בהם כדין כהמות שעומדת לאכילה: (ד) אבל אם מקפידין שלא לאכול החלב כמות שהוא (דק) לקכן חלב הרבה לעשות מהם גבינות. וזהו דין כהמה העומדת לחליבה: (ה) וסחם כהמות שנעירות גדולות. הם על דעת לאכול החלב כמות שהוא. ויש להקל בהם עכ"ל: (ו) וזה דעת הט"ז בסיון תק"ה סק"א. וכתב הפמ"ג שם סק"ג דמי שיש לו עז ופרה חולבת רק לשמות החלב מיד. ואין ממתיק דוקא לעשות גבינות. יש לגדל להקל עכ"ל: (ז) גם בחי"א כלל ס"א מיקל כשיש בזה מניעת שמחת יום טוב מטעם אחר עיין שם: (ח) וכתב בשו"ת שאל ומשיב מהדורא בתרא דאזון הנשים שמוכרת החלב ומחייטת הוא מזה שיתנו החלב לבעלי בתים. ואינם מקפידות שיהיו גבינות. הוי עומדת לאכילה: (ט) והנה גם מהר"ש דאוסר כתב הלשון למנהגיו שאנו מחמירים בנו. ביום טוב. כמו שהבאתי לעיל סק"א. ובסיון תנ"ה כתב הלשון יש להחמיר בגולד ביום טוב עכ"ל. משמע דגם לדידה אינו אלא חומר מזה המנהג: (י) ולכן יש להקל במקום הצורך כגון כהג השכונות. שהעולם לריכין לחלב. כדעת הפוסקים המקילין דלעיל. דכמהות שאין מקפידין לאכול החלב כמות שהוא. דינם ככהמות שעומדת לאכילה. וכמו שכתב הט"ז בדברכ"ק שומעין להלל: שם במסגרת השלחן (יא) לחלוב ממנה כיו"ט לתוך המאכל לתקן המאכל. ודוקא כשחולב לתוך המאכל כדי לתקן על ידי חלב זה. או שיש ככלי פירורין והחלב נבלע בהם ומתערב עמהם ויפה. שאז הוא בעל לגבי האוכל ותורת אוכל עליו: (יב) אבל החולב חלב הרבה לתוך כלי שיש בו מעט לחם. אף על פי ששעט חלב נבלע בלחם. כיון שהרבה חלב נשאר לבדו בכלי שאינו מעורב עם האוכל. הרי תורת משקה עליו ואסור משום משרק. (מהר"ש על פי שלחן ערוך ופוסקים): (יג) והמנהג שחולבין לתוך קלירס

ישועות חכמה קח קי הלכות פסח

קח דיני ברירת החמין והבשר הרחיים למצות :

בקיזור שחן ערוך סעיף ב' (א) אם יש שם עכ"פ ששים כנגד הסבוקעות והמצומחות .
בנשמת אדם סימן י"ח כתב שיבדוק בענין זה . שיקחו ג' פעמים מעט מן השק . וכאשר יהיה
בהם ס' נחחק שבכל השק יש ס' נגד המצומחות עכ"פ : (ב) ונוהגין עתה ליקח מעט מכל צד
של הכרי . ולנסותו אם יש ס' . ובמקום שאפשר מוב לנהוג גם בשקים כדברי חנשמת אדם
שהבאתי : (ג) ואמר לי רב אחד בענין ברירת החמין לפסח דיקח פריזוע"ל מכל שק מאמצעותיו .
ואם יודע בבידור דכל השקים הם מנכרי אחד וממקום אחד . מותר לערב הפריזוע"ל . ואם
לאו לא יערב אותם : (ד) ואם לוקח מקופה צריך ליקח כמה פריזוע"ל מהקופה היינו מכל
צד פריזוע"ל אחת ולא יערב אותם (ממעט שמא הקופה היא מכמה מיני חמין) : (ה) גם
אמר לי הרב הנ"ל דאחר לקחת הפריזוע"ל לא יזוז החמין מרשותו . ולא יתעלם מהם . כמו
ששומרין בשר שלא יתעלם מן העין לכתחילה : (ו) ואם נתייחדו החמין לבדם עם הנכרי
באופן שאפשר שהנכרי החליף או הוסיף קצת . צריך לחזור ולקח פריזוע"ל . כמו שאירע כמה
מעשיות לפני . שהחליף הנכרי . ולכן צריך לזהר כנ"ל : (ז) ומו"צ אחד אמר לי שאין להחמיר
כל כך . כי קרקע זו מוחזקת בחמין כשרים בשנה זו . ואין לחוש שהחליף בחמין של שנה
אחר : (ח) ומכל מקום נוהגים כמה רבנים . דכשלא היו החמין ברשות ישראל . אחר לקחת
הפריזוע"ל . מנסים עוד הפעם החמין ברחיים קודם המחניה ממעט הנ"ל . רק דאין מחמירים
ברחיים כל כך בכמה פריזוע"ל כנ"ל . כיון דקריב לזרואי שהם החמין בעצמם שכבר ניסה
אותם : (ט) גם אמר לי רב גדול שאין מכשירים בסהם שנים כשהחמין מחזיקים רק פעם אחד
ששים נגד המבוקעות והמצומחות . והמעט דכיון דאי אפשר לבדוק כל החמין . ולכן אם
הפריזוע"ל אינם מחזיקים רק פעם אחד ששים . יוכל להיות בשאר החמין פחות מששים ח"ו .
אבל כשיש בהפריזוע"ל כמה פעמים ששים . הוי אומדנא דמוכח ריש בשאר החמין ששים
עכ"פ ויותר : (י) ודוקא בסהם שנים . אבל בשנה שרבו הגשמים . וקשה למצוא חמין שיחזיקו
כמה פעמים ששים . אמר לי הרב הגדול הגאון ר' שניאור זלמן שליט"א שהיה אב"ד דק"ק
לובלין דבשנה זו יש להתיר כשהיה פעם אחד ששים בריוח . דהרי ישראל צריכין למצות
ואי אפשר למצוא כל כך חמין . שיהיה בהם כמה פעמים ששים בשנה זו : (יא) ויש סימן
על זה "ששים בריוח בדוחק" פירושו דבשעת הדחק בשנה שרבו הגשמים . די בפעם אחת
ששים בריוח : (יב) ועיין בתשובת ברכת חיים סימן כ"ד כ"ה בענין ברירת חמין למצות :
(יג) ומה שכתב שם דאין לסמוך על מה דאיתא הגהות במשניות חדשים בשם הרב ר' משולם
ז"ל להחיר בפחות מעט מס' ממעט דהמצומחות אין בהם קמח כל כך כמו הבריות . אמר לי
גם כן הרב הגדול הנ"ל דאין לסמוך כלל על זה . ובפרט לפי מה שכתבתי לעיל דצריך ג"כ
אומדנא דמוכח על כל החמין שהם כשרים :

קי עניני אפיות המצות :

בקיזור שחן ערוך סעיף ו' (א) הכלי שלשין בו . עיין בסידור דברי חיים שכתבתי שם
ב"ב

חוסן ישועות

קדירה שיש בה גראפלי"ך וכדומה . ואחר כך תבשלין כן ביחד המאכל עם החלב . ואוכלים : (יד) וזה כשן שכתב
החיי"א שהולך לתוך לביטת טרזה לאכלו בו ביום . ונותן בו כל כך לביבות . כדי השיעור שראוי לאותו חלב עכ"ל :
(טו) והעיקר דלר"ך שיהלכו הרוכ לאוכל . ואם נשאר מעט חלב בקדירה שאל לאוכל מותר לשותה . אבל אם מכיון
ומחלב הרכה חלב לקדירה כדי שיסאך גם לשותה אסור (פתי"ג כפירוש דברי הע"ו) :
בקיזור שחן ערוך סעיף ה' (טו) ואם חלבה בשבת ויום א' הוא יו"ט אסורה ביום א' . אפילו חלבה סכרי
שכתב לתוך המאכל (מנ"א ואחרונים) :

הגהות מהרב הגאון המפורסם כקש"ת מו"ה יעקב מרדכי שליט"א האבד"ק בילגורייא :
קח (א) בקיזור שחן ערוך סעיף ג' . כבר נהגו ישראל לרקק בתכשר הרחיים לנקר היטב ולנקות בכל האפשרי :
(ב) הרבנים המכשירים הרחיים על קיסמא דפסחא . צריכין להזהיר את הנאמן שמושיבין בני הקהילה .
שישגיח שלא יהיו סדקים בכותלים של בית הרחיים . כמו ששכיח שם . כי על ידי סדקים אלו נכנס הגשם והשולל לבית
הרחיים . ולפעמים מניע להקפח : (ג) ובאם יש שם סדקים צריך לסתמן . גם יהיו חובוכית מחתלונות פדעס . והכלל שצריך
לראות בכל זה שלא יגיעו כהן ההולכים שמה בסנעליתן שיש עליהם לחלוות : (ד) גם לא יעמידו השקים של הקפח על הארץ . רק גבוהין קצה
מן הארץ . כדי שלא יגעו כהן ההולכים שמה בסנעליתן שיש עליהם לחלוות : (ה) גם צריך להשגיח שיחית חבלי הסכב
את האבן שקורין הלת שריתו כמים כגורע (עיין בספר קרבן נתנאל) : (ו) ואם האבן חולק בחוס רב . ואין תנאים מועילים .
סיבוב האבן והאוויר הלת שריתו כמים כגורע (עיין בספר קרבן נתנאל) : (ז) תסבב העליון של הקאסמין יעשה אותו של פשתן (כס"ב בק"ג) ויעשה
יש לעשות מסכה של חבאליע של פשתן : (ח) תסבב העליון של הקאסמין יעשה אותו של פשתן (כס"ב בק"ג) ויעשה
שמועש כמו גג . למען יכנס בו אויר הרבה . כי בלא זה רוא מהטלא בצק מתפת חוס נדרוד הכיס וחאזיר חלח : (ח) גם צריך
לנקר ולנקות כמה פעמים (באמצע הפחית) . שלא יהיה דבוק בו קפח הרבה . כי מתקפח נעשה בצק : (ט) גם צריך חרב
לחזות . שיהיו שמה מסמאות חרבה לכסות שקי חקמח סביב . בעת שטוליתין אותן . כדי שלא יתחלחלו מגשם או סתרות
מים בדרך : (י) וצריכין לזהר מאוד בכל זה . כדי שלא להכשיל הרבים בחשש חמץ ח"ו . רק יתחל חלב בהכשר בסבב

הנהגות מהרב הגאון המפורסם כקש"ת מו"ה יעקב מרדכי שליט"א האבד"ק בילגורייא :
קי (א) ואפיות המצות . במקום הדחק שאינן המצות עד תוך הלילה . צריכין ליותר עכ"פ שבאמצע היום וסיקו מחדש את
התנור . ככדי שגם המצות שאופין עד תוך הלילה . יהיו נאפים יפה . ראם לא יסיקו מחדש באמצע היום .

ישועות חכמה קי קיב קיד קיה קכ הלכות פסח מב 83

כל דיני הלישה [א] ואפיית המצות. בסדר נכון. שיהיה בנקל לכל אדם. לזמור כל הדינים. לשמור ולעשות :

קיב נודל מצות אזהרה מחשש חמץ בפסח :

בקיצור שלחן ערוך סעיף ג' (א) אין להציען על השלחן ב' [א] שיש לחוש שיתפרר מהם איזה פירור. כתב בספר שו"ת מן השמים סימן ס"ט וזה לשונו שאלתי על חמץ בפסח אם הלכה כדברי האוסרין במשהו. והשיבו מצות חמץ הרי היא מצוה ראשונה שנצטוו בה כל ישראל. וקיבלוהו עליהם באהבה ובחיבה. והחמירו בכללים ובפרטים. הלא תראה שהחמיר בו הכתוב בכל יראה וכל ימצא. מה שאין כן בשאר איסורים שבתורה ב'. וכל המאריך בדקדוקי חמץ מאריכין לו ימיו ושנותיו עכ"ל : (ב) וכתב הרמ"ז פרשת תצא בשם האר"י. דכל איש השומר פסח כהלכתו אין שולח בו יצר הרע : (ג) גם במשנת חסידים כתב. השומר פסח מחמץ כהלכתו ויחמיר בו בכל החומרות שמחמירים. ויעיל לנפשו מאד כל השנה עכ"ל :

קיד דיני מכירת חמץ מבואר יפה לקמן בקונטרס זה באריכות בעזרת השם יתברך :

קכ דיני ספירת העומר ולי ל שבועות :

בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (א) בליד שני של פסח מתחילין לספור ספירת העומר. וצריכין לדקדק בהתיבות והנקודות של ימי הספירה. כדי שתהא הספירה כראוי : (ב) וביחוד צריכין ליותר בתיבת שבעה ובתיבת תשעה. להרגיש העי"ן היטב. שלא יהא נראה כאילו אומר שבעה תשה : (ג) וצריך לכיין בו שבועות של הספירה להקין מה שעויות ופגם בו ספירות. והוא כי בלילות של שבוע ראשונה יכוין לתקן מה שפגם בספירת החסד. וכו' לילות ש

חוסן ישועות

קיה בקיצור שלחן ערוך סעיף ח' (ה) מדר הקערה כך היא. כתב בפרי עץ חיים שער כ"א. מדר הקערה ליל פסח תקח הג' מלות. מלה שמירה. ותני הכין למעלה. והלוי למטה ממנו. והישראל למטה ממנו. והם ג' בחינות. חכמה בינה דעת דאבא עילאה : (ב) אחר כך תיקח מרור וכרפס וזרוע וזיגה ותני על הג' מלות (כאזיה כלל) : (ג) והזרוע הרומו לחסד מלך ימין שלך. והזיגה כד שחאל שלך. ומרור הרומו לתפארת כחמשת בין הזרוע והזיגה. כי תפארת מכריע בין חסד ונבונה : (ד) והמרור כד ימין תחת הזרוע והוא נגד נח. והכרפס הרומו להוד תחת הזיגה מלך שחאל : (ה) ותורת תני למטה מן המרור כקו חמשי. לעשות בו אחר כך כורך. והוא נגד יסוד : (ו) והקערה בעצמה הכוללת כולה נגד המלכות. הרי עשר ספירות דחכמה ואשרי למי שמכוין להל' עכ"ל. וכן כתבו במשנת חסידים ובסידורי האר"י : (ז) הטעם שנקרא ענין לילה זה מדר. לפי שהוא עושה מדר לכל השנה. כי מדר של כל השנה לפי הסדר של ליל פסח. ומי שאינו מהרהר בתשובה בזה הלילה הוא מאבדים שחמו בשלש ימי האסילה. ועל כן וכאן הכן שחאל מאבדים ששמיים הן כרוחני הן בגשמי (ספר בית אהרן) :

במסגרת השלחן ס"ק י"א (ח) את הקיטיל כו' ולובשים אותו להכניע הלכ. ויש עוד טעם לזה. משום דכתיב והגדת לבנך וגו'. והלילה הזה מוכשר להורות הנעים. ולחנכם. ולחנכם בדרך ה'. והחורה גלתה לנו נודל החיוב המועיל על האב ללוות את בניו אחריו לשמור דרך ה' : (ט) ולמנחם השמר מתשע שיתעלל בדרך. זרזו בו כזכרון זה. כי יעשה זה לטובתו. לעת יבוא יומו יום האחרון. ויהיה לנרץ לבניו (ספר חתן סופר) : (י) וכמו שכתבתי בספרי חוספת חיים על תהלים מוזמר קכ"ז. כשם הוזהר חסד והוקיין. נודל השכר שיש לאדם. ששאל ממנו בן שטוסק בחורה ומלות :

ויתמלל

אוי המצות שאופין או. ויתח בחם חמש חמץ ח"ו. סחפת שחתור נתקדד : (ב) גם יתח כחם לאספין על השלחנות. כדי שיוכל לראות לזכר יסח כל חמיריו : (ג) וכל זה במקום שאופין המצות עד תוך הלילה. מפני הרחק. אבל אין לנהוג כן לכתחילה : (ד) בענין אפיית המצות. צריך ליותר לאפות המצות בתנור גדול. כי אם אין התנור גדול אי כשכבנים האופה איזה מצות. רחוק בחמירה את המצה הראשונה לסעודת קצת בשעת חכמת השניה. כדי שיתחיה ריח גם להשניה והשלישית יותר המצות. ועל ידי זה נדבק בצק בחמירה. וכשמציא חבצק לתוך פרט שתייבש. נתחם נגד פי התנור. וכשנוגע אחר כך בזה בשאר המצות יחיו נאפרים כדי קליפת עכ"ל : (ה) ולכן יותר מאד שלא יתדבק שום בצק בחמירה :

הגהות מהרב הגאון המפורסם כקש"ת מו"ה יהורא ליבוש שלישי"א האבר"ק פשעברבאז :

קיב [א] שיש לתש שיתפרר מהם איזה פירור. צריך לחזהיר על מה שתדריך שחנערים מחויקים סידור תתפלת בכל השנה על השלחן בשעת אכילה. וסמילא נכנסים פירורים בסידור בין חמלים. ועל הרוב נמצאים פירורין בסידורים במקום חומירות ובמקום כרבת המון. (גם נתרבק שם לפעמים איזה פירור לח. ולפעמים נתרבק על המאולין מבחורין חפצמים בשאר מקומות. וכן מקצת נשים קורין בספר צאינה וראינה או בשאר ספרי אשכנז בשעת שאכלין. ועל ידי זה נכנסים פירורין בספרים הללו. וצריך לחזהיר קודם הפסח לנקות בצק חד כל המקומות הנ"ל מחפירורין. כי אחר כך בחג הפסח לוקחין אותם פירורים וחפצים הנ"ל על השלחן. ויכול לישול סחם פירור משהו בתוך התבשיל ח"ו. ויכשל באיסור משהו ולא ידע. ולכן יזהר י' לתקן כנ"ל :

הגהות מהרב הסתבר שלישי"א :

י' לתקן וטעם הנ"ל צריך ליותר לשלחן בזה חפצם. ויחזיק רחם מחטאכל. כי אלי היה מחויק איזה פעם על השלחן. בשעת תאכילה. תפל בטרם איזה פירורין :

ישועות חכמה קב דיני ספירת העומר ולי' שבועות

של שבוע ב' יכיון לתקן מה שפגם בגבורה: (ד) ואם חטא ביסוד שהוא פגם הברית, כשיגיע בשבוע ששית יכיון להקן אשר עיית בו, וכן בשאר לילות יכיון לתקן מה שפגם בשאר הספירות (ספר נגיד ומצוה): (ה) וכתב במשנת חסידים דבכל שבוע יכיון לתקן הבחינות כו' הראוי לו. [א] ויתפלל בפירוש בליל של כל שבוע אחר ספירת העומר, לה' על זה. שימחול מה שחטא עליהם, ויהקן את אשר פגם בהם עכ"ל: סעיף י"א (ו) בליל א' דשבועה באחרון להתפלל ערבית. המנהג פשוט בישראל לעסוק בתורה בליל שבועות ואינו יושבם אף רגע אחד, כדי להמשיך אותו הכתר עליון כו' (פרי עץ חיים שער כ"ג): (ז) ורע יכל מי שבליל שבועות אינו יושן כלל ועיקר, ועוסק בתורה. [ב] מובטח לו שישלים שנתו. ולא יארע לו שום נזק, והוראת חיי האדם הוא בלילה זה (פרי עץ חיים וספר נגיד ומצוה וי"ג הארז"ל ובישנת חסידים וסידור הארז"ל דמהרא"ש): (ח) ובסידור הארז"ל דמהרי"ק כתב בלשון זה, ורע מי שלא יושן בזה הלילה ולא פסיק פומיה מגירסא בלל, ועיקר שלא יפסיק בשיחה בטילה, ומה שצריך לדבר בלשון הקודש, מובטח הוא שישלים שנתו. ולא יארע לו שום נזק, והוראת חיי האדם הוא בלילה הזה כמה דהניגון בעצרת על פירות האילן, וכבר נהבאר שהאילן זה הוא אילנא רכרבא אשר עדין כתיב ממנו פריץ נמצא, כי פירות

חוקן ישועות

קב [א] ויתפלל בפירוש, ולכן יזהר לכיון מאד בכל לילה כשאומר הרצונו של עולם אחר הספירה, וכמו שכתבתי בפנים בשם ספר נגיד ומצוה, שיכיון לתקן בכל לילה מה שפגם: (ג) ונעתיק פה על דרך המקובלים ז"ל חיות תכלה קצרה להוסיף בסוף כל שבוע, והוא מלוקט מספרי הרב המקובל רבינו משה קורדווארי ז"ל ועוד ספרים: (ד) והגם שבספר עבודת הקודש כתב תפלה באריות לומר בסוף כל שבוע והעתיקו בסידור מהרי"ט"ך החדש, אכן מהמחשבות שיש שם דברים שאין כחם אדם מבינים וגם הוא באריות, לכן העתיקתי פה בקצרה מה שבו לכל אדם: (ד) וזה עיקר עבודת האדם לחזור בתשובה ולהתפלל להשם יתברך שיעזרו ויושיעו לעבוד אלוהו בלילה: (ה) וכיון כי אור ליום א' שהוא בסוף שבוע ראשונה יאמר אחר חזיונות, מה שפגמתי בספירה מלכות שפגמתי בה, ויתוקן כל אשר פגמתי במדת ההסד בכלל ובפרט, ותמלא כל השמות שפגמתי בהם, והחזירו בתשובה שלימה לפניך, וזכנו לחיות במדת החסד והרחמים, ולגמול הסד בכל כוחנו כגבורה, ואטערה ואתקדש כו': בזכות אברהם איש ההסד, ואטערה ואתקדש בקדושה של מעלה כו': (ו) אור ליום י"ד שהוא בסוף שבוע ב' ואמר אחר חזיונות, מה שפגמתי בספירה מלכות שבגבורה, ויתוקן כל אשר פגמתי במדת הגבורה בכלל ובפרט, ותמלא כל השמות שפגמתי בהם, והחזירו בתשובה שלימה לפניך, וזכנו לחיות במדת החסד והרחמים, ואטערה ואתקדש כו': (ז) אור ליום כ"א שהוא בסוף שבוע ג' ואמר אחר חזיונות, מה שפגמתי בספירה מלכות שנתפלת, ויתוקן כל אשר פגמתי במדת התפלת בכלל ובפרט, ותמלא כל השמות שפגמתי בהם, והחזירו בתשובה שלימה לפניך, וזכנו לעסוק בתורתך הקדושה תורת אמת, ותזכנו להתרחק מהגאווה והעקר והכזב, ותהנו למען דעת אמתית דיני התורה, ותהיה כל מנחתנו לבקש האמת בענוה, בזכות יעקב החתום בתפלתך, ואטערה ואתקדש כו': (ח) אור ליום כ"ח שהוא בסוף שבוע ד' ואמר אחר חזיונות, מה שפגמתי בספירה מלכות שבגלות, ויתוקן כל אשר פגמתי במדת הגלות בכלל ובפרט, ותמלא כל השמות שפגמתי בהם, והחזירו בתשובה שלימה לפניך, וזכנו ותחזקנו לגלות היה"ר, ותגלה חזיונו, והסתום ותהסוס פי כל המקטריגים עלינו בזכות משה רבינו מהיחזק ההתום במדת הגלות, ואטערה ואתקדש כו': (ט) אור ליום ל"ה שהוא בסוף שבוע ה', ואמר אחר חזיונות, מה שפגמתי בספירה מלכות שבהוד, ויתוקן כל אשר פגמתי במדת ההוד בכלל ובפרט, ותמלא כל השמות שפגמתי בהם, והחזירו בתשובה שלימה לפניך, ותזכנו לכבד ולהחזיק לומדי תורה, ולרזן לדבר מזה ולהודות לשמך הגדול על כל העוונות, ותזכנו לרדוף שלום, ולבקש שלום, ולהרבות שלום בעולם, בזכות אהרן החתום במדת ההוד, ואטערה ואתקדש כו': (י) אור ליום מ"ב שהוא בסוף שבוע ו', ואמר אחר חזיונות, מה שפגמתי בספירה מלכות שביסוד, ויתוקן כל אשר פגמתי במדת היסוד בכלל ובפרט, ותמלא כל השמות שפגמתי בהם, והחזירו בתשובה שלימה לפניך, ותגלנו מכל חטא ועון והרהורים רעים, ואתה בטובך הגדול תלקט את אשר פורנו, ותתקן אשר עווננו, ותזלזל לאור כל הניגונות של קדושה אשר נעמעו בין הקליפות, חיל כלע ויקיאנו מבטנו יורישנו אל, ותזכנו לשמור עצמינו ודרכינו מכל חטא, ולא ימלא בנו ובזרענו שום פגם, ויהיו כל זרענו זרע קודש, ותזכנו להתרחק מבורות הנשכרים, אשר מכל טוב הסרים, כי אם להתדבק בך אור כל מאורים, חיים האמתים הנלחמים, בזכות יוסף לדיקדק החתום במדת היסוד, ואטערה ואתקדש כו': (יא) אור ליום מ"ט שהוא בסוף שבוע ז', ואמר אחר חזיונות, מה שפגמתי בספירה מלכות שבמלכות, ויתוקן כל אשר פגמתי במדת מלכות בכלל ובפרט, ותמלא כל השמות שפגמתי בהם, והחזירו בתשובה שלימה לפניך, ותזכנו לקבל עלינו עול מלכות שמים באמת ובענוה, ותשרה שכינתך עלינו, ותגלה ותרצה מלכותך עלינו, ומולך על כל העולם כולו בכבודיך למען דוד עבדך החתום במדת מלכות, והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, ואטערה ואתקדש כו': (יב) והנה תקנת מעשיו תלויים במדותיו, אם מתקנס, והם שבע מדות, א' להיות אהבתו רק לה', ולאשר הוא יתברך אהב, וגם שלא לשנוא כי אם מה שהוא יתברך שונא, וגם שלא להיות לו התפארות, כי אם לפאר ליורשיו יתברך, ולגדיקו הגדולים, ושלא לרמות לגנה את עבדיו דוקא, כי אם לעבודת ה' יתברך יגלה דוקא לעשות רצונו, וירגיו יצ"ט על יה"ר, ויודה על האמת, ויודה לה' על הטאטיו, ולא יתענן כי אם לה', ולא ירצה שררה וכבוד, ויהיה עליו עול מלכות שמים ויראנו, ממילא יהיה לדיק (ספר זכרון אמת), ולעיל פירשנו באריות, ועיין בסוף ספרי תשועות חיים דברים נפלאים בענינים אלו: [ב] מובטח לו שישלים שנתו, כי בזכות לימוד ליל שבועות ייעזב להם כל השנה, והקטע שביום שבועות נעשה כו' וזוה

ישועות חכמה קב קבא קבח קבט דיני ליל שבועות מג 85

פירות האילן הם נשמות של ישראל במבואר בזהר כו' עכ"ל: (מ) ועיין בספרי טובי חיים בסוף התנא דבי אליהו (דף ע"ג ע"ב) שהבאתי בשם השל"ה מעשה נורא מגורל הלימוד של ליל שבועות: (י) ואיתא בכתבי האר"י דלהשגת החכמה צריך למעט הדיבור, ולשתוק כל מה שיוכל, כדי שלא להוציא שיחה במילה. כמו שאמרו רז"ל סיג לחכמה שתיקה כו'. כי בשתיקה מורה ע"י גילוי והשגת החכמה עכ"ל. ולכן צריך לקבל עליו בחג השבועות שלא להוציא שיחה במילה. רק להרבות בתורה ובמעשים טובים בכל מה ראפשר. ויזכה לקבלת אור התורה, וממילא יזכה לכל טוב:

קבא דיני תענית ציבור:

סעיף א (א) ואין התענית אלא הכנה לתשובה. ולכן לא יקשה צער התענית על האדם. ולא יבקש תירוצים ליפטר ממנו: (ב) כי צריך האדם לשום אל לבו. דבאמת צריך להתענות הרבה תעניות על עונותיו. כמו שכתבו בספרים הקדושים בשם הרקח והאר"י ל כמה סיגופים ותעניות לתשובה כל חמא. כמו לכעס קנא תעניות. וליצנות ק"ב תעניות. ולמשחק בקארמין ארבעים תעניות. ולעון הוצאת ו"ד פ"ד תעניות (עין בספר עטק המלך ותורת אשם ודרך החכמה ומשנת חסידים ולקוטי אמרים חלק ג' ומצות השם בסופו ונה"ש) כמבואר שם בדבריהם עוד כמה עבירות. מספר הצומות לכל עבירה: (ג) רק שאנו פוטרין עצמינו בזה מחמת החולשה בזמן הזה. שאין אנו יכולים להתענות כל כך. ולא לעשות סיגופים: (ד) ממילא טובן דעכ"פ צריך להתענות ברצון הטוב ובנפש חפציה בתעניות אלו. שציוו רז"ל להתענות על חורבן בית המקדש וגלות השכינה. כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה כו'. ובזכרון דברים אלו נשוב להיטיב (כמו שכתב הרמב"ם הלכות תעניות פרק ה'): (ה) ויעשה תשובה באמת ביום זה. ויתחרט על כל עונותיו מקירות לבו. ויאמר בכוונה הווידוי אשמנו. ותפלת השב מהרב רבינו יונה ו"ל שהבאתי במידור דברי חיים דף שט"ו. ויעסוק כל היום בתורה ותפלה: (ו) ואם אינו יכול ללמוד מחולשת התענית, ילמוד בספרי מוסר כגון ראשית חכמה וכו'. או בקיצור שלחן ערוך עם מסגרת השלחן ובספר זה. וכיוצא בזה בכפרים שבנקד ללמוד בהם: (ז) וכשיעשה תשובה באמת. יכפר לו השם יתברך על חטאיו ועונותיו. [א] ויריח בזה יותר מצער התענית. ושב ורפא לו:

קבח דין התרת נדרים בערב ראש השנה:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ט"ו (א) נוהגין לעשות התרת נדרים בערב ראש השנה. מה שנוהגין לומר בהתרת נדרים. דעו נא רבותי כי אי אפשר לפורטם כו'. זה אינו מועיל אלא לנדרים ששכח. אבל לנדרים שלא שכח וזכר אותם ורוצה להתירם. צריך לפרט הודר לפני אחד מהמתירין עכ"פ. ואם לאו אין מתירין לו (שבולי קטם ודרך החיים): (ב) וצריך לידע. דאם רוצה להתיר נדר או שבועה שזכר אותם. צריכין המתיריים להיות בקיאים בדיני התרת נדרים ושבועות. כמבואר ביורה דעה סימן רכ"ח. עיין שם כל הפרטי דינים:

קבט הלכות ראש השנה והתקיעות:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ט' (א) מובלין פרוסת המוציא בדבש. ומכל מקום אין לבטל המנהג מהאר"י והמקובלים שנוהגין בכל השנה לבטל פרוסת המוציא במלח ג' פעמים. כמובא באחרונים סימן קס"ז. למתק הגבורות על ידי החסדים כירוע. ומכ"ש בימים אלו: (ב) ולכן יש נהגות בימים אלו דתיכף לאחר המוציא ימבול במלח ג' פעמים ויאכל קצת. ואחר כך ימבול המותר מהבציעה בדבש. ויאמר יהי רצון מלפניך ה' אורי שהחדש עלינו שנה טובה ומתוקה: (ג) ומותר לומר יהי רצון בשם כנ"ל. כמו שאומרים כל היום תפלות ותחנונים בשם. כגון בשערי ציון וכו'. (ד) ולא אמרו אלא להזכיר השם לבטלה או בברכה שאינה צריכה כגון בשערי ציון וכו'. (ה) ואומרים יהי רצון שיירבו זכויותינו. (מג"א ומהר"ש סימן קפ"ח וספרי מוסר): שם (ה) ואומרים יהי רצון שיירבו זכויותינו. והעיקר

חוסן ישועות

זהו שורש לכל אותה שנה עד כל שבועות אחר. ולכן מוכרים לטובה בכל כו' אותה שנה (מקדש מלך בהקדמת בראשית. ועיין שם הסוד בזה):

קבא [א] ויריח בזה. ומכ"ש כלום גדליה שאין לחפש תירוצים לפטור מהתענית אם הוא בריא. שהרי המדקדקים נהנו להתענות כל עשרת ימי תשובה. חוץ מראש השנה ושבועת ערוב יום כפור (כמבואר ברמ"א וסופרים סימן תקס"ח וסימן תקפ"א): (ב) וישם אל לבו דברי רז"ל באבות פרק ה' לפוס צערא אגרא. ויעשה תשובה באמת ויחכר לו. ויזכה לכל טוב:

קבט התעוררות לתשובה בעת התקיעות. בקיצור שלחן ערוך סעיף ט"ו (א) להתעורר אז (כין התקיעות) בתשובה. כתבו בפרי עץ חיים שער כ"ו ובמשנת הסידים דכשלים קולות דמיושב חזיון לבעל הית"ר של ט"ו. ובהקולות דבמוסף בלחם חזיון לבעל הית"ר של גילוי עריות. ובשליש קולות דחזרת מוסף יכוין לבעל כח הית"ר דשפיטת דמים. ובעשרה קולות דקדיש מתקבל יכוין לבעל הית"ר של לשון הרע עכ"ל: ולכן

ישועות חכמה קבט קלא קלב קלג הלכות ראש השנה מז 87

בכדי נשימה בין השברים להתרועה. גם בהקיעות דמיושב. בכדי שיהקע גם התרועה בשלימות. ולא יפסיקה לשנים. כמבואר למעלה שצריך ליוהר בזה מאוד (סימן הק"צ ובאחרונים): (ד) התוקע צריך לבין להוציא את עצמו וכל השומעים בהברכות והתקיעות: (ד) והשומעים יוהרו לשמוע הברכות וכל התקיעות. ויכוין כל אחד שיצא ידי חובתו בשמיעת הברכות והתקיעות (סימן תקפ"ט):

קלא דיני ערב יום כפור:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ג' (א) מצוה להרבות במעודה דאכול ולשתות. וככל מקום יוהר דלמוד על שלחנו. שלא יתגרה בו היצר הרע על ידי האכילה ושהיה: (ב) וכהכ השל"ה בענין עונג שבת דאותם הממלאים בטנם כו' אין נקראים מענגים את השבת אלא את עצמם אבל הענין הוא שיאכל וישתה בשמחה כו' ומהוך שמחת אכילתו ילמוד ויתפלל כראוי כו' ויתרבה בקדושה עכ"ל: (ג) וכן הוא הענין באכילת יום זה. ולכן יוהר שלא יאכל וישתה דרך רעבתנות. רק כמתניות בשוב הדעת לשם שמים. ויהרהר בדברי תורה. או ביראת שמים. או בתשובה בשעת האכילה: (ד) ויש להרגיש עצמו ביום זה לנהוג כן בלי נדר בכל השנה: (ה) ועיין כמה שכתבתי לעיל סימן מ"ב איך לנהוג בשעת האכילה בלימוד תורה ובאמירת פסוקים ואיוה כוונות שהוא בנקל לכל אדם לשמור ולקיים: סעיף ו' (ו) מצוה על כל אדם לטבול את עצמו בערב יום כפור. עיין כמה שכתבתי במידור דברי חיים קורם שר השירים כמה כוונות טובות בטבילת המקוה: (ז) וצריך ליוהר שלא לדבר בדברים בטלים בשעת הטבילה ואחר כך. רק לשוב במחשבתו מעונותיו. ולמהר ולקדש עצמו מעתה. והבא למחר מסייעין אורו: (ח) ויען שבערב יום כפור באים רבים למקוה. ודוחק זה את זה מחמת הדחק. צריך ליוהר מאוד שלא יבוא על ידי זה להרהר רע ח"ו. כדי שלא יארע לו שום מקרה בלילה ח"ו. וגם בכל השנה צריך ליוהר בענינים אלו. כדלקמן סימן קנ"א עיין שם: סעיף ט"ז (י) המנהג שהאב והאם מברכין את הבנים ואת הבנות קורם שנכנסין לבית הכנסת. עיין כמה שכתבתי לעיל סימן ע"ז נוסח ברכת הבנים בליל שבת בכל הטובות והצלחות. וטוב לומר נוסח זה גם בערב יום הכפורים. שיהכרו בכל השנה בכל הברכות והטובות ברוחניות ובגשמיות:

קלב דיני ליל יום הכפורים:

סעיף ה' (א) וכשצריך לישן ירחיק את עצמו מן הארון הקודש. הנהגים לדון בבית הכנסת ולישן שם איוה שעות. על הספסל או על הארץ. צריכים טרם ישכבו להכין כלי מים וגם כלי ריקן. שמיר שניעור משנתו יטול ידיו שלשה פעמים בסירוגין עד סוף קשרי אצבעותיו. או יבקשו מאחר שתיכף כשינערו משנתם יביא להם הכלים עם מים הנ"ל: (ב) ובמה שכתבתי לעיל סימן ב' דיוהר ליטול ידיו ג' פעמים בסירוגין תיכף כשינעור משנתו. טרם שיציג רגליו על הארץ. ואין חילוק בזה בין ישן במטה. או על הארץ. משום רוח רעה הנשרה על הירידים: (ג) ואם אינו יכול לפעול זה בבית הכנסת או בבית המדרש שיטול ידיו סמוך לשינתו. טוב יותר שילך לביתו כשירצה לישן משימשך על עצמו הס"א ח"ו בזה שאינו יכול ליטול ידיו סמוך לשינתו: (ד) ולענין לשמור עצמו להנצל ממקרה ח"ו. העיקר הוא הכלל בזה תמיד. מה שכתוב בתורה ונשמרת מכל דבר רע. ודרשו רבותינו ז"ל שלא ירהר כו': (ה) ולכן צריך לשמור עצמו תמיד וכפרט ביום כפור מהרהורים רעים וראיה ודבורים אסורים: (ו) ובזה שורה עליו השכינה ונתעלה ונתקדש בכל יום יותר ויותר. ויזכה לכל טוב בעולם הזה ובעולם הבא. (כמבואר בזה"ק בכמה מקומות): (ז) ול שות והירות יתירה לזה בלילה זו. כתבו בספרים שיאמר קודם השינה ד' מומרים הראשונים של תהלים שהם שמירה לזה. וכמו שכתב בקיצור שלחן ערוך. ועיין כמה שכתבתי לעיל סימן ע"א ולקמן סימן קנ"א עוד סגולות לזה:

קלג הלכות יום הכפורים:

סעיף א' (א) יום הכפורים אסור באכילה ושתייה ברחיצה כו' לכן אסורים בכל אלו מבעוד יום איוה זמן קודם בין השמשות. וכבר נתבאר למעלה סימן ע"ה דדעת גדולי הפוסקים שאסור

חוסן ישועות

לפיים את חזירו. כדון עבירות שכן אדם לחזירו: (יב) וזה מרומז בחזרת הש"ץ בש"ע שהיא בקול. וכן עבירות אלו נעשים בפרהסיא ובקול: (יג) ועל עון לשון הרע צריך לשוב ולקבוע בלבו שלא לדבר עוד משום אדם. רק על דל הככר. להחזירו בתשובה. או בלוסן שצריך ליוהר להשמר ממנו. וגם בזה ימנע בכל מה דלפטר: (יד) וזה מרומז בקדים חתקבל. כדי שיקובל חתפלו: (טו) והסידים הראשונים היתה חתפלו כקופת כל הרקיעים. שהיו נהרסים שלא לפסוק מולאות הפה כלשון הרע ובלילות ובשכונות שאל ובדברים בטלים (כמו שכתב בשלחן ערוך האר"י"ל בסופו): (טז) וידוע כי ד' דברים הנ"ל נרמז חורבן בית ראשון ובית שני. ולכן צריך לחזור בתשובה על עבירות אלו ותולדותיהן בפרטות. כמבואר לעיל. ויעוץ לטו הסס יתברך בכל טוב ובגמולה עלימה במהרה בימינו אמן: בקיצור

ישועות חכמה קלג קלה קלח הלכות יום הכפורים

שאסור במלאכה בערב שבת תיכף אחר שקיעת החמה. וצריך לזוהר להדליק הנרות בעוד שהשמש זורח בראשי נגים הגבוהים. ושלא לעשות אחר כך שום מלאכה: (ב) וכן צריך לזוהר בערב יום הכפורים להדליק הנרות בעוד שהשמש זורח. ולפרוש או משום מלאכה. ומאכילה ושתיה ורחיצה ונעילת הסנדל ושאר דברים: (ג) ואם הוא יום המעונן ידליק בשברור לו שהשמש לא שקעה עדיין. כמבואר לעיל במסין ע"ה עצה לזה עיין שם: (ד) ולכן אותם אנשים המוכלים עוד הפעם אחר מעורה המפסקת. צריכים למבול ולבוא לביתם בהמנעלים קורם שקיעת החמה. שלא יצא שבתם בהפסדם ח"ו: (ה) ואם הזמן קצר באופן שיצטרכו להיות במים או לבוא לביתם בהמנעלים אחר שקיעת החמה. לא ילכו למבול עוד הפעם ויממנו על המכילה שקודם מנחה: סעיף ג' (ו) וצריך לזוהר מאוד שלא ירחיץ יותר משה שמותר לו. והנוהג בכל השנה ליטול ידיו אחר יציאתו מבית הכסא ג' פעמים. יכול ליטול גם ביום הכפורים כדרכו. כיון דאינו מכיון לתענוג. ומכל מקום לא יטול רק עד קשרי אצבעותיו (מטה אפרים): (ז) אסור לרחוץ פניו או פיו ביום הכפורים: (ח) מי שיש לו ריח הפה בבוקר טרם שירחץ. וקשה לו להזכיר בן דבר שבקדושה. או לאחר רחיצת הידים ועדיין לחות. יתחוב אצבעו בפיו וישפשף בו השיניים. וירוקה הרוק. ויסיר קצת ריח הפה (עיין באחרונים סימן ה"ג): סעיף כ"ה (ח) יש לבטל המנהג שהנכרי מדליק נרות לצורך אמירת הפיומים בנעילה. ובמקום שצריכים הרבה לזה. יש עצה שיעשו בהיתר. דהיינו שהשמש יאמר בערב יום כפור לנכרי שיאמר לנכרי אחר שידליק הנרות בשעת נעילה. וכיון דהוא רק אמירה דאמירה הוי שבות רשבות שמותר לצורך מצוה. ובפרט כשהאמירה הוא ביום חול. כמו שכתבתי לעיל סוף סימן ע"ג בשם הפוסקים: סעיף כ"ו (ט) לאחר צאת הכוכבים מהפלגין מעריב כו'. ויתפללו בנחה ובכוונה. כי כל אחר צריך להחזיק התשובה שעשה ביום כפור. וכל מה שייטיב מעשיו מכאן ולהלן. יהיה לראיה שעשה התשובה בלב שלם: סעיף כ"ט (י) אוכלים ושותים ושמים במוצאי יום הכפורים. ומכל מקום לא יאכל וישתה דרך רעבתנות. רק בישוב הדעת לשם שמים. ובלמוד תורה על השלחן: (יא) ולא ישתה מים הרבה אחר התענית. שלא יזיק לו אחר כך ח"ו: (יב) וזוהר מאוד גם במוצאי יום כפור שלא ישית שיחת חולין. רק בתורה ובשירות וחשבנות ביראת שמים. ובוה יחזיק ויקבע בנפשו התשובה והקדושה של יום כפור עד כל השנה (עיין בספרי טובי חיים פרק כ"ו מק"ט ובספרי דרכי חיים חלק ב' סק"ו גודל ענין זה):

קלה דיני ישיבת סוכה:

במסגרת השלחן סק"ב (א) וצריך לזוהר בזה שכמה רגעים כחג מטיל אדם בביתו חוץ לסוכה על לא דבר הכרחי כלל ועובר בכל רגע מצות עשה: (ב) ולכן צריך לזוהר שלא ישהה כלל בבית. רק למה שצריך. ותיכף ישוב לסוכה: (ג) וכמו כשזוהר חוץ לסוכה עובר על מצות עשה. כן בכל רגע שהוא בסוכה. מקיים מצות עשה של ישיבת סוכה: (ד) וטוב שירגיל עצמו לחשוב במחשבתו בשמחה בעת ישיבתו בסוכה שמקיים מצוה זו. ומטילא לא יבוא לבטלה (יסוד ושרש העבודה וספרי מוסר): סעיף ו' (ה) שצריכין לשמוע היתב את הקידוש לצאת ב'. וצריך לידע דכשהסוכה היא בחוץ. צריך לזלך מבית לסוכה תחת אויר השמים. צריך להזהיר לבני ביהו השומעים הקידוש בסוכה. שימלו ידוהם ויאכלו תיכף בסוכה כזית דחס. או יאכלו שם כזית פת הבא בכסנין. שאם אינם אוכלים כלל בסוכה. אינם יוצאים ידי הקידוש אם אינם יכולים לראות במקום היישוב ובבית. אויר הסוכה. דאין קידוש אלא במקום מעורה (סימן רע"ג): סעיף מ"ו (ו) קטנים כו' כל שהוא סוף חמש שנים ולמעלה חייב אביו לחנכו שיאכל בסוכה. ומכל מקום כשרוצה הקטן לאכול שאר דברים חוץ מחמשת מיני דגן. אין להחמיר עליו להצריכו סוכה. וכן המנהג:

קלח דיני שמחת תורה:

בקיצור שלחן ערוך סעיף ו' (א) שמסיימין בו את התורה ושמים בה. מנהג הארז"ל שהיה הולך לפני הספרים בשעת הקפות. והיה מרקד ומרנן ומסבב עמהם הו' הקפות בשמחה גדולה ככל יכלתו: (ב) ואחר כך כשהיו הולכים לבית הכנסת אחר שהיו מתאחרים. והיו עושים הקפות. היה גם כן סובב עמהם ומרקד ומנגן ומרנן בשמחה גדולה (ספר הכוונות ונגיד ומצוה): (ג) ואל הרמב"ם ו"ל השמחה שישמח האדם בעשיית המצוה. ובהנהגת האל שצויה בהן. עבודה גדולה היא: (ד) וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב: (ה) וכל המשפיל עצמו ומיקל גופו במקומות אלו. הוא הגדול הסוכנד העובר מאהבה: (ו) ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה'. שנאמר ומרנן לפני ה' וגו' (רמב"ם סוף הלכות לולב): (ז) ומכל מקום צריך לזוהר בשמחת תורה. או פורים. או שמחת חתונה. שלא תהיה בקלות ראש ח"ו. כמו שכתב הרמב"ם ו"ל דהשכרות והשחוק וקלות ראש אינה שמחה אלא הוללות ומכילות. ולא נצטוונו על ההוללות והמכילות. אלא על השמחה שיש בה עבדות ויצר הכז' רמב"ם הלכות יום טוב פרק ו' (ח) ולכן יזהר בכל עניני שמחה. שתהיה שמחה

ישועות חכמה קלח כמה קמו קנ דיני שמתת תורה מה 89

שמחה ביראת שמים. שיש בה עבודת השם יתברך. ובהוכרת דברי תורה. ולעשות נחת רוח לפני יתברך. ובוה נזכה לכל טוב:

קמה הלכות אישות:

בקינור שלחן ערוך סעיף ח' (א) שלא יישא אשה ששמה כשם אמו. בצוואת ר' יהודה החסיד כתב וזה לשונו לא ישא אשה ששמה כשם אמו. או שמו כשם חמיו. ואם נשאה ישנה שם האחר. אולי יש תקוה עכ"ל: (ב) והנה אנו רואים בחוש שעל פי הרוב אין הצלחה ביוונים אלו. ולכן הגם שנמצא בפוסקים קצת קילות בדברים הנ"ל. ונסתייעו ממה שכתב שם בסיומן תע"ז או הוא משולש. כמו שכתב החכמת אדם כלל קכ"ג. ובדחם הפנים כאן הביא תשובת דברי חיים שאין מדרקין רק באשה ששמה כשם חמותה. כל זה יש לומר לענין דין: (ג) אבל כיון שראינו כמה בעשיות. שענינים הנ"ל קשה לגירול בנים ר"ל. לכן שומר נפשו ירחק מכל זה. ויקיים בנו וידנו לרוב בקרב הארץ: במסגרת השלחן סק"א (ד) וכן ציוו על האשה כו' ותעשה כד מעשיה על פיו. הנהגת הבית צריך שתהיה על פי האיש. ולא על פי האשה. ואז אין מקרה רע יקרה באותו בית. כפני שהאיש מדרת רחמים והשכינה שורה בבית הסתנהגת על פי מדרת רחמים (ספר חסד לאברהם ע"י נהר מ"ח וספר מדבר קדמות מערכת ה'):

דיני

חוסן ישועות

קמו דיני קידושין והכתובה. בקינור שלחן ערוך סעיף ג' (א) שורסין ירעה על גני כלנסאות כו' ומתקדש שם. כענין עידי קידושין כתב בספר עור מקודש מהרב הגאון וכו' ר' אברהם דוד

זלתי האב"ד דק"ק בעטשטש באבן העזר סימן מ"ב אודות שם שאל עליו קול שמעלים מהגרות. שמקבל כה"ה להדליק בבית הכנסת הקדושה. ומדליק בביתו כו'. ככהלי נושא כיון שגם אם היו עדים על הגניבה. היה לדדיש שלא לפסולו כו' וסובר תורא מדוכיה קאכיל. ואדעתיה ידיה יתבי כו'. אך על כל זה היה צריך עיון גדול בזה אם היה קלל דלא פסיק. רק שלא היה בגדר קול. רק אשה אחת אמרה כך מחזיקו לומר קטן כו' עכ"ל: (ב) ויאל לנו מכל זה שאריך הרב המסדר קידושין להזמין עדים לקידושין ולתתום הכתובה. אנשים שנשמרים מחשש גול וגניבה: (ג) ואחם שהם כחשד דברים כאלו. כגון שמייתר בקניה כשאלחים אותו לקנות. או כשעוסק עם חבירו במו"מ מרמה אותו. או מעלים ממנו חיזה ממון. ויודע מהאיסור. כל זה הוא בכלל חשש גול וגניב שפסול לעדות. כמבואר בחי"מ סימן ל"ד. וקידושין בלא עדים לאו כלום הוא. כמבואר באבן העזר שם. ועמה מגידל עול הפרנסה בעו"ה. צריך להיות ירא שמים שישא ויתן באמונה. ממילא צריך לרקדק בזה: (ד) וכן אמר לי הרב הגאון המפורסם פאר הדור ר' אברהם שליט"א מסאכטשאוו דיש לפסול כל חשש גניבה. בין אם הוא שמש או אדם אחר. מחשש גניבה נפסל לעדות. ואין ג"מ אם העידו עליו בנ"ד או לא: (ה) ואמר לי הרב הגאון הכ"ל שהוא ממנה עדות לקידושין של בני וקרוביו אנשים שלא עסקו במשא ומתן. מטעם חשש הג"ל: (ו) ואמר לי רב אחד דכל זה כשידוע ששעה אחד מדרים הג"ל. אבל סתם אדם שלא נשמע עליו דברים כאלו. הוא בחוקת כשרותו: (ז) ולפי זה מותר ליקח עדים גם לעוסקים במשא ומתן. רק שהוא בחוקת נאמן. ואינו נותן מדה על משקל חסר. ונושא ונותן באמונה: (ח) ומה שהחמיר הרב הגאון הכ"ל יש לומר דהוא מטעם שלא רצה להכניס עמו בזה. לשאול עליו אם נושא ונותן באמונה: (ט) גם צריך לידע דאם אחד הכה פעם אחת לחבירו שלא כדיון. ויודע שאסור. ולא פייסו שימחול לו. נפסל לעדות מ"ז. כמבואר בחי"מ סימן ל"ד ובפתחי תשובה שם סק"א. עיון שם בפתחי תשובה בשם בית יוסף ורצק"א ז"ל. וכתב מהר"ש בחי"מ הלכות נזיק נוף דמי שהכה חבירו אין לזרפו למנין עשרה ולכל דבר שבקדושה עד שיתירו לו ב"ד כשהקבל עליו לשמוע לדינם עיון שם: (י) ולכן אם יודע באחד שעשה כן. לא יקח אותו לעדות על הקידושין: (יא) וצריך להזמין עידי קידושין. כשרים. שלא יהיה בהם אחד מדברים הנ"ל: (יב) ואע"פ שהזמין עדים. טוב לומר בשעת החופה קודם הקידושין בלאו זה כל"א. כל מי שכשר להעיד בדבר זה. יהיה עד על קידושין אלו וכו' יאל כל החששות. וכן אמר לי מורה אחד. (עיון פתחי תשובה באבן העזר סימן מ"ב סק"א) כענין אן סהדי. ובאמירה זו יהיה הכל כפופ: (יג) וכתב בעזר מקודש שם. דהמנהג. שהעדים החותמים על הכתובה. הם עומים יהיו עידי קידושין. דלא כמנהג שכתב בנחלת שבעה. ליקח אחרים: (יד) ולפי מה שכתבתי לפעל. ודאי טוב יותר שהעדים כשרים שהזמין לקידושין. יקבלו קנין על הכתובה. ויחתמו גם כן על הכתובה. וכמו שכתב בעזר מקודש שהבאתי: (טו) וכתב בנחלת שבעה סימן י"ב ס"ק ט"ו דיש לרקדק בכתובה בכל דבר שמדקדקים בגט כו' כתיבת שמו או שמה. או בשמות אבות כו'. ור"ה ממה שהקפיד רש"י ז"ל כו' עכ"ל: (טז) ולכן במקום שאין הרב כותב הכתובה רק ה"ש וכו'. צריך לשאול להרב איך לכתוב השמות. כי יש הרבה שמות שאריך לכתבם כשינוי ממה שכותבים סתם אדם. כמבואר פרטי דינים באבן העזר סוף סימן קכ"ט ובפתחי תשובה שם ונחלת שבעה סימן מ"ו ועוד ספרים: (יז) גם יש להרב לקרות הכתובה קודם החופה. אם אין זה חיזה קעות בליזה מינה. כמבואר דקדוק כל התיבות שכתובה. בנחלת שבעה סימן י"ב עיון שם: (יח) וכתב הרב הגאון וכו' ר' אברהם דוד זלתי מבוטשטש בנהגות שדנפסו באיזה סידורים. לצריך להזהיר הכתולות בעת טבילתן קודם החופה שלא תהיה קלת שעה שזה למי מקוה וחמור מחלילה. ויראו היטב שיהיו כל אורך השערות תחת המים עכ"ל: (יט) עוד כתב שם. אודות החופה. אריכה המפה להיות מקושר על גבי הקנים. כמו בלורת הפתח הנהוג בשנה להתיר טלול. והוא בית תחתון כלשון רש"י. והארבע קונדיסין הם כארבע מחילות כו' עכ"ל:

קנ הלכות צניעות. בקינור שלחן ערוך סעיף ב' (א) בשעת חיוויו יס לו להרהר בדברי תורה. אם צניעות נקי שם מלאכה ומי רגלים. כמבואר לעיל סימן ה': (ב) ועוד ללמוד קודם חיוויו מאמרי הוה"ק

חוסן ישועות קנא קנא הלכות צניעות

הזה"ק בעניני קדושה זו. כמו שהעתיקו בספרי פתחי חיים על השערי ציון (הנדפס עם מנהגי האר"י) דף ז'ד. עיין שם עוד כמה דברים בענינים אלו: (ג) ומה שכתב בזה"ק פרשת תרומה (דף קל"ז ע"ב) לומר הפסוקים רוח ה' וגו'. בלכתם ילכו וגו' לא להג האר"י לאומרים. וכמעט היה מנמנם שאינו מן הזהר (סידור האר"י דמהר"ש. וכן כתב בפרי עץ חיים שער י"ו): סעיף ב' (ד) אסור לשמש לאור הבר. המשמש מטתו לאור הבר הוויין לו בנים נכפין: (ה) ואינו די במהרה שיראה אור הבר מתוכו. אלא צריך שיהיה מחיצה גמורה. שאין שום אור הבר יוכל כלל בחדר זה: (ו) ואם לא יעשה כן. לא ימלט בניו מלהיות נכפין ח"ו: (ז) ואמר האר"י שאפילו לא שימש מטתו לאור הבר בעת הריון הולד רק אחר עיבור אשתו. והיו נכפין: (ח) ואמר שרוב הקטנים המתים מכפיה ח"ו. הוא מענין זה. ולכן צריך לזהר בזה מאוד (ספר הכוונות ונגיד ומזהר ופ"ע האר"י וסידורי האר"י) ועיין שם עוד מענין זה: (ט) וזה לשון המשנה הסידים וכל המשמשים ויהיו אפילו נשמותם מעוברות כבר או מניקות שלא ישמשו במקום שאור הבר עובר דרך שם. אלא יהיה מסך עב לפני הבר. שלא יעבור אורו כלל כו' עכ"ל: (י) ואם אינו יכול לבנות הבר כגון בשבת אין להקל לישכב עמה עד שיכבה הבר מחליו אף בלא תשמיש. כי מגרה יהיה נכפיו. וגם בא לידי קישוי שלא בשעת מליה. וגם יוכל לבוא לידי הולאת ז"ל שהיא עבירה חמורה מאוד. ולכן ישמור את עצמו מדברים אלו. וישמור בזה אפילו בחדר שבו ישכב עד שיכבה הבר מחליו. ולפוס נערה אגרא מזמורי תהלים הנגזרים בפיו כגון תהלה לדוד והללויה. וכיוצא בזה עד שיכבה הבר מחליו. ופוס נערה אגרא (ועיין כמה שכתבתי בספרי דרכי חיים פרק ט"ו סעיף י"ד ופרק י"ו סעיף א' בשם גדולי ישראל וזה"ה עוד דברים כיוצא בזה שצריך להתרחק מהם מטעם הנ"ל): (יא) וצריך לזהר בערב שבת. להעריך הנרות והלאחשיץ. במהר שרונים לבמש בלילה. או בחדר הסמוך שמאיר לתוך חדר זה. שלא ידלקו הרבה תוך הלילה. רק באופן שיכבד קודם חצות לילה עכ"ל. כי הרבה מכשולות באים על ידי זה ר"ל. ולכן יזהרו בזה. ויזכו לכל טוב: סעיף ט"ז (יב) שהוא חייב בענינה. ולכן טוב לומר קודם הזיווג. לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה הריני מקיים מצות עברה. ועונתה לא יגרע"ו ועל ידי הדיבור מכריח הסקרא אחרת (סידור האר"י דמהר"ש ויסוד ואורש העבודה): (יג) ואם הוא רואה להתעבר. ואמר גם כן והריני מקיים מצות פריה ורביה כדי שיהיה לו בנים טובים לעבוד את השם יתבאר בתורה ומלות: (יד) ויכוין להמשיך נשמה קדושה להולד (שם): (טו) טוב לומר קודם הזיווג מומור לדוד ה' רועי וגו': (טז) וצריך לזהר בנטיילת ידים קודם הזיווג ולאחר הזיווג. וגם האשה חוזרת בזה. גם צריך לשפוך מים ללולים אצל המטה אחר הזיווג ועל ידי זה מכריחים הסט"א (זה"ק וכתבי האר"י ומשנת הסידים ומהר"ש בסידור ויסוד ואורש העבודה): (יז) וכתב בזה"ק כד אודווג בר נש בלמתי יכוין לבניה בקדושה דמאריה ולימא הכי. עטיפה בקטעף אודמנא. שרי שרי. לא תישול ולא תנפוק. לא דידך ולא בעדך. חוב ותרפא. ויהר משמש עד שיתקן גופו. כי יבאיהו ויחליאיהו. ולא ידע כי בנפשו הוא (אליהו רבא): (יט) צריך לזהר מאוד בעת הזיווג. שלא יפרוש עד שימות האבר לגמרי ויתמלן העיפות. כי אף אחר גמר התשמיש מטעפן ממנו זרע. ואין האדם מרגיש בזה ויוציא אותם לבטלה ח"ו. לכן לא יפרוש עד שידע בודאי שלא יטעפן עוד (ספר נגיד ומזהר. וסידור האר"י דמהר"ש. ויסוד ואורש העבודה): (כ) ויהר לטבול עצמו אחר הזיווג. וזה מועיל מאוד להשגת התכונה ולטהרה ולקדושה (האר"י ופ"ט מן השמים וספרי מוסר): (כא) ובספר משנת הסידים כתב דעיקר השגת הקדושה תלויה בטהרה זו:

קנא

איסור הוצאת זרע לבטלה. ואיסור הרגור עבירה. בקיצור שלחן ערוך סעיף ב' (א) אסור להאסר שיקשה את עצמו לדעת. כתב בספר תומר לדורה מהרב הקדוש המקובל רבינו משה קורדווארי ז"ל (פרק ח') האין ירגיל האדם עצמו במדת היסוד. צריך האדם להזהר מאוד מהדבר המביא לידי הרגור. כדי שלא יבא לידי קרי. אין צריך לומר שלא ידבר בבלה כו'. אלא אפילו דיבור טהור. אם מביא לידי הרגור. צריך להזהר ממנו כו': (ב) ולא יקשה עצמו בשום דבר. אלא לנוכח אשתו בעתה שהיא פת הזיווג. ולא יזהר מזה. שיפסג המדה הזאת ח"ו. ומאד מאד צריך וזהירות. ועיקר השמירה בזהו שומר עצמו מן ההרגור עכ"ל: (ג) וכתב בספר אור נדיקים מהרב המקובל רבינו מאיר פאפירס ז"ל סימן כ"ד אסור לדבר עם אשתו על עסקי תשמיש (והיווין שלא בשעת תשמיש ודברים המביאים לידי הרגור) כי יבא לידי הרגור ויתקיא ברית קודש להוציא שבת זרע לבטלה ר"ל. וגדול עונו מנפשו. וידין במיתה עולמית. ואין תפלתו נשמעת מ' יוס. ואין נשמחו עולה מעלה. ובהכל נונה ו' מלאכים עם רמ"ה כחות מגדים אותו עכ"ל: (ד) ויאל לנו מכל זה. לשלל בשעת תשמיש לא יעשה גם באשתו טהורה שום דבר המביא לידי קישוי. כגון חיבוק ונישוק מחמת תאוה. ומשמשין וכיוצא בזה: (ה) ואם נמצא בדברי רז"ל בפוסקים איוה קולא בחיבוק ונישוק באשתו טהורה שלא בשעת תשמיש. הוא דוקא באדם שאינו מתחמם כל כך. ובטעם שלא יבא על ידי זה לידי קישוי ולא לידי הולאת זרע לבטלה. ואפשר דאירי כשאינו עושה לתאוה. רק לאהבה או כסתם: (ו) וענין שכתב ברש"י ברכות (דף כ"ד) אשתו כנופו. ורגיל בה. וליכא הרגור כולי האי עכ"ל: (ז) ובספן משנה הלכות קריאת שמע פרק ג' כתב בשם הר' מנחם אשתו כנופו. דכיון דגם בה לא מהרהר עכ"ל: (ח) ומהר"ש כתב בחורח חיים סימן ע"ג שאשתו כנופו שהואיל שרגיל בה לא יבא לידי הרגור עכ"ל. וגם שם יש מי שאוסר כמבואר שם: (ט) אבל באדם שנושה כנ"ל מחמת תאוה. מן הסתם בא על ידי זה לידי קישוי. או אחר כך מרגיש באבר כמו שיענוגין. שהוא קרוב לכא אחר כך לידי הולאת זרע לבטלה (כידוע לרופאים) בודאי [א] הכל אסור שלא בשעת תשמיש. כמו שדרשו רז"ל בפסוק ונשמרת מכל דבר רע שלא ירהרר כו': (י) גם הוא בכלל מצות לא תעשה ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. כמו שכתבתי בספרי לנכפין חיים פרק ב' בשם הרמב"ם והרא"ה וספר חרדים ודרך פקודין עיין שם: (יא) ואפילו אם

נא חכל אסור. ואפילו היצחק טעמה אותו. שלא ישהה בוה. לא ישמע לו כלל. וסודו סודו לברא לא חקרב. רק בליל התשמיש סודו בדברים אלו. רק שלא ירחיק בהם. וזה הוא הענין של קדש עצמן בסודו לך רקאי על לילה זו שלא ירחיק הנאתו בהנ"ל. כמבואר בשלחן ערוך וספריהם: (הרד"ש):

כגון לפעמים שמחבר רגלו מחמת שוועניו¹]. אזי אם מרגיש איזה חימום להאכר על ידו זה כידוע. [ב] נריך לפסוק:

(ג) צריך למסוק מלחכך או, וכי שיש לו במקום העררה, מין כנים שדבוקים בחוזה בבשר (ומכאן זה נקרא דעת מנחם המצא)

לענין חציצה דסבילת נדה) וכסעם שאינם נרשם אפילו בנתינת היד, וידוע דיש מזה צער גדול, ואי אפשר לעמוד
צפון

קנה דיני הוסתות:

במסגרת השלחן סעיף י' (א) וסת ההפלה אינם הולכים אחר תחלת הוסת לשער ההפלה מתחילת ראייה לתחילת ראייה. אלא מסוף ראייה לתחילת ראייה. וזה איזה שנים שמעתי בשם הרב הגאון ר' שניאור זלמן שליט"א שהיה אבד"ק לובלין שאין נוהגין כן. ואמר שראה באיזה אחרון שחולק על מהר"ש בזה. וגם מדברי הראשונים לא נראה כן עכ"ד: (ב) ולפי דבריו צריך לנהוג כמו שכתבתי במראה מקום להמסנה"ש ס"ק כ"ב בשם החתם סופר דמונין מתחילת ראייה לתחילת ראייה: (ג) ומכל מקום נראה דאין לדחות לגמרי דברי רבינו מהר"ש ו"ל. בשגם שכתב זה בשם קצת מהראשונים ו"ל. ולכן צריך להחמיר בדברי שניהם: (ד) ובד"ה יש לנהוג בדיני הוסתות בזהירות יתירה. וכמו ששמעתי מרב גדול. דעכשיו מחמת חולשת הדור רוב הנשים אין להם וסת קבוע. ואנו רואים בחוש שדולגים בהוסתות פעם לקרב ופעם לרחק. ולכן אי אפשר להעמיד דברים אלו בצמצום על הדיון. וכמו שהבאתי במסגרת השלחן סוף הסימן בשם הלבושי שרד עיין שם: (ה) ועם כל זה צריך ללמוד במסגרת השלחן פרטי דיני הוסתות ולהיות בקי בהם. כי באשה שאין לה וסת קבוע יוכל להודמן סמוך לטבילתה שתהיה אסורה איזה יום. מחמת שנודמן או איזה וסת ספירטי הוסתות. על פי החשבון בחדשים שעברו. ומי שאינו לוודא הדינים לא ידע ולא מרגיש. ונכשר בזה מחמת חסרון ידיעה: (ו) אבל כשלומד הדינים ובקי בהם. מריח בזה. שעכ"פ יוצא על פי שלחן ערוך ופוסקים לפרוש בזמן שציוו ר"ל. ואז אם רוצה יחמיר גם כן קצת קודם ואחר כך כפי מה שנראה לו מן הענין: (ז) והגם דבשאר המצות. אין להרבות בחומרא יורה

חוסן ישועות

מלחך אז: (יח) וכן במקוה של מים חמין מאוד: אזי כשחשך רגליו. יוכל להרגיש לפעמים בזה איזה שווענין להאכר כידוע. העלה לזה שילך במהירות או בכל גופו לתוך המקוה. ואז יפסקו ההרגשה חיכך: (יט) ואם הוא משער שמחמת המהירות לא יוכל ליכנס כולו תוך המקוה, אזי לא יתחוב עתה רגליו כלל, ויוכל לנסות המי המקוה ביד: (כ) גם במרחץ של ויעה. כשעולה פעם ראשונה על הספסל להויע. ומחך עצמו כמכדת שכידו. יודמן לפעמים שחרגש איזה שווענין בחאכר: והעלה לזה שיעלה בפעם ראשונה למקום שהוא חם מאוד. ואז לא ירגיש זה השווענין: (כא) גם צריך לזהר במרחץ. שמחך אחד את חברו. אזי אם הוא איש מחומם שאי אפשר לו להתאפק מהרהור. צריך למנוע מזה. כי אם אינו מונע מזה. יוכל לבוא בלידי מקרה ח"ו. ועובר על הפסוק וגשמת מכל דבר רע. וגם על הפסוק ולא תחורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. כ"ל סק"ט: (כב) דלא כהשקטן שבמרחץ הותרה הרגועה ח"ו. אבל באמת מזה אלו הן חיוב תמיד על ההדס, לא יפסקו מעל האדם אפילו רגע אחד כל ימי חייו. להיות יראת השם יתברך על פנינו תמיד לבלתי נחטא. ושלא לתור אחר מחשבת הלב וראיות העינים (ספר החינוך להר"ה ז"ל וספרי מוסר): (כג) ואדרכה במרחץ ובבית הכסא שאינם מהרהרים בדברי תורה צריך שמירה יתירה בענינים אלו. ועיין כמה שכתבתי לקמן סימן קס"ה עוד דברים שצריך לזהר בענין שמירת הכרית. ושאלתי לרב גדול אם לפרש כל זה. ואמר לי שהוא מזה גדולה להדפיס כל זה להורות לבני ישראל להיות נזהר מחשבים אלו: (כד) ועיין כמה שכתבתי בספרי ברכת חיים פרק ד' ובספרי טובי חיים פרק ט"ו ופרק יח. ובספרי לכושי חיים פרק ב' ובסידור דברי חיים בלכות פרק ו' וזו וזה שם פרשת ואל עוד דברים נחוצים בענינים אלו. והבאתי שם מספרים הקדושים ונדל מעלת שמירת הכרית בעולם הזה ובעולם הבא. עיין שם: (כה) אבל פנס הכרית מביא עניות וחולאים רעים וכוונות ונכרת המזל ח"ו. גם מביא מחלוקת ומריבה ומרידת יגיעת הפרנסה. וכל המכשולים והזרות ר"ל. מלבד העונשים הקשים המזוונים לו בלאתו מהעולם הזה. כמו שהבאתי בספרים הנ"ל ובספרי לקוטי שונים חלקו ס"ק ט"ו ובספרי תוספת חיים בפתיחה סעיף ס"ז. וכמו שרואים בחוש: (כו) ולכן ביארנו היעב כל הדינים הנ"ל. שלא יכשלו בהם מחמת חסרון ידיעה. ומי שחטא באיזה מהם בנעוריו. ישוב ויחמיר על העבר ויתודה. ויקבל עליו שלא לחטוא עוד. ושם ורפא לו: (כז) וממילא כשהיה נשמתו משום הרהור עבירה ומכל האיסורים הנ"ל. יליל השם יתברך אותנו מכל הזרות הנ"ל. ונזכה לבריאות ולפרנסה בקל והללחה בכל ענינים. ולהאריך ימים ושנים בטוב ובנעימות: (כח) וכל זה הוא הפירוש בעולם הזה. והעיקר שנושא בזה נחת רוח גדול להשם יתברך. ומתקן ליטור השפע שירד השפע בכל טוב כרגליו השם יתברך להיעיב. וזוכה להתדבק באור פני מלך חיים בקדושה ובעתה. והשכינה שורה עליו. וזוכה לכל טוב כרוחניות ונשמות. כמו שהבאתי בספרים הנ"ל. וכמו שקבלנו מגדולי ישראל זל"ה: (כט) וכתב בזה"ק פרשת בשלח (דף כ"ז ע"ב) על הפסוק והיה הנשאר בזיון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו. דכל מאן דאתנזר כו' ונער להבוא קיים כדקא הו' ויזדהר ביה. עליה כתיב הנשאר בזיון והנותר בירושלים. אליו ישתארו בהבוא וימנא. ובהו זמין קדושא בריך הוא לחדתא עמלא ולמחדי בהו. על ההוא וימנא כתיב יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו עכ"ל: (ל) וקודם שהולך לישן יפסקו בתורה. עיין בספרי פתחי חיים על השערי ציון הכדסם עם מהני הארז"ל. עיין שם בדף י"ה עמוד ב' עד דף כ' פרטי השמות הקדושים ונקודתם וזירופם בלתינות גדולות. ומסוגל מאוד להביט בהם קודם השינה. ולהדביק מחשבתו ונשמתו בהם. ויעזור השם יתברך שיגלל משם רע, וזה בדוק ומנוסה. ועיין עוד כמה שכתבתי לעיל ב"ח סימן ע"א סק"ב ג' ד' איזה נטולות לזה:

בקיור

עצמו מלחך. וגם החיכוך אינו מועיל בזה. ובוש מלהגיד זה לבני אדם להבטיח לו רפואת לוח ובתוך כך יוכל לבוא לפנס הברית על ידי החיכוך: (ד) העצה לזה שמשח שם בגפס על ידי מסלית איזה פעמים. ויתבסלו. ולא יצטרך עוד. ולא יצטרך לחכך: (ה) וכל זה שירשנו בסינים אלו. כדי שלא לפגום בברית על ידי שום דבר. ונזכה לכל טוב ברוחניות ובנשמות:

יותר מן הדין. כמבואר ביורה דעה בש"ך סימן רס"ב בהוראת איסור והיהר ס"ט. כרי שלא יהיה חומרא דאורי לירי קולא ממקום אחר. אכן בכאן דמחמת חולשת הדור דרכן לדלוג בושתן. ואם נודמן איזה מכשול בזה הוא קרוב למויד ח"ו כמבואר בירד ס' קפ"ה. ממילא מוכן לכל בן דעת. דכאן צריך לנהוג במתינות קצת קודם ואחר כך. כמו שרואים בחוש בענינים אלו שמתנהג בן: (ח) גם בשמשמש בהיתר גמור. איזה ימים אחר כך. יוהר לצוות לה לבדוק קודם השמיש. כמו שכתבתי לעיל במסגרת השלחן סימן קנ"ד פרטי דינים אלו: (ט) וכשבודקת עצמה בלילה קודם השמיש. תוהר אחר הבדיקה לבדוק יפה העד (פירוט סמרטוט שבודקת בו) סמוך לאור הנר שלא ימצא עדין שום נקודה אדומה או שחורה. כי אם לא תבדוק אותו סמוך לאור הנר רק ברחוק קצת. יוכל להורמן לפעמים שבבוקר אחר התשמיש תראה עדין איזה נקודה מהג"ל מה שלא ראתה בלילה רחוק קצת מהנר. השם ישמרנו מדברים אלו וכיוצא בהם. (ומה שכתב החוות דעת סימן קפ"י בביאורים סק"ב. אינו ענין לכאן בענין מבע הגשמים בושתן): (י) וכל הרברים שכתבנו בפרישה סמוך לוסת הם עצות טובות לפירוש עצמו מאיסור נדה החמורה. ובדורא כל זה הוא בכלל שמירת הברית שכתבנו במסין קנ"א שזוכה על ידי זה לכל הטובות והברכות והצלחות. ועושה נחת רוח גדול להשם יתברך בדברים אלו. ונחשחר ונתקדש בכל פעם יותר ויותר. על ידי שמתנהג בקדושה בענינים אלו. וכמו שקבלתי מגדולי ישראל וזה"ה: (יא) ולכן יקיים כל הנ"ל בפרישה סמוך לוסת טובה לפירוש ברוחניות ובגשמיות: במסגרת השלחן סעיף קכ"ו (יב) זקינה שעברו עליה שלשה עונות כו'. ולא ראתה כו'. אינה חוששת לוסתה הראשון. ועתה הוא מבע הגשמים כשמיניעים סמוך לימי וקנתן. אינם פוסקים מלראות בפעם אחת. רק מהחילים לראות למשל אחר שני חדשים, ונהגים בן איזה פעמים. ואחר כך רואות למשל אחר ג' חדשים. ואחר כך למשל אחר ר' כנ"ד. עד שפוסקת לגמרי: (יג) ובפרט הנשים שפוסקת מלראות כשעדיין לא הגיעו כל כך לימי הווסת. יוכל לשהות איזה שנים במנהגים אלו. עד שפוסקים לגמרי: (יד) ואם היה הסדר עכ"פ כמו שכתבנו. היו יודעים איך לנהוג בושתות. אבל באמת בזמן זה אין להם סדר כלל. פעם רואות אחר ששה שבועות. ופעם אחר י"ב. ופעם אחר שמונה. ופעם אחר י"ד שבועות. ואין לדעת סדר זה כלל. ועל ידי כן נודמן לפעמים מכשול ח"ו. ובאין להרב דהורות להם תשובה: (טו) ולכן צריכין ליוהר עכ"פ בזמן זה. כשרוצה לשמש שלא בשעת וסתה הקודם. שתבדוק עצמה קודם השמיש. גם טוב לשאול אותה אם מרגשת בעצמה איזה חשש שיבוא הוסת. לא ישמש אז. כרי שלא יכשל באיסור נדה ח"ו: (טז) וינהוג בן להיות ירא וחרד על הדבר. עד שהפסק לגמרי. דהיינו כשיעבור לערך חצי שנה ויותר שלא תראה אין לירא עוד אחר כך. דכיון שפוסקת לגמרי אינו שכיח שתראה עוד. וכן אמר לירב גדול:

קסג הלכות מידה. ועת רצון לתפלה:

בקיצור שלחן ערוך סעיף א' (א) ויש דו' דהאב כו' ולעמוד אצלו בשעת המילה להראות שהוא שולחו. ומכ שיעשה אותו בפירוש שליח לכול את בנו (עבודת הקודש): במסגרת השלחן סק"ג (ב) ובספר בכור שור. וזה לשונו שם אין נקרא עשרה כי אם החוט הגבוה בעצמו. והבשר שמשפיע ויורד נקרא למטה מעשרה כו'. ומה אוהרה למוהלים המקילים בענין פריעות החוט מחמת חסרון ידיעה. וראוי לגלות עד שיהיה כל החוט סביב מגולה עד החרץ כו' עכ"ל: (ג) וכתב הרב הגדול ר' אליהו ז"ל מגרידץ בהנהגות בגמרא שם זה לשונו עיין בתבואות שור בקונטרס האחרון דהמקום הגבוה למעלה מהחרץ לבד נקרא עשרה

חוסן ישועות

קסג בקיצור שלחן ערוך סעיף ב' (א) נוהגין שלל העם שאלו המילה עומדים. שמעתי שאמר הרב הקדוש מהר"ם זללה"ה כשם המדרש. בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לאליהו שיטריך להיות בכל ברית מילה. אמר אליהו ז"ל אתה ידעת שאני מקנא לשמך יתברך. הנה אם יהיה הכעל ברית בעל עבירה לא אוכל לסבול להיות שם. והבטיחו השם יתברך שיכפר להכעל ברית. ואז יהיה ריקן מעבירות. והשיב עוד אפשר יהיה המוהל בעל עבירה. הבטיחו השם יתברך שיכפר גם לו. השיב עוד. אפשר יהיו הקהל העומדים שם בעלי עבירות ולא אוכל לסבול. הבטיחו השם יתברך שיכפר לכלל הקהל עכ"ל (ספר אגדה דפירקא סימן קמ"ו): (ב) ולכן צריך ליוהר לפשות תשובה בעת ההוא על כל החטאים ועוונות. וזימוד על פנס הכרית. והשם יתברך כבוד רחמי וחסדיו יכפר לנו. ויטהר מחשבותינו ולבנו לעבדו באמת ובשמה: (ג) וכתב הרב הגדול ר' אליהו ז"ל מגרידץ בהנהגות שלו בשבת דף ק"ל כשם ספר עוללות אפרים סימן תנ"ו שכל חולה המתפלל. או בתפלה עבור הנימול. יכוין חנני ה' כי אומלל אני שאני נימול. וגם יכוין כל אדם על זרועותיו בעת ככי הנימול מיסורי המילה. שקול זה עולה בלי חומתי ה' תפילתי יקח. והוא ענה נפלאה עכ"ל: (ד) ויחל לנו מזה. דככל עת שאומרים זה המזמור (כחלילים ו'). גם כשאומרים זה המזמור בנפילת אפים. טוב לכיון כסוק חנני ה' כי אומלל אני. שאני נימול: (ה) גם יחל לו מהג"ל. דמי שהוא על הכרית מילה. והי"ל כוכה בשעת המילה. וגם מי שהוא כסועות ברית מילה. ועל פי רוב שומע אז ככי הילד הנימול. יח להתפלל אז בשעת הכנייה בלחש בלשון הקודש מה שחשק לו מכל הענינים. וקוץ

ישועות חכמה קסג קסה הלכות מילה ועת רצון לתפלה

עמרה. ולכן יש * להזהיר הרבה לגילה החריץ סביב עכ"ל: (ד) וכן כתב בהנהגת דהרב הגאון ר' אברהם דוד ז"ל מבושזאטש, וזה לשונו. להזהיר במילה כמו שכתב התבואות שור שמשוה בגובה ומשהו ברוחב בחוט הסובב לבד. שהוא עיקר העמרה: (ה) ובשבת ויום טוב צריכים להזהר שלא יניח מירו העור. עד אחר הבירור. שאין משהו מחוט היקף העמרה והשפוע שתחתיו. לא בגובה. ולא באורך. וצריך להיות לזה ידיעה ברורה היטב עכ"ל:

קסה דין חינוך קמנים. ואיסור הוצאה והכנסה בשבת:

במסגרת השלחן סק"ד (א) דאינו מותר (להוציא בשבת על ידי תינוק) רק במקום מצוה. במפרי ברכת חיים פרק ו' הבאתי דברי החתם סופר שדעתו לאסור. גם הבאתי שם דעת במה פוסקים בענין זה עיין שם: (ב) וסיימתי שם. היוצא לדינא כך הוא. במקום שאין צריך כל כך. אין להוציא ולהכניס על ידי קמן כלל: (ג) ובמקום שנחויף לדבר מצוה. כגון להביא סידור וחומש לבית הכנסת וכיוצא בו. או כשאפשר על ידי נכרי. צריך להביא על ידו. ולא על ידי קמן: (ד) וכשאי אפשר על ידי נכרי. או מי שרוצה לסמוך עצמו על המנהג שנחפשם למלמל על ידי קמן. עכ"ל יראה שיהיה גם כן לצורך הקמן. כגון שמביא סידור או חומש לבית הכנסת. יתפלל ויטמור בו גם הקמן. וממילא כיון שעל ידי זה מתחנך הקמן במצוה שפיר רמי. כמו שנראה מלשון הפוסקים בסימן שס"ג: (ה) וכן כל כיוצא בזה. כגון מי שמביא על ידי קמן עניני אכילה ושהיה הנחיצים לו. ואי אפשר לייך לאכול ולשתות שם. או יתן עכ"ל להקמן קצת מזה לאכול או לשתות. והרי גם אכילה ושתיה בשבת הוא מצוה. ובל זה דוקא במקום הנחויף לו כנ"ל: (ו) ובכל זה יזהר שלא יהן החפץ ליד הקמן רק הקמן בעצמו יקח את החפץ. וכן כשמביאו הקמן. לא יקחנו סידור. [א] רק [ב] הקמן בעצמו יניח את

הוסן ישועות

וטוב לומר אז תפלה זו. יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שיהיה בריאים וחזקים בפרנסה והצלחה ושלום וכל טוב. לענודך בלחמך ובשמחה (ובשבת ידלג חובת פרנסה). ויוכלל תפלתו עם כתיית הילד. ויקוים בו הפסוק שם ה' תחתיו יקח. וימלא השם יתברך כל משאלות לבנו לעזבה: (ו) גם טוב לומר ולומר על הכרית מילה היום כשתכנו בסידור דברי חיים בדיני מילה. ועל פי רוב בוכה אז הילד הנימול מחמת צער המילה. ויקובל כל התפלות הכתובים שם. ומוכה לכל טוב:

הגהות מורב הגאון המפורסם בקש"ת מו"ה יעקב מרדכי שליט"א האבד"ק בילגורייא:

* להזהיר הרבה. וצריך להשיג על זה מכל הצדדין. היינו לצד הגוף ולצד ימין ושמאל. וכל סביבות העמרה. שהיה החריץ מגולה בכל מקום. כדי שלא יהיה חס וחלילה ספק ערל:

קסה [א] רק הקמן בעלמו יניח את החפץ. ומה שכתבתי פה במסגרת השלחן דאפשר לדין להזהיר עכ"ל ליתנו לו כשעקר רגליו ללכת ולילכו ממנו כשרוצה לעמוד. כדי שלא יעשה (הקמן) עקירה והנחה. כתב בספר תהלה לדוד סימן רס"ו בשם ספר קה"מ דהאידנא דלית לן רשות הרבים להרכיב דיעוה. אין צריך לזהר בזה: גם אי אפשר לזהר בזה. כי הקמן אינו מבין ענין זה בעצמו. ויעמוד אחר כך חיצון עוד הפעם. גם דרך הקמן לעמוד כמה פעמים באלמנע הדרך לראות איזה חידוש. וממילא עושה כמה פעמים הנחה ועקירה. ומה הו"ל בתקנתו: (ב) כפרט לפי מה שכתבנו בישועות חכמה. לגרף להיתר זה. שעל ידי זה מתהקק הקמן במלואו. ממילא יש בזה קצת היתר להקמן בעלמו לעשות גם עקירה והנחה. אבל הגדול שאין צריך בו היתר זה למה יעשה עקירה והנחה. ולכן המוכרח כמו שכתבתי בפנים כאן. שהקמן בעלמו יקח ויניח את החפץ: (ג) גם צריך להזהיר לאסור על לפני הבית איזה אכסדרה בלא דפנות שקורין פאטשינ"ע או גנז"ק. אם אינה מתוקנת שיהיה מותר לפלגל בה כדלעיל סימן פ"ב סעיף ח'. או צריך להמחין ביבא הקמן עם החפץ לחוד הבית ויניח אותו. ואז יעלנה הגדול. וכן כהנאה יעלנה הקמן מתוך הבית. וצריך לזהר בכל זה כדי שלא יכשלו בזהבדור הולאה והכנסה בשבת:

הגהות מורב הגאון המפורסם בקש"ת מו"ה יהודה ליבוש שליט"א האבד"ק פשערכאדו:

[ב] **הקמן** בעלמו יניח את החפץ. ומוכרחין לזהר בזה. שלא יקחו שום דבר מיד הקמן. דבזה עושה הגדול ההנחה. גם נזדמן לפעמים. דמחמת שבה. מושיט הגדול ידו למקום הכרמלית. ולוקח מיד הקמן ומכניס. ואז הוא עושה הכל ח"ו. ולכן צריך ללמדם שהקמן יביא החפץ או העלית לרשות היחיד. ויניחו לגמרי. וכמו שכתב בפנים:

[ג] **בלחם** הפנים הגדלים בקיור שלחן ערוך דף ע"ה עמוד ב' השייך לסימן קס"ה (א) דלואה בפי העכעת כשנראית כשהוא יושב אסור לקרות שום דבר שנקדשה. וככתב מהרז"ש בשלחן ערוך סימן ג' במהדורא מניינא וזה לשון והתירו להכניס לבית הכסא אבנים דקים כו' לקנה בהן בזה אחר זה עד שינא האהרן נקי. ושוב אסור לקנה בהם יותר בשבת. וכן כחול א"ל לקנה יותר. כי זהו סימן שאין עוד ממשות לואה בפי העכעת במקום שיכולה להיות נראית כשהוא יושב. מאחר שהוא מקנה עצמו גם כן בעודו יושב והקיטות יאל נקי. אך מדת חסידות לרחוץ פי העכעת כמים עכ"ל: (ב) ואיחא בגמרא יבמה (דף ע"ו) דלם יקב הגיד ונפסח. ורואים נכחון אותו אם אינו כרות אסכה על פי המבואר שם. מניחים לחם שעורים חס על פי העכעת. ומחמת חמימותו רואה קרי. ובה מנחמים (כמבואר שם וברש"י): (ג) ויאל לנו מזה דלין למשמש הרבה בפי העכעת יותר מכפי הרצון המבואר בדברי מהרז"ש

ישועות חכמה קסה קסו דין חינוך קטנים

מת 55 את החפץ. כרי שלא יעשה הוא העקירה או ההנחה (כמו שכתבו המצא ומהר"ש במסין ש"ז וסימן שכ"ה בשולח על ידי נכרי):

קסו שלא לעשות מה שמבואר בספרים הקדושים שהוא כנגד המזל:

במסגרת השלחן סק"ז (א) מה שאדם יודע שהוא כנגד המזל. לא יעשה ולא יסמוך על הנס כו'. ולכן אעתיק פה מספרים הקדושים כמה דברים שצריך לשמור עצמו בענינים אלו: (ב) וזה כפי שנים שלא חפצתי לקבעם בספר. מחמת חשש לא העוננו: (ג) אכן ראיתי איזה ענינים גדולים שעשו בהומנים דלקמן. ולא עלה בשוב ח"ו. ואמר לי רב גדול דבין שגדולי ישראל כתבו זה בספריהם, כדלקמן. ליוהר בימים אלו. בוראי ידעו שאין בזה שום חשש אימור. ויכול להיות שענינים אלו הם כנגד המזל ח"ו: (ד) ולכן אעתיקם פה. להשמר מהם בכל מה דאפשר בנקל. בכדי להנצל משום רעה. רק בכך אשר יפנו בני ישראל יצליחו בכל טוב: (ה) ומכל מקום אין להקפיד הרבה בדברים אלו. ומכ"ש שאין להחמין דבר מצוה עבור זה. כרי לקיים הפסוק המים תהיה עם ה' אלהיך: (ו) ויודי הים אין מפליגין במסיבה עד אחר חמשה ימים של חידוש לבנה. וכן נוהגים מלהקין דם סמוך לחידושה. [א] וכמה מלאכות

חוסן ישועות

מהר"ש דלעיל. ולאחר שהייר יאל כפי חין להתחבר ולקנה עוד כמה פעמים בנייר. רק יעשה כמ"ש לקמן אם יראה. כי על ידי המשמוש הרבה בפי הטבעת יכול להתחמם ולבוא לידי הולאת זרע לבטלה ר"ל שהוא עבירה חמורה. כמבואר לעיל סימן קנ"א: (ד) ואמרו שראוין כן בקום. דעל ידי המשמוש שם הרבה בל לחשש זה: (ה) ועיין בלחם הפנים שהבאתי תשובת דברי הייס. ומה שכתבתי על זה. אכן בהקיות דלעיל סק"א נראה גם דעת כל הפוסקים שהוא על ד' היותר טוב וכפי מה שנתבאר לקמן. ואין להתחבר ולתחמיר יותר שלא יהיה מזה תהלה ח"ו לפנס הכרית כנ"ל. (כעין שכתבתי לעיל סימן קנ"א בשם ה"ח): (ו) וכן בכל החומרות אדם רואה להתנהג יותר מן הדין. לרד להגיה היסב אם לא יאמח מזה קולל לענין אחר: (ז) בפרט במקום שיוכל לנחות מזה איזה מהלוקת ח"ו. בודאי טוב יותר להעמיד הדבר על עיקר הדיון המבואר בשלחן ערוך ופוסקים: (ח) מכ"ש בלא דיכול לבוא על ידי זה לפנס הכרית ח"ו. לא יחמיר יותר ממה שכתבתי לעיל סק"א בשם רבינו מהר"ש ז"ל. וכפי מה שנתבאר לקמן: (ט) ועל דברים אלו אמרו רבותינו ז"ל. שצריך להטרים בכל מיני בסימן ד' בלחם הפנים על מה דף ו"ו ונר"ש שם): (י) וזה נראה לתרץ מה שהקשה הרב בעל קיצור שלחן ערוך לעיל בסימן ד' בלחם הפנים על מה שכתב מהר"ש בלשון ערוך סימן ג' במהדורא תניינא ומי שאינו אסטינים ומקנה באכעוהו ממם לא יקנה ביד ימין כו'. והקשה דלפי פשטות הענין נראה דגם כשמקנה בנייר וכדומה לא יקנה בימין. ומביא שם כמה ראיות לזה: (יא) גם בסידור כתב מהר"ש דין זה בלשון זה. ולכאורה קשה כיון דאינו שכיח עתה איש כזה לקמן הנייר ולקנה באכעוהו ממם. למה לרד לרבינו מהר"ש להביא דין זה גם בסידור. והלא יש כמה דינים ששכיחים יותר ולא הביאם בסידור: (יב) ולתתן כל זה נראה בכוחות מהר"ש. דהנה יש איזה אנשים שסבוף הקינוח מנסיס פסם אחת באכעב. ומרגישים אם הוא לקי ויבש שם: (יג) ועודים זה מכמה פעמים. אחד דאינס רוצים לסמוך על הנייר שאל נקי. דלפעמים יודמן שאל הנייר נקי. וכשמקניס עוד נראה קצת לכלוך. כ' דלפעמים הוא קצת חשוך במקום ההוא. ואין יכולים לראות על הנייר אם יש עדיין איזה רוסס. ועוד יש טעם בזה על פי מה שכתבנו לעיל. גם אינס רוצים לרתון שם במים או ברוק ולנגבו. כדי שלא יערכו למשמש שם כל כך: (יד) ולכן נוהגים דבסוף הקינוח מנסיס פסם אחת באכעב. וכשמרגישים באכעב שהוא נקי ויבש. יכולים לסמוך על זה בטוב אף בלא ראייה. כידוע למי שמורגל בזה: (טו) רק דיש איזה אסטינים שאין דעתו סובל לנסות באכעב אפילו בסוף הקינוח פסם אחת. לזה אמר רבינו מהר"ש ז"ל ומי שאינו אסטינים ומקנה באכעוהו ממם כו' וכונתו על גמר הקינוח כנ"ל. וכפי הנראה דזה עלה עוכה לכל הדיעות. רק שלא ינסה רק פעם אחת כדי שלא יבא לפנס הכרית ח"ו כנ"ל. ולפי הנראה זו נוכל לתרץ כל הקושיות שהקשה עליו הרב בעל קיצור שלחן ערוך בלחם הפנים שם: (טז) ואין לתמוה על מה שסתם ולא פירש דמיירי בלשון זה. כי ידוע דמהדורא תניינא והסידור עשה לעת זקנתו שהיה מוסרד בתלמידים הרבה בעבודת השם יתברך. ולא היה הזמן גרמא לפרש כל כך בכתב. כמו שראוים כמה חידושים בסידור שלא כתב הטעם. וסמך על המעיין. וכעין שכתב בשו"ת שבסוף חו"מ סימן ד' וזה לשונו. והטעם לכל הניל נלחתי בשאל במכתב עכ"ל: (יז) וזהו תירגו כוונת מהר"ש ז"ל. אבל מה שגראה דעתו דכשמקנה בנייר מותר גם ביד ימין. וכתב בשער הכולל הטעם דנגיעה על ידי דבר אחר לא שמה נגיעה. אין נראה כן דעת הפוסקים. אלא נראה דעתם דגם כשמקנה בנייר לא יקנה בימין. וכמו שכתב הרב בעל קיצור שלחן ערוך בלחם הפנים: (יח) אבל לענין אכעב האמנעי. אם נוה לו יוהר כשיסייע באכעב האמנעי. ויהיה הענין יותר בטוב. יש לסמוך על רבינו מהר"ש ז"ל. דכשמקנה בנייר וכדומה יוכל לסייע גם באכעב האמנעי. כיון דדין אכעב האמנעי לא נזכר בגמרא ועוד ושלחן ערוך. רק המג"א הביא כן בשם הש"ה. ומהר"ש בשלחן ערוך כתב בלשון זה. וטוב ליוהר מלקנה באכעב אמנעי. משני שטורף עליה הרעוה עכ"ל. וגם במהדורא קמא כתב רק בלשון טוב ליוהר. חו"ש לפסוק על דברי מהר"ש במהדורא תניינא ובסידור. דכשמקנה בנייר אין לחוש לזה. כיון דעל ידי זה יהיה יותר בטוב: (יט) ואיחא בגמרא ברכות (דף ס"ב) תניא אמר רבי עקיבא פסם אחת נכנסתי אחר ר' יואשע לבית הכסא. ולמדתי ממנו ג' דברים כו'. ולמדתי שאין מקניחין בימין אלא בשמאל. אמר לו כן עזאי עד כאן העזת ענין ברכך. אמר לו תורה היא וללמוד איני צריך: (כ) ולכן תירגו דינים אלו בעזרת השם יתברך להיות נזכר מפנס הכרית בכל היכולת. וגם לספר ולנקות עצמו. כדי לעבוד את השם יתברך אחר הקדושה בקדושה ובטהרה:

קסו [א] וכמה מלאכות כו' בעוד שהלכנה מתחדשת. נראה דזה קאי דוקא על שעת המולד עצמו או סמוך לו קצת. כמו שכתב לקמן. לבשל בחידוש הלכנה: (ב) וכמו שכתב בספר חכמוני (ואחא פירוש

מראכות אחרות גדולות וקמנות צריכים שמירה שלא לעשותן בעוד שהלכנה מתחדשת: עד שיאמרו שהפשתן שימצא במשרה או בתוך היורה לבשל בחידוש הלכנה שהוא לוקה. ולא יצליח (ספר החינוך סימן ת"ג וחידושי רעק"א בורה דעה סימן קמ"ו): (ו) כי בחידושה של לבנה לפעולות אדם יתחדש ענין. והכל בדבריו של המקום ברוך הוא ובגיורתו: (ח) וזה הענין שר קרבן מוסף בראש חרש לשמו יתברך להעיר רוחינו ולקבוע בלבבנו. כי כל החידושים שבעולם וכל כוחם של גלגלים לא ימצא רק מהשם יתברך לבדו. ועם המחשבה הזאת האמתית. התעלה נפשינו. וברכת השם יתברך תחול על ראשינו (ספר החינוך שם): (ט) כתב בספר שבט מוסר (פרק ל"א) בשם ספר אורחות צדיקים הרוצה ליעסע ממקום למקום או מבית לבית לדור. אלו ימים בחודש הם טובים. ב' בחודש או ד' כו': (י) אבל יום א' וג' וכ"ה בחודש אינן טובים. ושומר נפשו ירחק מהם עכ"ל: (יא) שמור עצמך באלו הימים שלא תעשה בהם שום דבר. ואם תעשה בהם דבר. לא תצליח בהם. ותתחרט. בניסן יום ג' כשנכנס. ויום י"ג כשיצא. אייר יום א' כשנכנס וכשיצא. סיון יום ה' כשנכנס ויום י"ח כשיצא. תמוז יום ט' כשנכנס. ויום ה' כשיצא. אלול יום ד' כשנכנס ויום ה' כשיצא. תשרי יום ב' כשנכנס ויום ה' כשיצא. חשוון יום י' כשנכנס ויום י"ד כשיצא. כסליו ג' כשנכנס ויום י' כשיצא. טבת יום י"ב כשנכנס. ויום י"ט כשיצא. שבט יום י"א כשנכנס. ויום ז' כשיצא. אדר יום ט' כשנכנס. ויום ה' כשיצא: (יב) כל הימים הללו אין לעשות בהם דבר. שאין לך הנאה ממנו. אפילו בהמה הנולד באותה שעה. מריקנימי (ספר הולדות אדם מהרב הגדול ר' אליהו בע"ש ז"ל): (יג) אלו ימים שלא ישבע בהן. ואם ישבע בהן ימות באותו שנה. ח' ניסן. ה' אייר. ד' סיון. ר"ח תמוז. ג' אב. כ"ד אב. ו' אלול. צום גדליה. ג' מרחשון. ב' כסליו. ד' שבט. י"ב שבט. ח' אדר (שם): (יד) ולא ישביע אדם את חבירו באלו הימים. שאם ישבע לשקר ימות המשיב. א' ניסן. ה' אייר. ד' סיון (שם): (טו) וכספר כתיבת יד המיוחס שם שהוא מן שלמה המלך עליו השלום. מצאתי בזה הלשון אלו הימים שאין ראוי לישבע בהם. ואם נשבע בהם לא ישרים שנתו אפילו אם ישבע באמת. קבלה איש מפי איש עד משה רבינו עליו השלום: (טז) ואלו הן. א' ניסן. ה' אייר. י' סיון. ר"ח תמוז. ה' תמוז. ג' אב. כ"ד אב. כ"ז אב. ג' אלול. ז' אלול. ג' חשוון. ט' חשוון. ב' כסליו. י' כסליו. כ"ז כסליו. ד' טבת. ט' טבת. י"ב שבט. ח' אדר. ט' אדר. עכ"ל: (יז) כל אדם בכ"ז ו' שנים כל ימי חייו [ב] משנה טבעו. ובאותו שנה יש סכנה בכל עסקיו (כתיבת יד): (יח) עוד מצאתי בספר הנ"ל בניסן אכול ושתה כל דבר מהוק. באייר אל האכל מראש שום בריה. במסין אל האכל גרלים משום כריה. בתמוז בבוקר שתה מים. כאב שמור תדיר מתשמיש. באלול אכול דגים. בתשרי שתה תדיר חלב. בהשון אכול כריה. בכסליו אל הלך כל כך למרחק. בטבת אל האכל כרוב. כשכב בבוקר ישתה יין ישן. באדר אל האכל תרדן עכ"ל:

קעג הלכות ערלה:

סעיף א (א) ג' שנים הראשונים כו'. הכ"פ אסור בהנאה. והלכה למשה מסיני דערה נהוג גם בחוצה לארץ. אפילו בזמן הזה (יורה דעה סימן רצ"ד): (ב) ולכן צריך להודיע לאותם שיש להם גנות ופרדסים. דלפעמים נומעין אילן קטן. או לפעמים עוקרין איזה אילן ממקום זה. ונומעים אותו במקום אחר. צריכין לידע דכל הפירות שגדלו בשלש שנים הראשונים אסורים בהנאה. והפירות שגדלו בשנה הרביעית צריך לפרוהם בדבר מועט. כדבסמך סעיף ב': (ג) ושטעתי שאילנות הקטנים שגדלים בהם פרי הנקרא מאליע"ם. אינם יכולים להקטין רק שני או ג' שנים. ואחר כך נעשים יבשים. ולא יעשו עוד פירות: (ד) ולפי זה הקשו כמה אנשים. דהרי פירות אלו הם ודאי ערלה. ואין לספק בהם שטא גדלו בשנה ד' או ה'. שהרי אילנות שלהם אינם עושים פירות כל כך שנים. ווראי ערלה אסור גם בחוץ לארץ כנ"ל. וצריך חקירה ודרישה בזה אצל בעלי הגינות:

סעיף

חוקן ישועות

על ספר יצירה מקדמון אחד המובא ברכ"י בעירובין דף כ"ו) וזה לשונו לבנה קרה כשלג כו' ובשעת מולדה ובשעת התחלת חסורה (ר"ל בשעה ששכל י"ד מעת לעת וי"ח שעות וכ"ב מינוטין מן המולד. דלז מתחלת להתחסר עיין באורה חיים סימן תכ"ו) משתחת הכנדים והמעוה הנעכלים במים. והעלים הנכרתים בשעות ההם. נקבעים ונרקבים ונשתחים. והפירות הנקרים ונלקטים בשעות ההם. נשתחים ונרקבים מהרה. וגם האמר והשער שגזוזו בשעות ההם נשתחים. ונאכלים מעגמם מהרה עכ"ל: (ג) הרי שכתב כל זה רק על שגם מולדה ובשעת התחלת חסורה כנ"ל. וכן נראה מדברי השבט מוסר דבסמך: (ד) והא דכתבו לעיל דיורדי הים ממתנין עד תמשה ימים. ים לומר מעטס דהוא ענין גדול. מהמירין כל כך: (ה) ובכר כתבתי כישועות חכמה סק"ה דלון להקפיד הרבה בדברים אלו. וההלך ביום וביטח בה' הסד יסובבנו (רמ"א ביורה דעה סימן קע"ט):

[ב] משנה טבעו. סגולה שלא לירד מהפרנסה. שלא להנאות. רק לרד לידע שהכל הוא מהבזר ויתברך כמו שכתוב בפרשת עקב. וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כל לעבודת חיל וגו': (ז) וקודם אכילה יתפלל על מזונו (כמו שכתבו בזה"ק פרשת בשלח. ובכ"ה ומג"א סימן קס"ו ובשעור הקודש): (ד) ועיין כמה שכתבתי בספרי פתחי חיים הנדפס ע"ש מהני הארז"ל דף קי"ט עמוד ב' טעם התפלה על מזונו: הלכ

קעו הלכות בלאי בגדים:

סעיף א (א) צמר רחלים ואילים עם פשתן אמור משום בלאים. מה שנוהגים החיימים לתפור תחיתת קנבים בתוך הבגדי צמר. וקורים אותה כשר"י לאווינ"ט. צריכים לידע בבירור שאינו פשתן: (ב) גם מה שנוהגים העושים כובעים. שתופרים סעראט"א בכובע של צמר. צריכים לידע בבירור שאינו פשתן: (ג) גם כתב לי רב אחר שצריך להזהיר להעולם דמי שקונה עתה מנעלים שקורין קאמאש"ן או קאלאש"ן. יזהר לבדוק. שלא ימצא בהם שעמנו. כידוע להעוסקים בזה: (ד) ואם ימצא יזהר להקין היסב. באופן שיהיה מותר ללכת בהם בלא שום חשש: (ה) וכתב לי הרב הנ"ל שאמר לו איזה אומן דברוב מקומות יש בהן שעמנו. ולכן צריך לזהר מאוד בזה: (ו) ושמעתי ממי שעוסק בזה. כי הגאמ"ע המוב. ומיטן לזה שהוא קשה ועבה. הוא צמר בבירור. ואם תפור בפשתן הוא שעמנו: (ז) ולכן יזהר לתפור בבאנווי"ל או מאמבהער. ולא יהיה תחתיו שום פשתן. רק שווייצער וכדומה:

קעו הלכות בכור בהמה מהורה:

במסגרת השדחן סק"ו (א) עיין במה שכתב רז"ש כו' איך להתנהג. הנה לפי מה שכתב רבינו מהר"ש וז"ל שם שצריך גם כן ערב קבלן בעד כל המעות של הפרה העורף על מה שנותן עתה. ולאחר שתלך יאמר הערב קבלן להנכרי דך והבא לבאן קונים הפרה כו' ויאר הרבנים שכתב שם. כל זה קשה מאוד להעמים על אנשים פשוטים כגון בני הכפרים שיעשה כן בביתו למכור בהמה המבכרת להנכרי בכל הפרטים שכתב שם: (ב) ואין זה דומה למכירת חמץ שנעשה אצל הרב. והרב עושה הכל כמוב מעם. ענין הערב קבלן וכל הקנינים. מה שאין כן בן כפר שלא ניסה בקנינים כאלו. אפילו אם יסביר לו הרב כמה פעמים כל הדברים. יוכל להיות שיחסר איזה דבר בעיקר הקנין. ויהי נכשל באיסור קדשים כחזק ח"ו: (ג) גם קשה למסור דברים כאלו לכן כפר שיעשה עם הנכרי אשר הם אינם מבינים הענין כל כך. ואפילו אם יעשו הכל. יהיה נראה בעיניהם כענין הערסה. כי לא ניסו בדברים כאלה: (ד) גם לא שמענו במכירתו לעשות באופן זה בפרה המבכרת: (ה) ולכן נראה דאם הרב בעצמו. או איזה בן הורה נוהג לעשות כדברי רבינו מהר"ש וז"ל בכל הפרטים. ודאי דבריו ז"ל אין צריכין חיווק. ואין צריך לעשה אחרת: (ו) אבל כשבא איזה איש פשוט או בן כפר להורות לו מה לעשות בביתו עם פרה המבכרת. נראה לומר לו כמו שהורה לי רב גרול בענין זה הלכה למעשה עם קצת נופך מה שחנני השי"ת. ובאופן זה הוא בנקל מאוד שיקיים הכל. וגם אינו נראה שום ערמה בזה. וגם הוא מוסכם על פי דעת הפוסקים ראשונים ואחרונים. ואפרש כל הענין בסדר למען ירוין הקורא בו: (ז) אחד מאוהביו של בעל הפרה. יקרא להנכרי. ויתן לו עשרה קאפ"ק במתנה גמורה. ויאמר לו שילך אל בעל הפרה לקנות ממנו בשביל הנכרי הלב של הפרה. והלב של העגל שכבמנה: (ח) וילך הנכרי לבעל הפרה ויקנה בעד ששה קאפ"ק [א] הלב של הפרה והלב של העגל: (ט) ויפרש לו בעל הפרה הענין. שבוה שהנכרי יהיה לו גם כן הלב של הפרה והלב של העגל. או בשולד העגל יהיה מותר לשחטו לשמונה ימים. ויתן לו או הלב של העגל: (י) וגם זה יפרש לו דאם יקנה עתה רק הלב של העגל. אין זה מועיל בנימוסיו אפילו לשחוט העגל. כי בנימוסיו צריך שיקנה דוקא הלב של הפרה והלב של העגל: (יא) ויתן לו הנכרי הששה קאפ"ק בעד הלבבות הנ"ל: (יב) ואם יש להנכרי איזה רפת. יאמר לו בעל הפרה שימשוך הפרה לרפה שלו. ובוה יקנה תיכף הלבבות הנ"ל על ידי המעות שנתן ובמשיכה זו: (יג) וימשוך הנכרי הפרה לרפת שלו. וינעול הנכרי את הדלת על איזה מינוט. ואחר כך יוכל להחזירה לישראל. שהרי כבר קנה הלבבות על ידי כסף ומשיכה: (יד) ואם אין להנכרי רפת. יתן הנכרי ג' קאפ"ק לבעל הפרה. ויאמר

חוסן ישועות

קעו [א] הלב

של הפרה כו' ויפרש לו כו'. כמבואר כל זה בשלחן ערוך ופוסקים ביורה דעה סימן ט"כ: (ב) ומה שלא הבאתי קנין אגב קרקע שכתבו בשלחן ערוך וט"ז שם. מפני שכתב המקור חיים באורח חיים סימן תמ"ח והנחת אלס כדיני מכירת חמץ סימן ה' דבכור לא מהני קנין אגב קרקע. דקנין זה הוא רק דרכן. עיין שם במקור חיים החילוק בין בכור למכירת חמץ. וכן נראה דעת הדברי חיים שהבאתי במסגרת השלחן: (ג) ומה שכתבתי בס"ק י"ד שכתב ג' קאפ"ק שוכר הנכרי ממנו המקום. הוא כמ"ס מהר"ש כאן שמשכיר לו הישראל מקום כו'. והיינו כמו שכתב האחרונים במכירת חמץ דטוב יותר להשכיר החדרים מלמכור. וכמו שכתבתי לקמן בנוסח השטר מכירת חמץ בעמודי כסף סק"ה: (ד) גם מריוס. דבשכירות ח"ל שטר. כמו שכתב רמ"א והפוסקים בה"מ סימן קל"ד ק"ה. וגם על הפרה ח"ל שטר כמ"ס מהר"ש כאן: (ה) ומה שכתב בפתיחתו חסד ביו"ד סימן ט"כ סק"ד ואפשר לאפילו היה מוסב לביתו כו'. שם איירי דוקא כשנתן החלק בפרה לנכרי במתנה. כמו שכתב בתחילה. דודאי לא יחלוק הפת"ש על העור שכתב. להקנות לו חוץ האס כו' צריך שיתן העכו"ם מעות וגם ימסכה לרשות עכו"ל. וגם הרמ"א שהביא דברים אלו קאי על המחבר שמקנה לו חלק באס: (ו) והכלל להמעיין בפוסקים ביורה דעה ובחז"מ. יראה דכל הדברים שכתבתי בקנין זה. הוא מוסבם בגמרא וכל הפוסקים. וגם אין בו שום חשש ערמה: (ז) ומה שכתב מהר"ש וז"ל לפי מנהגיט שאין מנהגין במכירת האוון אלא

ויאמר לו בעל הפרה שבעד ג' קאפי"ק אלו. שוכר הנכרי ממנו המקום ברפת שרו. שדרך הפרה לעמוד שם. עד אחר שתלך הולד: (טו) ואחר כך יאמר להנכרי שימשיך את הפרה להרפה להעמידה על המקום ששכר. בכדי שיקנה חיבה להלכות על ידי כסף ומשיכה: (טז) ויעשה הנכרי כן. ואחר שהעמידה הנכרי על המקום ששכר ינעול גם כן את הדלת עד איוה מינו"ט. בכדי שתהא משתמרת שם לדעתו בשעת הקנין ואחר כך ילך לו: (טז) ואחר שיוצא העגל. אזי ישחמנו הישראל לשמונה ימים. ויתן באמת הלב של העגל להנכרי. ויאמר לו שעל ידי שקנה ממנו הלב של הפרה והלב של העגל. הוא נותן לו עתה הלב של העגל לאוכלו כמו שאמר לו בשעת הקנין: (יז) ובאופן זה יראו הכל שאין שום חשש ערמה בדבר. רק שהנכרי נשתתף עם הישראל. וקנה באמת הלכות טכבר. כנ"ל: (יח) ועל ידי זה נפטר מהבכורה. כמו שמוסכם בגמרא וכל הפוסקים דשותפות נכרי פוטר מן הבכורה. וזוה עשה הישראל בשלימות כמו שכתבו המור ושלחן ערוך סימן ש"כ. דבזמן הזה מצוה לשתף עם העכו"ם קודם שיצא לאויר העולם. כדי לפוטרו מהבכורה עכ"ל:

קצ הלכות בל תשחית:

בקיצור שדחן ערוך סעיף ג' (א) וכל המשכר כלי כו' עובר בלא תעשה. ואפילו כוונתו כדי להראות כעס וחומה להטיל אימה על בני ביתו שאינן נוהגין כשורה. אעפ"כ אסור (מהר"ש הלכות בל תשחית): (ב) והוא דאיתא בשבת (דף ק"ה עמוד ב') דרבנן עברי למירמא אימתא אינשי בתייהו. הוא דוקא בדבר דלא שייך בל תשחית. דשליש טכתייתא. ותבר דאני תבירי (מהר"ש בחידושי אגדות שם): (ג) וכן נראה דעת הר"ף והרא"ש שהעתיקו דברים הנ"ל. ולא הביאו מה דאיתא בגמרא תבר נכתמא פרש"י כיסוי הכד. אלא דאפילו כיסוי הכד שאינו חשוב אסור לשבור. אפילו למירמא אימתא. רק דוקא בלי שבורים כדלעיל: (ד) בפרט בחלושי דעת כמו אנו. דכשעושה דברים אלו. אי אפשר להתאפק שלא לכעוס בעצמו. והכעס הוא עבירה גדולה. כמו שנתבאר בסימן כ"ט סעיף ד'. ממילא נראה דאין לנו לעשות שום מעשה בשודמן דברים כאלו. רק לשחוק. וכשיראה בדעתו שלא יבעוס עוד. יאמר לבני ביתו בלשון רכה. ויוהירם לידך בדרך הישר בכל הענינים (כמבואר בספר חסידים וספרי מוכר. ובמה שכתבתי לעיל נסתלקה קושיית הרב בעל קיצור שלחן ערוך בלחם הפנים. וקמו דברי מהר"ש ז"ל):

קצא איסור צער בעלי חיים:

סעיף א (א) אסור מן התורה לצער כל בעל חי. המצער הבריות הוא מכנים עצמו בסכנות

חוסן ישועות

אלא למכור כל הפרה עכ"ל. לא מלאחי דבר זה בשום אחרון. ואדרבה בפתחי תשובה הביא כמה אחרונים שנהגין במנהג זה. כמבואר שם בסק"ד' בשם המשנה למלך ותשובת חוות יאיר ותשובת חתם סופר סימן ע"י. רק דשם היה ספיקות אחרים * אבל זה פסיעה להו גם לנתיב מעשה דמהני למכור חלק בהפרה בלא שום חשש: (ח) ואפילו נוהגין בלוייה מקום שלא למכור אכר. הוא חמור. דהרי זה פשוט בגמרא וכל הפוסקים. דאם הנכרי שותף בפרה ויש לו בה איוה אכר שכלעזו היא עריפה. נפשה מהבכורה. וזה יוכל לעשות בנקל שהנכרי קונה הלב של הפרה ושל העגל. ונותן איוה קאפי"ק בעדס ואע"פ שזוה איוה קאפי"ק יותר. ודאי גמר ומקני הישראל כדי ליפטר מהבכורה כמ"ש המוספת: (ט) אבל לקנות כל הבכמה בדבר מועט. ודאי לא גמר ומקני. כמו שכתב בפתחי תשובה בשם החתם סופר סימן שי"א חילוק זה בפירוש: (י) ואם כן מה מריחיס במנהגם. דהרי אם היה לוקח אכר אחד בנזון הלב. אינו ניכר שום ערמה. אבל עתה שלוקח כל הפרה ונותן דבר מועט. אף אם זוקף האכר במלוה או אפילו מעמיד ערב קבלי. הכל יודעים שלא יעלה המותר וגם הערב קבלי לא יאסר. ומעטם זה הישראל מהויה מתש כשלו. ואיך יתכן לעשות מנהג כזה לקלקל הקנין: (יא) ובשלמא במכירת חמץ שחי אפשר למכור מקצת רק כילו. אנו מוכרחים לזה. ושם כתבתי סברות אחרות להחזיק הקנין. אבל כאן למה לנו לעשות מנהג להיטך מדברי הגמרא והפוסקים ולקלקל הקנין ח"ו: (יב) ולכן נראה יותר. כדברי החתומים הנ"ל לנהוג גם עתה למכור חלק בהפרה. כדברי הגמרא ושלחן ערוך וכל הפוסקים: (יג) ועוד נראה. דהקנין שכתבתי בפנים. עולה יפה גם לפי המנהג דלעיל שכתב מהר"ש. דשם חייבי שמוכרין האוזן. ואינו נותן לו כלל אחר כך אפילו מהולד. וזוה נראה דהקנין היה רק לאפקועי איסורא: (יד) אבל לפי מה שכתבתי לעיל שיתן לו אחר כך באמת הלב של העגל. וזה כבר חמר לו בשעת הקנין דלריך להקנות לו גם הלב של הפרה לנזרך הלב של העגל. ואם כן הוי ממש משתתף עם הנכרי דמבואר בגמרא ופוסקים בפשיטות דפטור מן הבכורה: (טז) וכתב בתשובת דברי חיים חלק ראשון סימן ס"א וזה לשונו דבלבו רואה להקנות תלוי מילתא. ואין יותר רואה להקנות מזה. כשרואה להקנות לפטור מבכורה. ודאי גמר ומקני. והיה (ראוי) להיות מהני אפילו קנין כל דהו. אך כיון דאין בלבו להקנות באמת רק להפקיע האיסור. לא מקני גמר בלבו. ולהכי נזרך כו' עכ"ל: (טז) ממילא נשמע. דבאופן שכתבנו. ודאי גמר בלבו להקנות באמת הלכות וליהן הלב של העגל אחר כך. וגם הנכרי עשה בתחילה קנין כסף ומשיכה בשלימות על פי הגמרא וכל הפוסקים. על דא היותר טוב בעזרת השם יתברך:

בסכנות גדולות. ואף המצער את הבהמה [א] חיה ועוף יש לו עונש. כי אין שום דבר שאין לו סוף. והמול של המצער מקטרג עליו. וכס' שיש פארם עונש גדול המצער תמיד חכם. או לירא שמים: (ב) וצריך לידע כי השם יתברך פוקד ומשגיח על כל בריה ברוב דמיו והסודיו. ומשלם להמצעים את הבריות. ועל הכל צריך האדם ליתן דין וחשבון (קב) הישר פרק ז' וספר זכירה: (ג) וצריך לזכור שלא דרקוק בדברים אלו כפי שורת הדין. כי האדם אינו רואה חוכה לעצמו. ודומה לו תמיד שהצדק עמו. אבל באמת לפי גודל הצער שיש לחבירו ממנו. נפרעין מזה אחר כך. ולפעמים אין ממהינן לו בענינים אלו: (ד) ולכן המוכרח לראות בכל מה דאפשר שיהיה לו שלום עם הכל. ולא צער שום בעל חי. וכל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים:

קצב דין החולה והרופא ובמה מתרפאין. ושינוי השם לטובה:

סעיף א (א) לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה. שאם חלה אומרים לו הבא זכות והפטור. ולכן עצה טובה לאדם בעת שנחלה קצת ח"ו. לעשות השובה תיכף ממעמקי הלב על כל חמאיו ועונותיו ופשעיו. ולומר אשמנו כו' בכוונה. גם כשמתפלל יאמר ברכת השיכנו אבינו להורחק כו' סלח לנו אבינו כו' בכוונה גדולה. גם הווידוי שאומרים בשומע תפלה ואחר השמונה עשרה יאמר הכל בכוונה. ויהחמט באמת על כל חמאיו ועונותיו ופשעיו: (ב) וצריך לידע מאמר רז"ל אין פרענות בא על האדם אלא בעונו. וכמו שכתוב תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם (תהלים צ'). ופרש"י מביא אתה יסורין על האדם עד שאהיה מחוריו להיות תשובה כח זקרב למוט. ותאמר לו ביסורין שובו בני אדם מדרככים הרעים עב"ד: (ג) ועל פי רוב באין החולאים או עניות ח"ו על ידי פגם הברית ודיבורים אסורים בגוף לה"ר וליצנות ומחלוקת ר"ל. כי בדברים אלו ממהינן ליפרע: (ד) ולכן צריך לחפש בדרכיו בדברים אלו. [א] ולשוב עליהם בלב שלם. ואז ישלח לו השם יתברך רפואה על ידי איזה מאכל. או שאר דבר קטן. על ידי איזה סיבה. כמו שראינו בחוש כמה פעמים באלו הענינים: (ה) וטוב דמי שנחלה ח"ו אפילו על מיהוש בעלמא שיהיה רגיל בכל עת ובכל שעה לומר זה בכוונה עצומה "ראה עניי ועמלי ושא לכל חמאותי. רפאנו ה' ונרפא הושיענו"

חוסן ישועות

קצא [א] חיה ועוף. ובספר חרדים הביא מעשה באלם השוכן שהתאכסן אליו הקדוש הארז"ל. ועשה לו כבוד גדול. ואמר לו הארז"ל מה גמול אלם לך שטרחת בשבילי. והשיב לו הנעל הבית שהיה לו בנים ואחר כך נעשית אשתו עקרה. אולי ימליץ לה תרופה. והשיב לו הארז"ל. ענין הסיבה היא עבור שהיה בתיך סולם קטן. והיו התרנגולים קטנים עולים ויורדים בו. לנחת מים. ככלי של מים. אשר היה סמוך לסולם. ופעם אחת אמרה אשתך להמשרתת שתסיר הסולם משם. אף כי לא היה כוונתה לנער את התרנגולים. כי אם להיות הבית נקי. ומאז אשר הוסר הסולם יש לתרנגולים צער גדול מלחפון. ועלתה לפופס לפי הקדוש ברוך הוא המרחם על כל מעשיו. ועל ידי כך נגזר עליה להיות עקרה. והחזיר הנעל הבית הסולם למקום הראשון. וה' נתן לה הריון. וחזרה ללדת כבדאשונה (שם): (ב) ולכאורה קשה כמה חטאה האשה שניתנה להסיר הסולם משם. כדי להיות הבית נקי. והלא לצורך האדם מותר לנער הבעלי חיים כגון לשחטן ולאכלן וכיוצא בזה. ומכ"ש שכוונה להיות הבית נקי. ועל ידי זה ממילא יהיו נאמרים שם הנכרות וכל דבר שבקדושה בנקיות וכטהרה: (ג) ולריך לומר דלפי ערך הצער שהיה להם בזה. נעשה למעלה מן הדין. כיון שהיתה יכולה להעמיד להם מים במקום שהיו שם. והגם דלא חטאה כמזיד. רק שלא נתנה לב לזה. אעפ"כ נעשה: (ד) ומכ"ש שצריך לזכור שלא יגיע על ידי צער לאיזה אדם באיזה ענין בזה: (ה) ולכן אם בא להאדם איזה חולי או צער ח"ו. יתפוש במעשיו אם יצטר לאיזה אדם. או ביישו. ויבקש ממנו שימהול לו. ושכ ורפא לו. ועיין עוד לקמן סימן קצ"ב מענינים אלו:

קצב [א] ולשוב עליהם בלב שלם. וקבלתי בחלום תוכחת מוסר בענין זה. דעשירים כשהם נחלים משכיבים אותם על מטה כבוד. ואופים ומבשלים להם מיני משעמים. ואינם שמים על לב לעשות תשובה על עונותם. וידוע כי מי שלא התורה קודם מותו קשה לו מאוד ר"ל. וקצתם אינם רוצים לעשות תשובה בחליים מטעם שיראים להזכיר לעצמם יום המיתה ח"ו: (ב) אבל טועים הם לחיאת כנגמרא (שבת דף ל"ב) עלה למעלה ונפל למשכב ויהי דומה בעיניו כמי שהעלוהו לגורדס לידון כו'. וממילא אפשר קשה כמה החולי על אשר יגיע לבלבול הדעת ח"ו. ולא יוכל טוב לעשות תשובה ח"ו: (ג) ולכן טוב לעשות תשובה תיכף כשנחלה ח"ו. ובשיעזור לו השם יתברך שיקום מהליו. הרי הרויט שעשה תשובה עד עתה עכ"פ. ומי גבר יחיה ולא יראה מות לעולם. ואין אדם יודע אופן אחריתו. אם יזכה לעשות תשובה קודם פטירתו. וישאר לו עכ"פ זה שעשה תשובה עד עתה כר"ל: (ד) ומכל אלו הטעמים יתגבר בכל עוז לעשות תשובה. ועל ידי זה יעזור לו השם יתברך שיחזור לכריאותו ויזכה לעבוד את השם יתברך באמת ובשמה: (ה) גם יזכה להתפלל תדיר בסידורים וספרים הנדפסים על ידי ישראל. ושלא יהיו נדפסים בשבת. וזה מסוגל לקבלת תפלה. (עיין פתחי תשובה ביו"ד סימן רפ"א ובספרי מוסר): (ו) ומי שמדמים אלל נכרי. נריך לשמור עכ"פ. דהעלים המתקלקלים בתחילת הדפסה כידוע. לא יקחום הפועלים נכרים לתשמיש ביוון. שלא יתהלל כבוד שמים בזה ח"ו. רק ילקט אותם וילעזעם:

[ב] בקיצור שלחן ערוך סעיף ב' (א) ילך אלל חכם ויבקש עליו רחמים. כתב בספר חסידים (סימן תשנ"ג) מפני שיראלי ערבים זה לזה. לך כשצער בא על אחד. חייבים כולם להצער ולהתפלל כו'. שנאמר שמואל

הושענו ונושעה כי ההלחיו אתה: (ו) ויכוון היטב בפירוש המלות שכתבש מהשם יהברך שיראה צערו מהחלי ויסלח לו על ידי זה על כל חטאיו ועונותיו. ויתחרט עליהם במחשבתו שלא יעשם עוד ואחר כך יבקש ברפאנו שירפא אותו השם יתברך ברפואה שלימה במהרה. ומכ"ש אם מוריו דמעות בעת אסירה זו. היא סנוילה גדולה שיתקבל תפלתו. ויעזור לו השם יתברך ברפואה ובכל טוב. ועיין כמה שכתבתי בסידור דברי חיים בהרפסה שניה בסוף הדור והב עוד מענין זה: (ז) ועיין עוד מעניני רפואה בסידור דברי חיים בסוף הברכות פרימיות קודם תפלת הדרך. ובספרי פתחי חיים הנדפס עם סנהגי הארז"ל דף נ"ז. ויעזור השם יתברך שנהיה תמיד בריאים וחוקים בכל טוב לעברו באמת ובשטחה:

חוסן ישועות

(שמואל א' י"ב) גם אחי חלילה לי מהחטא לה' מהדול להתפלל בעדכם: (ב) ודוקא כשומעים עליו (ל) שהרי סתק לו (סס) והוריתי אחכם בדרך הטובה והישרה. וכתוב (סס) אך יראו את ה' ועבדתו אותו באמת שהרי הנביא נרץ לומר בתפלתו. רבנו של מולס כבר שמעו לי מה שהוריתי אותם לעשות רעונך. גם אתה פשה הפלי כו'. (סס): (ג) כל הנביאים קודם שהיו מתפללים על ישראל. היו ישראל מנקשים לנביאים שיתפללו עליהם. והנביאים היו אומרים תעשו תשובה ותתפללו עליכם. ואם שומעים לו. אז מתפלל עליהם. והקדוש ברוך הוא עונה אותם. וכל מי שאינו עושה כזה הענין חסור לעבור להתפלל בשביל ישראל (סס סימן תשנ"ד): (ד) בזמן שמתענין על דבר אחד. כגון בתעניות כו'. או בשביל גזירה נרץ ללדיק לקרור חיזה עבירה יש ביניהם. ויאמר אם אתם חפצים שאתפלל עליכם נתקן אותו עון תהילה. ואם אינם נשמעין לו אל יתפלל עליהם (סס סימן תשנ"ה): (ה) ולרץ עיין על מה שאין נוהגין עתה כן. ובשלמא במקום סכנה נפשות אין לדקדק בזה. כי פקוה נפש דוחה חפלי שבת ההמורה. בשם שיש לעמוד על הגמרא הגל שכתבו בסתם ויבקש עליו רחמים. ולא חילקו בזה: (ו) אכן במקום שאין שם סכנה כל כך. וכן כשאל לבקש מהחכם שיתפלל עליו שיהיה לו פרנסה או שאר דברים. יש להחכם לקיים דברי ספר חסידים הגל בכל מה דאפשר:

(ז) והיינו אם המבקש הוא אחד מאיחביו ורגיל בו. יורז אותו לעשות תשובה על חיזה חטא הדומה לזה הענין שמבקש ממנו. או לקיים חיזה מזה המסוגל לזה. כגון לפרנסה מסוגל לישא וליתן באמונה. ושאל לזהות לשום אדם. ועוד כמה דברים שכתבתי לעיל סימן ס"ב עיין שם: (ח) ולגידול בנים מסוגל לזהר להדליק הנרות בערב שבת קודם שקיעת החמה ושיהיו יפים. ועוד כמה דברים שכתבתי לעיל סימן ע"ה חלק ב' ובסימן קמ"ה ובספרי חוספת חיים על תהלים. בקונטרס זה וזה דבסוף. כמה מלות. המסוגלים לעמה ענינים. מלוקט מדברי רבותינו ז"ל בעלי הגמרא וספרים הקדושים: (ט) ואם המבקש אינו מקורב אלנו כל כך. אזי אם יאמר לו לעשות תשובה יתלכנו פניו מפני הכושה. ויחשוב בלבו מי יודע חיזה חטא מאל כי. מחמת שאינם מורגלים עתה בתוכחות כל כך: (י) ולכן יתפלל עליו עכ"ש שיחזור אותו הקדוש ברוך הוא בתשובה. ויירפא אותו או את בני ביתו ויעזור לו בהדבר שמבקש: (יא) ואם המבקש נותן לו מעות שמבקש להתפלל בעדו. כמו שנוהגין קצת. יתאמן בתפלתו בתפלות הגל וגם יוכיר בתפלתו שיעזור לו השם יתברך. בזכות שמאמין בהשם יתברך ונותן לי ממון שיהי' טעם על ידי זה: (יב) כי בעצם הללו שיש לכל אחד גודל עול הפרנסה. אזי אם אחד מסור ממון לדבר מזה. שיעזור לו השם יתברך באיזה דבר בזה ניכר גודל אמונתו בהשם יתברך. וזה מסייע הרבה למלאות בקשתו. ועיין בספר אנרג דפירקא עוד ענינים בזה: (יג) וזה יש לפרש מה ששמעתי בהשם הרב בגדול זה"ה מאלו. דהחילוק והעודף של נותן ממון. ובין מי שאינו נותן. הוא כמו שזכר בגמרא (יומא דף ג' ע"ב וזבחים דף ו') בין מכפר מקושי או מקיבעא. ואמר לי רב גדול פירוש נהמד על דברי הרב הגל. ויש לומר עוד דהוא מטעם הגל. שעל ידי זה יש יותר כח להתפלל שימלא השם יתברך בקשתו: (יד) כיזה הוא כעין שכתבתי לעיל סק"ב. כבר שמעו לי כו'. כחומר רבותינו ז"ל בא חבוק והעמידן על אחת שנאמר ולדיק באמונתו יתיה. וכמו שכתב המהרש"א ביהדושי אגדות שכל המלות כוללים במלוא הראשונה שריא אמונה עכ"ל. גם כיון שמאמין כל כך בזה. אזי כשיעזור לו השם יתברך. ידע ויכיר שהוא בהשגחה פרטית ממנו יתברך. וישב לאהבה את השי"ת ולעבדו באמת. כי בזמן הזה. עיקר גודל כבוד שמים. כשפעיל בתפלות רפואה והלחזה וכל טוב. (כח"ש בספר דברי אמת): (טו) ולרץ המקבל לעשות בקלת ממון כמה ענינים המסוגלים שיתמלא בקשתו. כמו שמקובל מגדולי ישראל וזה"ה. ואין להאריך יותר בזה: (טז) אכן זה נרץ לידע כל אדם. דכשהולך אלל הכס שיקבש רחמים על חיזה מולה שנתן ביתו ח"ו. או שאר דבר. אזי יעשה מקודם קלת תשובה עכ"פ. דהיינו שיתחרט על חטאיו ועונותיו. ואם יש ביכולתו. יתן ג"כ קלת לדקה לירא שמים. ואחר כך כשהחכם יתפלל עבורו. יהי' תשובה ותפלה ולדקה מעבירין את רוע הגזירה. ושב ורפא לו. ויעזור השם יתברך וימלא כל משאלות לבבו לטובה:

בסמגרת השלוק סק"א (יז) נוהגין לתת לו שם חדש. הנה כפי המנהג שסתם אנשים מוסיפין השם. אזי כמה פעמים אינו עולה יפה ח"ו. מעשם שיתבאר לקמן בסוף הסימן שארץ לידע חיזה שם להוסיף: (יח) גם הלשון בשערי ציון ובקלת ספרי תהלים שאומרים בשעת קריאת השם אינו עולה להלכה על פי הגמרא והסופרים וכתבי הארז"ל שאסור לפתוח פיו לשון ח"ו. (כמבואר בגמרא ברכות דף י"ט ודף ס' ובכתובות דף ח' עמוד ב' ופרי חדש ביורה דעה סימן קע"ז ומהרז"ל ש בחומ"מ הלכות שמירת גוף ונפש ולעיל סימן ל"ג. ובחז"ק פרשת קדושים וספר נגיד ומזה חלק ב' בשם הארז"ל): (יט) ובשערי ציון שנדפסו עם ספרי פתחי חיים תקנתי קלת שהקפתי שם ג' חיבות בתחיל עיגול. כדי שלא לאמרו. גם הוספתי בתחילה חיבות. ח"ו. (כ) ועם כל זה יש שם עוד כמה חיבות שארץ לירא מלאומרו. שלא יהיה נראה שגורם חיזה רע על ידי אמירת הפה. כי ברית ברורה לשפתיים כמבואר בספרים הגל: (כא) גם הלשון שפתח. וזאף אם נגזר עליו כו' קשה להוציא בשפתיו ברת י. כמבואר במדרש רבה בראשית (פרשה י"ט) ד' הן שפתו באף כו' וכתב שם במתנת כהונה ברית כדוה לשפתיים

חוסן ישועות קצב עניני רפואה ושינוי השם למוצה נא 101

לשפטים. שאף. הוא לזון חרון וכעס עכ"ל: (כב) גם יש שם עוד חיות שצריך תיקון: (כג) ומכל אלו הספמים אכתוב פה הנוסח לדרך את החולה בשינוי השם בלשון נח וטוב, על פי דעת רבותינו ז"ל כנ"ל: (כד) והנה בנמרה (ראש השנה דף ט"ז עמוד ב') איתא בזה הנוסח. אמר רבי יוחנן ד' דברים מקרעין גזר דינו של אדם בל"ו הן. זדקה, לעקה, שינוי השם, ושינוי מעשה. עכ"ל: (כה) גם לפי מה שכתב בתשובת הרא"ש סוף כלל י"ז, נראה דעם שינוי השם היו ד' דברים: (טו) ולפי מה דאיתא בגמרא כנ"ל, דיש אומרים גם שינוי מקום. היו כס"ה ה' דברים. וכן הוא הנוסח בר"ף ורא"ש שם: (כו) ולכן קשה על נוסח השפרי לזון שכתב שלשה דברים ב' ואחד מהם הוא שינוי השם. דמה לו לנשות מדברי הגמרא הנ"ל: (כז) ובכדי שלא להכניס שמוי בשלשלת בכל מה דאפשר, כתבתי לקמן הנוסח כמה דברים, ובה יוצאין לדברי הכל: ועתה אכתוב הנוסח כנ"ל: (כט) אם רוצים לדרך את החולה בשינוי השם, אזי תיכף אחר חיות, באהבה וביראה" יאמרו זה הנוסח:

(י) והנה רביהינו הקדושים וזכרונם לברכה אמרו דבמה דברים מקרעין גזר דינו של אדם, ואחד מהם הוא שינוי השם. שישנו השם: ^ד של החולה. ולכן גם אנו משנים שמו לשם (פכ"פ), ובמה שהוספנו שם (פלוגי) נשתנה שמו. כי אחר הוא. וכשם שנשתנה שמו כן ישתנה הגזר ר"ן מעליו מדין לרחמים ולחיים ארוכים וטובים ולרפואה שלימה (לפכ"פ) בשם כל השמות הקדושים. ובשם כל המלאכים המכונים שמוי על כל הרפואות והצרות. תשלח מורה רפואה שלימה (לפכ"פ) ותאריך ימיו ושנותיו בנעימים, ויבלה במנוח ימיו ברוב עושר ושלום מעתה ועד עולם אמן סלה וכלל זה יאמרו שם ההדש בתחילה ואחר כך שם קינן, כמו שאמר רב גדול בזה, לנהוג כן מחלן ולהלן גם כשיחתם עמנו (עין בארן העור סימן קכ"ט סעיף י"ח): (לא) אם משנים שם האשה, יאמרו כל זה בלשון נקיבה, כידוע: (לב) וטוב שבשעה שטושי שינוי השם, יכוין אחד עכ"פ, הכוונות שכתבתי בסידור דברי חיים בסוף דיני ברכות פרעיות, ובפתחי חיים (הנדפס עם מהגני הארז"ל) דף כ"ז ע"ן שם: (לג) ואחר כך יעשו מי שצריך לחולה, כמ"ש בשפרי לזון ובסידורים: (לד) ויהיה ליתן היתן מה שאמר ליתן לזדקה, או לבית הכנסת, ואם אמר בשבת, יתן תיכף לאחר השבת: (לה) ואם אמר בסתם ליתן מתנה, צריך ליתן חיות מטובות, שיהיה נקרא בשם מתנה: (לו) ובזכות זה יעזור השם ויתבדק להחולה ברפואה שלימה: (לז) וכמובאר בגמרא ובזוהר דעה גדול דבר זה, שצריך לשלם, מה שאמר ליתן בענינים אלו, ולא יאחר הדבר כלל: (לח) כתב בזוה"ק פרשת תזריע חו' עמלם תחלה קיימא לקבלא חדירי כו'. אי איהו קיימא בזהירו דאנפין (לח) כתב בזוה"ק פרשת תזריע חו' עמלם תחלה קיימא לקבלא חדירי כו'. אי איהו קיימא בזהירו דאנפין מתחלה, כדון הכי מנהרין ליה מלעילא, ואי איהו קיימא בענינו יהבין ליה דינא בקבליה (מחלן שהענינה היא מדה מנוה מאור, מקדש מלך): (לט) כנוונא דא עבדו את ה' בשמחה, חדור דבר נש משין לגביה חדור אחרא עלאה, הכי נמי האו עמלם תחלה כנוונא דלחיה אחרת הכי אמשין מלעילא עכ"ל: (מ) ואיתא בתקוני זוהר תיקון ע' ואינון דמוליהן תליא בשבתאי איטן ענבין, ואינון דוחקין רגלי שכינתא בגלותא כו'. ומהווא כוכבא יימי כפא ועניותא כו'. ומחן דבעי לאסתמרא מיניה לרדף לשנוי שמה ולשנוי אחריה ולשנוי עובדיה, ודא איהו שינוי מקום שינוי השם ושינוי מעשה כו' עכ"ל: (מא) נלמד מכל זה לדרך החולה לומר בכל מה דאפשר שלא להיות עובד ביותר, ומכ"ש שלא יכעוס על שם דבר: (מב) וידע דכל זה הוא לעזרתו למרק עוונותיו, ולכן יאמץ מהשכחו בכל היכולת לקבל מאהבה, ויבקש מהשם יתברך שימחול לו עוונותיו וירפא אותו ברפואה שלימה כנ"ל, וימלא השם יתברך כל משאלות לבנו לעזרה: (מג) ועיין כמה שכתבתי בסידור דברי חיים בסוף הפרק פרעיות, נוסח אמירת התפלה קודם עשיית הרפואות: (מד) כתב בספר דבש לפי מהר"ב רבינו חיד"א זלה"ה, שינוי השם כשעושים לאשה, לא יקראוה רחל, בת שבע, חמר, לאה, אלה חנה, שרה, יוכבד, לקוטי גורי הארז"ל כתיבת יד, עכ"ל:

(מה) כתב בספר מדרש תלפיות ענף אותיות, א. ה. ט. ב. פ. ש. ו. אלו הם אותיות מיסוד האל: (מו) ג. ז. ס. ב. ק. ד. ה. אלו הם אותיות מיסוד הרוח: (מז) ד. ח. ל. ע. ר. מ. אלו הם אותיות מיסוד המים: (מח) ו. ז. י. צ. ת. י. אלו הם אותיות מיסוד העפר: (מט) ודע שכל אות יש בה כ"ח מדרגות, כיצד אות א' שהיא אות ראשונה מאותיות יסוד האל יש בה כ"ח מדרגות באל שבה, עד שמדרגה כ"ח אינו כל כך אש חקף, ואשפ"כ מדרגה זאת נחשבת ראש לאות ה' שאחריה: (נ) וגם באות ה' יש כ"ח מדרגות באל שבה כפי חשיבתה, ועם כל זה מדרגה הכ"ח שבה, היא ראש לאות ט' הבא אחריה: (נא) ובאות ט' יש גם כן כ"ח כוחות כמדובר, וכן בשאר אותיות האל כסדר זה, וכן באותיות יסוד הרוח והמים והעפר כו': (נב) ובה תבין הכמות אדם הראשון ששם שמו לכל נברא כו', כי הבין בכל בריה חלקי משקלי יסודותיו כו' (מדרש תלפיות שם): (נג) ויצא לנו מכל זה דכשמכריס את החולה בשינוי השם טוב להתבונן בתחילה בשם שיש לו מכבר, וגם בענין החולי שלו אם הוא מצד האש, או מצד יסוד אחר, ויסיפו לו שם באותיות שמכילים להחלי שמו, וגם באותיות שהם יסודות אחרים משם הראשון של החולה, ויעזור השם יתברך שיתרפא במהרה: (נד) וכן מי שקשה לו גידול בנים חו', אזי כשיולד לו בן יקרא אותו בשם אחד או שנים שיהיה נמצא בהם אותיות מהד' חלקי יסודות, ויעזור השם יתברך ויתקיים: (נה) ועיין לעיל בסימן ע"ה חלק ב' עוד סגולות לגידול בנים, ויעזור השם יתברך שנגדל בנינו ונזונונו לתורה ולתופה ולמעשים טובים ולכל טוב והצלחה, ולעבוד את השם יתברך באמת ובשמחה:

ברוך הנותן ליעקב כח, ולראי אונים עצמה ירבה:

כתב